

R xviii
A 1443

autogr:

De Bronski Stanisław
estr T 45 s 6.

222953

I

la coisaz la puatin
mianat

GRAMMATICA

FRANCUSKA y POLSKA,

*Albo sposob nayskuteczniejszy
do nauczzenia się*

Tak

POLAKOWI FRANCUSKIEGO,

iako też

FRANCUZOWI POLSKIEGO

IĘZ Y K A,

Dla wygody uczących się,
*Za pozwoleniem Ducho-
wney Zwierzchności*

Do Druku

P O D A N A

W WARSZAWIE

w Drukarni J.K.Mci y Rzpltey XX.
Scholarum Piarum. R. P. 1759.

R. XVIII

R

222953

T

TRAKTAT I.

O Ortografii Francuskiej,
*Ten będzie rozdzielony na pięć
Rozdziałów.*

ROZDZIAŁ I.

O Kryskach Francuskich.

TU naprzód należy namienić, że Francuzi zażywają kilkunastu krysek, z których trzy zowią się akcenty. *Ieden* zowią *grave* to jest ciężki, pisze się nad wokalami tak: á è. *Drugi* zowią *aigu* to jest: á è. *Trzeci* zowią *circonflexe*, to jest obojętny albo dachowaty, pisze się nad wokalami tak: â ê î ô û. *Czwartą* kryskę zowią *apostrof*, który się kładzie przy różnych literach miało odrzuconych wokal tak (n') tak na przykład miało *la, te, me, te, se, ne, que, e, si, entre, quelque, jusque*, gubiąc vokale pisze się tak *l' m' t' s' n' qu' j' s' entr' quelqu' jusqu' .* *Pię-*

ta kryską może nazwać dwa punkta nad vokalą które są znakiem, że owa niemi znaczone vokala, niewchodzi z drugą w dyftag, ale czyni osobną syllabę, nap: *reüssi* czytałoby się jak Polskie *russy*, gdyby nie te kropki, dla których trzeba czytać *reussy*. Szósta kryśka się znajduje pisana powzdłuż między literami, która jest znakiem, że się z różnych słow czyni jedno, nap: *entreprendre, entend-il, commence-t-on*. Siódma kryśka jest znacząca pytanie, a ta się w każdym języku pisze tak (?) Ośma znacząca period, to jest skończenie sensu, ta się pisze w każdym języku, tak. (.) Dziewiąta znacząca spoczynienie mowy, ta się zowie koma z Greckiego, iakoby uciniek, pisze się tak (,) Dziesiąta się pisze tak (:) znaczy puł sensu, zowie się dwa punkta Jedenasta taka (!) znaczy znaczne okrzyknienie. Dwunasta taka (;) zowią ją Łacinnicy *media nota*, iey używanie jest prawie jedno co y dwu punktów takich (:) Trzynasta taka (-) napisana na końcu wiersza, znaczy że termin jest nieskończony, to jest przejęty, że się nie mógł zmieścić na tym wierszu, którego się nie godzi przecinać, poki się cała syllaba nie skończy.

ROZDZIAŁ II.

O Literach w obec, y o Wokalach z osobna.

Litery u Francuzow są te co y u Polakow, okrom *w*, miasto ktorego oni zażywiają takiego *v*. *K* też rzadko się znajduje, miasto ktorego zażywiają *c*, a miejscem *q*, co się niżej objaśni. Nad to Francuzi mają dwie joty, y dwoie *u*, z ktorych tak pisane *j y* zowią konsonami, o czym szerszey na potym.

Litery się naprzod dzielą na vokale y konsony. Wokale tak nazwane z łaciny, to jest przez się brzmiące, albo swoy własny głos mające są te sześć: *a, e, i, o, u, y*; wszystkie zaś infze są konsonanty; tak nazwane z łaciny, to jest nie przez się, ale wspuł brzmiące, gdyzby się nie wymawiały bez wokal.

H u Francuzow częścią jest konsoną, częścią nieznaczną aspiracyą, o czym szerszey niżej.

Te odrzuciwszy, infzych wszystkich Francuzi zażywiają, iednak w niektórych wielką od Polakow różnicę mają w pronuncyacyi, to jest w wymawianiu. Co aby się słusznie zrozumiało, każdą z osobna opiszę, wzięwszy osobliwy impet

z przykładow Auctora de *Saint Amour*, który mi się ze wszystkich ięzyka Francuskiego Grammatyków zdaie naydoskonalszy.

A

Litera *A* ma iedną tylko pronuncyacyą taką iako Polskie akcentowane, chyba kiedy wchodzi w dyftong, to ma odmianę, o ktorey pod dyftongami.

Przediuzza się w mowie, będąc naznaczona akcentem dachowatym; nap: *qu' il donnât*, by dał, *nous donnâmes* daliśmy.

Naoftatek wiedzieć należy, że w artykule *la* ginie, ale się miało niego pisać apostrof, kiedy następuje wokala. nap: *l'obeïssance* posłuszeństwo, *l'utilité*, pożytek.

E

Literę *E* Francuzi dzielą naprzód na niewieście y męskie. Niewieściami to zowią, ktore cale milczy; inaczey go też zowią Francuskim, albowiem samemu temu narodowi iest własne. Milczeń zaś powinno wszędy na końcu terminow, kiedy iest nie akcentowane; nap: *bonne* dobra, *sainte* święta, *juste* sprawiedliwa, *douce* słodka, czytay: ban, sęnt, zuft, dus.

Nie wszędzie iednak daremne takie *e*, bo między inszymi funkcyami swemi y to czyni, że się w wierszu za sylłabę liczy, y mowi

O ORTOGRAFIY

5

y mowi, y śpiewa, ale skurczonym ustem y prędko zbiega.

Milczy się też y we środku, albo się przynajmniey bardzo krótko y głucho mowi, kiedy się bez niego konsonanty wyrazić mogą, nap: w *recevoir* odebrać, *revenir* wrócić się, czytay *resvoir*, *revenir*. Y dla tego się też zowie toż *bref* y *muet*, to iest krótkie y głuche.

Ale notuy iż przed wokalami, y temi konsonantami *c. d. f. l. r. t. z.* w iednym terminie z nim będącemi wymawiać się powinno iak pierwsze męskie, nap: *Creature* stworzenie, *créer* stworzyć, *reiterer* powtórzyć, *réussir* wskorać, *bled* zboże, *avec z*, *clef* klucz, *Michel* Michał, *premier* pierwszy, *respect* wzgląd, *nez* nos.

Nie tylko się nie mowi, ale się ani pisze ná końcu w terminach iedno syllabowych, kiedy następuje vokala; y w tych *entre* między, *quelque* niektorzy, *jusque* aż: tylko się miało niego pisać apostrof, nap: *j' aime Dieu* kocham BOGA, *il t' honore* on ciebie szanuje, *entr' autres choses* między innymi rzeczami &c.

Męskie (*e*) Francuzi dzielą ná troje: Pierwsze zowią *fermé*, iakoby zamknięte albo ściśnione, dla tego że ná niego nie bardzo usta otwierają, ale ściśnionemi wyma-

wiaią, takie iest cale podobne do Polkiego akcentowanego, ktore też y Francuzi tymże akcentem, to iest ostrym znaczą. Takowym się powinny znaczyć terminacye to iest zakończenia wszystkich uczestnictw rodzaju cierpiącego, nap: *aimé* umiłowany, *loué* chwalony. Item wszystkie imiona pochodzące od łacińskich kończących się na *as*, iako to: *Abbé* Opat, *bonté* dobroć, *charité* miłość, *dignité* godność.

Drugie (è) męskie zowią *ouvert*, to iest otwarte, dla tego że ná niego usta lepiey otwierają, ktore brzmi tak właśnie, iák Polskie nie akcentowane; á takie wyrażać trzeba wszędzie, ktore iest znaczne akcentem ciężkim, nap: *procès* proces, *excès* występek, *decès* ubycie, *accès* przybycie, *près* blisko, *après* napotym, *auprès* przy, *dès* od &c.

Trzecie (ê) męskie nad którym się pisze akcent obojętny, nie ma różnice z drugim, tylko że się w mowieniu dłużej przeciąga niż drugie, y dla tego Francuzi go zowią *plus ouvert*, to iest bardziey otwarte. Takowe się powinno pisać w tych terminach, w których przedtym pisowali zbyteczne *s*, o którym Grammatyk de S. *Amour* świadczy, iż się albo nie, albo

albo bardzo nieznacznie mawiało, ale tylko sprawowało przedłużenie syllaby, na którego miejscu teraz z wielką wygodą Cudzoziemcow piszą nad e akcent dachowaty, nap: miasto *tempeste* niepogoda, *empescher* przeszkodzić, *mesler* zmieszać, *Evesque* Biskup, *estre* bydz &c. Mowi się *tempête*, *empêcher*, *mêler*, *Evêque*, *être*.

Położone w iedney syllabie przed u albo m brzmi iako a, nap: *entre* między, *enfant* niemowlę ko, *emporter* unieść, czytay: *antr*, *anfan*, *amporte*.

Jeżeli iednak przed e jest i w iedneyże syllabie, to e zachowuje swoje brzmienie przyrodzone, nap: *chien* pies, *chiennne* luka, *le mien* moy, *la mienne* moja &c.

Ennemi nieprzyjaciół czyta się obiema sposobami. Lecz imiona własne Mężow y mieysc wszystkie zachowują przyrodzone brzmienie w literze e oraz y m. nap: *Julien*, *Cassien*, *Adrien*, *Matuzalem*, *Jerusalem*, *Harlem*, &c. Toż czynią *Amen* y *examen*.

J O T T A

Jotta brzmi tak iak w Polscezynie ale się ztąd excypuią.

Naprzód imiona kończące się na *in*, w których się ta sylłaba mowi iak Polskie *en*: nap: *vin* wino, *voisin* bliski, *chemin* droga; czytay: wę, woezę, szmę.

Powtornie znaczone akcentem obojętnym powinno się przedłużać w mowie, nap: *afin qu' il entendit*, aby usłyszał.

Potrzenie przełożone wokalom, brzmi iak Polskie *ż* z akcentem ciężkim, y pisze się w ten czas wyciągnięne na dół tak *j*; y iest w ten czas konsona: dla tego *ja, je, ji, jo, ju*, czytay *ża, że, ży, żo, żu*.

Nie apostrofuie się nigdzie, to iest nie odcina, tylko w partykule *si* przed pronominami *il ils*, a w ten czas się za niego pisze apostrof tak: *s' il*.

W sylłabach *ai oi ei* y przed literą *l* ma osobliwą uwagę, o czym będzie niżej.

O

Brzmienie litery *o* iest takie, iak w Polskim nie akcentowanym. Gdy iednak iest znaczone akcentem dachowatym, przedłuża się w mowieniu, a powinno się pisać miasto wyrzuconego *s'* przed *o*, iako to w tych terminach: *Apôtre* Apostoł, y *hôte* gospodarz y gość, miasto *Apostre, bofte*.

W sylłabie *oi* ma inszą reflexyą, o czym będzie pod dyftongiem *oi*.

U

Na tę literę Francuzi ścisną usta, y mówią ją nakładając Polskiego *iu*, byle się jednak *i* nie wydawało; gdzie zaś Francuzom trzeba mówić tak *u* iako go Polacy mówią, to piszą *ou*.

Kiedy nad nim piszą daszek, to go w mowie przedłużają, pisząc się zaś daszek miało wyrzuconego *e*, gdzie się przed tym przed *u* pisowało; albo też ná znak, iż *eu* nie brzmi tylko iak samo *u*, nap: *afin qu' il scût* aby wiedział, *encore qu' il connût* lubo poznał.

Położone ná początku syllaby staie się konsoną, to iest brzmi iak Polskie *w*, y pisze się w ten czas tak *v*, nap: *va ve vi vo vu, vra vre, &c.*

Ypsylon.

Tak napisane *y*, zwać trzeba ipsylon, to u Francuzow brzmi tak, iak u Polakow jotta. Zkąd pochodzi, że pospolicie Francuzi zażywają ná końcu terminow jednego zá drugie.

W następujących jednak terminach, koniecznie pisać trzeba *y*, nie *i*. Naprzód w pochodzących z Grecyzny, nap: *Myster* tajemnica, *Tyran* okrutnik.

Ponitore, tam gdzie ta wokala iest między dwiema wokalami, które są jedney dykcyi

dykcyi ale różnych sylab; tak dalece że y jest na ten czas prawdziwie dwoiaką jottą, z których jedna czyni dyfong z pierwszą wokalą, a druga z następującą; nap: w terminie dwusyllabowym *moyen* sposob, tak się ma mowić, iakby było napisano po Francusku *moïen*, tak też *envoyer* posłać, *employer* nakładać, &c. czytają: *anvoie*, *amploue*.

ROZDZIAŁ III.

o Likwidach.

Konsony Francuzi według reguły Łacińskiej podzielili na Likwidy y Muty. Likwidy są 4. te: L, M, N, R, wszystkie inne są Muty.

Likwidy brzmią na końcu, ale się ztąd odcinają.

Naprzód pod Literą L, pronomen *il* zamilcza *l* przed konsoną. Toż czynią następujące imiona: *gentil* ozdobny, *outil* instrument, *fils* faierka, *saoul* syty, *fils* syn.

Ponownie w następujących brzmi iak u; a ponieważ przed nim jest o, u Francuzów zaś *ou* waży za Polskie u, dla tego *col* szysia, *mol* miękki, *fol* głupi, *sol* grosz, czytać trzeba iakby po Polsku: *ku*, *mu*, *fu*, *su*. Jakoż nowsi Pisarze Francuscy piszą to tak, *cou*, *mon*, *fou*, *sou*.

Potrzenie kiedy się kładzie *i* przed *l*, to się *l* nie wymawia, jeżeli przed nim jest insza wokala; *l* się zaś rozciąga, które Francuzi dla tego zowią *mouillé* to jest mokrym, bo się rozciąga nakształt rzeczy mokrych; nap: *faill.r* chybić, *bouillir* wrzec, *fille* corka, *soleil* słońce, *vermeil* rumiany, *deuil* żałoba, *eceuil* niebezpieczne mieysce, &c. czytay *falli*, *bulli*, *fil*, *sólel*, *vermel*. &c.

M położone po literze *o* przed *b* albo *p* albo *t* albo przed drugim *m*, brzmi iak *q*; nap: *combler* nagromadzić, *tromper* oszukać, *compter* rachować; czytay *kąble*, *trąpe*, *kąte*.

W imionach iednak własnych mieysc *y* ludzi na końcu terminu po literze *e* zachowuie przyrodzone brzmienie, nap: *Matusalem*, *Jerusalem*.

N ma iedną osobliwość, że milczy w trzecich osobach wielkiey liczby we wszystkich czasach, gdziekolwiek jest między *e*, *y*, *i*, nap: *ils aiment* miłowali, *ils aimèrent* umiłowali, *ils aimeroient* miłowaliby, *ils aimassent* by miłowali, czytay: *izem*, *izamer*, *izemere*, *izemas*.

W terminach jednosyllabowych na końcu przed wokala czyta się iak dwoi-
ste,

ste, nap: *bon ami* dobry przyjaciel, czytay: *banami*.

Po wokali *ę* albo *i* ná końcu terminu brzmi iák Polskie *ę*, nap: *vin* wino, *chien* pies; w*ę*, *Syę*.

R się zamilcza naprzód ná końcu Infinitywa pierwszych y drugich koniugacyi, nap: *aimer* miłować, *penser* myśleć, *bâtir* budować, *avertir* napominać; czytay: *eme*, *panse*, *bati*, *awerti*.

Ponótornie ná końcu imion przyrzutnych, nap: *premier* pierwszy, *dernier* ostatni.

Potrzenie y w istotnych okrom iednosyllabowych.

Tu nánotuy, że się postaremu nie darmo te litery piszą, bo brzmią w ten czas, gdy następuje wokala w jedney komie, to się z nim ta ná końcu położona konsona wiąże. Toż trzeba rozumieć y o Mutach, nap: *aimer un ami fidele* kochać przyjaciela wiernego; *je vous aime* ja was kocham, czytay: *eme ru nami fidel*, że *wu zem*,

ROZDZIAŁ IV.

o Mutach w obec y w osobności y o ich brzmieniu na końcu.

Muty ná końcu terminow położone milczą, iezeli następuje konsona;
z wo-

z wokalami zaś w iedney komie następującemi tak się wiążą, iakoby przy nich były napisane; nap: *les uns sont incapables, & les autres insensés*, inśi są niepojętni, á inśi szaleni, czytay *le zunsón tinkapabl, e le zotr zynsanse*.

Odcinaią się ztąd następujące, to jest wymawia się w nich ná końcu położona konsona, choć y przed inszą konsoną.

Pod literą **B** imiona własne, iako *Job, Jacob, Joab, Aminadab. &c.*

Pod **C** imiona te: *sec* suchy, *public* publiczny, *Grec* Greczyn albo Grecki, *Turc* Turczyn y Turecki, *bec* nos ptaka drapieżnego, y prepozycja *avec* z.

Pod **D** w terminach: *pied* noga, *grand* wielki, *quand* kiedy, albo chociażby, wymawia się iak *t* gdy następuje wokala. Toż czyni w trzeciej osobie czasu teraźniejszego, sposobu skazującego w małej liczbie słow, których *thema* jest ná *dre*, gdy zá tą, trzecią osobą idzie wokala, nap: *prend-on ? a bierasiz ? entend-il ? á czy rozum ? pretend elle ? á czy pretende ona ?*

W następujących milczy, choć y przed wokala: *le bled* zboże, *le muid* korzec, dla tego inśi pisują *le blé, le mui*.

Pod literą **F** naprzód imiona przyrzucne,

ne, nap: *oïſſ* prożnujący, *paſſiſ* cierpiący, *bref* krotki &c.

Powtore wſzyſtkie iſtotne, (okrom *cleſ* klucz,) nap: *ſoïſ* pragnienie, *oeuſ* iaie, *boeuſ* woſ.

Pod literą *G* ſang krew.

H niemaſz nigdzie ná końcu, ani *P*, tylko w *beaucoup* ſiſa, ktore zawsze milczy.

Q niemaſz ná końcu tylko w terminach: *coq* kogut, y *cinq* pięć; ktore brzmi zawsze tak: *kok*, *ſek*.

Pod literą *S* naprzod imiona wſaſne, nap: *Mars* zá Bożka Marſa, y zá Marzec wzięte, *Emmauſ*, *Veſuuiuſ* &c.

Powtornie te: *lorſ* gdy, *puïſque* ponieważ.

Pod *T* *ſept* ſiedm, *buit* oſm, czytay *ſet* *hui*.

Pod *X* naprzod imiona wſaſne, nap: *Aiax*, *Trax* &c.

Powtornie te: *antrax* rodzaj pewnych wrzodow, *perplex* zawiſły, *lynx* oſtrowidz, *ſtorax* pewna żywica, *ſtyx* piekło, *horax* pewny minerał nazwany inaczey z Greckiego *Chryſocolła*, *Phenix* ptak ktory tylko ieden w ſwiecie. A w tych wyliczonych *x* brzmi iák *ks*.

W liczbie *dix* dzieſięć, zawsze milczy; álc w ſkładnych z niey, y przed konſoną

soną brzmi iakoby z, albo s, y tak *dix-sept* siedmnaście, *dix-huit* ośmnaście, *dix-neuf* dziewiętnaście, czytaj *diz set*, *diz hui*, *diz nef*.

O literze Z w następującym Rozdziale się traktuje.

ROZDZIAŁ V.

o *Mutach w osobności, która ma co osobliwego będąca wśrzedku terminu.*

B przed i znayduje się w starych Piśmach; teraz nietylko się tam nie mówi, ale się ani pisze, nap: *doubter* wątpić, piśz *doûter*.

C przed literami e i, brzmi iak s; przed inszymi zaś iak k; y iak sylaby ce, ci, ca, co, cu, cla, cra &c. czytaj iak Polskie se, sy, ka, ko, ku, kla, kra.

Potrzebuie w niektórych terminach analogia, (to jest fundament związku, który jest między terminami oryginalnemi, y od nich pochodzącymi,) ażeby się mówiło *sa so sa*, a pisało c, to w ten czas Francuzi albo ogonek piśzą pod c tak (ç,) albo wtrącają za nim e tak: *cea ceo, ceu*, nap: *il menaça*, *plaçà*, on groził, ułożył; *nous menaçons* *plaçons* my grozimy, układamy; *garçon*, *reçu* chłopiec, odebrany; czytaj: *i menasà*, *plasà*, *nu menasà*, *plasà*, *garsà*, *resu*.

Brzmi

Brzmi iák g w terminach tych: *secret* tajemnica, *Secrétaire* Sekretarz, *second* drugi, *seconder* ratować.

Przełożone literze *h*, staie się według Francuzow *doux* to iest przyjemnym; to iest, Francuskie *cha che chi cho chu* brzmi iák Polskie *śa śe śy śo śu*, nap: *chaleur* ciepło, *chercher* szukać, *chiche* śkapy, *chose* rzecz, *chuchoter* szemrać.

Ale w terminach z Grecyzny pochodzących, á z wśaścza przed literą *R*, staie się według Francuzow *dur*, to iest przykrym, to iest litery *ch*, wazą za Polskie *h*, nap: *chiromantie* wrozenie z ręką, *Choeur* śpiewanie huczne, *Chreme* Krzyżmo, *Chretien* Chreścianin, *Chronique* Kronika, *Chrysolite* Kamień kryzolit, *JESUS Christ*, Chrystus Pan; (á tu notuy iż oni nigdy nie mówią *Chrit* bez *JESUS*) *Cham* Tatarski Rządca &c.

Są iednak niektóre ztąd excypowane, to iest, lubo z Grecyzny pochodzą á przecie w nich *ch* nie brzmi iák *k*, ále iák *ś* Polskie, á te są następujące: *Chirurgien* Cyrulik, *Machine* Machina, *Chimere* Chimera, y wyspa nazwana *Chio*.

G położone przed literą *e* álbo *i* brzmi iák Polskie *ż*, nap: *geler* marznąć, *gigot* sýtką, czytay: *zele*, *żygo*.

Ga go gu wymawiaią się iak w Polskim. Ale kiedy Francuzi chcą uczynić brzmienie *za że*, w tych terminach gdzie analogia potrzebuie aby było *g*, to po *g* kładą *e*; y tak *gea*, *geo* brzmi, *za że*, nap: *il mangea* iadł, *nous mangeons* icmy, czytay: *i manża*, *nu manżą*.

Kiedy zaś Francuzi chcą uczynić takie brzmienie, iak w Polskim *ge*, *gi*, to pokładą *u*, tak, *gue*, *gui*, nap: *guerir* uzdrowić, *guider* prowadzić, czytay *geri*, *gide*.

Gdy *g* ma za sobą *n*, obiedwie wazą za Polskie *n* akcentowane, nap: *Pologne* Polska, *vigne* winnica, czytay *Polon*, *win*.

H iak się wyżej rzekło jest u Francuzow y wokalą y konsoną. Będąc wokalą, nic nie brzmi, tylko się dla analogii kładzie, to jest dla znaku, że *y* w Łacinie jest w takichże terminach. Będąc konsoną, brzmi tak iak u Polakow. Waruy go iednak mówić iak Polskie *ch*, ale tak, iak się mówi w terminach: *Hetman*, *honor*.

A poniewaz się to nie może regułą łatwo zamknąć, iakby rozeznąć, w których terminach jest mutą, a w których wokalą, dla tego Grammatycy Francuscy musieli wyliczyć iak naywięcey ich mo-

gli nazbierać, w których ieść mutą, prze-
to ie y ia tu kładę.

<i>le hale</i>	tchnienie, upał słoneczny, ogorzelina.
<i>la hergne</i>	wypukłość.
<i>hacher</i>	siekać.
<i>hagard</i>	dziki.
<i>la baye</i>	piot.
<i>le hailler</i>	krzak.
<i>le hannissement</i>	rżenie.
<i>la hache</i>	siekiera.
<i>le hachis</i>	bigos, siekanka.
<i>le haillon</i>	szmata.
<i>la hallebarde</i>	halabarda,
<i>le hallebran</i>	dziki kaczor,
<i>la halle</i>	rynek z budami,
<i>ja haine</i>	nienawiść,
<i>haïr</i>	nienawidzieć,
<i>la haire</i>	włosiennica,
<i>le hameau</i>	wioska,
<i>la banche</i>	biodro,
<i>hanter</i>	uczęszczać,
<i>la harangue</i>	mowa publiczna albo o-
<i>le haras</i>	stado, klacz, (racya.
<i>harasser</i>	offabić,
<i>harceler</i>	rozdrażnić,
<i>les hardes</i>	szpręty,
<i>hardi</i>	śmiały,

<i>hardiment</i>	śmiele,
<i>le harnois</i>	siodło, albo nakrycie do czegokolwiek,
<i>la harpe</i>	arfa,
<i>haver</i>	przyśwędzić albo przy-
<i>le havre</i>	port, (palić mięsa.
<i>hausser</i>	podnieść,
<i>haut</i>	wysoki,
<i>la hauteur</i>	wysokość,
<i>hautain</i>	gorliwy, zły,
<i>le beaume</i>	przyśbica,
<i>le heraut</i>	woźny,
<i>le heros</i>	rycerz,

Ale w pochodzących od niego *h* nie
jest konsona, y dla tego się pisze *l'heroine*
rycerka, *l'heroique* rycerski.

<i>hercer</i>	bronić, to jest bronami włoczyć,
<i>la herce</i>	brona do włoczenia roli,
<i>herissonner</i>	wzdrygać się, naieżyc się,
<i>le herisson</i>	ież,
<i>le hêtre</i>	buk,
<i>se heurter</i>	potknąć się,
<i>hola</i>	flysz, albo dosyc tego,
<i>la honte</i>	wstyd,
<i>le boquet</i>	szczkawka,
<i>le houblon</i>	chmiel,
<i>la houë</i>	grabie,
<i>houër</i>	grabać,
<i>la boulette</i>	pasterka, lub pasterka

<i>la houe</i>	kita albo czub,
<i>la houffe</i>	trzepacka ,
<i>houffer</i>	strzepać,
<i>le houffoir</i>	miotefka,
<i>la houffine</i>	rozga,
<i>le hoyau</i>	motyka ,
<i>la huche</i>	dzieża ,
<i>la hunc</i>	ku masztowi szpara do
	uważania sternikow,
<i>la hure</i>	dzikowa albo szczupako-
	wą głowa ,
<i>hurler</i>	wyc,
<i>le hurlement</i>	wycie,
<i>la Hollande</i>	Hollandya,
<i>la Hongrie</i>	Węgierska ziemia,
<i>se hater</i>	śpieszyć się,
<i>se hazarder</i>	wdawać się w przypadek.

Item pochodzące od wyliczonych, nap:
la hate pośpieszenie, *le hazard* przypadek,
 &c.

P. między *m*, *y*, *t*, milczy, *y* nie piszą
 go nowsi Skryptorowie, nap: *compter* li-
 czyć, *comptons* liczymy, *exempter* odsłaczyć,
 czytay *konte*, *kontą*, *exante*.

Przełożone literze *h*, ważą obie za *f*,
 ale się to nie pisze tylko w pochodzących
 od Greckiego, nap: *Philosophie* Filozofia,
 czytay *Filozofi*.

Q w syllabach *qua que qui quo quu* brzmi
 ka

ka ke ki ko ku, nap: *quand, quenouille, quittons.*

S brzmi iák Polskie nie akcentowane, ále się ztąd odcina.

Naprzód kiedy iest pojedynkowe między wokalami iedney dykcyi, to brzmi tak z Mazowieckie, nap: *maison* dom, *saison* pora, *user* używać, czytay: *mezą, sezą, uze.*

Powtornie partykuła *si* znacząca iák, álbo *ieżeli*, álbo *czyli*, brzmi iák Polskie *sy*.

Potrzenie od terminow zakończonych ná s, choć przed nim iest *konsona*, skacząc do następuiącey wokale brzmi iák z, nap: *ils aiment* oni miłuią, *elles aiment* one miłuią, czytay *i zem, el zem.*

T przed *i* wymawia się iák s, ieżeli po *i* następuje wokala, nap: *partial* udzielny, *patience* cierpliwość, *mention* wzmiaka, czytay *parsyal, pasyans, mansyą.*

Ale w imionach zakończonych ná *tie* zachowuje przyrodzone brzmienie, nap: *partie* część, *sortie* wyście, czytay: *parti, sorti.*

Z tąd się znowu odcinaia imiona następuiące, to iest, że w nich *t* brzmi iáko s, *prophetie* proroctwo, *primatie* prymacyalna godność. *Croatie* Kroacya, *Dalmatie*

Dalmacya, *chiromantie* wrozenie z ręką,

X brzmi iak Polskie ks, nap: *Xenophon*, *Alexandre*, *extrême*, ostateczny, *extravagant* nieprzyzwoity, albo nie na czas się trafiający, *expert* wiadomy, *exprès* wyraźnie, *exprimer* wyrazić, &c. czytaj *Ksenofon*, *Alexandr*, *ekstrem*, *ekstrawagan*, *ekspier*, &c.

Odcinaia się następujące, w których brzmi iak kx: *exil* wygnanie, *exiler* na wygnaniu bydź, *exaucer* wysłuchać, *existence* exystencya, *exempter* odiać, *exorde* początek, *exorcisme* exorcyzmowanie, *execrable* obmierzły, *exemple* przykład, *exaction* wybieranie podatkow, *exercice* ćwiczenie.

W następujących zaś brzmi iak dwoie s: *soixante* iżeścdziesiąt, *Bruxelles* Miasto Bruksel, *lexive* ług do mycia.

A náostatek w następujących brzmi iakoby iedno s: *Xaintogne* pewna kraina, *Xaintes* ludzie z tej krainy, *excuser* wymowić kogo albo przebaczyć komu, *expliquer* wykladać co mową, *excommunier* wyklinać, *excrement* zbyteczna rzecz w ciecie iakim; a w następujących brzmi iako x, nap: *Sixieme*, *Dixieme*, *dixaine*, *Dixenier*, szosty, dziesiąty, dziesiątek, dziesiątnik, *Item dix neuf*, *dix sept*, dziewiętnaście, siedmna-

mnąście, ále się weśrodku terminow nie kładzie; ná końcu nie brzmi tylko się wiąże z następującą wokalą, nap: *le nez est au milieu du visage*, nos iest weśrodku twarzy, czytay *le nez e to milto du wizaż*.

ROZDZIAŁ VI.

o Syllabach zwłaszcza o konkursie wokal.

Syllaba iest iedno ruszenie ięzykiem z wydaniem głosu artykularnego, która może bydz lub z iedney litery lub z wielu, nap: w imieniu MARYA, iest trzy syllaby, Mistrz iedna.

Kiedy się dwie vokale zbiegaia ná iedną syllabę, to się zowie dyftong, kiedy trzy, to tryftong, kiedy cztery, to kwadryftong álbo retrastong.

Tu następuje osobliwa reflexya o takich syllabach, co się z kilku wokal składaia, to iest o dyftongach, tryftongach, retrastongach, o których naprzod ogółem wiedzieć należy, iż lubo się w iedney tylko syllabie wymawiaia, ále ia przedłużaia.

Aa.

Ponieważ terażnieysi Grammatycy ze dwoyga *Aa*, iedną tylko syllabę czynić kaza przedłużoną, dla tego też y nie pisuia

fuia tylko iedno *â*, ale z daszkiem ná znak wyrzuconego drugiego, nap: *âge* wiek, *Aaron* imie Męża tak nazwanego, *bâiller* ziewać, &c. miasto *aage*, *Aaron* &c.

Ai

Ten dyftong brzmi iak Polskie *e*, dla tego *aider* ratować, *aimer* miłować, *je ferai* uczynię, *je dirai* powiem, czytay: *ede*, *eme*, *zé fere*, *ze dire*.

Autor de *S. Amour* mowi, że się *ai* w następuiących terminach czyta iak *ei*, ale *ei* trzeba chyżo złożyć ná iedną syllabę; nap: *craindre* obawiać się, *vain* daremny, *main* ręka, *pain* chleb.

Położone przed *l*, zamilcza *i*, tylko się *a*, wymawia, ale się *l* przedłuża, nap: *travail* praca.

Ao

W terminach *Craon* pewne miasto, y *Laon* drugie miasto, item *faon* ieleniątko, *paon* paw, o cale milczy, w *Saon* zaś znaczącym rzekę pewną *a* milczy.

Aou

W tym tryftongu, *a* nic nie waży, tylko się dla dawney analogii pisze; *ou* zaś lubo przed nim iest *a*, mowi się iak Polskie *u*, nap: *Aoust* [Sierpień, *saoul*, syty, *saouler* nasyścić, czytay: *u*, *su*, *sule*.

Au

Au

Ten dyftong waży o przedłużone, nap: *audace* śmiałość, *auteur* sprawca, *autre* in-
szy, czytaj: *odàs, otôr, otr.*

Ay

Ten dyftong piſzą niektorzy miało *ai*; iednak gdy naſtępuje wokala w iedneyże z nim dykcyi, to ſię *y* przenosi do naſtępującey; a zaś według niektórych brzmi w ten czas iák *e*, á według inſzych zachowuje przyrodzony dźwięk, nap: *ayons* mieymy, czyta ſię *eią* álbo *aią*.

W terminach *pays* kraina, *paysan* wieśniak, *ay* brzmi iák Polskie *ei* we dwu ſyllabach.

Ea

W tym dyftongu *e* ſię nie czyta, iednak ieſt potrzebne dla analogii, żeby *g, y, e*, miękniało, to ieſt żeby brzmiało *g*, iák że *e* zaś iák *s*, nap: *il mangea* iadł, *nous mangeames* iedliſmy, *il menacea* groził, *nous menaceames* groziłiſmy, *Jean Jan, vengeance* zemſta, czytaj: *i mánża, nu manżam, i menaſa, nu menaſam, żan, wanżans.*

Eai

Rzekło ſię wyżej że *ai* okrom wyliczonych excepcyi waży *e*, *y* to ſię powie-
dzia-

działo, że kiedy Francuzi chcą żeby *g* miękniało przed *a, o, u*, to po *g* kładą *e*. Teraz trzeba uważać, że się ten tryftong nie trafia tylko po literze *g*. Y tak wszystkie te 4. litery *geai* nie inakszy dźwięk mają, tylko iak że; nap: *je man-geai* iadłem, *je corrigeai* poprawiłem, *j' arrangeai* ustawiłem, *démangeaison* świerzb, czytay: żmanże, żkorriże, żaranże, deman-żczą.

Eau

W tym tryftongu *e* teraz nic nie waży, tylko się dla dawney Ortografii piśze; *au* zaś waży to, co się wyżej powiedziało, y tak *chapeau* czapka, *manteau* płaszcz, *corbeau* kruk, czyta się *šapo*, *manto*, *korbo*. Może się też to *e* nie piśać.

Ee

Ten dyftong się piśował niegdyś w tych dwu terminach *beeler* beczec po baranśku, y *beelement* beczenie baranśkie, teraz się nie mowi tylko iedno przedłużone, y piśe się z daszkiem tak: *bêler*, *bêlement*.

Ei

W tym dyftongu się obie wokale wyrażają, byle prędko y w iedney syllabie, nap: *peindre* malować, *feindre* zmyślać, *enseigner* uczyć.

Kie-

Kiedy się ten dyftong kładzie przed *e*, zamilcza się *i*, iako się pokazało pod opisanem litery *i*, nap: *vermeil* rumiany, *soleil* słońce, czytaj *vermel*, *solel*.

Eo

Ten dyftong się nie trafia, tylko w pierwszych osobach wielkiej liczby czasu niniejszego od *temy* ná *ger*, y nie mowi się *e*, lecz przecię potrzebne w pisaniu dla *g*, iako się wyżej opisało, y tak *nous menageons* ochraniaemy, *jugeons* sądzimy, czytaj: *nu menażą*, *żużą*.

Eoi

W zbieganiu tych wokal ledwie co słychać *e*; *oi* zaś brzmi iak Polskie *oé*, nap: *seoir* siedzieć, *asseoir* posadzić, *cheoir* upaść, czytaj: *soer*, *assoër*, *soër*.

Odcinaia się ztąd náprzód słowa spofobu skazującego czasu niedoskonałego, pochodzące od *temy* ná *ger*, w których się sylłaba *geoi* mowi iak Polskie *że*, nap: *je mangeois* jadłem, *il mangeoit* on jadł, czytaj *żmanże*, *i manże*.

Eoie

Ná zrozumienie tego tetrastongu, który iedną tylko sylłabę czyni, trzeba przypomnieć naprzód to, co się powiedziało o tryftongu *eo*, a potym zrozumieć to co niżej będzie o dyftongu *Oi*.

Nie

Nie znajduie się ten tetraſtong tylko w trzeciej oſobie wielkiej liczby czaſu niedoſkonałego od temy *na ger*, gdzie ſię te wſzyſtkie litery *geoie* nie mowią tylko iაკ Polskie że przedłużone nieco, nap: *ils mangeoient* iedli, *vangeoient* mścili ſię, *jugeoient* ſądzili, czytay *i manże*, *wanże*, *zuże*.
Eu

Lubo Francuſcy Grammatycy piſzą, że ſię w tym dyſtongu obie litery wymawiają, to jednak *na* iedną ſyllabę zbiiają tak chyżo, iż ſię to zda bydź iedną literą, podobne brzmienie mającą do Polskiego *ó* akcentowanego, nieco ku brzmieniu litery *è* nachylającego ſię. Co ſię potrafi, kiedy Polak *na* akcentowane *ó*, nie całe uſta otworzy, ale go przykurczonymi uſtami mować będzie, iako to w terminach *heure* godzina, *heureux* ſzczęśliwy, *peur* boiaźń.

Odcinaią ſię ztąd naſtępujące, w których *o* cale milczy, *u* też nie po Polſku ale po Francuſku brzmi, to ieſt ſkurczonym uſtem ſię wymawia.

Naprzod we wſzyſtkich Supinach od temy *na oir*, iako to *veu* obaczony, *receu* przyięty, *deu* winny, *conceu* poczęty albo poięty, *apperceu* poſtrzeżony, &c.

Powtornie w przeſzłych czaſach nie
ſkła-

składanych od teyże temy, iáko to je *receus* odebrałem, *tu receus* odebrałeś, *il recent* odebrał, &c.

Potrzenie w drugim Imperfekcie sposobu przyłączającego tychże słow, nap: *que je receusse*, bym odebrał.

W tych excepcyach nowsi Skryptorowie nie tylko niemowią *e*, ále go rzadko piszą, kładąc miało niego dalszek nad *û*, tak: *vû, dû, regû*, &c.

Eui

W tym zgromadzeniu, *eu* zachowuje regułę wyżej opisaną; á ponieważ się te trzy litery nie trafiają tylko przed *l*; *i* zaś przed *l* nie brzmi, ále daie rościagnione brzmienie literze *l*; toć *eui* nie brzmi tylko iák *eu* Francuskie, nap: *deuil* żałoba, *feuille* listek, *fautueil* krzesło, czytay iakoby *dól, sól, fólól* przykureczonymi ustami ná *ó* akcentowane.

Ie

W tym dyftongu się obie litery wymawiają w iedney syllabie, tak iáko w Polskim, iáko to *mien* moy, *tien* twoy, *bien* dobrze y dobro.

Ieu

Ná zrozumienie tego tryftongu naprzód trzeba przypomnieć co się rzekło o dyftongu *eu*, y o iocie, kiedy się staie konsoną

soną; to łatwo będzie zrozumieć, czemu tak napisane *jeu* waży za Polskie żo, a w niektórych *žu*. Tak zaś napisane *ieu* (to jest kiedy jotta jest wokaleą) brzmi iak Polskie zó, nap: *jeu* gra, *Dieu* Bog, czytay: zó, *Dió* w iedney syllabie.

Jednak w *Monsieur* syllaba *sic* brzmi właśnie iak w Polszczyznie, to jest, że w nim litera *s* brzmi iak Polskie akcentowane *ś*. Ale w wielkiej jego liczbie to jest w *Messieurs*, y w *Sieur*, syllaba *si* brzmi iak Polskie *sy*, y tak czytay *Messio*, *Syór*.
Oe y Oei

Dyftong *oe* brzmi iak Polskie akcentowane *é*; nawet się y pisząc wiąże ná iedną literę, nap: *Oeconome* Ekonom, *Oeconomie* Ekonomia; jotta zaś potym dyftongu nie trafia się tylko przed *l*; a ponieważ tam jotta nie powinna brzmieć, tylko sprawować aby się *l* przedłużało, dla tego *oei* waży iedno co y *oe*, nap: *oeil* oko, *oeillet* goździk, *oeillade* mgnienie oka, czytay: *el*, *ellie*, *elliad*.

Poëte, *Poësie* y wszystkie, w których się nad iedną z wokal piszą dwie kropki, nie czynią dyftongu, to jest obie się wokałe osobno wymawiają.

Oeu

Dla teyż przyczyny ten tryftong, nie
ma

ma inszego brzmienia tylko iák dyftong *eu*, to iest że się w nim oe staie iedną literą y waży za *ó*; y ták *boeuf* woł, *oeuf* iaie, *moeurs* obyczaje, &c. czytay nakształt *bóf*, *óf*, *mór*.

Mowię *nakształt* á nie cale ták, bo na o trzeba przybierać ust, y nachylać iego brzmienie ku *e*, niby formuiąc średnie brzmienie między *ó* y *e*, czego Polską literą wyrazić nie mogę, bo żadney w Polszczyźnie z tákim brzmieniem niemałz.

Tu należy obserwacya imion *Coeur* ferce, y *Choeur* huczne śpiewanie, z ktorych pierwsze mowi się nakształt *kiór*, á drugie *kór*.

Oi

Konkurs tych wokal nie wszędzie iest dyftongiem, gdyż się obie wymawiaią czyniąc dwie syllaby; iednak w nim jotta ma brzmienie Polskiego *é* akcentowanego, nap: *oiseau* ptak, *oisif* proźnujący, *loi* prawo, *foi* wiara, *oindre* namaścić, *Roi* Krol, czytay: *oézo*, *aezyf*, *loé*, *foé*, *oéndr*, *Roé*.

Ná końcu terminow pisuią też *oy* miało *oi*; ták: *Roy*, *loy*, *moy*, *toy*, &c.

Tu obserwuy, że lubo iest nie mało Francuzow, ktorzy *oi* położone ná końcu terminow mowią nakształt naszego *oa*; iednak to brzmienie nie uydzie we śródtku.

W o-

W ostatniey syllabie imperfekta, skazującego sposobu, *oi* brzmi iak Polskie *e*; y tak *j' avois* miałem, *il avoit* miał, *j' aurois* miałbym, *il auroit* miałby, czytay: *zâve*, *ilave*, *zore*, *ilore*.

Słowa *connoître* uznać, *paraître* pokazać się albo zdawać się, y z tymi ktore się z nich składają, we wszystkich czasach brzmią *oi* iak *e*.

Toż pospolicie czynią imiona narodow; nap: *les Polonois* Polacy, *les François* Francuzi, *les Anglois* Anglikowie, &c.

Ale w następujących *oi* brzmi iak *oe*, *les Gaulois* Galowie, *les Danois* Duńczykowie, *les Suedois* Szwedzi, *les Hongrois* Węgry, *les Genoïs* Genuńczykowie.

Croire wierzać, czyta się obiema sposobami we wszystkich czasach, w syllabie *croi*, dla tego się też mowi y pisze *creance* albo *croyance* wierzenie.

Pochodzące od temy *estre* wszędzie *ei* brzmi według politycznieyszych Francuzow iak *e*; iako to *sois* bądź, *qu' il soit* niech on będzie, *soyons* bądźmy, &c. czytay: *se*, *kisè*, *seia*.

Następujące *etroit* ścisły, *foible* słaby, *froid* zimno y zimny, *adroit* ciekawy y *droit* prosty, brzmią przez *e*; ale *droit* znacząc prawo brzmi przez *oe*.

Koń-

Kończące się na *que*, wymawiaią zupełnie *oi*, iako *heroïque* rycerki, czytay *heroik*, y dla tego też trzeba nad *o* pisać dwie kropki.

Oie.

Ten tryftong się trafia w trzeciej osobie wielkiej liczby Imperfektom sposobu skazującego y przyłączającego, ná ktorego zrozumienie dość będzie przypomnieć co iest rzeczono o retraftongu *eoie*, y o dyftongu *oi*; á tak iawnó będzie, że *ils avoient* mieli, *ils aimoient* miłowali, *ils auroient* mieliby, powinny się czytać tak: *izawé*, *ize-mé*, *izorc*.

W imionach iednak brzmi *oé*, dla tego *oie* gęś, *joie* radość, *monoie* moneta, *proie* sup, to iest zdobycz; czytay: *oé*, *zoé*, *proé*, *monoé*.

Oue

Z tych trzech wokal nie czyni się nigdy iedna syllaba, ále *ou* brzmi iako się wyżej opisało; *e* zaś zachowuje swoją naturę, y dla tego się piszą dwie kropki nad (*ë*) áby znak był iż się z nim *u* nie wiąże, áni się nie staie konsoną; naprzykład *mouëlle* szpik, *fouëtter* rozgami ociąć, *la bouë* motyka, *la mouë* wargatość, *la rouë* koło, *le fouët* bicz; czytay: *muel*, *fuette*, &c.

Oui.

W tym tryftongu *ou* brzmi tak iako się wyżej o nim mówiło; jotta się zaś przerzuca do następującej syllaby, y brzmi według natury swoiey wyiawszy przed *l*, gdzie się sprawia, iako się wyżej namieniło pod literą *l*; *u* też lubo się inaczej pisze, nie tak iak konsona *v*, ieszcze ie okrom tego dla wygody Cudzoziemcow ięzyka się uczących pospolicie znaczą dwiema kropkami, na znak tego że się nie wiąże z literą *i*, nap: *foüir* kopać, *foüine* kuna, *foüiller* szperać, *grenouille* żabka, *moüiller* zmoczyć, *foüiller* pokalać, czytay: *fui*, *fuin*, *fullie*, *grenul*, *fulie*.

Ue

Ten dyftong się nie trafia tylko po *g* y po *q*, o czym się już wyżej powiedziało, y tak *gue*, *que* brzmią *ge*, *ke*, nap: *guerir* leczyć, *guet* straż, *longue* długa, *langue* ięzyk, *querir* szukać, czytay: *geri*, *ge*, *lang*, *long*, *keri*.

Y tu się chroń pisać *v* miało *u*, boby się powinno mówić *ue*.

Uei

Ten tryftong się nie znayduje tylko po literze *g* przed *l*. Rzekło się iż się *u* mieśza między *g* y *e* aby się mówiło *ge*; rzekło się też że *i* przed *l* nie brzmi, tylko czyni, aby się *l* rozciągnęło mówiło niby z nim

nim było i, teraz się łatwo domyślić, iż następuiące przykłady, y insze podobne, iako to *orgueil* pycha, *orgueilleux* pyszny, *recueil* zbieranie, *recueillir* zbierać, *cercueil* mary; czytaią się tak: *orgel*, *orgellió*, *rekól*, *rekólly*, *serkól*.

Ueu

Z reflexyi pod regułą napisaney łatwo poznać co znaczy pierwsze *u* ponieważ się y ten tryftong nie trafia tylko po literze *g* y *q*.) Co zaś waży *eu*, iuż się powie-działo. Y tak łatwo zrozumieć, że *rigueur* ostrość albo surowość, *vigueur* czerstwość, *longueur* długość, *langueur* mdłość, *queue* ogon, y insze podobne, czytaią się: *rigór*, *vigor*, *longór*, *langór*, *kó*.

Ui

Ten dyftong się trafia, albo po literze *g*, o czym się iuż dość rzekło wyżej, albo po konsonie *v*, z kąd się łatwo domyślić, że *gui* lep, *guide* przewodnik, *vide* próżny, *vider* wypróżnić, y insze tym podobne, trzeba czytać: *gi*, *gid*, *wid*, *wide*.

W imionach *nuit* noc, *fruit* owoc, wy-raża się dwiema syllabami.

Uoie

To drugie zgromadzenie czterech wo-
kal w iedną syllabę nie znayduje się tyl-
ko w trzeciej osobie wielkiej liczby Im-

perfekta sposobu skazującego od *temy* na *guer* y na *quer*, iako nap: są *haranguer* kazanie powiedać, *marquer* znaczyć, gdzie analogia potrzebuie ażeby mogło brzmieć Polskie *ge, kie*. Ostatek liter w tey syllabie zwyczajna konjugacyi terminacya pisać każe tak: *ils haranguoient* oni kazali, *marquoient* znaczyli, *distinguoient* rozrozniali, *se moquoient* żartowali, czytaj: *i harange, markie, distinge, sé mokie*.

Yeu

W tym konkursie nie masz nic osobliwego, tylko do dyftongu *eu*, o którym się już traktowało, przełożenie ipfylona, który się wymawia nie raz z dyftongiem *eu*, ale w pierwszey syllabie, tak, iako w Polszczyźnie, y tak *les yeux* oczy, *joyeux* wesóły, *yeuse* złotowierzb; czytaj: *le zjó, zó-éió, yóz*.

Ná ostatek syllaba *ti* położona przed wokale, brzmi iak *xy*, nap: *correction* poprawa; przed konsoną zaś brzmi *kti* albo *ti*, nap: *practique* czytaj: *praktyk*, albo *pratik*.

TRA-

TRAKTAT II.

CHAPITRE PREMIER ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Des parties du Discours.

O Częściach Dyskursu.

Dyskurs iest komponowany z frazesow. Frazesy są komponowane z słow. Słowa z syllab. Syllaby z liter.

Litery są znaki albo charaktery, ktore potrzebne są do formowania syllab y słow.

Syllaba iest iedna część słowa, ktora się powinna wymowić iednym brzmieniem, iako to vérité, iest komponowane z trzech syllab vé-ri-té

Czasem iedno słowo iest komponowane z iedney tylko syllaby; ktore to słowo zowie się iedno syllabowe, iako Roi Krol, foi, wiara, &c.

Słowo iest iedna mowa, ktora się mówi w iedney albo w wielu syllab, iako to Roi, vérité.

Frazes iest komponowany z wielu słow, w ktorych staie się cały sens, iako to, où avez-vous été aujour d' huy ? gdzieś Waśc był dziś &c.

Wszystek dyskurs iest komponowany z dzielniciu części, ktore są.

Articulus, Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Adverbium, Præpositio, Coniunctio, Interiectio.

Artykuł, Imię, Namieśtnictwo, Słowo Uczęstnictwo, Przysłowie, Prepozycja lub, Przekładanie, Konjunkcja lub złączenie, Interjekcja lub Wtrącenie.

Le Nom, le Pronom, le Verbe, le Participe, l' Adverbe, la Preposition, la Conjonction, l' Interjection.

CHAPITRE 2. ROZDZIAŁ 2.

De l' Article. O Artykule.

Artykuł jest iedną partykułą, lub częstka komponowana, albo z iedney litery z apostrofem, albo ze dwóch, albo ze trzech liter.

Artykuł powinien zawsze przodkować Imionu, żeby znać przez to, iakiego są rodzaju, w iakiej liczbie, y w iakim kazusie, czyli w spadku.

Artykuły wszystkie te są, le, co znaczy rodzaj męski, la co znaczy rodzaj żeński.

L', le, la, les, znaczą mianujący y oskarżający spadek; De, du, del, de la, des, znaczą rodzający y oddalający spadek. à, au, à l', à la, aux znaczą oddawający spadek. Wzynający zaś spadek żadnego nie ma artykułu, oprócz interiekcyi o!

L', Le, la, de, du, del', de la, à, al', au, à la znaczą małą liczbę.

Les, des, aux znaczą wielką liczbę.

Dwa są Artykuły ieden determinowany, drugi niedeterminowany,

Artykuł determinowany jest ten, który się kła-

kładzie przed Imieniem, żeby znać, iakiego jest rodzaju, naprzykład: le, albo un, znaczą męski rodzaj v. g.

le Prince

Książę.

un cheval

koń, &c.

przez te artykuły le y un znać, że Prince y cheval są rodzaju męskiego. La albo une znaczą białołęński rodzaj v. g.

la Princesse,

Książna.

une maison,

dom &c.

przez te Artykuły la y une znać, że Princesse y maison, są rodzaju białołęńskiego.

Te tylko artykuły deklinują się.

Artykuł niedeterminowany jest ten, który się bez odmienności kładzie przed rodzajem męskim y białołęńskim, małą y wielką liczbą; jest ich tylko trzy, to jest: de, à, de albo par.

de znaczą spadek rodzący.

à znaczą dawaący.

de, albo par, znaczą oddalaący.

Artykułu niedeterminowanego zażywają do deklinowania Imion, które artykuły w mianującym y oskarżającym spadku nie mają: iako to Imiona Aniołów, Ludzi, Miast, Miesiąców, y wssytkie Namieśtnictwa. v. g. Michel, Michał; Pierre, Piotr; Paul, Paweł; Janvier, Styczeń; Fevrier, Luty; moi, ja; toi, ty; luy, on; elle, ona; nous, my; vous, wy; eux, oni; ce, celui, cet, ten; elles, one; celle, cette,

cette, *ta*; cela, *to*; ceux, *ci*; celles, *te*; quoi, *co*; qui, *quel*, *ktory*, *kto*; quelle, *ktora*.

Quel, y quelle, *moga być deklinowane artykułem determinowanym, bo mówi się le-quel, laquelle; du quel, de la quelle; au quel, à la quelle.*

Może się kłaść artykuł niedeterminowany, y przed każdym imieniem, kiedy się dwoie trafi imiona istotne, z których jedno będzie w rodzającym spadku, v. g. mówi się.

Une livre de pain. *sunt chleba.*

une bouteille de vin, *flaska wina.*

un chapeau de laine, *kapelusz wełniany.*

Zeby uczynić artykuł niedeterminowany łatwym, y żeby można go bez trudności od artykułu determinowanego rozeznać, pamiętać trzeba, że tylko *de, y a są* artykuły determinowane.

Deklinacya Artykułu niedeterminowanego.

Sing: N. Tout. *wszystek*; G. de tout, *wszystkiego*; Dat. à tout, *wszystkiemu*; Accu.

tout, *wszystek*; Abl. de tout, *od wszystkiego*.

Plur. N. Ac. Tous, *wszystcy*; G. Abl. de tous, *wszystkich*. Dat. à tous, *wszystkim*; &c.

Także Toute, *wszystko*; de toute, *wszystkiej*; à toute, *wszystkiej*; toute, *wszystkę*; de toute, *od wszystkiej*; de toutes, *wszystkich*, *od wszystkich*; à toutes, *wszystkim*.

Arty.

ARTYKULY

41

Artykuł determinowany męski tak się de-
klinuje. Mała liczba.

Nom.	le,	l'	ten.
Gen.	du,	de l'	tego.
Dat.	au	à l'	temu.
Acc.	le,	l'	ten, tego.
Voc.	o !		o !
Abl.	du,	de l'	od tego.

Artykuł determinowany białogłowski.
Singulier.

Nom. Acc.	la	l'	ta, tę, ta.
Gen. Abl.	de la,	de l'	tey, od tey.
Dat.	à la,	à l'	tey.
Voc.	o !		o !

Wielka liczba męskiego y białogłowskie-
go artykułu.

Nom. Acc.	les,	ci, te, tych, ich.
Gen. Abl.	des,	tych, od tych.
Dat.	aux,	tym.
Voc.	o !	o !

Sześć są kazusy albo spadki, które są: Nomi-
nativus, Genitivus, Dativus, Accusativus,
Vocativus, Ablativus.

Mianujący, Rodzący, Dawający, Oskarżają-
cy, Wzywający, Oddalający.

Nominatif, Genitif, Datif, Accusatif,
Vocatif, Ablatif.

Dwa

Dwa są tylko rodzaje w języku Francuskim, to jest Męski, y Białogłowski.

Rodzaj męski jest naznaczony artykułem le, albo un; Rodzaj białogłowski jest naznaczony artykułem la, albo une.

Dwie są liczby to jest mała, y wielka. Mała liczba jest, kiedy o iedney rzeczy się mówi, v. g. kiedy mówię le Prince Xiążę, o iednym tylko Xiążęciu mówię, la chambre izba, o iedney tylko izbie mówię, &c.

Wielka liczba jest, kiedy o wielu rzeczach się mówi, v. g. kiedy mówię les Princes Xiążęta, o wielu Xiążętach mówię, les chambres izby, o wielu izbach mówię &c.

Te dwie liczby, to jest małą liczbę, y wielką będą często znaczył temi słowami: Singulier, Plurier, lub przez abbrevia je singu. plur. Singulier będzie znaczyło małą liczbę, plurier będzie znaczyło wielką liczbę.

Także spadkow. takowemi partykułami, nom. mianuiący; gen. rodzący; dat. dawaiący; ac. oskarzaiący; voc. wzywaiący; abl. oddalaiący; albo też iedną tylko literą N. G. D. A. V. A.

CHAPITRE 3. ROZDZIAŁ 3.

Du Nom.

O Imieniu

& de ses declinaisons.

y deklinacyach
iego.

Imię

Imie iest to, co wſzystkim rzeczom kładzie y wyraża nazwiſko. v. g.

Dieu.	Bog.
un Ange,	Anioł.
un homme,	Człowiek.
le ciel,	niebo.
la terre,	ziemia.
la mer.	morze,
l' air,	powietrze.
le feu,	ogień.
un cheval,	koń.
bon,	dobry.
mêchant,	zły; &c.

Dwoiakię Imię, to iest Iſtotne albo Subſtantivum, drugie przydatne albo Adiectivum.

Imię Subſtantivum lub iſtotne iest to, co kładzie imię rzeczy, tak że może zaraz znać rzecz tę, która ſię mianuie, v. g.

le Roi,	Krol.
la Reine,	Krolowa.
la maison,	dom.
le livre,	Księga, &c.

Znać zaraz przez to, że to iest Krol, Krolowa, dom, Księga &c.

Imię Adiectivum, lub przydatne iest to, co nie ſamo przez ſię nie znaczy: ale gdy ſię znaczy, albo przekładane będzie Imieniu iſtotnemu, na ten czas iego iſtość, właſność, y okoliczność iaką wyraża; naprzykład kiedy ſię
tylko

tylko *mon* grand, wielki; *petit*, mały; *beau*, piękny; *rouge*, czerwony, nie może znać co jest wielkie, małe, piękne czerwone, jeżeli się nie przydaie Imię istotne: ale jeżeli się przyłącza wraz *grand Roi*, wielki Krol; *petit homme*, mały człowiek; *beau cheval*, piękny koń; *drap rouge*, sukno czerwone; to zaraz będzie znać, kto jest wielki, kto mały; kto piękny, y co czerwone; toż się staie ze wszystkich imion przydatnych.

Imiona iak istotne iak przydatne nie deklinują się same przez się iako w Łacińskim y Polskim iezyku; to jest, że iak się nayduią w mianującym spadku, tak y we wszystkich spadkach też zachowują terminacyą, w żadnym się spadku nie odmieniając.

Artykuł tylko deklinuje się iako to N. le Roi, Krol; G. du Roi Krola: D. au Roi, Krolowi. Ac. le Roi, Krola. V. Roi Krolu. Ab. du Roi, od Krola. N. les Roix, Krolowie. G. des Roix, Krolow. D. aux Roix, Krolom. Ac. les Roix, od Krolow. Także N. la Reine, Krolowa: G. de la Reine, Krolowy: D. à la Reine, Krolowy: Ac. la Reine, Krolowę: V. Reine, Krolowo: Abl. de la Reine, od Krolowy. N. les Reines, Krolowe: G. des Reines, Krolowych: D. aux Reines, Krolowom: Ac. les Reines, Krolowe:

we: V. Reines, Krolowe: Ab. des Reines, od Krolowych, &c.

Imie istotne ma tylko jeden rodzaj, to jest, albo męski, albo białogłowski. v. g. le ciel, niebo; la terre, ziemia; ciel, jest męskiego rodzaju, a terre jest białogłowskiego.

Imie zaś przydatne ma dwa rodzaje żeby się zgadzało z imieniem istotnym. v. g. un homme prudent, mąż roztropny; une femme, prudente, białogłowa roztropna, &c.

Niektóre są Imiona przydatne, które nie odmieniając, są męskiego y białogłowskiego rodzaju, iako to te które się na e kończą. v. g. Illustre, Jaśnie Wielmożny, iasny, iasna; sage, mądry, mądra; admirable, dziwny, dziwna; rouge, czerwony, czerwona, &c.

Imiona wszystkie przydatne, które się nie kończą literą e, mają dwie terminacye, żeby znać iakiego są rodzaju. v. g. żeby białogłowski rodzaj rozecznąć od męskiego przydać e trzeba.

v. g.

bon, dobry, dobre.

bonne, dobra.

grand, dobry, wielki.

grande, wielka, &c.

Ktore się kończą dystongiem eau w męskim rodzaju, to się kończą w białogłowskim na elle.

beau,

beau,	piękny,
belle,	piękna.
nouveau,	nowy.
nouvelle,	nowa, &c.

Też imiona na eau się terminuiące, kiedy następuje imię istotne męskiego rodzaju zaczynające się literą przez się brzmiącą, albo też literą h, kiedy same h nie jest literą consonans, to się eau przemienia na el. v. g.

bel esprit,	piękny rozum.
bel homme,	piękny człowiek.

nie beau esprit, ani beau homme, &c.

Alc kiedy takowe imiona kładą się przed temi przydatnemi, to swoją naturalną zachowują terminacyą imiona przydatne. v. g.

il a l' esprit beau, ma rozum piękny.
cet homme est beau, ten człowiek jest piękny
nie esprit bel, ani homme bel, &c.

Imiona przydatne które się na X. terminuią w męskim rodzaju, literę x przemieniaią w sylbę (se) w białołóńskim. v. g.

heureux,	szczęśliwy.
heureuse,	szczęśliwa.
lumineux,	iasny.
lumineuse,	iasna, &c.

Takie imiona nie odmieniają się w wielkiej liczbie. v. g. mówi się w małej liczbie heureux, szczęśliwy; y w wielkiej także liczbie heureux, szczęśliwi; lumineux, iasny, lumineux, iasni.

Wsy.

Wszystkie niemal Imiona tak istotne, iak przydatne przyczynione są iednym (s) w wielkiej liczbie. v. g.

le pere, Oyciec. les peres, oycowie-

la mere, matka. les meres, matki.

le fils, syn, les fils, synowie.

bon, dobry. bons, dobrzy.

grand, wielki. grands, wielcy.

Ktore się imiona terminuią na (s) w małej liczbie, też terminacyą zachowuią w wielkiej liczbie bez odmienności. v. g. le fils, les fils, &c.

Ktore zaś imiona maią terminacyą na eau, to iuż nie s, ale x trzeba im przyczynić. v. g.

le chapeau, kapelusz.

les chapeaux, kapelusze.

le manteau, płaszcz.

les manteaux, płaszcze.

beau, piękny.

beaux, piękni &c.

A ktore się terminuią na al w małej liczbie, to w wielkiej na aux terminuią się. v. g.

le cheval, koń.

les chevaux, konie.

l' animal, zwierzę.

les animaux, zwierzęta.

journal, dzienny.

journaux, dzienni.

Ktore także imiona maią x na końcu w małej liczbie

liczbie, tężże terminacyę zachowuię w wiel-
kiej. v. g.

un choux, iedna kapuſta.
les choux, albo des choux, kapuſty, kapu-
ſta.

Deklinacye lub przemiany Imion przez ſpadki.

Singulier.

Nom.	le pere,	Oyciec.
Gen.	du pere,	oyca.
Dat.	au pere,	oycu.
Acc.	le pere,	oyca.
Voc.	o ! pere,	o ! oycze.
Abl.	du pere,	od oyca.

Plurier.

Nom.	les peres,	oyconwie.
Gen.	des peres,	oyconw.
Dat.	aux peres,	oycom.
Acc.	les peres,	oyconw.
Voc.	o ! peres,	o ! oyconwie.
Abl.	des peres,	od oyconw.

Singulier.

Nom.	la mere,	matka.
Gen.	de la mere,	matki.
Dat.	à la mere,	matce.
Acc.	la mere,	matkę.
Voc.	o ! mere,	o ! matko.
Abl.	de la mere,	od matki.

Plu

Plurier.

Nom.	les meres,	<i>matki.</i>
Gen.	des meres,	<i>matek.</i>
Dat.	aux meres,	<i>matkom.</i>
Acc.	les meres,	<i>matki.</i>
Vocat.	o ! meres,	o ! <i>matki.</i>
Abl.	des meres,	<i>od matek.</i>

Singulier.

Nom. Acc.	l' homme,	<i>człowiek, człowieka.</i>
Gen. Abl.	de l' homme,	<i>człowieka, od czło-</i>
Dat.	à l' homme,	<i>człowiekowi (wieka.</i>
Voc.	o ! homme,	<i>o ! człowieku.</i>

Plurier.

Nom. Acc.	les hommes,	<i>ludzie, ludzi.</i>
Gen. Abl.	des hommes,	<i>ludzi, od ludzi.</i>
Dat.	aux hommes,	<i>ludziom.</i>
Voc.	o ! hommes,	<i>o ! ludzie.</i>

Le monde, *świat*, bierze się często za *ludzie* v. g. il y eut grand monde, *albo* beaucoup de monde, *było tam siła ludzi.*

Singulier.

Nom. Acc.	le manteau,	<i>plaszcz.</i>
Gen. Abl.	du manteau,	<i>plaszcza, od płaszcza.</i>
Dat.	au manteau,	<i>plaszczowi.</i>
Voc.	o ! manteau,	<i>o ! płaszczu.</i>

Plurier.

Nom. Acc.	les manteaux,	<i>plaszcze, (szczow.</i>
Gen. Abl.	des manteaux,	<i>plaszczow, od pla-</i>
Dat.	aux manteaux,	<i>plaszczom.</i>

D

Voc.

Voc. o! manteaux, o! płaszcze.

Singularier.

Nom. Acc. le cheval, koń, konia.
Gen. Abl. du cheval, konia od konia.
Dat. au cheval, koniowi.
Voc. o! cheval, o! koniu.

Plurier.

Nom. Acc. les chevaux, konie, koni.
Gen. Abl. des chevaux, koni, od koni.
Dat. aux chevaux, koniom.
Voc. o! chevaux, o! konie.

Singularier.

Nom. Acc. l' ame, dusza, dusze.
Gen. Abl. de l' ame, dusze, od dusze.
Dat. à l' ame, duszy.
Voc. o! ame, o! duszo.

Plurier.

Nom. Acc. les ames, dusze, dusze.
Gen. Abl. des ames, dusz, od dusz.
Dat. aux ames, duszom.
Voc. o! ames, o! dusze.

Imiona przydatne tak się deklinują.

Singularier.

Nom. le bon, la bonne, dobry, dobra.
Gen. du bon, de la bonne, dobrego, dobrej.
Dat. au bon, à la bonne, dobremu, dobrej.
Acc. le bon, la bonne, dobrego, dobrą.
Voc. o! bon, bonne, o! dobry, dobra.
Abl. du bon, de la bonne, od dobrego, od do-

Plurier.

(brey. N.

Y ICH DEKLINACYE

31

N. Ac. les bons, les bonnes, *dobrzy, dobre.*

G. Abl. des bons, des bonnes, *dobrych, od dobrych.*

V. o ! bons, o ! bonnes, o ! *dobrzy, o ! dobre.*
Singulier.

N. le meilleur, la meilleure, *lepszy, lepsza.*

G. du meilleur, de la meilleure, *lepszego, lepszey.*

D. au meilleur, à la meilleure, *lepszemu, lepszey.*

Ac. le meilleur, la meilleure, *lepszego, lepszą.*

Voc. o ! meilleur, o ! meilleure, o ! *lepszy, o ! lepsza.*

Ab. du meilleur, de la meilleure, *od lepszego,*
Plurier. (*od lepszey.*

N. Ac. les meilleurs, les meilleures, *lepsi, lepsze.*

G. Ab. les meilleurs, des meilleures, *lepszych, od lepszych.*

Dat. aux meilleurs, aux meilleures, *lepszym.*

Voc. o ! meilleurs, o ! meilleures, o ! *lepsi, o ! lepsze.*

Wszystkie inſſe przydatne Imiona deklinuią ſię y komparuią iako te, co następuie. v. g.

Le ſingulier. Mała liczba.

N. V. Le fort, Plus fort, très-fort.

M. W. Mocny, mocniejszy, najmocniejszy.

La forte, plus-forte, très-forte.

Mocna, mocniejszy, najmocniejszy.

G. Ab. Du fort, du plus-fort, du très-fort.

R. Od *Mocnego, mocnieyszego, naymocnieyszego.*

De la forte, de la plus forte, de la très-forte.

Mocney, mocnieyszey, naymocnieyszey.

D. au fort, au plus-fort, au très-fort,

D. *mocnemu, mocnieyssemu, naymocnieyssemu.*

A la forte, à la plus-forte, à la très-forte,

Mocney, mocnieyszey, naymocnieyszey.

Ac. Le fort, plus-fort, très-fort.

Osk. *Mocnego, mocnieyszego, naymocnieyszego.*

La forte, plus-forte, très-forte.

Mocną, mocnieyszą, naymocnieyszą.

Le Plurier. *Wielka liczba.*

N. V. Les forts, plus-forts, très-forts.

M. W. *Mocni, mocnieysi, naymocnieysi.*

Les fortes, plus fortes, très fortes.

Mocne, mocnieysze, naymocnieysze.

G. Ab. Des forts, des plus forts, des très-forts.

Des fortes, des plus-fortes, des très-fortes.

R. Od *Mocnych, mocnieyszych, naymocnieyszych.*

Dat. Aux forts, aux plus-forts, aux très-forts.

Aux fortes, aux plus-fortes, aux très-fortes.

Daw: *Mocnym, mocnieyszym, naymocnieyszym.*

Wszystkie niemal Imiona przydatne tak się deklinują, y komparują, wyjąwszy tych dwóch

Bon, dobry, mauvais, zły, które się inaczej komparują. w. g.

Bon,

Bon, meilleur, très bon.

Dobry, lepszy, naylepszy.

Bonne, meilleure, très-bonne.

Dobra, lepsza, naylepsza.

Mauvais, pire, très-mauvais.

Zły, gorszy, naygorszy.

Mauvaise, pire, très-mauvaise.

Zła, gorsza, naygorsza.

CHAPITRE 4. ROZDZIAŁ 4. Des Pronoms. O Namiestnicztwach.

Namiestnicztwo iest część mowy, ktorey, wystrzegając się częstego powtarzania Imion, zażywamy miasto samych imion. Dwoiakiie iest. Determinowane, iako to moy, je, ia; toy, tu, ty; luy, il, on; elle, ona. Niedeterminowane, iako to, qui, le, quel, ktory; quel, kto; quoy, co; à qui, czyi; à qui est cela? czyież to?

Namiestnicztwa są pięciorakie to iest Osobiste, Personnels; Pokazujące, Demonstratifs; Pytające, lub wywiadujące się, Interrogatifs; Relacją mające, Relatifs; Osiadłość znaczące, Possessifs; Złączające, Conjonctifs. Namiestnicztwo osobiste iest to, co znaczy Osoby, iako moy, ia; toy, luy, on; elle, ona; nous, my; vous, wy; eux, oni; elles, one. Deklinują się przez Artykuł niedeterminowany.

*Deklinacya Namiestnictw Osobistych.
Pierwsza osoba.*

Sing.

No. moi, je, ia;
G. De moi, mnie,
D. à moi, me, mnie, mię;
Ac. moi, me, mnie, mię;
Ab. de moi, o de mnie;

Druga osoba.

N. Ac. Toi, tu; te,
G. Ab. de toi,
D. à toi, te,

Plur.

N. Ac. Vous,
G. Ab. de vous,
D. à vous,

Trzecia osoba, Męski rodzaj.

N. Ac. Lui, il, le,
G. Ab. de lui,
D. à lui, lui,

Plur.

N. Ac. Eux, les,
G. Ab. d' eux,
D. à eux, leur,

Białogłowski rodzaj.

N. Ac. Elle, la,
G. Ab. d' elle,
D. à elle, lui,

Plur.

Nous, my;
De nous, nas.
A nous, nam.
Nous, nas.
de nous, od nas.

Sing.

Ty, ciebie.
ciebie, od ciebie.
tobie, ci.

wy, was.
was, od was.
wam.

Sing.

on, onego, iego.
onego, od onego, od niego.
onemu, iemu.

oni, onych, ich.
onych, od nich.
onym, im.

Sing.

ona, one, iq.
oney, od oney.
oney, iey.

Plur.

Plur.

N. Ac. Elles, les, one, onych, ich.

G. Ab. d'elles, onych, od nich.

D. à elles, leur, onym, im.

Sing.

Plur.

G. Ab. de soi, de se, siebie, od siebie.

Ac. soi, se, siebie, się.

D. à soi, se, sobie.

Uważać trzeba że po rozkazującym sposobie kładzie się Artykuł namiestnictwom Osobistym. v. g.

Donnez moi ce livre. Day mi W. M. tę książkę.

Commandez moi de vous servir, Rozkaz mi W. M. służyć sobie.

Faites nous ce plaisir, Uczyni nam W. M. tę łaskę.

Dites lui qu'il vienne, Mow mu W. M. żeby przyszedł.

Faites leur savoir ce qui se passe, opowiadaj im W. M. co się dzieje. &c.

Namiestnictwa Złączające, powinny zawsze słowo uprzedzać, y do niego się złączać, ktore to są; Me, mnie, mi, mię; Te, ciebie, ci, tobie, cię; se, siebie, się, sobie; lui, iemu, icy; le, iego, go; la, ią; nous, nas, nam; vous, was, wam; leur, im; les, ich. v. g.

Vous me ferez grand plaisir, Uczynisz mi W. M. wielką łaskę.

On te battera, si tu vas là, *Będą cię bić, jeżeli tam poydziesz.*

Je lui donneray ce qu' il voudra, *Dam mu co będzie chciał.*

Ils se plaignent de vous, *skarżą się na was.*
 Le Maître nous enseigne, *Mistrz nas uczy.*
 Dieu vous conduise, *Boże was prowadź.*
 Dieu vous le rende, *Bog zapłać W. Mci.*
 Je les ai vû tous, *widziałem ich wśzystkich.*

Namieśtnictwa Osiadłość znaczące te są.

Mon, mien, y le mien, moy, moie.

Ma, mienne, la mienne, moia.

Ton, tien, le tien, troy, twoie.

Ta, tienne, la tienne, twoia.

Son, sien, le sien, sroy, svoie, iego, iey.

Sa, sienne, la sienne, svoia, iego, iey.

Nôtre, le nôtre, la nôtre, naś, naśse, naśsa.

Vôtre, le vôtre, la vôtre, waś, waśse, waśsa.

Leur, le leur, la leur, sroy, svoie, svoia, ich.

Deklinuią się iako inśse imiona, to iest że mon, ma, ton, ta, son, nôtre, vôtre, leur, deklinuią się iako imiona przydatne, á le mien, le tien, le sien, le nôtre, le vôtre, le leur, iako imiona istotne. Mon, ma, czyni w wielkiew liczbie mes, moi, moie; Ton, ta, czyni tes, troy, twoie; Son, sa, czyni ses, sroy, svoie &c. G. de mes, moich; de tes, twoich

ich, de *ses*, *swoich*; *D.* à *mes*, *moim*; à *tes*, *tvoim*; à *ses*, *svoim* &c. *Le mien*, *le tien*, *le sien* *mon* *się*, *kiedy się sama rzecz nie wyraża*, *która jest moja*, *twoja*, *swoja*, *iego*, *iey*; *le leur*, *ich*. v. g.

où sont nos chapeaux? gdzie nasze kapelusze? *les voilà*, *oto są*; *voilà le mien*, *oto mój*; *voilà le tien*, *oto twój*; *voilà le sien*, *oto jego*; *voilà le nôtre*, *oto nasz*; *voilà le vôtre*, *oto wasz*; *voilà le leur*, *oto ich* &c.

Uważać trzeba, że kiedy kto o kim inſzym powiada, a nie wyraża osobę *iego*, tylko rzeczy *iakieiego*, to te *Namieſtnictwa* *son*, *sa*, *ses*, *leur*, *leurs*, powinny się rozumieć po Polſku *iego*, albo *ich*. v. g.

J' ai vu son Pere, widziałem *iego*, *iey* *Oyca*; *je connois sa mere*, znam *iego*, *iey* *Matkę*; *je ſai ses manieres*, wiem *iego*, *manier*; *on m' a dit leurs deſſeins*, powiadano mi *ich* *zamysły*.

Kiedy zaś osoba się *iaka* wyraża, to się te *Namieſtnictwa* powinny rozumieć po Polſku *ſwoy*, *ſwoia*, *ſwoie*. v. g.

Il m' a dit ſon affaire, opowiadał mi *ſwoją* *sprawę*.

Ce Monsieur m' a fait entrer dans ſa chambre, *Ten Jego-Mość* kazał mi poſć do *izby ſwoiey* &c.

Uważać y to trzeba, że nie *mon* się *ma*, *ta*, *sa*,

sa, przed Imionami rodzaju białogłowskiego zaczynać się literą vocalem, ale na miejscu ich mon, ton, ion, lubo męskiego są rodzaju. v. g.

Mon ame, moja dusza, nie ma ame.

Ton amie, Twoja przyjaciółka.

Son ennemie, swoja nieprzyjaciółka.

Mon hôtesse, moja gospodyni.

Son impieté, jego, iey, nieźbożność &c.

Namieśtnictwa Pokazujące te są, y tak się deklinują.

Sing. Męskiego rodzaju.

N. Ac. celui, ce, cet, ten, on, tego, owego, celui-cy, tento; celui-là, tamten.

G. Abl. de celui, de ce, de cet, tego, od tego.

Dat. à celui, à ce, à cet, temu, owemu.

Białogłowskiego rodzaju.

N. Ac. celle, cette, ta, ona, tę, owę.

celle-cy, tato; celle-là, tamta.

G. Ab. de celle, de cette, tej, od tej.

D. à celle, à cette, tej, owej.

Plur. Męskiego, y Białogłowskiego rodzaju.

N. Ac. ceux, ces, celles, ci oni, te, owe.

G. Ab. de ceux, de ces, de celles, tych, onych, od tych.

Dat. à ceux, à ces, à celles, tym, onym.

celui-cy, tenże, celui-là tamten.

celle-cy, tażto, celle-là, tamta.

celui-

celui-cy fut heureux, celui-là malheureux,
ten to był szczęśliwy, a tamten niešťczę-
śliwy.

Ceux - cy font bien, ceux-là font mal,
ci dobrze czynią, a tamci źle czynią &c.

Zażywaią ce przed Imionami co się zaczynaia
literą consonantem. v. g.

ce Prince, *ten Xiążę &c.*

Zażywaią zaś cet przed zaczynaiaćemi się
imionami literą vocalem. v. g.

Cet esprit, *ten rozum,*
 cet homme, *ten człowiek &c.*

Namieśtnictwa Pytaiące takowe są. v. g.

Qui ? *kto, kogo ? qui est là ? któż tam ? qui*
est ce ? któż ? (coż za człowiek ?

Quel homme est cela ? *co to za człowiek ?*

Que faites vous ? *co W. M. robiś.*

quelles affaires avez vous dans cet endroit-
là ? co tam maś za potrzeby na tamtym miejscu.

Namieśtnictwa Relacyą maiące, albo relativa
te są, y tak się deklinuią..

Sing. Męskiego rodzaju.

N. Qui, lequel, *ktory, co.*

G. de qui, du quel, dont, *ktorego.*

D. à qui, auquel, *ktoremu.*

Ac. que, lequel, *ktorego, co.*

Ab. de qui, du quel, dont, *od ktorego.*

Plur.

N. Qui, lesquels, *ktorzy, co.*

G.

G. de qui, dont, desquels,	ktorych.
D. à qui, aux quels,	ktorym.
Ac. que, lesquels,	ktorych, co.
Ab. de qui, dont desquels,	od ktorych.

Białogłonskiego rodzaju.

N. Qui, laquelle,	ktora, co.
G. de qui, de la quelle, dont,	ktorey.
D. à qui, à laquelle,	ktorey.
Ac. que, laquelle,	ktora, co.
Ab. de qui, delaquelle, dont,	od ktorey.
Plur.	

N. Qui, lesquelles,	ktore, co.
G. de qui, desquelles,	ktorych.
D. à qui, auxquelles,	ktorym.
Ac. que, lesquelles,	ktorych, co.
Ab. de qui, des quelles.	od ktorych.

A tu widac że Qui, y que, są męskiego y białogłonskiego rodzaju, iako y małej, y wielkiej liczby, tak też y dont. w. g.

L' homme, qui a été-icy, *człowiek, który tu był.*

La main, qui écrit, *ręka ktora piśe.*

L cheval, que j' achete, *koń ktorego kupię.*

Les livres, que je lis, *księgi ktore czytam.*

ceux, qui font cela, *ci, ktorzy to czynią.*

celles qui ont été là, *te ktore tam były.*

La chose, dont on m'a parlé, *rzecz o ktorej mi mówiono.*

C'est

C'est, dont je me soucie peu, *ia o to ma-
to dbam.*

N. Ac. Quoy, co, quelque chose, *cokolwiek.*

G. Ab. de quoy, czego, *od czego; de quelque
chose, czegokolwiek.* (*kolwiek.*

Dat. à quoi, *czemu; à quelque chose, czemu-*

J'ay quelque chose à vous dire, *mam*

W. Mści co mówić.

cet homme-là a de quoi, il est à son ai-
se, *ten człowiek ma się dobrze.*

Il m'a donné quelque chose, *dał mi co-
kolwiek.*

*Namieśtnictwa ktore są także Imionami przy-
datnemi, te są: Tout, wsystek; toute, wsyst-
ka; tout, wsystko; de tout, wsystkiego; à tout,
wsystkiemu &c.*

Châque, y chacun, *każdy; chacune, ka-
żda; autre, inny, inna; un autre, drugi; une
autre, druga; quelque, quelqu'un, un cer-
tain, niektory, ieden, pewny; quiconque, kto-
kolwiek; qui que ce soit, ktorykolwiek; per-
sonne, pas un, nikt; nul, żaden; le même,
tenże; la même, tażże; autrui, cudzy: les
biens d'autrui, cudze dobra; tout le monde,
wsystek świat. Tous, często się bierze za
chaque, każdy. v. g. tout homme, qui ... za
châque homme, qui ... każdy człowiek ktory.*

Tous les hommes, *wsyscy mężowie.*

Toutes les femmes, *wszystkie białogłowy.*

Tou-

Toute la tetre, *wszystka ziemia.*

Châque personne, *każda osoba.*

Châcun doit faire son devoir, *każdy powinien swoją powinność uczynić.*

quiconque fait cela, fait bien, *ktokolwiek to czyni, dobrze czyni.*

Personne n' a fait cela, *żaden tego nie uczynił.*

Je n' ai vû personne, *nie widziałem nikogo.*

Il n' y en a pas un d'entre eux qui le veuille, *żaden z nich tego nie chce.*

Il ne faut pas desirer le bien d' autrui, *nie trzeba żądać dobra cudzego.*

y a-t-il eu icy quelqu' un ? *czy był tu ktoś ?*

Tous les Ecoliers sont-ils obligez d' étudier ? *każdy student powinienże się uczyć ? tous ? każdy ?*

Que donne-t-on à châque Ecolier pour apprendre ? *co zadają każdemu studentowi do nauczzenia się ?*

On les a vû tous dans une chambre, *widziano ich wszystkich w iedney izbie.*

On n' a pas voulu donner à tous, ce qu'ils vouloient, *nie chciano dać wszystkim czego chcieli.*

Il étoit tout seul, *był sam ieden.*

Personne ne luy nuiloit, *nikt mu nie szkodził.*

CHAPITRE 5. ROZDZIAŁ 5.

Des Verbes & de O Słowach y ich
leurs Conjugaisons. Konjugacyach.

Słowo, Verbum, iest to, co wykłada y
wyraża wszystkie akcye, co się mogą czy-
nić, iako to aimer, kochać; chanter, śpiewać;
rire, śmiać się; dormir, spać; courir, biegać;
nourir, karmić; enseigner, uczyć, voir, wi-
dzieć; savoir, wiedzieć &c.

Słowo iest w czasie teraźniejszyym, albo w
przeszłym, albo w przyszłym: kładzie się zwy-
czajnie iedne Osobiste Namiestnictwo przed
słowem, kiedy niemaś samego imienia, iako to
je chante, ja śpiewam; tu chante, ty śpie-
wasz; il, elle chante, on, ona śpiewa; je chan-
tois, j' ay chanté, ja śpiewałem; je chanteray,
ja będę śpiewał; nous chanterons, my będzie-
my śpiewać; vous chanterez, wy będziecie
śpiewać; ils chanteront, oni będą śpiewać.
Temi przykładami dobrze widać odmienności
czasów.

Ta odmiennosc czasu zowie się po Gram-
matycku Konjugacyą.

Konjugacya słow iest złożona ze czterech
części, to iest z sposobow, czasow, osob, y liczby.

Sposob iest termin Grammatycki, ktorego za-
żywaią, żeby znać iakim sposobem może się co
czynić.

Akcya

Akcyą może bydź uczyniona pięcią sposobami, iako to skazując, roskazując, żądając, przyłączając, niedeterminując, a te sposoby zowią się.

Skazujący, roskazujący, żądający, przyłączający, niedeterminujący, lub nieograniczony.

Indicativus, Imperativus, Optativus, Subjunctivus, Infinitivus. Indicatif, Imperatif, Optatif, Subjonctif, Infinitif.

Skazujący sposób pokazuje kiedy się akcyą staie czyli w czasie teraźniejszy, czyli w przeszłym, czyli w przyszłym. v. g. Je chante, śpiewam; j' ai chanté, śpiewałem; je chanteray, będę śpiewał; znać temi przykładami czasu teraźniejszego, przeszłego, y przyszłego.

Roskazujący sposób znaczy akcyą słowa roskazując, albo zakazując. v. g. chante, śpiewaj; ne chante pas, nie śpiewaj; chantez, śpiewajcie; ne chantez pas, nie śpiewajcie.

Żądający sposób, wyraża akcyą słowa żądaniem lub życzeniem. v. g. Plût à Dieu que j' eusse cinquante mille livres de rente, j' irois volontier à Rome. Bodaybym miał pięćdziesiąt tysięcy intraty, to bym chętnie do Rzymu pojechał, albo si j' avois, gdybym miał.

Przyłączający jest tak nazwany, że z siebie samego żadnego nie czyni sensu, ieżeli nie jest złączony z skazującym sposobem, lub przed nim
lub

za nim, iako to que je fasse, niech czynię;
que je lise, niech czytam; que je chante,
niech śpiewam. Te przykłady sensu nie czy-
nią, ieżeli się nie kładzie przed niemi, albo za
niemi, skazuiący sposob. v. g.

Il pretend que je fasse mon devoir,
pretenduię żebym uczynił moją powinność.

Il veut que je lise un livre,
chce żebym książkę czytał.

il faut que je chante aujourd' huy.
trzeba żebym dziś śpiewał.

Pamiętać trzeba że Przyłączaiący sposób na-
stępnie zwyczajnie po tych Konjunkcyach lub
złączaniach, que, afin que, pourvü que, żeby
aby, byle. v. g.

Je ne crois pas que tu fasse cela,
nie wierzę żebyś to uczynił.

I' ay été là, afin qu' il vienne,
byłem tam, aby on przyszedł.

Il fera cela, pourvü qu' il le veuille.
uczyni on to byle chciał.

Nieograniczony sposób, lub niedeterminuiący
reprezentnie akcyą słowa, nie znacząc ani cza-
su, ani osoby, ani liczby; iako to, écrire, pisać,
lire, czytać; croire, wierzyć. Nie może znać
w którym czasie ta akcyą pisania, y czytania, y
wierzenia powinna być uczyniona, ani która
osoba ma ją uczynić.

Czas znaczy kiedy się rzecz dzieje.

Słowa trzy czasy mają, które są terażnieyszy, przeszły, y przyszły.

Terażnieyszy czas znaczy akcyą dopiero się dziejącą, iako to, je chante, śpiewam; je vais, à l' Eglise, idę do Kościoła; pourquoy faites-vous cela, czemu W. M. to czynisz &c.

Przeszły czas znaczy akcyą już przeszłą, iako to je chantois, śpiewałem; j' ay chanté, je chantai, śpiewałem kiedyś; j' avois chanté, śpiewałem był.

Te przykłady dosyć pokazują, że iedna akcyja może bydź przeszła czterema sposobami, z kąd pochodzi, że w ięzyku Francuskim cztery są przeszłe czasy, które są.

1. Przeszły czas niedoskonały.
2. Przeszły czas doskonały złożony. (prosty.
3. Przeszły czas doskonały determinowany,
4. Przeszły czas więcej niż doskonały.

Przeszły niedoskonały znaczy akcyę co się wyraża iakoby przeszłe które w samey rzeczy ieszcze nie przeszły. v. g. je lisois, quand vous êtes entré, czytałem, kiedyś W. M. wśedł; to słowo je lisois, czytałem, znaczy że ta akcyja czytania ieszcze się była nie skończyła.

Przeszły złożony doskonały wyraża akcyę wcale y doskonale przeszłe, naprzykład j' ay parlé, gadałem; j' ay dit, mówiłem; j' ay fait, uczyniłem.

Przeszły determinowany doskonały prosty

zna-

znaczy y determinuie czas, rok y dzień, kiedy się akcyja stała, iako to je chantai hier, śpiewałem wczora; je fus hier à la ville, byłem wczora w mieście; il joüa l' année passée, & perdit tout son argent, grał w przeszłym roku, y wśyskie pieniądze przegrał.

Zażywaia czasu determinowanego do relacyi historyi iakiey. v. g.

Le Roi fut l' année passée en campagne, il prit plusieurs villes, il conquit des Provinces, il defit les Ennemis: qui se defendirent vigoureusement, il remporta la victoire, il mit la terereur chez tous les voisins, & leur fit enfin accepter la Paix de la maniere qu'il voulut.

Krol był w przeszłym roku na kampanii, odebrał siła Miast, dostał Prowincye, zniósł, (zwyciężył) nieprzyjaciół, ktorzy się mężnie bronili, odniósł (otrzymał) zwycięztwo, uczynił postrach między sąsiadami, y musieli na ostatku przyiąć pokoy według iego woli.

Wśyskie słowa tego przykładu są w przeszłym czasie determinowanym prostym. Ci, ktorzy po łacinie nie umieią, nie łatwo mogą rozcznawać przeszły czas niedoskonały od czasu determinowanego; ale żeby ich nietatwość ułatwić, niech przeczytaią tę następującą przestrożę.

Uważaycie że prześły czas niedoskonały może się przywłaścić czasowi, który prześedł, y czasowi, który ieszcze trwa, bo może się mówić, j'écrivois hier, j'écrivois aujourd'uy, pisałem dziś; Tu lisois hier, czytałeś wczora; tu lisois aujourd'hui, czytałeś dziś.

Przeciwnie zaś temu, prześły czas determinowany nie przywłaścza się tylko czasui prześłemu a nigdy czasui ieszcze trwającemu, może dobrze mówić, j'écrivis hier, je lus hier; ale się nie może mówić, j' ecrivis aujourd'huy, je lus aujourd'huy. &c.

Prześły czas więcey niż doskonały znaczy nietylko akcyą doskonale prześłą, ale ieszcze znać przez niego, że iuż się była skończyła pierwey niż to, o ktorey się mówić zaczęło v. g.

J'avois foupé, quand vous êtes venu, było u mnie po wieczerzy, kiedyś W.M. przyszedł.

J'avois deja fini ma lettre, quand il m'a prié de faire ses complimens;

Juzem był skończył list moy, kiedy on mnie prosił od siebie kłaniać.

J'étois revenu de la promenade, quand il a commencé à pleuvoir;

Powrocilem był z przechadzki, kiedy począł deszcz padać &c.

Persony lub Osoby zawsze słowa powinny przodkować, byle nie w interrogacyach, albo w pytaniach.

Cza-

Czasz y słow są komponowane z trzech Osób ktore są, pierwsza, która zawsze iest wyrażona przez je, ja, w małej liczbie; nous, my, w wielkiej liczbie; iako to je chante, ja śpiewam; nous chantons, my śpiewamy.

Druga iest naznaczona przez tu, ty, w małej liczbie; vous, wy, w wielkiej; iako to, tu chante, ty śpiewasz; vous chantez, wy śpiewacie.

Trzecia Osoba iest naznaczona przez il, on, dla męskiego rodzaju, w małej liczbie; ils, oni, w wielkiej; v. g. il chante, on śpiewa; ils chantent, oni śpiewają.

Białogłowski zaś rodzaj iest naznaczony przez Elle ona, w małej liczbie; a Elles one, w wielkiej. v. g. Elle chante, ona śpiewa; Elles chantent, one śpiewają &c.

Słowa mają dwie liczby, to iest małą y wielką: mała liczba znaczy się, kiedy iedna tylko Osoba akcyą czyni, iako to, j' écris, tu écris, il écrit; ja piśe, ty piśesz, on piśe.

Wielka liczba znaczy się, kiedy siła Osób akcyą czynią. v. g. nous écrivons, my piśemy; vous écrivez, wy piśecie; ils écrivent, oni piśą.

Principia lub Uczestnictwa tak nazwane są w naturze y iakości imion przydatnych. v. g.

Chanté, śpiewany; chantée, śpiewana;
écrit, pisany; écrite, pisana.

Mowi się j' ay chanté śpiewałem; j' ay écrit, pisałem; à te słowa są czyniące: mowi się też.

un motet bien chanté,
wierszyk dobrze śpiewany.

une chanson bien chantée,
pieśń dobrze śpiewana.

un vers bien écrit, wiersz dobrze pisany.

une lettre bien écrite, litera dobrze pisana.

W ten czas chanté, chantée, écrit, écrite, są imiona przydatne, y uczestnictwa, albowiem partycypia imionom przydatnym y słowom.

Ponieważ żadne słowo nie może być konjugowane bez słowa pomocnego Avoir, które zawsze znaczy czasów przeszłych będąc złączone z uczestnictwem, v. g.

Je chante, śpiewam.

J' ay chanté, śpiewałem.

J' avois chanté, śpiewałem był.

Après avoir chanté, śpiewawszy &c.

To naypierwey klade.

Klucz ięzyka Francuskiego y naypewniejszy sposób do pojęcia prędko tegoż ięzyka iest, nauczyć się tych słow, Avoir y être, dobrze konjugować y złączyć, które te słowa zowią się auxiliaia, po Polsku pomocne, bo się na nich
wssy-

wszystkie słowa iak activa, tak passiva, składają.

Konjugacya lub złączenie słowa pomocnego.

Avoir, mieć.

L' Indicatif, Skazujący.

Le tems present, czas teraźniejszy.

Sing.

J' ay, ja mam.

Tu as, ty masz.

Il, elle a, on, ona, ma.

Plur.

Nous avons, my mamy.

Vous avez, wy macie.

Ils, elles ont, oni, one mają.

Le Passé imparfait, Przeszły niedoskonały.

Sing.

J' avois,, ja miewałem, miewałam.

Tu avois, ty miewałeś, miewałaś.

Il, elle avoit, on miewał, ona miewała.

Plur.

Nous avions, my miewaliśmy.

Vous aviez, wy miewaliście.

Ils, elles avoient, oni, one miewali.

Preterit parfait composé, Przeszły czas doskonały złożony albo zkomponowany.

Sing.

J' ay eû aujourd' huy, ja miałem, miałam dziś.

Tu as eû, ty miałeś, miałaś.

Il, elle a eû, on miał, ona miała.

Plur.

Nous

Nous avons eû,

my mieliśmy;

Vous avez eû,

wy mieliście.

Ils, elles ont eû,

oni, one mieli.

Preterit parfait simple, ou défini.

Przeszły doskonały prosty, lub determinowany.

Singular.

J' eûs hier,

ja miałem wczora.

Tu eûs,

ty miałeś.

Il, elle eût,

on miał, ona miała.

Plurier.

Nous eûmes,

my mieliśmy.

Vous eûtes,

wy mieliście.

Ils, elles eurent,

oni, one mieli.

Preterit plus que parfait.

Przeszły więcej niż doskonały.

Singular.

J' avois eû,

ja miałem był.

Tu avois eû,

ty miałeś był.

Il, elle avoit eû,

on miał był, ona miała była.

Plurier.

Nous avions eû,

my mieliśmy byli.

Vous aviez eû,

wy mieliście byli.

Ils, elles avoient eû,

oni, one mieli byli.

Le futur,

Czas przyszły.

Singular.

J' aurai,

ja będę miał, miała.

Tu auras,

ty będziesz miał, miała.

Il, elle aura,

on będzie miał, miała.

Plurier.

Nous

Nous aurons, *my będziemy mieli.*

Vous aurez, *wy będziecie mieli.*

Ils, elles auront, *oni, one będą mieli.*

L' Imperatif, *Rozkazujący.*

Aye, *miej ty.*

qu'il, qu'elle ait, *niech, on, ona ma.*

Plurier.

Aïons, *mieemy.*

Aïez, *mieycie.*

qu'ils, qu'elles aïent, *niech oni, one mają.*

L' Optatif, & *Pożądający y Zła-*

Subjonctif. *czający.*

Le present, *Czas teraźniejszy.*

Singulier.

Dieu veuille que *Day Boże żebym ja*

j'aïe, *miał, miała.*

que tu aïe, *żebyś ty miał.*

qu'il aït, *żeby on miał.*

Plurier.

que nous aïons, *żebyśmy my mieli.*

que vous aïez, *żebyście wy mieli.*

qu'ils aïent, *żeby oni mieli.*

L' Imparfait 1. *Czas niedoskonały 1.*

Singulier.

Plût à Dieu que j'eusse, *Bodaybym ja miał.*

que tu eusse, *obyś ty miał.*

qu'il eût, *oby on miał.*

Plurier.

que nous eussions, *obyśmy my mieli.*

que

que vous eussiez,
qu'ils eussent,

L'Imparfait, 2.

obyście wy mieli.

oby oni mieli.

Niedoskonały 2.

Sing.

J' aurois,

tu aurois,

il, elle auroit,

miałbym, miałabym.

miałbys, miałabyś.

miałby, miałaaby.

Plur.

Nous aurions,

vous auriez,

ils, elles auroient,

mielibyśmy.

mielibyście.

mieliby.

Sing.

Si j' avois &c.

gdybym ja miał, miała.

Plur.

Si nous avions &c.

gdybyśmy mieli.

Le passé parfait,

Przeszły doskonały.

Sing.

Quoyque j' aie eû,

que tu aie eû.

qu' il ait eû,

choćbym ja miał.

żeś ty miał.

że on miał.

Plur.

Que nous aïons eû,

que vous aïez eû,

qu' ils aient eû,

Plus que parfait,

choćbyśmy my mieli.

żescie wy mieli.

że oni mieli.

Więcey niż doskonały.

Sing.

Plût à Dieu que

j' eusse eû,

que tu eusse eû,

bodaby był ja.

miał.

obys był ty miał.

qu'il

qu' il eût eû, oby był on miał.

Plur.

Que nous eussions eû, obyśmy byli my mieli.

que vous eussiez eû, obyście wy byli mieli.

qu'ils, qu'elles eussent eû, oby oni byli mieli.

Sing.

J' aurois eû, miałbym ja był.

tu aurois eû, miałbyś ty był.

il auroit eû, miałby on był.

Plur.

Nous aurions eû, mielibyśmy my byli.

vous auriez eû, mielibyście wy byli.

ils, elles auroient eû, mieliby oni, one byli.

Sing.

Si j'avois eû &c. gdybym był ja miał.

Plur.

Si nous avions eû &c. gdybyśmy my mieli
byli.

Le futur. Przeszły czas.

Sing.

Quand j'aurai, eû, kiedy albo gdy ja będę

lorsque j' aurai, miał, miała.

que tu auras, będziesz ty miał.

qu' il aura, będzie on miał.

Plur.

Que nous aurons, gdy będziemy my mieli.

que vous aurez, gdy będziecie wy mieli.

qu'ils auront, gdy oni będą mieli.

Sing.

Quand

Quand j'aurai eû, gdy albo kiedy wprzód
 ou lorsqu' j'aurai eû, ia będę miał.
 que tu auras eû, gdy ty będziesz miał.
 qu' il aura eû, gdy on będzie miał.

Plurier.

Que nous aurons eû, gdy my będziemy mieli.
 que vous aurez eû, gdy wy będziecie mieli.
 qu' ils auront eû, gdy oni będą mieli.

L' Infinitif.

Sposob nieograniczony.

Avoir, mieć, iż kto ma.

Avoir eû, mianysy.

Après avoir eû, aiant eû, iż kto miał.

Aiant, en aiant, mając, (winno mieć.

à avoir, pour avoir, do miowania, co się po-

qui aura, qui doit kto ma mieć, kto będzie

avoir, eu, eûe, miał, miany, miana.

Uwagać trzeba że czasem słowo przełoży
 się osobie, á te w interrogacyach, y w dzinow-
 waniu się; naprzykład.

ai-je ? a mamże ia ?

as-tu ? á maszże ty ?

a-t-il ? á masz on ?

est-il possible ? á podobnaś to ?

Konjugacya słowa pomocnego Etre, Bydź.

L' Indicatif Skazuiący sposob.

Le tems present, Czas terażniejszy.

Singulier.

Je suis, ia jestem.

tu es, ty jesteś.

il,

il, elle est, *on, ona iest.*

Plurier.

Nous sommes, *my iesteśmy.*

vous êtes, *wy iścieście.*

ils, elles sont, *oni, one są.*

Passé, ou preterit *Przeszły niedosko-*
Imparfait. *nały.*

Singulier.

J' étois, *ia byłem, była.*

tu étois, *ty byłeś, była.*

il, elle étoit, *on był, ona była.*

Plurier.

Nous étions, *my byliśmy.*

vous étiez, *wy byliście.*

ils, elles étoient, *oni one byli.*

Passé parfait composé, *Przeszły doskonały zło-*

Singulier.

(*żony.*

J' ay été aujourd'hui, *ia byłem, byłam dziś.*

tu as été, *ty byłeś, była.*

il, elle a été, *on był, ona była.*

Plurier.

Nous avons été, *my byliśmy.*

vous avez été, *wy byliście.*

ils, elles ont été, *oni one byli.*

Passé parfait simple, *Przeszły doskonały prosty.*

Singulier.

Je fus hier, *ia byłem wczora.*

tu fus, *ty byłeś.*

il, elle fut, *on był, ona była.*

Plu-

Plurier.

Nous fûmes, *my byliśmy.*
 vous fûtes, *wy byliście.*
 ils, elles fûrent, *oni, one byli.*

Plusque parfait

Więcey niż doskonały.

Singulier.

J' avois été, *byłem był, byłem była.*
 tu avois été, *byłeś był, byłaś była.*
 il, elle avoit été, *on był był, ona była była*

Plurier.

Nous avions été, *my byliśmy byli.*
 vous aviez été, *byliście byli.*
 ils, elles avoient été, *oni, one byli byli.*

Futur.

Czas przeszły.

Singulier.

Je serai, *ia będę.*
 tu seras, *ty będziesz.*
 il, elle sera, *on ona będzie.*

Plurier.

Nous ferons, *my będziemy.*
 vous ferez, *wy będziecie.*
 ils, elles feront, *oni, one będą.*

L' Imperatif.

Rozkazujący sposób.

Singulier.

Sois, *bądź ty.*
 qu'il, qu'elle soit, *niech on, ona będzie.*

Plurier.

Soions, *bądźmy.*
 Soiez, *bądźcie.*

qu'ils

qu'ils, qu'elles soient, *niech oni, one będą.*

Optatif, & Sub- *Ządaiący, y złącza-*
jonctif. *jący.*

Singulier.

Dieu veuille que je *day Boże żebym był,*
sois, *niech ia będą.*

que tu sois, *żebyś ty był.*

qu'il soit, *żeby on był.*

Plurier.

Que nous soions, *żebyśmy byli.*

que vous soiez, *żebyście byli.*

qu'ils soient, *żeby byli.*

Tems Imparfait. *Czas niedoskonały.*

Singulier.

Plût à Dieu que je *bodaybym ia był, niech*

fusse, *bym ia był, obym ia był.*

que tu fusse, *obyś ty był.*

qu'il fût, *oby on był.*

Plurier.

Que nous fussions, *obyśmy my byli.*

que vous fussiez, *obyście wy byli.*

qu'ils fussent, *oby oni byli.*

Tems incertain. *Czas niepewny.*

Singulier.

je serois, *ia bym był.*

tu serois, *ty byś był.*

il seroit, *on by był.*

Plurier.

Nous serions, *bylibyśmy,*

vous

vous seriez,

bylibyście.

ils seroient,

byliby.

Passé parfait.

Przeszły doskonały.

Singulier.

Quoique j'aie été,

chociażem był.

que tu aie été,

żeś ty był.

qu'il ait été,

że on był.

Plurier.

Que nous aïons été,

chociażeśmy byli.

que vous aïez été,

żeście byli.

qu'ils aient été,

że oni byli.

*Uwagać że po Złączeniu, Si, kładzie się za-
wsze słowo w skazującym sposobie, iako to*

Singulier.

Si j' étois &c.

gdybym ja był.

Plurier.

Si nous étions &c.

gdybyśmy my byli.

Plus que parfait.

Bardziej niż doskonały.

Singulier.

Plût à Dieu que

bodaybym ja był,

j' eusse été,

obym był ja był.

que tu eusse été,

obyś był ty był.

qu'il eût été,

oby był on był.

Plurier.

que nous eussions été,

obyśmy byli my byli.

que vous eussiez été,

obyście byli wy byli.

qu'ils eussent été,

oby byli oni byli.

Singulier.

J' aurois été,

byłbym był.

tu aurois été, *byłbyś był.*

il auroit été, *byłby był.*

Plurier.

Nous aurions été, *bylibyśmy byli.*

vous auriez été, *bylibyście byli.*

ils auroient été, *byliby byli.*

Singulier.

Si j'avois été, &c. *gdybym ja był.*

Plurier.

Si nous avions été, &c. *gdybyśmy byli my byli.*

Le futur. *Czas przyszły,*

Singulier.

Quand je serai, ou *kiedy albo gdy ja bę-*
lors que je serai, *dę.*

que tu seras, *gdy ty będziesz,*

qu'il sera, *gdy on będzie.*

Plurier.

Que nous serons, *gdy my będziemy.*

que vous serez, *gdy wy będziecie.*

qu'ils seront, *gdy oni będą.*

Singulier.

Quand j'aurai été, *gdy albo kiedy ja*

ou lorsque j'aurai été, *wprzod będę.*

que tu auras été, *kiedy wprzod będziesz.*

qu'il aura été, *kiedy wprzod będzie.*

Plurier.

Que nous aurons été, *kiedy wprzod będziemy*

que vous aurez été, *kiedy wprzod będziecie*

qu'ils auront été, *kiedy wprzod będą.*

L' *Infinitif*.

Nieograniczony sposób.

Être.

Bydź.

aïant été, après avoir été, *bynwssy*.

étant, en étant,

będąc.

à être, pour être,

do bycia, co ma bydź.

Futur, qui doit être, *Przyszły, który ma bydź.*DES VERBES A-- O SŁOWACH
CTIFS. CZYNIĄCYCH.*O nachylaniu Regularnym.*

Następuie FORMA pierwszey Konjugacyi ná słowa czyniące.

DO tey Konjugacyi należą wszystkie słowa, których się tema kończy na sylłabę er, nap: regner królować; commander, rozkazywać; juger, sądzić; &c.

Tu naypierwey wiedzieć potrzeba, iż się Supin w tey Konjugacyi staie z temy, odrzucając literę r, ale nad ostatnim e kładąc akcent ostry tak: é.

*Sposobu skazującego,**Czas terażniejszy.*

Formuie się z temy odmieniając sylłabę er, na te sylłaby co tu następuią.

Singulier.

1. e, naprzykład	commande,	rozkazuję.
2. es, nap:	commandes,	rozkazujesz.
3. e, nap:	commande,	rozkazuje.

Plurier.

1. ons,

1. ons, *nap:* commandons, *rozkazujemy.*
2. ez, *nap.* commandez, *rozkazujecie.*
3. ent. *náp:* commandent, *rozkazuje.*

Czas niedoskonały.

Formuie się z pierwszey Osoby czasu obecnego wielkiej liczby, odmieniając ons na następujące sylaby.

Singulier.

1. ois *nap:* commandois, *rozkazywałem.*
2. ois. *nap.* commandois, *rozkazowałeś.*
3. oit. *náp:* commandoit, *rozkazował.*

Plurier.

1. ions *nap:* commandions, *rozkazowaliśmy.*
2. iez, *nap:* commandiez, *rozkazowaliście.*
3. oient. *nap:* cōmandoient, *rozkazowali.*

Czas doskonały nieskładany.

Formuie się z temy odmieniając sylabę er, na te co tu następują.

Singulier.

1. ai, *nap:* commandai, *rozkazałem.*
2. as, *nap:* commandas, *rozkazałeś.*
3. a, *nap:* commanda, *rozkazał.*

Plurier.

1. âmes, *nap:* commandâmes, *rozkazaliśmy.*
2. âtes, *nap:* commandâtes, *rozkazaliście.*
3. erent, *nap:* commanderent, *rozkazali.*

Czas doskonały składany.

Rzekło się wyżej, iż się wszystkie słowa czyniące posilkują czasami słowa Avoir, a

z oddzielnych niektóre nim, a inſze ſłowem Etre. Już ſię też namieniło pod ſłowem Avoir, iż ſię ten czas poſiłkuie z czasu obecnego. Supin zaś do każdego ſłowa kłaſć ſię powinien iego właſny. Naprzykłał tu.

Singular.

1. j' ai	commandé,	roſkazałem.
2. tu as	commandé,	roſkazałeś.
3. il a	commandé,	roſkazał.

Plurier.

1. nous avons	commandé,	roſkazaliśmy
2. vous avez	commandé,	roſkazaliſcie.
3. ils ont	commandé,	roſkazali.

Czas dawno przeſſły.

Już to tak będzie w kaſzdey Konjugacyi, y w kaſzdym ſłowie, że iak w przeſſłych czasach naſtępuje Imperfekt za teraźnieyſzym, tak y w ſkładanych; y tak tu będzie.

j' avois	commandé,	roſkazałem był.
tu avois	commandé,	roſkazałeś był.
il avoit	commandé,	roſkazał był.
nous avions	commandé,	roſkazaliſmy byli.
vous aviez	commandé,	roſkazaliſcie byli.
ils avoient	commandé,	roſkazali byli.

Czas przyſſły.

Formuie ſię z temy przydaiać do niey naſtępujące ſyllaby.

1. ai nap: commanderai, będę roſkazował, albo roſkażę.

2. as nap: commanderas, *będzieś* rosk: *Esc.*

3. a nap: commandera, *będzie* rosk: *Esc.*

Plurier.

1. ons nap: cōmanderons, *będziemy* roskazo-
wali albo roskażemy.

2. ez nap: commanderez, *będziecie* rosk: *Esc.*

3. ont nap: cōmanderont, *będą* rosk: *Esc.*

Sposób roszkazuący.

W tey formie iest z gruntu tak, iako czas terażnieyſzy ſposobu ſkazuącego, tylko że ſię w piernyſzych dwu Oſobach Pronomina opuſzczaią, a w trzecich miaſto Polſkiego niech, przed pronominami kładzie ſię qu' tak.

Singulier.

2. commande, roszkazu albo roszkaż.

3. qu' il commande, *niech on roszkazuie,*
albo roszkaże.

qu' elle commande, *niech ona roszkazuie,*

Plurier. (albo *Esc.*

1. commandons, roszkazuymy albo *Esc.*

2. commandez, roszkazuycie albo *Esc.*

3. qu'ils commandent, *niech oni roszkażą* *Esc.*

qu'elles commandent, *niech one* *Esc.*

Sposobu przytęczającego

Czas terażnieyſzy.

W tey formie cale taki powinien bydz w małej liczbie we wſyſtych Oſobach, iako trzecia Oſoba w czasie terażnieyſzym ſposobu ſkazuącego. W wielkiej zaś liczbie w piernyſzych

*wśsych dwu Osobach przybywa i, przed ons
y cz; trzecia taka tu, iak y tamta.*

Singularier:

1. commande, *roskazuie.*
2. commande, *roskazuieś.*
3. commande, *roskazuie.*

Plurier.

1. commandions, *roskazuiemy.*
2. commandiez, *roskazuiecie.*
3. commandent, *roskazuią.*

Piernwszy Imperfekt.

Formuie się tu z futura skazuiącego, odmieniając ai, na sylłaby następujące.

Singular.

1. ois *nap*; commanderois, *roskazowałbym.*
2. ois *nap*: commanderois, *roskazowałbyś.*
3. oit *nap*: commanderoit, *roskazowałby.*

Plurier.

1. ions *nap*: cōmanderions, *roskazowalibyśmy.*
2. iez *nap*: commanderiez, *roskazowalibyście.*
3. oient *nap*: cōmanderoient, *roskazowaliby.*

Drugi Imperfekt

Formuie się z drugiej Osoby czasu przeszłego prostego małej liczby sposobu skazuiącego przydając sylłaby następujące, tak.

Singular.

1. se *nap*: cōmandasse, *by rosказował.*

2. *ses nap: commandasses, byś rozkazował.*

3. *t nap: commandât, by rozkazował.*

Plurier.

1. *lions nap: cōmandassions, byśmy rozkazowali.*

2. *siez nap: cōmandassiez, byście rozkazowali.*

3. *sent nap: cōmandassent, by rozkazowali.*

Perfekt y inſte następujące czasy, składają się tym porządkiem, który się wyraził pod słowem Avoir tak:

Singulier.

j' aye commandé, rozkazałem.

tu ayes commandé, rozkazałeś:

il ait commandé, rozkazał.

elle ait commandé, rozkazała.

Plurier.

nous ayons commandé, rozkazaliśmy.

vous ayez commandé, rozkazaliście.

ils ayent commandé, rozkazali.

elles ayent commandé, rozkazały.

Perfekt pierwszy z dawno przeszłych.

j' aurois commandé, rozkazałbym był.

tu aurois commandé, rozkazałbyś był.

il auroit commandé, rozkazałby był.

elle auroit commandé, rozkazałaby była.

nous aurions commandé, rozkazalibyśmy byli.

vous auriez commandé, rozkazalibyście byli.

ils auroient commandé, oni by byli rozkazali.

elles

elles auroient cōmandé, oneby byty roskazaty.

Drugi perfekt dawno paześli.

j' eusse commandé, bym był rozkazał.

tu eusses commandé, *bys był rozkazał.*

il eût commandé, by on był rozkazał.

elle eût commandé, by ona była roskazata,

nous eussions cōmandé, *bysmy byli roskazali.*

vous eussiez commandé, *byście byli rozkazali.*

ils eussent commandé, *by byli roskazali.*

elles eussent commandé, *by byli roskazali.*

Czas Przyszły.

j' aurai commandé, rozkazę albo będę ro-
skazował.

tu auras commandé, *rozkazeš albo &c.*

il aura commandé, on roskaże albo &c.

elle aura commandé, ona rozkaže albo &c.

nous aurons commandé, rozkazemy albo &c.

vous aurez commandé, *rozkazecie albo &c.*

ils auront commandé, oni rozkażą albo &c.

elles auront commandé, *one rozkaz albo* &c.

Sposobu nieograniczonego.

Czas terażniejszy albo tema commander,
roskazywać.

Czas przeszły.

A ten się bierze y za doskonały, y za niedoskonały, posilkuie się samą temą Avoir z Supinem słowa własnego; iako tu avoir commandé, iż się rozkazało.

Uczestnictwa.

C245

Czas Obecny się formuje we wszystkich formach z sposobu skazującego czasu teraźniejszego wielkiej liczby, odmieniając ons na ant, iako tu od commandons, będzie commandant, roskazujący.

Czas przeszły składa się z Uczestnictwa obecnego słowa posiłkującego, y z Supinu słowa własnego tak: ayant commandé roskazawszy.

Ten Łacinnicy tłumaczą przez Passif, ale w Francuskim tak iako y w Polskim jest rodzaju czyniącego.

Gerondifs.

Wśródzie się troje składaia z temy. a czwarte z Uczestnictwa obecnego iako się już pod słowem Avoir pokazało tak:

Pour commander, dla roskazowania; de commander do roskazowania; à commander ku roskazowaniu, en commandant roskazując;

FORMA drugiey Konjugacyi na
słowa czyniące.

Do tey Konjugacyi należą wszystkie słowa, których tema jest zakończona na takie in, przed którym niemaß o, iako to avertir, napominać, bâtir budować, ternir kalać, réussir wskurąć; &c.

Supin w tey formie bywa z temy odrzuciwszy literę r, z końca: tak averti, bâti. &c.

Sposobu skazującego.

Czas terażniejszy formuie się z temy, odmieniając sylaby *ir* na następujące,

1. <i>is</i>	<i>nap: avertis,</i>	<i>napominam.</i>
2. <i>is</i>	<i>nap: avertis,</i>	<i>napominaś.</i>
3. <i>it</i>	<i>nap: avertit,</i>	<i>napomina.</i>
1. <i>issons</i>	<i>nap: avertissons,</i>	<i>napominamy.</i>
2. <i>issez</i>	<i>nap: avertissez,</i>	<i>napominacie.</i>
3. <i>issent</i>	<i>nap: avertissent,</i>	<i>napominają.</i>

Imperfekt się tu tak formuie iak y w pierwszej Konjugacyi, to jest odmieniając *ons* na następujące sylaby tak:

1. <i>ois</i>	<i>nap: avertissois,</i>	<i>napominałem.</i>
2. <i>ois</i>	<i>nap: avertissois,</i>	<i>napominałeś.</i>
3. <i>oit</i>	<i>nap: avertissoit,</i>	<i>napominał.</i>
1. <i>issions</i>	<i>nap. avertissions,</i>	<i>napominaliśmy.</i>
2. <i>issiez</i>	<i>nap: avertissiez,</i>	<i>napominaliscie.</i>
3. <i>issoient</i>	<i>nap: avertissoient,</i>	<i>napominali.</i>

Perfekt prosty formuie się tu z temy, odmieniając sylaby *ir*, na następujące sylaby, tak:

1. <i>is</i>	<i>nap: avertis,</i>	<i>napomniałem.</i>
2. <i>is</i>	<i>nap: avertis,</i>	<i>napomniałeś.</i>
3. <i>it</i>	<i>nap: avertit,</i>	<i>napomniał.</i>
1. <i>îmes</i>	<i>nap: avertîmes,</i>	<i>napomnieliśmy.</i>
2. <i>îmes</i>	<i>nap avertîtes,</i>	<i>napomnieliście.</i>
3. <i>irent</i>	<i>nap: avertirent,</i>	<i>napomnieli.</i>

Perfekt składany y inśe czasy składane, formuą się tu albo raczey składają, tak proporcya, co y w pierwszej formie. Zaczyn się ani tu,

ani w pierwszych formach o nich więcej pisać nie będzie, gdyż się tego łatwo domyslić.

Futur się formuje z temy, przyczyniając te sylaby, co w pierwszej formie, tak.

1. ai nap: avertirai, napomnię, albo będę napominał.
2. as nap: avertiras, napomniś, albo Śc.
3. a. nap: avertira, napomni albo Śc.
1. ons nap: avertirons, napomniemy al: Śc.
2. ez nap: avertirez, napomniecie Śc.
3. ont nap: avertiront, napomnią albo Śc.

Sposob rozkazujący.

W małej liczbie druga Osoba jest tu taka, druga w sposobie skazującym małej liczby czasu mniejszego. Ale trzecia bierze się z wielkiej liczby, trzeciej Osoby, czasu y sposobu tegoż, odrzucając litery nt.

Wielka zaś liczba zawsze tu jest taka, iako y tam wielka, tak.

2. avertis, napomnien y napominay,
 3. qu'il avertisse, niech on Śc.
qu'elle avertisse, niech ona napomni.
 1. avertissons, napomniemy y napominaymy.
 2. avertissez, napomniencie y napominaycie.
 3. qu'ils avertissent, niech oni Śc.
qu'elles avertissent, niech one Śc.
- Sposobu Przyłączającego.

Czas terażniejszy w małej liczbie bierze wszystkie Osoby, z trzeciej, Sposobu Roskazującego małej liczby, a wielka się formuie z wielkiej Roskazującego, przydaiąc i przed ons, y przed ez, tak.

1. avertisse.	napominam.
2. avertisse,	napominasz.
3. avertisse,	napomina.
1. avertissions,	napominamy.
2. avertissiez,	napominacie.
3. avertissent,	napominają.

Imperfekt pierwszy, tak się tu formuie, iak w pierwszym formie, to jest z Futuru odmieniając ai na następujące.

1. ois nap:	avertirois,	napomniabym.
2. ois nap:	avertirois,	napomniabyś.
3. oit nap:	avertiroit,	napomniaby.
1. ions nap:	avertirions,	napomnielibyśmy.
2. iez nap:	avertiriez,	napomnielibyście.
3. oient nap:	avertiroient,	napomnieliby.

Imperfekt drugi tak się też tu formuie iak w pierwszym formie, to jest z drugiej Osoby czasu doskonałego przeszłego, sposobu skazującego, odmieniając is na następujące sylaby.

1. isse nap:	avertisse,	bym napomniat.
2. isses nap:	avertisses,	byś napomniat.
3. it nap:	avertît,	by napomniat.
1. issions nap:	avertissions,	byśmy napomnieli.

2. *issiez nap: avertissiez, byście napomnieli.*
 3. *issent nap: avertissent, by napomnieli.*

Perfekt y inſte czasy ſkładane tego y nie ograniczonego ſpoſobu odſyłam do reguł pod ſłowem avoir, y pod piernwſzą formą położonych, nap: j' ay averti, napomniałem &c. j' aurois averti, napomniałbym był &c. j' euſſe averti, bym był napominał; j' aurai averti, napomnie albo będę napominał; avoir averti, iż ſię napominało; avertiſſant, napominający; ayant averti, albo après avoir averti napomnianyſy. &c. &c.

*FORMA trzeciej Konjugacyi
na ſłowa czyniące.*

Do tey Konjugacyi należą ſłowa zakończone na takie ir, przed którym ieſt o, iako ſą recevoir, odebrać; appercevoir, poſtrzegać; concevoir, poymować, albo począc w żywocie &c.

Supin w tey formie będzie, odrzuciwyſy z temy oir; á z konſony v, uczynić irzeba wokalę u, y tak będzie receu odebrany; apperceu, poſtrzeżony; conceu, poięty, poczęty.

Spoſobu ſkazującego.

Czas obecny formuie ſię odmieniając z temy ſyllaby evoir, na następujące, gdzie aby c, miękniało, pamiętay pod nim piſać ogonek ç.

1. *ois nap: reçois, odbieram.*
 2. *ois nap: reçois, odbieraſz.*

5. oit	nap: reçoit,	odbiera.
1. evons	nap: recevons,	odbieramy.
2. evez	nap: recevez,	odbieracie.
3. oivent	nap: reçoivent,	odbierają.

Imperfekt się tu formuje tak iako y w pierwszych formach, to jest odmieniając ons na następujące.

1. ois	nap: recevois,	odbierałem.
2. ois	nap: recevois,	odbierałeś.
3. oit	nap: recevoit,	odbierał.
1. ions	nap: recevions,	odbieraliśmy.
2. iez	nap: receviez,	odbieraliście.
3. oient	nap: recevoient,	odbierali.

Perfekt się też tu formuje z temy odmieniając sylaby voir, na następujące.

1. us	nap: receus,	odebrałem.
2. us	nap: receus,	odebrałeś.
3. ût	nap: receût,	odebrał.
1. ûmes	nap: receûmes,	odebraliśmy.
2. ûtes	nap: receûtes,	odebraliście.
3. urent	nap: receûrent,	odebrali.

Z czasami składanemi referować się do reguł pod pierwszemi formami opisanych.

Futur się też tu formuje z temy, ale tylko oir odmieniając na następujące.

1. rai	nap: recevrai,	odbiorę albo będę odbierał.
2. ras	nap: recevras,	odbierzesz albo &c.
3. ra	nap: recevra,	odbierze albo &c.

1. rons *nap: recevrons, odbierzemy* &c.
 2. rez *nap: recevrez, odbierzecie* &c.
 3. ront *nap: recevront, odbierą* &c.

Sposob Roskazuiący.

Formuie się tu tak cale iako w drugiey formie naprzykład.

2. *reçois, odbierz, y odbieray.*
 3. *qu'il reçoive, niech on odbiera.*
 qu' elle reçoive, niech ona odbiera.
 1. *recevons, odbierzmy y odbie-*
 raymy.
 2. *recevez, odbierzcie y* &c.
 3. *qu'ils reçoivent, niech oni* &c.
 qu'elles reçoivent, niech one odbie: &c.

Sposobu Przyłączającego.

Czas terażniejszy tak się tu formuie, iak y w drugiey Konjugacyi, naprzykład.

1. *reçoive, odbieram.*
 2. *reçoive, odbieraś.*
 3. *reçoive, odbiera.*
 1. *recevions, odbieramy.*
 2. *receviez, odbieracie.*
 3. *reçoivent, odbierają.*

Imperfekt pierwszy tak iako w pierwszych Formach, z futura; naprzykład.

1. *recevrois, odebrałbym.*
 2. *recevrois, odebrałbyś.*
 3. *recevrait, odebrałby.*
 1. *recevrions, odebralibyśmy.*

2. recévriez, odebralibyście.
 3. recevroient, odebraliby.

In imperfekt drugi tak też iako w piernych Fornach, odmieniając sylabę us na następującą tak:

1. usse nap: receusse, bym odebrał.
 2. usses nap: receusses, byś odebrał.
 3. ûc nap: receût, by odebrał.
 1. ussions nap: receussions, byśmy odebrali.
 2. ussiez nap: receussiez, byście odebrali.
 3. ussent nap: receussent, by odebrali.

Czaszys składane zachowują proporcją reguł pod piernymi formami opisanych.

Przestrzegam tu aby się nie zawodzić na opinii Duchenbillota, który za formę tej Konjugacyi położył słowo lire, dire, écrire, lubo te wszystkie według pospolitszey Grammatykon na ki nie do trzeciej ale do czwartej formy należą, a co większa, iż są bardzo irregularne.

FORMA czwartej Konjugacyi na słowa czyniące.

Do tej Konjugacyi należą słowa zakończone na re. nap: tendre ciągnąć; entendre rozumieć y słuchać; rendre oddać; battre bić &c.

Supin się tu staie odmieniając z temy sylabę re na u; iako tendu, rendu, entendu.

Sposobu skazującego.

*Czas terażnicszy formuje się z temy, od-
mie-*

mieniaiąc syllabę *re* na następującę syllaby.

Może się też w pierwszych dwu Osobach ma-
łej liczby opuszczać *muta* przed *s*.

Singular.

1 *f* nap: rends albo rens, oddaie.

2 *f* nap: rends albo rens, oddaieś.

3 nap: rend, oddaie.

Plurier.

1 *ons* nap: rendons, oddaiemy,

2 *ez* nap: rendez, oddaiecie.

3 *ent* nap: rendent, oddaia.

Imperfekt się tu formuje tak iako w innych
formach, odmieniając *ons* na *ois* &c.

Perfekt prosty także z temy, odmieniając
syllabę *re* na następującę.

1 *is* nap: rendis, oddałem.

2 *is* nap: rendis, oddałeś.

3 *it* nap: rendit, oddał.

1 *imes* nap: rendîmes, oddaliśmy.

2 *ites* nap: rendîtes, oddaliście.

3 *irent* nap: rendirent, oddali.

Perfekt składany y inśe czasy składane, za-
chowują proporcją reguł pod wyższemi forma-
mi opisanych.

Futur tu także z temy odmieniając literę *e*
na następującę.

1 *ai* nap: rendrai, oddam albo będę od-
dawał.

2 *as* nap: rendras, oddasz albo &c.

3 a	nap: rendra,	odda.
1 ons	nap: rendrons,	oddamy.
2 ez	nap: rendrez,	oddacie.
3 ont	nap: rendront,	oddadzą.

Spōsob Roskazuiący.

Cale się tu tak formuie, iak pod trzecią formą nap.

2 rends	albo	rens,	odday y oddaway.
3 qu'il		rende,	niech on &c.
qu'elle		rende,	niech ona &c. (my.
1		rendons,	oddaymy y oddaway-
2		rendez,	oddajcie oddaw: &c.
3 qu'ils		rendent,	niech oni oddaia &c.
qu'elles		rendent,	niech one &c.

Spōsobu Przyłączającego.

Czas obecny z gruntu się tu formuie na tę proporcją iak w drugiej formie, naprzykład.

1	rende,	oddaie.
2	rende,	oddaieś.
3	rende,	oddaie.
1	rendons,	oddaiemy.
2	rendiez,	oddaiecie.
3	rendent,	oddaią.

Czas niedoskonały pierwszy tak, iak w inszych formach odmieniając Futurowe ai na ois, &c.

Czas niedoskonały drugi, także na proporcją inszych form odmieniając syllabę is na następujące, tak:

1	isse	nap: rendisse, bym oddał.
2	isses	nap: rendisses, byś oddał.
3	it	nap: rendit, by oddał.
1	issions,	nap: rendissions, byśmy oddali.
2	issiez	nap: rendissiez, byście oddali.
3	issent	nap: rendissent, by oddali.

O czasach składowanych już się dziś powie-
działo.

Następuje FORMA nachylona Słów Cierpiących.

Słowa cierpiące nie mają własney formy u
Francuzów iednak to nadgradzają dwoiako.
Naprzód przydając do czasów słowo être,
Uczestnictwo cierpiącego słowa ktorego znacze-
nia zażyć potrzeba odmieniając liczby y ro-
dzaje według potrzeby, tak iako y w Polskim
naprzykład.

Ja iestem umiłowany, je suis aimé.
ia iestem umiłowana, je suis aimée.
my iesteśmy umiłowani, nous sommes aimés.
my iesteśmy umiłowane, nous sommes aimées

Y tak przez wszystkie sposoby y czasy słowa
être, też się proporcya zachowuje.

Druga FORMA nachylona Słów Cierpiących.

Jest nakstałt drugiej Polskiej, z tą różnicą,
że w Polskim zażywamy na to ze słow czyni-
ących trzeciej Osoby z każdego czasu z wiel-
kiej liczby, bez pronominów; ale przecie może

się kłaść imię. Francuzi zaś to wyrażają także przez czyniące słowa, y przez trzecią też Osobę z każdego czasu, ale przez małą liczbę, y nietylko bez pronominów, ale też y bez imion, przekładając tylko partykułę on albo l' on. Chyba w pytaniu albo w małej paren-tezie, to też tu tę partykułę na zadzie kładą. A to jest iedno co Imperfonel Passif. To wszystko się z przykładami następujących iaśniej zrozumie,

Sposobu skazującego

Czas obecny.

Mnie Śanuią, napominaią, odbierają, słuchają;
On m' honore, avertit, reçoit, entend.

Ciebie Śanuią &c. On t' honore, &c. |

Jego Śanuią &c. On l' honore &c.

Nas Śanuią &c. On nous honore &c.

Was Śanuią &c. On vous honore &c.

Ich Śanuią &c. On les honore &c.

Czas niedoskonały albo uczęszczający.

Mnie Śanowano, napominano, odbierano, słuchano.

On m' honoroit, avertissoit, recevoit, entendoit, &c.

Tę proporcją trzeba zachowywać aż do samego końca.

FORMA Konjugowania słów oddzielnych jest ta, co y Czyniących, tylko że wszystkie
które

które znaczą ruszanie supplementuiz się słowem être iako są te.

Aborder	przybić.	accoucher	porodzić.
aller	iść.	arriver	przypaść.
ascendre	wstąpić.	choir	upaść.
croitre	rość.	dechoir	spaść.
descendre	zstąpić.	devenir	stać się.
echoir	spaść.	monter	wnieść,
			wleść.
mourir	umierać.	naitre	rodzić się.
partir	odjeżdżać.	parvenir	doyść.
retourner	powrócić	sortir	wyynieć
venir	przysięść.	revenir	powrócić się.

Sc.

Następujące zaś supplementuiz się słowem Avoir.-

Combatre	wojować.	convenir	zgodzić się.
crier	wołać.	dejeuner	śniadać.
diner	obiadować.	dormir	śpać,
eclater	błyskać	faloir	potrzebować.
fuir	uciekać	jouer	grać.
mentir	kłamać	pancher	nakłaniać się.
paroître	ukazać się	plaire	podobać się.
pouvoir	moc.	presider	przeżydować.
profiter	pożytkować	rire	śmiać się.
servir	służyć	souper	wieczerzać.
trainer	długotrwać	trembler	trząść się.

valoir ważyć za co. vivre żyć.

vieillir zestarzeć się.

Następujące mogą się obiema słowami supple-
mentować.

courir bieżeć. crever rozpuknąć się.

demeurer mieścić. empirer psować.

entrer wnieść. muer odmienić.

passer przysć. reculer ustąpić.

tomber upaść.

FORMA Konjugowania Recyprokow.

Reciproca, po Francusku Reflexis zowią się u Francuzów te, które się tak nachylają iako czyniące, ale przybierają pronomina Osobiste w spadku oskarżającym.

Naprzód ze wszystkich czyniących mogą się stać Reciproca, kiedy akcja, to jest dziło czyniącego, nie przechodzi od niego do czego innego, ale się odwraca na niego samego, co się w Polskim wyraża przez pronomien się albo sobie przy każdej Osobie; u Francuzów się zaś pronomina do Osob odmieniałą y tak się mowią: *ja siebie, y sobie je me; ty sobie y siebie, tu te; on y ona sobie y siebie, il se, elle se; my sobie y siebie, nous nous; wy sobie y siebie, vous vous; oni y one sobie y siebie, ils se, elles se; naprzykład.*

Ja sobie robię, ja siebie żywię.

Je me travaille, je me nourris.

Ty sobie robiś, ty się żywiś.

Tu te travaille, tu te nourris.

On s'obie robi, on s'ię żywi.

Il se travaille, il se nourrit.

My s'obie robimy, my s'ię żywiemy.

Nous nous travaillons, nous nous nourrissons.

Wy s'obie robicie, wy s'ię żywicie.

Vous vous travaillez, vous vous nourrissez.

On s'obie robią, oni s'ię żywią.

Ils se travaillent, ils se nourrissent.

Tę proporcję zachować trzeba, aż do końca, ale okrom tego wiedzieć trzeba, iż się tu czasy składane choć y w Czyniących stopniach supplementuą czasami słowa être; nap.

Czas przeszły doskonały składany.

Jam s'obie robił, iam s'ię żywił.

Je me tuis travaillé, je me tuis nourri.

Tys s'obie robił, tys s'ię żywił,

Tu t'es travaillé, tu t'es nourri.

On s'obie robił, on s'ię żywił.

Il s'est travaillé, il s'est nourri.

Y już w tej proporcji aż do samego końca nie maś nic odmiennego, tylko że się w roszkującym te pronomina za słowem kładą w pierwszych dwu Osobach, a nad to druga Osoba, miasto te, ma toi, nap: couches tu, leż; qu'il se couche, niech on leży.

couchons nous leżmy; couchez vous leżcie; qu' ils se couchent, niech oni leżg. To też tak: rob sobie, travaille toi, żyw się nourris toi; niech on sobie robi, qu' il se travaille; niech on się żywi, qu' il se nourrisse.

Tu notuy iż są w Francuskim niektóre Reciproca, choć w Polskim nie są takie; co poznasz, kiedy przy temie w Dikcyonarzu jest partykuła, se; nap: leżec se coucher. Z tego tedy coucher, y z inšsych Recyprokowanych żaden się czas nie kładzie bez terminow Recyprokowania. Możemyć też y w Polſceżyźnie mówić, ia sobie leże, ty sobie leżyſz &c. ale też wolno opuściwſy pronomina mówić: leżę, leżyſz, leży; u nich zaś źleby to brzmiało bez pomienionych pronominow.

O nachylaniu Słow Irregularnych.

Naprzod tu generalnie wiedzieć należy, iż kiedy słowo proste iest Irregularne, to y wſysłkie z niego ſkładane są takież.

Pod piernwſzą Formą niemaſz, tylko ſamo aller iść albo poyść, które się nie może regularnie nachylać; ma iednak niektóre czasy regularne.

Notuy y to iż aby nie przedłużać bez potrzeby, nie będę w żadnym Irregularnym kładł czasow Regularnych, ani tych które się od inſsych Irregularnych formuią. Nie rozumiemy

nicy iednak przeto, żeby ich nie było, (okrom kilku defektonych, co się specyfikować będzie) ale ich sobie uformuy.

Aller, iść albo poyść.

Skazuiącego

Obecny.

je	vais albo je vas,	idę.
tu	vas,	idzieś.
il	va,	idzie.
nous	allons,	idziemy.
vous	allez,	idziecie.
ils	vont,	idą.

Przyszły j' irai, poydę.

Notuy tu, że kędy pierwsza Osoba iest Irregularna, tam y inſze od niej trzeba też Irregularnie zaczynać; ale kadencya, to iest zakończenia regularne czynić; iako tu: tu iras, ty poydzieś; il ira, on poydzie; nous irons, my poydziemy; vous irez, wy poydziecie &c.

Sposob Roskazuiący.

Va, idź; qu' il aille, niech on idzie.

W Wielkiej liczbie pierwsze dwie Regularne; trzecia qu' ils aillent.

Jestem cale bezpieczny, o dobrym napisaniu formowania Konjugacyi, przeto lubo niektorzy Grammatycy specyfikowali, ktore czasy Regularne, y ktore nie; ia to opuſzczam, y do informacyi Tyrona odsyłam, same tylko początki Irregularne przywodząc.

To słowo się może stać Recyprokiem, ale osobliwym; gdyż nie tylko pronominow albo zamkow obliwnow dobiera, ale też y partykuły en, iednak w ten czas nie znaczy iść, ale odeyść; tak.

je m' en vais

odchodzę.

tu t' en vas

odchodzisz.

il s' en va

odchodzi.

nous nous en allons

odchodzimy.

vous vous en allez

odchodzicie.

ils s' en vont

odchodzą.

W tej Formie Roskazujący sposób tak się wyraża.

Vas t' en

odeydz.

qu' il s' en aille,

niech on odeydzie.

qu'elle s' en aille,

niech ona odeydzie.

allons nous en,

odeydzmy.

allez vous en,

odeydzcie.

qu'ils s' en aillent,

niech oni odeydg.

qu'elles s' en aillent,

niech one Ꞥc.

Jeżeli mu się zaś przydaie negacya, to tym porządkiem uклада się.

nie odchodź,

ne t' en vas point.

niech on nie odchodzi,

qu' il ne s' en aille point.

nie odchodźmy,

ne nous en allons point.

nie odchodźcie,

ne vous en allez point.

niech oni nie odchodzą,

qu'ils ne s' en aillent point.

Four-

Fourchu Supin Irregularny od Regularnego Fourcher.

Mowi się le chemin fourchu droga krzyżowa.

Słowo laisser zaniechać, ma futur laisrai niż laisserai.

W inszych wszytkich piernyssey Formy słowach wolno nie pisać w futurze e przed rai, ponieważ y w mowie tak iest, krotkie, iż go niektorzy prawie nic nie wymawiaią, nap: Donrai, aimrai, pensrai; miasto donnerai, aimerai, penserai.

Od słowa raser golić, znayduie się Supin ras, okrom Regularnego.

Pod drugą Formą słowa Irregularne są następujące.

Accourir Przybiec, tak iak Courrir.

Acquerir dostać, tak iak Querir.

Bouillir wrzec, kipieć.

Czas obecny je bouls, tu bous, il bout, nous bouillons, &c.

Przyszły: je bourrai kstałtniey niż bouillirai.

Supin: okrom bouilli ma boulu.

Conquerir nabynąć, iak Querir.

Courrir biegać y bieżyć. Supin Courru.

Sposobu Skazuiącego.

Czas obecny. Je cours, nous courrons.

Preterit Je courus, Futur je courrai.

Cours

Couvrir Nakryć *y nakrywać, tak iak Ouvrir*
 Cueillir Zbierać, zebrać.

Sposobu Skazującego.

Czas obecny Je cueille, nous cueillons,
 Decouvrir Odkryć, iak Couvrir.

Dormir Spać.

Sposobu Skazującego.

Czas niniejszy. Je dors, nous dormons.
 Supplementue się słowem Avoir.

Fuir, uciekać.

Sposobu Skazującego.

Czas teraźniejszy nous fuons.

Faillir, Zbłądzić, chybić.

Sposobu Skazującego.

Czas obecny. Je faux, tu faux, il faut,
 nous faillons.

Futur. Faudrai kstałtniey niż faillirai.

Gesir, leżeć.

Sposobu Skazującego.

Czas teraźniejszy. Je gis, nous gissons.

Mowi się za niego être couché.

Haïr nienawidzieć.

Sposobu Skazującego.

Czas obecny. Je hais, albo je haïs; il hait,
 albo haït; nous hayons albo haïssons, y
 daley tak dwoiako.

Przypomniy sobie że dwie kropki nad jottą to
 czynią, aby się jotta z następującą literą
 związała.

Investir Osadzić iako vêtir.

Jffir Pochodzić, nie używane zostawiło Supin
issu.

Mentir, kłamać.

Sposobu skazującego.

Czas obecny. Je ments, nous mentons.

Posiłkuie się sion em avoir.

Mourir. Umierać. Supin mort.

Sposobu skazującego.

Czas terażniejszy. Je meurs, nous mourons,
ils meurent.

Preterit. Je mourus. Futur. Je mourrai.

O tym słowie notuy, iż miasto takiey Pol-
szczyzny byłem blisko śmierci, Francuzi ma-
wiaią: j' étois mort umarłem był.

Mowią też Je me meurs, umieram, ale się
w inszych Osobach y czasach nie recyprokuie.

Obtenir otrzymać, iako Tenir.

Offrir Ofiarować. Supin. Offert.

Ouvrir Otworzyć, Supin. Ouvert.

Sposobu skazującego.

Czas obecny. J' offre, j' ouvre; nous offrons,
nous ouvrons.

Oüir Słyszeć.

Nic się z niego nie używa, tylko Supina ze
słowem dire, tak j' ai oüi dire, słyszałem iż
mowią. Znayduie się iednak w starych pi-
smach.

Czas

Czas obecny. J' oy, tu ois, il oit, nous oyons, &c.

Przyszły. J' orrai albo J' oüirai.

Partir Odchodzić albo odieżdżać.

Sposobu skazującego.

Czas obecny. Je parts, nous partons.

Parvenir Dostąpić, iako venir.

Prevenir poprzedzić, iako venir.

Provenir pochodzić od czego, iak venir.

Puir śmierdzieć.

Sposobu skazującego.

Czas obecny. Je pus, tu pus, il put, nous puons. *Perfekt.* Je pus, tu pus. *Futur* purai.

*Teraz się nic z niego nie używa, albo mia-
sto niego mówi się* Sentir mauvais.

Querir szukać. *Supin* quis.

*To słowo okrom samey temy nie jest w u-
żywaniu; iednakże jest z niego kilka składowanych
używanych, a wszystkie się na iego kadencye
Konjuguią, dla tego go trzeba umieć.*

Sposobu skazującego.

Czas niniejszy. Je quiers, tu quiers, il quiert, nous quérons, vous quérez, ils quierent.

Preterit je quis. *Futur* je querrai.

Mawiało się też w temie Querre. *Pochodzących od siebie nie ma.*

Reconvenir, wzajemnie znaydować, iako venir.

Recourir, uciekać się, iak Courir.

Recueillir,	zbierać, iak Cueillir.
Redevenir,	stać się znowu, iako Venir.
Repentir,	żałować, okrom tego że iest Regularne, nachyla się też iak Sentir.
Requerir,	wymagać, iak Querir.
Resentir,	bardzo uczuć, iako Sentir.
Retenir,	wstrzymować, iako Tenir.
Revenir,	powrócić się, iak Venir.
Revêtir,	przewdziać się, iak Vêtir.
Secourir,	ratować, iak Courir.
Sentir,	czuć.

Sposobu skazującego.

Czas obecny. Je sens, nous sentons.

Servir, służyć.

Sposobu skazującego.

Czas niniejszy. Je sers, nous servons.

Posiłkuje się słowem Avoir.

Sortir, wychodzić, wynosić.

Sposobu skazującego.

Czas obecny. Je fors, nous sortons.

Souffrir, znosić, ponosić, zcierpieć, wytrzymać, iak Offrir.

Soutenir, wstrzymować, iak Tenir.

Subvenir, ratować, iak Venir.

Survénir, nadeść, iak Venir.

Tenir, trzymać. Supin tenu.

y Venir, przychodzić. Savin venu.

Czas niniejszy. Je tiens, viens, nous tenons,
venons, ils tiennent, viennent.

*Preterit.*Je tins, vins, nous tinmes
vinmes &c.*Futur.*

Je tiendrai, viendrai.

Tousser

kaślać, je toussé kaśle, ale
tousser regularne.Vétir *wdzięwać*. Supin vetu, je vets
wdzięwam, nous vetons, *wdzięwamy*.*Słowa Irregularne trzeciej Konjugacyi.*Assoir *siedzieć*. Supin assis.

Sposobu ikazującego.

Czas obecny. J' assieds y j' assis, nous
asséyons.*Może się co też zażyć Recyprokowanego.**Preterit.* J' assis. *Futur.* J' assierai, albo as-
soirai, *posiłkuie się słowem être.**Jest figury składaney, ale iego proste seoir*
*wynietrzało.*Chaloir *Dbać, jest nieużywane, zostawiło par-*
*tycip, chaland, dbały.*Choir, *upaść*. je chois albo che upadam, tu
ches, nous cheons; je cherai upadnę.Dechoir *spaść, tak iak Choir.* Supin dechü.Devoir *musieć albo powinien być.* Supin
dû.

Sposobu ikazującego.

Czas terażniejszy. Je dois, nous devons, ils
doivent.*Preterit.*Je dus. *Futur* je devrai.*Supplementuie się słowem Avoir.*

Emou-

Emouvoir poruszać, iako Mouvoir.

Falloir, być potrzeba. Supin fallu.

To słowo jest nie Osobiste, to jest tylko się przez same trzecią Osobę małej liczby nachyla.

Spособu skazującego

Czas obecny. Il faut, potrzeba jest.

Przyszły niedoskonały. Il falloir, trzeba było.

Perfekt prosty. Il fallût, trzeba było.

Składane czasy się supplementują słowem

Avoir.

Futur. Il faudra, trzeba będzie.

Roskazując albo raczey dopuszczając.

qu' il faille, niech będzie potrzeba.

Przyłączającego sposobu.

Czas Obecny. qu' il faille, potrzeba.

Imperfekt 1. Il faudroit, trzeba by.

Imperfekt 2. Il fallût, trzeba by.

Sam Infinitif tego słowa nie jest w używaniu, ale miasto niego kładą être nécessaire.

Mouvoir, Ruszać. Supin meu.

Spособu skazującego

Czas niniejszy. Je meus, nous mouvons, ils meuvent.

Przeszły. Je mûs, nous mûmes &c.

Pouvoir, modz. Supin pû.

Spособu skazującego

Czas Obecny. Je peux, tu peux, il peut, nous pouvons, vous pouvez, ils peuvent.

Preterit prosty. Je pus, nous pûmes.

Futur. Je pourrai.

To słowo się posiłkuje słowem *Avoir*.

Sposobu Roskazującego to słowo w żadnym języku z ordynacyi natury mieć nie może.

Sposobu Przyłączającego

Czas niniejszy. Je puisse, nous puissions.

Tu trzeba notować, że gdy się czas niniejszy bierze z negacyą tak: nie mogę, to Francuzi za tę frazykę używają słowa *Scavoir* w czasie przeszłym, tak: je ne faurois pas, to jest nie umiałbym.

Prevoir przed czasem postrzegać: iako *Voir*.

Promouvoir pomykać, iako *Mouvoir*.

Ravoir, odzyskać; nie konjuguje się.

Seoir, siedzieć, nie bardzo używane; bierze się za niego *Assoir*, y iednako się nachylaia.

Scavoir albo *Savoir* wiedzieć y umieć.
Supin sceu albo sũ.

Sposobu Skazującego

Czas Obecny. Je Sçais, nous sçavons, ils sçavent.

Preterit. Je sceus. *Futur.* Je sçaurai.

Sposob Roskazujący

Sçais, wiedz. qu' il sçache, niech on wie.
Sçachons, wiedzmy, sçachez, qu' ils sçachent.

Uczestnictwo obecne, scachant.

Notuy iż iako w temie, tak y przez całe słowo miasto syllaby sca, piśg sa.

Zadne słowo nie jest tak bardzo irregularne iak to.

Souloir, zwyknąć; nie używane, tylko nous soulons, y z niego formowane: nadgradzają się słowem: avoir coutume.

Surseoir, odłożyć na czas, albo uspokoić się: dać czemu pokoy, iako Seoir.

Valoir, ważyć; to jest stać się czego. Supin valu.

Sposobu skazującego

Czas terażniejszy. Je vaus, nous valons.

Preterit. Je valus. Futur. Je vaudrai.

To słowo się supplementuje słowem avoir,

Sposobu skazującego za ordynanssem natury w żadnym języku mieć nie może.

Sposobu Przyłączającego

Czas obecny. Je vaille, nous vaillons, ils vaillent.

Voir, widzieć. Supin veu.

Sposobu skazującego.

Czas niniejszy. Je vois, nous voyons.

Preterit. Je vis. Futur Je verrai.

Vouloir, chcieć. Supin Voulu.

Sposobu skazującego

Czas niniejszy. Je veux, nous voulons, ils veulent.

Preterit. Je voulus. *Futur.* Je voudrai.

Supplementuie się słowem Avoir.

Sposob Rozkazujący.

Veux, chcey; qu' il veuille, niech on chce.

SŁOWA Irregularne czwartego nachylenia.

Absoudre, rozgrzeszyć; iako Soudre.

Adjoindre, przyłączyć iak Joindre.

Admettre, przypuścić iak Mettre.

Apprendre, nauczyć się iako Prendre.

Attirer, przyciągnąć iako Traire.

Boire, pić. *Supin:* beu, albo bû.

Sposobu skazującego

Czas obecny. Je bois, nous buvons, ils boivent.

Preterit. Je bus. *Futur.* Je berrai y boirai.

Bruire, odbrzmiewać; nie ma nic, tylko partycyp bruyant.

Ceindre, opasać. Supin Ceint.

Sposobu skazującego

Czas obecny. Je ceins, nous ceignons.

Preterit. Je ceignis.

Tak też wiele zakończonych na dre, iako
Craindre, obawiać się; atteindre, dotknąć, do-
stąpić; astreindre, ścisnąć; empreindre, wlepić;
enfreindre, wylamać; eteindre, zgasić; fein-
dre, zmyślić; joindre, złączyć; oindre, smar-
ować, namaścić; peindre, malować; plaindre,
skarżyć się; poindre, klucć się; restreindre,
ści-

ścisnąć; teindre, farbować; y z tych składane.

Circoncire, obrzezać. Supin circonci.

Nous circoncisons, my obrzezujemy.

Clorre, zamknąć, zawierać. Supin clos.

Spособu skazującego

Czas obecny. Je clus, nous cluons, albo closons.

Tak też składane inclurre, zamknąć; exclurre wygonić, wyiąć, odłączyć; conclurre zamknąć, albo skończyć. Zachowując wszędzie u miasto o, które jest w prostym Clorre.

Commettre, popełnić iako Mettre.

Complaindre, żalić się iako Plaindre.

Complaire, podobać się iako Plaire.

Conduire, prowadzić iako Cuire.

Confire, smażyć. Supin Confit.

Spособu skazującego

Czas obecny. Je confis, nous confisons.

Conjoindre złączyć, iako Joindre.

Connoitre, znać, poznać. Supin connu.

Spособu skazującego

Czas terażniejszy. Je connois, nous connoissons.

Preterit. Je connu.

Ucząc się tego słowa, przypomniy iż w nim oi wszędzie brzmi iak e.

Contre-faire, sprzeciwiać się, albo chcieć podobnie czynić, iako Faire.

Convaincre, zwyciężać, iako Vaincre.

Coudre, być. Supin Cousu.

Spo-

Sposobu skazującego

Czas obecny. Je cous, nous coufons. *Preterit.* Je coufus.

Croire, wierzać, wierzyć. *Supin* cru.

Sposobu skazującego.

Czas terażniejszy. Je crois, nous croyons.

Preterit. Je crus.

To słowo się posiłkuie słowem Avoir, á pamiętać iż w nim oi wszędzie brzmi e.

Croire, rość. *Supin* cru.

Sposobu skazującego

Czas obecny. Je crois, nous croissons. *Preterit.* Je crus.

Y to się supplementuie słowem Avoir.

Cuire, gotować ieść. *Supin* cuit; nous cuifons, gotuiemy; je cuis, albo cuifis, nago-towałem.

Tak też nie używane Duire, y z niego składane Conduire, Reduire, Detruire, Instruire, Luire, Nuire, y wszystkie zakończone na uire.

Defaire, zbyć się iako Faire.

Demettre, spuścić iako Mettre.

Deplaire, nie upodobać się iako Plaire.

Detordre, odkręcić iako Tordre.

Dire, mówić, powiadać. *Supin* dit.

Sposobu skazującego

Czas obecny. Je dis, nous difons, vous dites, ils difent.

Preterit. Je dis.

Sup.

Supplementuie się słowem Avoir.

Dissoudre, *rospaszać, rostrząsnąć, iak Soudre.*

Distraindre, *rozernwać iako Traire.*

Duire, *wynietrzać iako Cuire.*

Ecrire, *pisać. Supin écrit.*

Sposobu Ikazującego

Czas obecny. J' écris, nous écrivons. *Preterit.* J' écrivis.

Elire, *obrać iako Lire.*

Entre-mettre, *wśrodek wpuścić, iak Mettre.*

Entre-prendre, *przed się wziąć, iak Prendre.*

Extraire, *wyciągnąć, iako Traire.*

Faire, *czynić, roskazać, sprawić, iak Faire.*

Sposobu Ikazującego

Czas niniejszy. Je fais, nous faisons, vous faites, ils font.

Preterit. Je fis.

Sposob Roskazujący.

Qu' il fasse, qu' ils fassent; *piśią też face, facent.*

Sposob Przyłączający.

Nous faisons, vous faites.

For-clorre, *spędzić, odgonić, iak Clorre.*

For-faire, *zasłużyć na karanie, iak Faire.*

Frirer *smażyc. Supin fris.*

Je fris, *smazę; nous frions, smazemy.*

Częścicy się za niego używa Fricasser.

Instruire,	nauczyć	iako	Cuire.
Interdire,	zakazać	iako	Dire.
Introduire,	wprowadzić	iako	Duire.
Joindre,	złączyć	iako	Ceindre.
Lire,	czytać.	Supin	lû.

Sposobu skazującego

Czas obecnny. Je lis, nous lisons. Preter.
Je lus.

Luire	świecić	iako	Cuire.
Maudire,	przeklinać	iak	Dire.
Medire,	obmawiać	iak	Dire.
Méprendre,	błądzić, dać się oszukać,	iak	
Prendre.			

Mettre, położyć, kłaść. Supin mis.

Sposobu skazującego

Czas niniejszy. Je mets, nous mettons. Pre-
terit. Je mis.

Mipartir, na puł rozdzielić iako Partir.

Moudre, mleć. Supin moulu, moulons mie-

Naitre, rodzić się. Supin né. (lemy.

Czas terażniejszy. Je nais, nous naissons.

Preterit. Je naquis.

Nuire, szkodzić iako Cuire.

Omettre, opuścić, przestąpić, iak Mettre.

Paitre, paść, paszę dać; je pais, passe, nous
paissons, pasimy. Preterita prostego, y cza-
sów składanych nie ma; zażywa repus od

Repaître, które ma Supin repu.

Parfaire, skończyć, dokończyć iak Faire.

Paroitre, pokazywać się, wydawać się, zda-
wać się. Supin paru. Spo-

Sposobu rozkazującego

Czas obecny. Je parois, nous paroissions.

Preterit. Je parus.

Supplementuie się słowem Avoir, a przypominny iż w nim oi wszędzie brzmi e.

Permettre, dopuścić iako Mettre.

Plaire, podobać się. Supin plû.

Sposobu wskazującego

Czas niniejszy. Je plais, nous plaisons. Preterit. Je plûs.

Portraire, odmalować iako Traire.

Prefire le jour, dzień naznaczyć, iako Confire.

Prendre, brać, wziąć. Supin pris.

Sposobu wskazującego

Czas obecny. Je prens, il prend, nous prenons, ils prennent.

Preterit. Je pris.

Produire, wystawić, zrodzić, iako Duire.

Promettre, obieć iako Mettre.

Proscrire, wymazać iako Ecrire.

Rare, golić, wynietrzać. Supin ras, albo rais, albo rez.

Sposobu wskazującego

Czas obecny. Je ray, nous rayons. Perfekt.

Je rayai.

Za to słowo teraz używają Raser.

Reconnoitre, rozecznąć, zawdzięczać, iak connoitre.

Reduire, przynieść, odprowadzić, iak Duire.

Re

Refaire, posilić, odnowić iak Faire.
 Relire, znowu czytać, znowu obrać.
 iak Lire. (Luire.

Reluire, znowu iasnić, błyskać, iak

Refoudre, rostrząsnąć, iako Soudre.

Se Refoudre, odważyć się, iako Soudre.

Revendre, przekupować, iako Vendre.

Rire, śmiać się. Supin Ris.

Je ris, śmieję się; nous rions, śmiejemy się.

Preterit. Je ris,

Satisfaire, ukontentować iako Faire.

Semondre, na wesele zapraszać. Supin Se-
 monnu y lemonu.

Nous semonnons, my zapraszamy. Preterit.
 Je Semonnis.

Soudre, rozwiązać, ale za niego używają-
 się Refoudre,

Sposobu skazującego

Czas obecny. Je sours, nous solvons, ils sol-
 vent, albo soudent.

Preterit. Solus. Supin solu.

Soumettre, poddać pod moc iako Mettre.

Sourire, uśmiechać się iako Rire.

Soudre, wynikać. Supin Sours.

Soucrire, podpisać, iak Ecrire.

Soustraire, odsaczyć, oderwać iako Traire.

Suffire, wystarczyć, iako Confire.

Suivre, naśladować. Supin Suiyi.

Je suis, naśladowię; nous suivons. Pre-
 terit. Je suiysis. Sur-

Surcroitre,	<i>przyrość, nadrość, iako</i>	Croitre.
Surdire,	<i>nad takę zdrożyć, wbić w cenę,</i>	<i>iak</i> Dire.
Surfaire,	<i>drogo cenić, iako</i>	Faire.
Surprendre,	<i>zdradę napasć, iak</i>	Prendre.
Survivre,	<i>żyć po kim, iak</i>	Vivre.
se Taire,	<i>milczeć. Supin</i>	tû.
Nous taisons,	<i>milczemy. Preterit.</i>	Je tûs.
Tire,	<i>tkać, po tkacku robić, Supin</i>	tissu.
Je tis,	<i>tkam, nous tissons, tkamy.</i>	
Perf.	<i>Je tissus, albo</i>	tissu.
Tordre,	<i>kręcić. Supin</i>	tors.
Traire,	<i>ciągnąć. Supin</i>	trais.

Sposóbu skazującego

Czas obecny. Je trais, nous trayons; *ale się go nie używa, ani składanych z niego, okrom temy y Supina.*

Transcrire, przepisać, *iak* Ecrire.

Transmettre, przełożyć na inше miejsce, *iak* Mettre.

Vaincre, zwyciężać, *Supin* Vaincu.

nous vainquons, zwyciężamy; je vainquis, zwyciężyłem.

Miało niego częściej w używaniu Sur-Vivre, *żyć. Supin* vecu. (monter.

Je vis, *żyję; nous vivons, żyjemy.*

Preterit. Je vecus y vequis.

SŁOWA Osób niemających, wyrażają się przez partykułę on, v. g. On dit, *mowi się, mówią, powiadaia.* on

on disoit,	monwiono.
on a dit,	monwiono przedtym.
on avoit dit,	monwiono było.
on dira,	będą monwić.
Qu' on dise,	niech monwią.
Qu' on dit,	niechby monwiono.
on diroit,	monwionoby.
on auroit dit,	monwionoby było.
Qu' on eût dit,	niechby było monwiono.
Quoiqu' on ait dit,	lubo monwiono.
Quand on aura dit, ou	gdy się będzie monwiło,
lorsqu' on aura dit,	gdy będą monwić.
Il faut,	Trzeba.
Il faloit,	Trzeba było.
Il a falu aujourd' huy,	Trzeba było dzisiay.
Il falut hier,	Trzeba było wczora.
Il avoit falu,	było trzeba było.
Il faudra,	trzeba będzie.
Qu' il faille,	niech będzie trzeba.
Qu' il falut,	niechay trzeba.
Qu' il eût falu,	niechby było trzeba.
Il faudroit,	trzebaby.
Il auroit falu,	trzebaby było.
Quand il faudra,	kiedy będzie trzeba.
Quand il aura falu,	gdy będzie potrzeba
	na potym.
Fallir, manquer,	omylić się.
Il y a, il y en a,	ieść.
Il y avoit, il y en avoit,	bywało, było.

Jl y a eu, il y en a eu *było dziś.*
 aujourd'huy,
 Jl y eut, il y en eut hier, *było wczora.*
 Jl y avoit eu, il y en *było kiedyś było.*
 avoit eu.

Jl y aura, il y en aura, *będzie.*
 Qu'il y ait, qu'il y en ait, *niech będzie.*
 qu'il y eût, qu'il y en eût, *niechby było.*
 qu'il y eût eu, qu'il *niech byłoby było.*
 y en eût eu,

Jl y auroit, il y en auroit, *byłoby.*
 Jl y auroit eu, il y en *byłoby było.*
 auroit eu,

Quoy qu'il y ait, qu'il *choć jest.*
 y en ait.

Quand il y aura eu, *gdy będzie potym.*
 y avoir, y en avoir, *bydź.*
 y avoir eu, y en avoir eu, *bynśsy, iż było.*
 y ayant, y en aiant, *będąc, kiedy jest.*
 Jl n' y a point, il n' y en *nie maś.*
 a point.

*Potym słowie il y a kładzie się często rodzą-
 cy spadek, naprzykład.*

Jl y a du pain, *jest chleb.*
 Jl y avoit du monde, *było ludzi, byli
 ludzie.*

Jl y aura de l' argent, *będą pieniądze.*

*Tego słowa il y en a, najczęściey po pyta-
 niu w odpowiedzi zazynwają, naprzykład kiedy
 pyta-*

*pyta kto, y a-t-il ? á to iestże ? odpowiadać trze-
ba, oüi, il y en a, iest w. g.*

y a-t-il des vivres ? á są pożywienia.

oüi il y en a; są.

y aura-t-il de quoi ? á będzie co.

oüi, il y en aura; będzie &c.

*Mowi się także, il y a grand monde, iest si-
ła ludzi.*

il y a un homme, iest ieden człowiek.

il y a eu grand ban, był wielki bankiet.

quiet,

*SŁOWA zaś, il est, zażywaią do wyrażenia
ktorych jakości. w. g.*

cet homme est bon, ten człowiek iest dobry,

ce cheval est fort, ten koń iest mocny.

cette personne est *ta osoba iest zła.*

méchante,

Co wszystko łatwo się nauczy w konwersacyach.

*SŁOWA nieosobiste ktore się często ma-
wiaią.*

Il fait chaud, iest ciepło.

il faisoit chaud, było ciepło.

il a fait chaud, il fit *ciepło było przed-*
chaud, *tym.*

il avoit fait chaud, bywało kiedyś ciepło.

il fera chaud, będzie ciepło.

il feroit chaud, byłoby ciepło.

il auroit fait chaud, byłoby było ciepło.

plût à Dieu qu'il fut *bodayby było ciepło.*

chaud,

qu' il

qu' il fasse chaud;	<i>niech będzie ciepło.</i>
quand il fera chaud,	<i>kiedy ciepło będzie.</i>
quand il aura fait chaud,	<i>gdy będzie w przod ciepło.</i>
Faire chaud,	<i>ciepło byź.</i>
Il fait froid,	<i>ieść zimno.</i>
il faisoit froid,	<i>zimno było.</i>
il a fait froid,	<i>zimno było przedtym.</i>
il fit froid,	<i>zimno było kiedyś.</i>
il avoit fait froid,	<i>zimno kiedyś bywało.</i>
il fera froid,	<i>będzie zimno.</i>
il feroit froid,	<i>byłoby zimno.</i>
il auroit fait froid,	<i>byłoby było zimno.</i>
qu' il fasse froid,	<i>niech będzie zimno.</i>
quand il fera froid,	<i>kiedy zimno będzie.</i>
quand il aura fait froid,	<i>kiedy w przod będzie zimno.</i>
Faire froid,	<i>zimno byź.</i>
Il pleut, il tombe dela pluie.	<i>deszcz pada, dżdży się</i>
il pleuvoit,	<i>deszcz padał.</i>
il a plû, il plut;	<i>deszcz upadł.</i>
il avoit plû,	<i>upadł był deszcz.</i>
il pleuvra,	<i>upadnie deszcz, będzie deszcz padał.</i>
Qu' il pleuve,	<i>niech pada deszcz.</i>
il pleuvroit,	<i>upadłby deszcz.</i>
il auroit plû,	<i>upadłby był deszcz.</i>
Plût à Dieu qu' il plût,	<i>bodayby deszcz padł.</i>

quand

quand il pleuvra,	<i>kiedy deszcz będzie.</i>
quand il aura plu,	<i>gdy deszcz upadnie.</i>
Pleuvoir,	<i>dzudzić.</i>
après avoir plu,	<i>potym iak deszcz upadł.</i>
Il neige, il tombe	<i>śnieg pada.</i>
de la neige,	
il neigait,	<i>śnieg padał.</i>
il a neigé, il neigea,	<i>śnieg upadł (upadnie-</i>
il neigera,	<i>śnieg będzie padać,</i>
il tonne,	<i>grzmi.</i>
il tonnoit, il tonna,	<i>grzmiało.</i>
il a tonné,	<i>zagrzmiało.</i>
il tonnera,	<i>będzie grzmiało.</i>
Tonner,	<i>grzmieć.</i>
il éclaire, il fait des	<i>błyska się.</i>
éclairs,	
il éclairait, il faisait	<i>błyskało się.</i>
des éclairs;	
il a éclairé, il a fait	<i>błyskało się.</i>
des éclairs;	
il éclaire, il fit des	<i>błyskało się.</i>
éclairs.	
il éclairera, il fera	<i>będzie błyskało.</i>
des éclairs;	
Eclairer, faire des	<i>błyskać się.</i>
éclairs.	
Il grêle, il tombe de	<i>grad pada.</i>
la grêle;	
il grêlait,	<i>grad padał.</i>

il gréla il a grélé;	grad upadł.
il avoit grélé,	grad był upadł.
il grêlera, il tombera de la grêle.	będzie grad padał.

CHAPITRE 6. ROZDZIAŁ 6.

Des Participes. O Uczestnictwach.

Uczestnictwa lub Participia tak są nazwane, dla tego, że mają część z słowami y z Imionami przydatnemi, to jest, że pochodzą od słow, a mają też signifikacyą co przydatne Imiona. v. g.

Aimant,	kochając.
aimé, aimée,	ukochany, ukochana.
Enseignant,	ucząc.
enseigné, enseignée,	nauczony, nauczona.
Faisant,	czyniąc.
fait, faite;	uczyniony, uczyniona.
Chantant,	śpiewając.
chanté, chantée;	śpiewany, śpiewana.
Cherchant la vertu,	szukając cnoty nie można
on ne peut s'égarer.	błądzić.
Quand on est aimé de	kiedy kto jest od Boga
Dieu, on en est sou-	ukochany, często jest od
vent châté,	niego karany.

CHAPITRE 7. ROZDZIAŁ 7.

Des Adverbes. O Przysłowkach.

Przysłowie jest mowa, przez którą lepiej się wyraża to, co słowo znaczy, y która mu

dodaie więcej albo mniej mocy w *signifikacyi*: iako to bien, dobrze; mal, źle; mieux, lepiey; pire, gorzey; fidelement, *wiernie*; clairement, *iasno* &c. Naprzykład niech kto mówi j' enseigne, uczę; iuż ia wiem że uczy, ale nie-wiem iak, aż kiedy przyłoży bien, dobrze, to dopiero wiem że dobrze uczy, mówi się tedy j' enseigne bien, uczę dobrze &c.

Przysłowia są różne iako to proste, które z samych siebie pochodzą y do czasu należą. w. g. Aujourd' huy, *dzisiaj*; hier, *wczora*; avant-hier, *oncgday*, *ongi*; demain, *iutro*; après demain, *po iutrze*; tout à l' heure, *zaraz*; présentement, *teraz*; il y a long tems, *dawno*; tout présentement, il n' y a qu' un moment, *dopiero teraz*; déjà, *iuż*; avant, *przed tym*; autrefois, *kiedys*; souvent, *często*; souvent fois, *częstokroć*; après, *potym*; vite, vîtement, *prędko*; chyzo; au plus vite, *iako nayprędzey*; cependant, *tym czasem*; pendant que, *poki*; jamais, *nigdy*; toujours, *zawsze*; jusqu' à ce que, *poki aż*; dans un clein d' oeil, *we mgnieniu oka*; quand, *kiedy* &c.

Przysłowia złożone albo z komponowane z przydatnych Imion formują się, przydając partykułę ment, mało co, odmieniając albo cale nie. w. g.

Sage, mądry; sagement, mądrze.

Prudent, *roztropany*; prudentment, *roztroinnie*;
grand, *wielki*; grandement, *wielce*; heureux,
szczęśliwy; heurusement, *szczęśliwie*; Noble,
Szlachetny; noblement, *szlachetnie* &c.

Przyśłowia *wielkość* znaczące *te są*.

Combien, *wiele*; beaucoup, *siła*; tant, *tyle*,
tak *wiele*; trop, *nażbyt*; peu, *trochę*, *mało*;
assez, *dosyć*; pas assez, *nie dosyć*; tant que, *ile*
tyle; beaucoup trop, *bardzo siła*; trop peu,
bardzo mało; autant, *ile tyle*, *tak wiele* &c.

Po tych Przyśłowiach *powinno* być *Imiona*
w *rodzącym* *spadku*, *naprzykład*.

Combien d' aunes?	<i>wiele łokci.</i>
beaucoup de monde,	<i>siła ludzi.</i>
tant d' argent,	<i>tak wiele pieniędzy.</i>
peu de bonheur,	<i>mało szczęścia.</i>
un peu de pain,	<i>trochę chleba</i> &c.

Przyśłowia *znaczące* *miejsce* *te są*.

Où, *gdzie*, *dokąd*; d' où, *z* *gdzie*; par où, *ktore-*
dy; de quel côté, *na* *ktora* *stronę*; vers, *du*
côté, *ku*; jusqu' où, *aż* *gdzie*, *aż* *dokąd*, *jak*
daleko; auprès, *tout* *icy* *près*, *proche*, *tout*
proche, *pas* *loin*, *blisko*, *zaraz* *tu*, *nie* *daleko*;
loin, *daleko*; icy, *tu*; là, *tam*; par icy, *tu*, *tedy*;
par *là*, *tamtędy*; là haut, *na* *gorze*; là bas, *na*
dole; d' icy, *tu* *z* *gdzie*; de là, *z* *tamtędy*; jusqu' icy,

aż tu; jusque là, aż tam; dehors, na dworze; dedans, wewnątrz; par le dehors, en dehors; powierzchownie, powierzchu.

Przysłowia iakość znaczące.

Bien, dobrze; mieux, lepiej; encore mieux, jeszcze lepiej; très bien, fort bien, bardzo dobrze; le mieux qui se puisse, iako naylepiej; mal, źle; plus mal, pire, pis, gorzej; encore pire, encore pis, jeszcze gorzej; & qui pis est, á co naygorzej; au pis aller, iuże choćby y źle było; très mal, fort mal, bardzo źle; de mieux en mieux, co raz to lepiej; de pis en pis, de pire en pire, co raz to gorzej; fort, fortement, mocno; adroitement, roztropnie; vertueusement, en homme vertueux, cnotliwie, iako cnotliwy człowiek &c.

Przysłowia affekrowanie, lub potwierdzenie znaczące.

Où il c' est vray, ale tak iest, prawda to; or, zaś; à la verité, en verité, certes, certainement, assurément, prawda, pewnie, prawdziwie; il n' y a rien de plus sûr, de plus asûré, de plus vray, nie maś nic pewnicyszego, nie prawdziwszego; justement, à point, właściwie, należycie; par ma foi, en conscience, pod sumnieniem moim &c.

Przysłowia negowanie albo sprzeczenie znaczące.

Nom

Non, non pas, non point, pas, point, ne, point du tout, *nie*; rien *nie*; rien du tout, *cale nie*; Avez vous été là? *byłeś W. Mość tam?* non, *nie*. Ne faites pas cela, *nie czyni W. Mość tego*; je ne veux pas, *nie chcę Etc.*

Przyśłowia *rozmnożenie, umniejszenie y miarkowanie znaczące te są.*

Plus, d'avantage, *więcey, bardziey*; encore, *ieścze*; trop, *nazbyt, bardzo siła*; assez, *suffisement, dosyć*; peu, *mało*; un peu, *trochę*; pas beaucoup, *pas trop, nie bardzo, nie wiele*; moins, *mniey*; tout beau, tout doucement, *bellement, po mału, po woli*; là là, *iak tak*; peu à peu, *po trosze Etc.*

Przyśłowia *znaczenia dobrego y złego.*

Dieu veuille que, *day Boże żeby*; Plût à Dieu que, *boday; à Dieu, Bądź łaskaw, zostań się z Bogiem*; Dieu vous assiste, *Boże was wspomóż*; Dieu vous benisse, *Boże was błogosław*; Dieu vous donne bonne santé, *Boże wam day dobre zdrowie*; allez, *Dieu vous conduise, poydźcie z Panem Bogiem*; va que Dieu te punisse, *niech Bog cię skarże Etc.*

Przyśłowia *napominania.*

Courage, *nużę nu, śmieie odważnie.*

Allons, levez vous, de bout, *nużę nu, wstaniecie*; vite, vite! *depechez vous, nu ieno prędko!* *nie bawcie się*; vite, vite, *chytzo*; très-humblement, *de grace, uniżenie, intymement,*
du

du fond du coeur, *uprzecymie, z serca; cordialement, d'une affection sincere, de bon coeur, serdecznie, szczerze, szczerym affektem.*

Pour l'amour de Dieu ne faites pas cela!
Dla miłości Bożej nie czyni W. Mość tego?
 Prenez garde à vous! *strzeż się W. Mość!*

Przysłowia położenia y gestu.

A la brune, *w pociemku, sans lumiere, bez światła.*

à tâtons, *omackiem, po omacku.*

à quatre piez, *na czterech nogach.*

sur les genoux, *na kolanach.*

en se roullant, *taczaąc się.*

en cachette, *powtornie, kryjomo.*

en plein jour, *w dzień.*

Przysłowia podobieństwa.

Ainsi, *tak; tout ainsi, tout de même, toute la même chose, właśnie tak, iednakowo; comme, iako; tout ainsi que, właśnie tak iak; quasi, presque, mało nie tak, ledwo nie tak; comme si, iakoby.*

Przysłowia równanie znaczące.

Autant, *tyle; autant de fois que, ile tyle, ile razy: pair, cetno; non pair, lichy; du pair, równo; autant, ni plus ni moins, tyle, ani więcej ani mniej; plus, więcej; tant plus, tym więcej, tym bardzicy; plus on en a, plus on en veut avoir, im więcej maig, tym więcej*

cey mieć chcą; assez, c' est assez, dosyć; beaucoup, siła; trop, nazbyt; par paire, po parze; de pair, równo &c.

Przyślowia przedawania y kupowania.

Combien, *wiele*; combien cela ? combien vaut cela ? *co za to ? wiele za to ?* il vaut tant, *tylę warte*; c' est trop, *bardzo to siła*; combien voulez vous de cela ? *co za to, wiele W. Mość za to chcesz ? j'en veux tant, tylę, tak wiele ia chcę &c.*

Przyślowia pytania.

Et bien ? *nu á coż ?* pourquoy, *czemu, dla czego*; c' est pour quoy, c' est pour cela que, *dla tego że*; Et bien quand donc ? *á nuż kiedy ?* comment, *iako*; quand, *kiedy*; n' est il pas vray ? *á nie prawdaż to ?* n' est ce pas, n' est ce pas ainsi ? *á nie tak ?* n' est ce pas la même chose ? *á nie iednoż to ? wśak to iedno ?* est-il possible ! *czy podobna ?* voulez vous parier, *je parie que, o zakład, że*; donc, *tedy &c.*

Przyślowia obierania.

Volontier, volontairement, très volontiers, *de bon coeur, de tout mon coeur, chętnie, ochotnie, z radością*; plus-tôt, *raczej, prędzej*; & même, *y onśsem*; quand même, *choćby*; au contraire, *przeciwным sposobem*; je serois bien aise, *radbym*; reciproquement, *mutuellement, pareillement, wzajemnie*.

Przy-

Przyśłowia *sposob na pytanie znaczące.*

Comment? *iako?* de quelle maniere? *iakim kształtem?* de quel moien? *iakim sposobem?* est-ce proprement ainsi? *właśnież tak?* tout au moins, *przynajmniey;* de quelque maniere que ce soit, *iakożkolwiek;* autrement, *inaczej;* pour quelle cause? *dla iakiey przyczyny?* quoi? *coż?* n'est-il pas vrai? *à nie prawdaż to?* n'est ce pas ainsi? *à nie iest że to tak?* &c.

Przyśłowia *zgromadzenie, albo rozdzielienie znaczące.*

Ensemble, *wespoł;* tout ensemble, *w kupie, razem, pospołu;* à part, *osobno;* particulièrement, *osobliwie;* seulement, *tylko;* non seulement, *nie tylko;* différemment, *distinctionement, roźnie, rozdzielnie;* partie, en partie, *częściq;* alternativement, l'un aprez l'autre, *tour à tour, châcun à son tour, na przemiany, ieden po drugim;* en tas, en un tas, *na stusie;* de pair, *wrownno;* par troupes, *kupami* &c.

Przyśłowia *wątpienia.*

Peut-être, *podobno;* peut-être que, *podobno że;* c'en peut-être à cause, *dla tego podobno;* par aventure, par fortune, *trefunkiem;* supposé que, *day my to że, niech będzie to że;* sans doute, indubitablement, *bez wątpienia;* il y a du doute, *iest wątpienie;* à peine, *ledwie;*

ledwie, ledwo; comme si, iakoby &c.

Przyśłowia pokazujące.

Voicy, voilà, oto; le voicy qui vient, oto idzie; le voilà qui s'en va, oto idzie precz; voiez-vous? widzisz? W. Mość?

Przyśłowia explikowania albo wyrażenia.

C'est à dire, c'est à savoir, to jest, iako to; par exemple, na przykład; au contraire, y onßem, przeciwnym sposobem; donc, tedy &c.

Przyśłowia ktorych często używają.

Fort, fortement, mocno; grandement, wielce; extrêmement, bez miary, nazbyt wielce; souvent, często; serieusement, naïvement, szczerze; infiniment, bardzo wiele, nieskończenie; incroyablement, niewypowiedzianie; inconsideremment, sans y prendre garde, nie ostrożnie, nie uważnie; sans consideration, bez uwagi; absolument, koniecznie; gaïement, joïeusement, wesoło; tristement, smutno; sans y penser, nie ostrożnie, omyłk; obligemment, chętnie, ochotnie; tres-volontiers, bardzo dobrze, z chęcią; effroyablement, strasznie; effroyablement grand, strasznie wielki; cruellement, okrutnie; joliment, pięknie; bravement, genereusement, mężnie; magnifiquement, wspaniale; à peine, à grande peine, ledwo, ledwie; franchement, szczerze.

CHAPITRE 8. ROZDZIAŁ 8. Des Prepositions. O Przekładaniach.

Przekładanie *ieſt* częſtka mowy która ſię Imionom y Namieſtnictwom przekłada dla lepszego ich okoliczności opifaia, kładą ſię tak-
że y przed ſłowami, które powinny być w nieograniczonym lub niedeterminującym ſpoſobie, iako to; j'ay quelque choſe à vous dire, mam W. Mſci co mowić; j'ay icy quelque choſe à faire, mam tu co do czynienia &c.

Po Przekładaniach kładą ſię Imiona albo w Rodzącym ſpadku, albo w Dawającym, albo w Oskarżającym, albo w Oddalającym.

Przekładania po których kładą ſię Rodzący y Oddalający ſpadek te ſą.

De çà, au deçà, v. g. au deçà de Cracovie,
Z tey ſtrony Krakowa, bliżej Krakowa.

Delà, au delà de Varſovie, z tamtey ſtrony
Warſawy, za Warſawą, daley Warſawy.

En preſence de ſon maître, przy ſwoim Pa-
nie; en ma preſence, przy mnie, przede-
mną.

Après, près, przy; auprès de nous, przy nas,
bliſko nas.

A l'entour, au tour, koło, około; à l'entour,
autour de cette maiſon, około tego Domu;
aux environs de la ville, około Miasta.

Le

Le long, *nad*; le long de la riviere, *nad rzeką*; pour le prix, *za*; il en a pour le prix de son argent, *ma za swoie pieniądze*. Proche, *blisko*; proche du logis, *blisko gospody*; tout proche, pas loin, *nie daleko*.

Loin, *daleko*; loin d'icy, *daleko tu ztąd*; loin de l'Eglise, *daleko od Kościoła*.

Au prix, *przy*, *względem*; à prix de celà, *względem tego*; à prix, *za*; à quelque prix que ce soit, de quelque maniere que ce soit, *iakimkolwiek sposobem*.

A cause, pour l'amour, en faveur, *dla*; à cause de lui, pour l'amour de lui, en faveur de lui, *albo en faveur, dla niego*.

Vis à vis, *na przeciwko*; tout devant, *zaraz, przed*; vis à vis du château, tout devant le château, *na przeciwko zamku, zaraz przed zamkiem*.

A l'endroit, à l'envers, *przeciwko, k.* *Te mowy już nie są w używaniu między politycznemi ludźmi, tylko między pospółstwem, lepiej mówić envers, v. g. envers moi, à mon égard, ku mnie, dla mnie, przeciwko mnie: mowi się iednak dobrze, c'est ainsi qu'il se comporte à l'endroit de ses amis, tak to się on sprawnie z przyjaciółmi swemi; au regard de cela, strony tego. Au dessus, nad; au dessus de nous, nad nami. Au dessous, pod; au dessous de vous, pod wami.*

Hors,

Hors, dehors, *za, nad*; hors de la ville, *za miastem*; hors du bois, *za lasem*; il est allé hors la ville, *poszedł za miasto*; il demeure hors la ville, *miejska za miastem*; cela est hors de mesure, outre mesure, *to iest bez miary, nad miarę*; au delà, *za, daley*; au delà du marché, *za rynkiem, daley rynku*.

Propozycye po ktorych kładzie się
Dawający spadek.

Jusques, *aż poki, dokąd*; jusqu'au faux-bourg, *aż do przedmieścia*; jusqu'à demain, *aż jutro, aż do iutra*. Joignant, *blisko, przy*; joignant à celà, *blisko tego, zaraz przy tym*.

Przekładania po ktorych kładzie się
Oskarżający spadek.

A, au, *w, do, u*. g. il est à l'Eglise, *on iest w Kościele*; elle est allée au jardin, *ona poszła do ogroda*.

Après, *po*; après moy, *po mnie, za mną*; Avant, devant, *przed, na przeciwko, pierwszy niż*; Avant vous, *przed W. Miał, pierwsze niż W. Mści*; devant la boutique, *przed kramem, na przeciwko kramu*; tout devant l'Eglise, *zaraz przed Kościołem*.

Chez, *u*; chez nous, *u nas*; chez eux, *u nich*. Contre, *przeciwko, przeciwnie*; contre luy, *przeciwko iego*; à lecontre, *przeciwnie*; contre, après, *proche, blisko*; tout contre, *blisko*

blisko zaraz; tout contre le marché, zaraz blisko rynku; dans, dedans, en, w, wewnątrz, na; dans ma chambre, w mojej izbie.

Il est dedans, *jest wewnątrz*; il en ville *albo dans la ville, jest w mieście*; il est allé à la ville, *poszedł do miasta*. De, touchant, o, *strony*, v. g. il m'a parlé de cela, *mówił mi o tym*; Touchant ce que vous m'écrivez, *strony tego co do mnie W. Mści piśesz*.

De, od, z, v. g. saluez le de ma part, *ukłońcie się mu odemnie*; ce n'est pas de vous que j'ai cela, *nie od W. Mści ia to mam*: il vient du Couvent, *idzie od Klasztoru*; il sort du bain, *z łazni wychodzi*; de la ville à la campagne, *od miasta do wsi*. Derriere, za; derriere la porte, *za drzwiami*; Sur, dessus, na; le livre est sur la table, *książka jest na stole*; il est dessus le banc, *jest na ławie*. Sur, touchant, *koło, strony*; il m'a prié sur cela, *prosił mnie strony tego, koło tego*.

Sur le soir, *pod wieczor nad wieczorem*. Sur ma priere, à ma priere, *na moję proźbę, na moicy proźbie*; sur ma conscience, *pod sumnieniem moim*; sur le chemin, en chemin, *na drodze, w drodze*. Au dessus, *nad*; au-dessus de moi, *nademną*. Sous, dessous, *pod*; sous pretexte, *pod pretextem*; sous grosse peine

peine, *pod wielką wing.* Dessous le lit, *pod łóżkiem;* au dessous de lui, *pod nim.* Vers, *envers, ku, przeciwko;* vers moi, *envers moi, ku mnie, przeciwko mnie;* vers la fin du mois, *ku końcowi miesiąca;* envers lui, *ku niemu.* Vers, *du côté de la ville, posiedł ku miastu.* Depuis, *od;* depuis ce tēms, *od tego czasu.* Environ, *koło, około:* Environ un an, *koło jednego roku, blisko roku;* environ cela, *koło tego;* environ l'hiver, *około zimy;* environ cent, *blisko sta.*

Entre, *między;* entre nous, *między nami.* Outre, *nad;* outre mesure, *nad miarę;* outre, *au delà, za, z tamtą stronę, daley;* il est passé outre, *daley posiedł.*

Outre, *excepté, hormis, à la re serve, oprócz, wyignwszy;* outre cela, *oproc, tego;* ils y ont été tous excepté un, *byli tam wszyscy oprócz jednego;* tout ira bien à la reserve d'une chose, *wszystko dobrze będzie wyignwszy iednę rzecz.*

Sans, *bez:* sans moi, *bezemnie;* sans vous, *bez was.*

Par, *przez;* par moi, *par mon moien, przezemnie, z moiey przyczyny;* par colere, *przez gniew, gniewem;* par jeu, *przez żart, żartem.* Pour dla, *za:* pour, *en la place, za, na*
micy-

mieyscu; il fait cela pour moi, en ma place, uczynił to za mnie, na moim mieyscu.

Pour, à cause, en faveur, dla; je ferai cela pour vous, à cause de vous, en faveur de vous, uczynię to dla W. Mści; pour un tems, na czas; pour le plus, naywięcey; intercedez pour nous, modlcie się za nami, przyczynicie się za nami; pour rire, żartem, przez żart. Parmi, między; parmi tant de monde, między tak wielu ludzi.

Selon, według; selon mon opinion, według mego zdania.

Przeestroga na kilku Przekładani.

1. Uważać trzeba, że nie zawsze partykuła En jest propozycyą, bo trafia się często że iey zażywaiaę za Namiestnictwo relativum, żeby nie powtarzać przeszłego słowa rzeczzonego, iako może łatwo znać z następujących przykładow.

Ce vin-là est fort bon, donnez m'en.

To wino jest bardzo dobre, dajcie mi go.

Ma perte est si grande, que je ne puis m'en consoler, to jest, me consoler d'elle.

Moia utrata jest tak wielka, że nie mogę się po niey ucieścić.

Si vous avez de l'argent, donnez en à cet homme.

Jeżeli W. Mśc maś pieniądze, daj W. Mśc temu człowiekowi.

Vous

Vous me demandez un écu, & moi je vous en donne deux.

Prosiß mnie W. Mśc o ieden taler bity, á ia W. Mści dwa daruie.

Vous avez vingt ans & moi j'en ai trente.

Maß W, Mśc dwadzieścia lat, ia mam trzydzięci.

Vous alliez à Rome, quand j'en revenois.

Szliście W. Mśc do Rzymu, kiedym się wra- cał z tamtąd.

En staie się także przysłowiem. v. g.

Il faut que je m'en aille, trzeba żebym po- ssedł.

2. Pour znaczy czasem afin que, po Polsku aby v. g.

Dieu nous a créé pour le servir, to iest afin que nous le servions. Bog nas stworzył abyśmy mu służyli.

Je suis venu icy pour étudier, albo afin d'étudier, albo afin que j'étudie. Jam tu przyszedł dla uczenia się, abym się uczył.

Pour voir, afin de voir, dla widzenia, aby widzieć. Pour entendre, dla słyszenia.

3. Sans tyczy się z sposobem nieograniczonym słow. v. g,

Je n'ai pû apprendre la mort de mon ami sans pleurer. Nie mogłem usłyszeć o śmierci przyjaciela mego bez zapłakania, sans verser des larmes, bez łez wylania, aż musiałem płakać.

Jl a fait ce chemin sans se lasser. *Odprawił tę drogę bez fatygi.*

Jl a entrepris son voïage sans m'en parler. *Podjął się swej drogi bez opowiadania mi się.*

Vous ne devez rien entreprendre sans demander conseil. *Nie powinniście się niczego podjąć bez rady, nie prosinssy wprzód o poradę, nie poradzinnssy się.*

Jl a fait cela sans en être prié. *Uczynił to bez proszenia, nie uproszony, choć go nie proszono.*

Mowi się także sans que. v. g.

Ne faites rien sans qu'on vous le commande. *Nie czynicie nic bez rozkazania.*

Sans que tu étois paresseux, albo si ce n'étoit que tu étois paresseux. *Kiedyby nie to żeś był leniwym.*

4. *Niektóre propozycje bywają Imionami Istotnymi rodzaju Męskiego które to są.*

Le dehors,	<i>Strona powierzechowna.</i>
Le dedans,	<i>część wewnętrzną.</i>
Le devant,	<i>przód, przodek.</i>
Le derriere,	<i>tył, zad.</i>
Le deffus,	<i>wierzch.</i>
Le deffous,	<i>spód, spodnia część.</i>
L'endroit,	<i>Lice u sukna, y inszych materyi, prawa strona.</i>
L'envers,	<i>nice, lewa strona, wywrot.</i>

CHAPITRE Neuvième,

Rozdział dziewiąty.

Des Conjonctions.

O Konjunkcyach, albo złączaniach.

Konjunkcya jest iedna częśćka mowy, która wśyskie części mowy pospołu złącza. Konjunkcye różne są: złączające, rozłączające, kondycjonalne, sprzeciwiające się, y konkludujące.

Konjunkcye złączające te są.

Et, &, a, y; ainśi, tak; aussi, też; or zaś; même, także. v. g. Pierre & Paul, Piotr y Paweł; & ainśi, y tak; & moi aussi, y ja też; or il faut que cela soit, trzeba zaś żeby to tak było; & cela même, y to także; et vous Monsieur ? á W. M. M. Pan.

Konjunkcye rozłączające.

Ou, ou bien, soit, albo, lub; ni même, ani też. v. g. il faut que vous alliez là, ou lui, trzeba żebyś W. Mśc tam poszedł albo on; soit bien, soit mal, lub dobrze, lub źle; ni vous, ni moi, ani W. Mśc, ani ja.

Konjunkcye kondycjonalne.

Si ieżeli; si non, si ne, ieżeli nie; pourvû que, byle; à condition, à la charge, pod kondycją żeby, car, parceque, d'autant que, bo, albo-
niem

wiem; à cause que, *dla tego że*; puisque, *gdy, ponieważ*; tant que; *poty*; autant que, *ile*; pour-
tant, c'est pourquoy, *dla tego*; afin que, *aby*,
żeby; v. g. Si vous venez, vous m'oblige-
rez, *ieżeli W. Mśc przyidzieś, będę W. Mści*
obligowany.

Si, tant, tellement, *tak dalece*.

Il est si bon, qu' il m' obligera de cette gra-
ce. *Jest on tak dobry, że mi tę łaskę wy-*
świadczy.

Il ne fait rien sinon boire. *Nie umie*
nic tylko pić.

Si vous ne faites cela, vous aurez tort.
Jeżeli W. Mśc to nieuczynisz, będzieś W.
Mśc winien.

Pourvû que je vienne à bout de cela je
suis content. *Byłem tego dokazał, jestem*
kontent.

Je vous donne cet écu, à condition que
vous prierez Dieu pour moi. *Daę wam*
ten taler bity pod tą kondycyą, że będziecie Pa-
na BOGA za mnie prosić.

Je vous dirai un secret à la charge que
vous n'en parlerez à personne. *Powiem*
W. Mści ieden sekret pod tą kondycyą, że W.
Mśc nic o tym ni przedkim nie będzieś mówił.

Je n' irai par là, car je n'ai pas le tēms.
Nie poydę tam, bo czasu nie będę miał.

Il ne veut pas venir, à cause qu'il fait

vilain têmes. *Nie chce przysć dla tego że nie pogoda, ze flota.*

Puisqu' il ne veut pas, qu'il reste chez lui. *Ponieważ nie chce, niech siedzi u siebie.*

Tant que la pluie durera, je ne sortirai pas. *Poki deszcz będzie nie wyjdę.*

En tant qu' homme de bien, albo comme étant hōme de bien, il ne doit pas faire cela.

Jle będąc poczciwym człowiekiem, nie powinien to czynić.

C' est pourquoi vous ne devez pas l' écouter. *Dla tego niepowinieneś go W. Mść słuchać.*

Je vous avertis de cela, afin que vous l' évitiez. *Przestrzegam W. Mści w tym, abyś się W. Mść tego chronił.*

Konjunkcye sprzeciwiające się.

Mais, ale, lecz; toutefois iednak; neant-moins, iednakże, postaremu; pourtant, przecię; quand, kiedy; bien que, quoique, encore que, lubo, choć; quand bien même, choćby y tak. Cela n' est pourtant pas méchant, *przecię to nie złe.*

Cela ne fera pas ainsi, quand bien même il le voudroit. *Nie będzie to tak, choćby y chciał.*

Konjunkcye konkludujące lub zamykające.

Donc, tedy, więc; enfin, na ostatek, już tedy, wždy,

wzdy, dopiero, natychmiast; c'est pouquoy, dla tego, przetoż; avec tout cela, z tym wszystkim.

Il faut donc faire son devoir ? Trzeba tedy swoią powinność uczynić ?

Enfin voila qui est fait ? Już tedy się skończyło, już po wszystkim.

CHAPITRE dixième,

Rozdział dziesiąty.

Des Interjections.

O Interjekcyach albo Wtręcaniach.

INterjekcyą jest częśćka mowy, która afekty y passye iakie umysłu wyraża. Interjekcyę podobiznienia wyrażającą są te.

O mon Dieu! Boże moy! ha! ha! ah! ah! Est-il possible! czyli to podobna! à podobnaż to! voilà qui est à merveille! bardzo to wybornie, wysmienicie!

Użalającą y lamentującą.

O! que je suis malheureux! ah! ja nie-
szczęśliwy! hélas je n'en puis plus! ah! nie
mogę już! hélas! qu'est-ce donc, ah! coż te-
dy! hélas, malheur! niestetyż, biada!

Al' aide, à l' aide, au meurtre, ratuycie,
gwat-

gwaltu ! pour l' amour de Dieu ! Dla Boga !

Napominaigce.

Courage Monsieur ! Courage ! *nuże Mści
Panie, nuże ! ferme, fort, vaillammet ! nuże,
odważnie, nuże śmieie !*

Obrzydzaigce są te. !

Fi, pfe, fi qu'elle est laide, pfe iak *śpetna.*

Wolaigce na kogo.

He ! hey: Ecoutez, *śłyście.*

Narzekaigce.

Malheur à vous ! *biada wam, nieszczęście !*

ha ! que faites vous, hey ! *co robicie, ha !* si

le passé pouvoit revenir, *ah ! gdyby przeszłe
rzeczy mogły się przynwrocić.*

Ha ! miserable que vous êtes, *niestetyś tobie.*

Milczenie nakazuięce.

St ! cyt ! paix, *cicho, cissey ! tais toi, cyt, nie-
praw ; taifez vous, uciż się W. Mość.*

Z E B R A N I E

Krotkich Nauk

*Jako te części mowy zgadzać się
powinny.*

N A U K A I.

O zgadzaniu Artykułów.

Trzeba wiedzieć iż Imiona znaczące czę-
ry części ziemie, Krolestwa, Państwa,
Xieństwa, Margrabstwa, Chrabstwa, rzeki, wy-
sipy, gory, y iakiekolwiek prowincye, zgadzają
się z Artykułem determinowanym. Jednak
takie Imiona ten Artykuł gubią, ieżeli mają
propozycyą en, albo de, nap: j' irai en Afrique,
poydę do Afryki; il est en Afrique, iest w A-
fryce; j' ai été en France, byłem we Francyi;
je reviens de France, wracam się ze Francyi.

Imie pospolite położone w iednym spadku za
własnym nie przyimuie Artykułu; nap: troisi-
ème Auguste Roi de Pologne, August trzeci
Krol Polski;

Albo Le Roi de Pologne Auguste III.
Partykuły de y des z Rodzającym y Oddalają-
cym spadkiem iedno znaczą; iednak sł-
wnieysi Grammatycy nie każą kłaść des
przed

przed Imionami przyrzutnemi, *áni de* przed istotnemi, *ále* opak, nap: *il y a des hommes sçavans.*

albo *il y a de sçavans hommes.*

są ludzie uczeni,

Po Przyśłowiach znaczących wielkość albo małość czego, nie kładzie się *des* *ále* *de*, by też y przed istotnemi, nap: jest wiele ludzi, *ále* małość mądrych, *il y a beaucoup d'hommes, mais peu de sages.*

Lubo się wiąże kilka imion przyrzutnych przy jednym istotnym, jednak się tylko raz Artykuł kładzie, przed tym imieniem, które jest najpierwsze.

N A U K A II.

O zgadzaniu Imion y o porządku ich.

Tu zaś generalną regułę mieć trzeba iż pospolicie za jedno waży, lubo istotne poprzedza lubo przyrzutne, nap: *la Sainte Ecriture*, albo *l' Ecriture Sainte* Pismo Święte. Ztąd się iedniak odcinaia.

Naprzód imiona liczby, y zaimki wszelkie powinny się kłaść przed istotnym. Nap: *cent ecus* sto talerow, *vingt ans* dwadzieścia lat, *mille francs* tysiąc złotych, *le deuxième jour* drugi dzień, *la troisième année*, trzeci rok; *mon Maitre* moy Pan; *quel*
hom-

homme ? co zá człowiek ? *chaque semaine*, každý tydzień ; *quelque personne*; niektora osoba.

Mówiąc iednak o znacznych ludziach y o Tomach, Xiegach, Rozdziałach, liczba się kładzie ná zadzie. Nap: *Auguste second* August drugi. *Louis quatorzième*, Ludwik czternaſty. *Leopold premier*, Leopold pierwszy. *Innocent treizième*, Innocenty trzynasty. *Tome premier*, Tom pierwszy. *Livre troisième*, Xiega trzecia. *Chapitre cinquième*, Rozdział piąty &c.

Powtore, te adjektywa *tout*, *plusieurs*, *même* poprzedzają, nap: *tout homme*, każdy człowiek; *plusieurs animaux*, niemało zwierząt ; *la même personne* taż osoba. Ale *même* znaczące *sam sama*, kładą ná zadzie, nap: *moi même* ja sam, *toi même* ty sam, *lui même* on sam, *elle même* ona sama.

Potrzecie. Adjektywa chwalące y ganiące, nap: *un bon chien*, dobry pies; *une belle maison*, piękny dom; *un mauvais ouvrier*, lada robotnik. Chyba ieżeli przy tym iest słowo istotne, to piérwéy będzie imie istotné, nap: *ce garçon est bon*, ten chłopczyk iest dobry ; *cette fille est belle*, tá pánienka piękna.

Poczwarte. Adjekrywa kolorow kładą się zá istotnemi, nap: *du pain bis, blanc*, chléb śnia-

śniady, biały, *une muraille blanche*, ściana bielona.

Popigte. Toż czynią Adjektywá pochodzące od przymiotow żywiołowych, nap: *le têts humide*, czas mokry; *l' eau tiede*, woda letnia; *une pluye froide*, deszcz zimny.

Possofte. Toż czynią Uczestniétwa y Adjektywa pochodzące od imion własnych nap: *le chemin batu*, droga bita; *un livre ouvert*, Xiega otwarta; *un rasoir tranchant*, brzytwa ostra; *la langue Françoisé*, ięzyk Francuski; *la liberté Polonoisé*, wolność Polska.

W następujących, zá większy kształt szacuią przekładać imię istotne *le repos eternal*, odpoczynek wieczny; *le bien public*, dobro pospolite; *un arbre fruitier*, drzewo urodzayne; *la terre laborable*, ziemia do uprawiania sposobna; *une forêt feuilluë*, las liściasty; *un chêne branchu*, dąb gałęzisty.

W następujących zaś opak: *Le Saint Esprit*, Duch Święty; y pospolicie w takich gdzie trzeba tego epitetu.

Są niektóre sposoby do mowienia, w których przełożenie Adjektywa czyni wielką różność znaczenia, *naprzykład.*

une grosse femme, niewiašta gruba.

une femme grosse, niewiašta ciężarna.

une sage femme, niewiašta co dzieci rodzące się odbiera.

une

une femme sage, niewiaſta mądra.

un malin esprit diabeł.

un esprit malin, złośliwy duch albo zamyſł.

Náoftatek ieżeli potrzeba, żeby między imieniem przyrzutnym y iſtotnym co ſrzodkowało, ſens powinien byđz iáſny, y związek terminow ták ułożony, ażeby ſię żadna ekwiwokacya nie tráfiła.

Miaſto náſzych imiów przyrzutnych, pochodzących od imiów iſtotnych Prowincyalnych, zażywaia Francuzy iſtotnych w rodzającym ſpadku, *nap:* Kroieſtwo Hiſzpańskie, *le Royaume d'Espagne*; Woyſko Polſkie, *l'armée de Pologne*.

Toż czynia miaſto któregokolwiek náſzego ſpadku, kiedy ieſt dwoie iſtotnych, iednę rzecz znaczących: to ieſt drugie imię kładą w Rodzącym; *nap:* miaſto Rzym, *la ville de Rome*; poydę do miaſta Rzymu, *j' irai à la ville de Rome*.

Zażywaia Francuzy niektórych imiów przyrzutnych, niekładąc oczywiſcie iſtotnych tylko ſię ich domyſłaiąc, iáko to *la preſente, la vôtre*, domyſłać ſię *Epitre*, álbo czego ſens potrzebuie. Táak tēz *chercher le plus court*, ſzukać iák naykrótszey, to ieſt drogi; *coucher ſur la dure*, leżeć na twardéy, to ieſt ziemi; *chanter la baſſe, le deſſus*, ſpiewać dólny, gorny, to ieſt głoſ; Táak

Tak też à l' Allemande, à la Polonoise, à la Française, l' Italienne, à l' Angloise, à la Chinoise, &c. domyslay się *façon* albo *maniere*. Znaczy to według Francuskiej, Polskiej, Niemieckiej, Włoskiej, Niderlandzkiej, Angielskiej, Chińskiej &c. mody.

Imiona Świętych tracą Artykuł w Rodzącym, albo raczey kładą się w Mianującym będąc za innymi iedney kómy imionami; nap: ulica Świętego Jákuba, *la Rue Saint-Iaques*; brama Świętego Jana, *la porte Saint-Jean*; most S. Germana, *le pont Saint-Germain*.

Toż czynią Imiona Miesiąców, za liczbą porządkową, nap: trzeciego Stycznia, *le troisième Janvier*.

N A U K A III.

O zgadzaniu Pronominow.

Tu náprzód notuy, że Francuzi nie zażywiają zaimkow drugiey Osoby małej liczby, choć do iednéy Osoby mówią, chyba między Osobami, które między sobą mają wielką poufałość, albo mówiąc do kogo przez wzgardę; Inaczey zażywiają albo wielkiey liczby, bez przydania *Monsieur* jeżeli mowa do podsey Osoby, albo z przydaniem *Monsieur*, kiedy mowa do człowieka

wieka średnio godnego; *albo* z przydaniem *Monseigneur*, jeżeli mowa do człowieka bardzo znacznego; *albo* naóstatek, przez trzecią Osobę małej liczby, z przydaniem *Votre* &c. aplikując to do różnych Stanów różnie, iako się to tu niżej w tytułach do listów wylicza. Może iednak y między *Votre* &c. mieszać czasem *Vous*, ale rzadko.

Dámom zaś z tąż osobą przydaia *Madame* albo *Mademoiselle*, tak Pannie iako y Mężatce albo Wdowie. Ale mówiąc y pisząc go przez powagę ákcentuia y przeciągaia syllabę *da*; przez szyderstwo zaś chyżo ią zbiegaia.

Tę Dątywy *à moi, à nous, à toi, à vous, à lui, à elle, à eux, à elles*, nie kładą się przy słowach, ale w ten czas kiedy nie masz słowa, albo kiedy iest nie co odległe; *nap: à qui faut il donner ce livre? à moi, albo tak c'est à moi, komuż trzeba dać tę Xieęgę? mnie.*

Jeżeli zaś záimkow trzeba przy słowie, to się kładą przed słowem *te: me, te, lui, nous, vous, leur*; *nap: il me donnera, ce qu'il me doit, da mi, co mi powinien.*

A kiedy słowo iest w sposobie rozkazuia-cym, to się Dątywy kładą po słowie; á mia-
sto *me, te*, mowi się *moi, toi*, *nap: donnez moi*

moi ce que vous m'avez promis; dajcie mi, cościemi obiecali.

Jeżeli iednak więcéy słow iest w Imperatywie, to okrom piérwszégó, przed drugiemí kładą się *me, te*, nap: powiedzcie mi y pokażcie mi, *dites moi & me montrez.*

Akuzatywy *me, nous, te, vous, se, le, la, les*, kładą się przed słowami, nap: *Vôtre frere m'aime, je le cherche*, walc brát mnie kocha, ja go szukam; *nous vous louons & vous nous blâmez*, my was chwalemy, à wy nas gánicie. Ale przy Imperatywie w piérwszych dwu Osobach kładą *moi toi*, nap: *aimez moi*, kocháy mnie; *consolez nous* pocieszcie nas. *Reflechissons nous*, obaczmy się; *qu'ils les prennent*, niech oni ich wezmą; *cherchons les*, szukaymy ich.

Partykuła zaś *se* ząwsié poprzedza słowo choć y w Imperatywie.

Imioná istotne wízelakie, położone z Zaimkámí dzierzawnemi nie przyimuią artykułow, tylko ná znak Rodzącégó y Oddalającego mają partykułę *de*; miásto Daiącego zaś partykułę *à*, w obu liczbach, nap: *mon pere*, móy Oyciec; *mes freres*, moi bracia; *nos parens*, nási krewni.

Jeżeli się zaś w przodzie kładą imioná istotne, to zaimkow trzeba zażyć uwolnionych, nap: *de ces chapeaux, celui ci est le mien*

mien, celui-là le vôtre, & ceux-là les leurs.
 Z tych kapeluszów ten jest moy, tamten
 wász, á tánte ich.

Toż się czyni, choć się imię istotné za
 dzierzawnym kładzie, ieżeli przed dzierża-
 wnym jest infzy zaimek, ále bez ártykułu
déterminowánego; nap: *ce mien couteau*, ten
 moy nóż, *une mienne bague*, ieden mój pier-
 ścień.

Relatif qui, niemoże się kłaść ná począ-
 tku bez záimkow pokazujących, ieżeli imię
 nie poprzedziło; nap: miasto Polskiego: kto
 znalazł żonę dobrą, znalazł skarb nie poró-
 wnany, trzebá tak przełożyć. *Celui qui a*
trouvé une bonne femme, a trouvé un trésor
incomparable.

N A U K A IV.

O zgadzaniu słow.

1. Przypomnieć trzebá, że Francuzi sło-
 wá nie kładą bez oczywistego Nomináty-
 wá, chybá że się blisko siebie kilka słow do
 iednego Nominátywa należących kładzie,
 to położywszy Nominatif przed piérwszym
 słowem, wolno go nie powtarzać; nap: *je*
pense, travaille, menage, conserve &c. álbo
 je

je pense, je travaille, je menage &c. ja myślę, pracuję, ochraniam, zachowuję.

2. Jeżeli się imię kładzie w Miąnującym, to zaimkà nie trzebà: spadek zaś Miąnujący ma miejsce przed słowem; z *excepcyà* jednak pisana.

3. Lubo Francuzi y do iedney Osoby zażywaią wielkiey liczby, iednak imionà następujące (okrom zaimkà) będą małej liczby; nap: *vous êtes un honnête homme*, jesteś poczciwy człowiek.

4. Negacyà *ne* ma miejsce z spadkiem Miąnującym y słowem, na który doskonałość przyrzuca się iednà z tych partykuł *pas, point, jamais, personne, nul, rien, que, nullement, aucun, ni, plus, guerre, autre, goutte*, àle się te różnie kładà.

5. *Point, pas, jamais, nullement, que, nul, personne, rien, guerre*, kiedy iest iaki inšzy Nominatif przed słowem, kładà się w czasach nieskładanych; nap: *je ne pense point* nie myślę; *vous ne croyez pas*, nie wierzycie; *nous ne verrons jamais*, nieobaczemy nigdy; *il ne croiroit nullement*, niewierzyłby żadną miarà; *je n' aime que vous*, nie kocham tylko ciebie; *nous ne voyons personne*, nie widzimy nikogo; *vous ne connoissez nul autre*, nie znacie nikogo inšzego.

6. *Personne, nul, y rien* poprzedzają słowo, kiedy się łączą Nominatywami; nap: *personne ne court*, nikt nie bieży; *nul ne marche*, nikt nie idzie; *rien ne peut plus accabler un homme, qu' une mauvaise femme*, nic nie może bardziej utracić człowieka, iako zła żona.

7. W czasach składanych negacye *point, pas, jamais, guerre, y nullement*, mają miejsce między słowem posiłkującym, y między Supinem; nap: *je n' ai point appris*, nie nauczyłem się; *vous n' avez pas vu*, nie widzieliście; *il n' a jamais connu*, nigdy nie znał; *nous n' avons nullement entendu*, ni jakeśmy nie zrozumieli.

8. *Personne, y Nul* będące w Oskarżającym spadku, nie łączą się aż po wszystkich czasach składanych, toż czyni y partykułą *que*, kiedy znaczy tylko; nap: *je n' ai connu personne*, nie znałem nikogo; *ils n' ont trouvé nulle chose* niczego nie znaleźli; *nous n' avons cherché que la vertu*, nie szukaliśmy tylko cnoty.

9. Przy Infinitywie, obie negacye mogą poprzedzać, nap: *il est tems de ne plus abuser les dons de Dieu*, albo *de ne pas abuser*, czas nie używać więcej na złe darów Bożych.

10. Nie łączy się druga negacya okrom *ne*, po słowach *Savoir, pouvoir, bouger*.

11. Zaimki osobiste tak w Dającym, iako w Oskarżającym kładą się przed słowami, od których są rządzone, ale imiona w tych spądkach kładą się za słowami; nąp: *j' aime mon frere*, kocham mego brata; *mon frere, m' aime*, mój brat mnie kocha; *nous aimons nos amis*, kochamy naszych przyjaciół; *nos amis nous aiment*, nasi przyjaciele nas kochają; *j' ai donné à mon frere*, dałem mojemu bratu; *mon frere m' a donné*, mój brat mi dał.

12. Ale przy sposobie Roskazującym y Zaimki za słowem chodzą; a w pierwszych dwu osobach małej liczby, tak w Dątywie iako w Akuzatywie nie w ten czas *me te*, ale *moi toi*, nąp: *attendez moi*, czekajcie mnie; *écoutez le*, słuchajcie go; *donnez lui*, dajcie mu, &c.

13. Kiedy się zaś kilka słów ciągiem kładzie w Imperatywie, to tylko po pierwszym zaimek następuje, a przed innymi poprzedzają, y to się nie kładzie *moi toi*, ale *me te*; nąp: *regardez moy*, & *me dites ce que vous avez fait*, patrz na mnie, y powiedz mi coś uczynił.

14. Dla umiających łacinę przestroga iż Francuzi nie naśladowią Łacinników, ale Polaków mówiąc o rzeczach, które się biorą częściami, to jest nie przez Oskarżający to spadek

spadek iáko póspolicie, ále przez Rodzacy wymawiaia; náp: day *drew*, *donnez du bois*; przynieś wody, *apportez de l' eau*; ukróy chlebá, *coupez du pain*; náley winá piwá &c. *versez de la bierre &c.*

15. Instrument którym się iáká rzecz robi, wyráziaia przez prepozycye *avec* albo *de*, kiedy Instrument iest, rzeczy niema; náp: uderzył go kijem, *il a frappé avec un bâton*, albo *d' un bâton*.

16. Jeżeli zaś iest osobá rzeczą instrumentalną, to się wyraża z prepozycyą *par*, náp: dzieie się to Krolem, Senátorámi, *cela se fait par le Roi, par les Senateurs*.

17. Imie czasu wykładáia następuiącemi formámi: czekałem go trzy godziny, *je l' ai attendu trois heures*, albo *pendant trois heures*, albo *l' espace de trois heures*.

18. Imie miáry kładą w Rodzącym; náp: *haut de vint coudes*, wysoki ná 20. łokci, *large de cinqt doigts*, szeroki ná pięć pálcow.

19. Ná pytanie z *kąd*, Francuzi odpowiedáia przez Ablatif bez żadnéy prepozycji, tylko z artykułem przyzwoitym, náp: z miásta *de la ville*, z Paryżá *de Paris*, z ogroda *du jardin*.

20. Ná pytanie *gdzie y dokąd*, kładą imię włásné miásta w Dawaiącym; náp: w Paryżu *à Paris*, do Páryża *à Paris*.

22. Własné zaś krainy kładzie się pod tym pytaniem z partykułą *en*, náp: *en France* we Francyi, y do Fráncyi.

23. Lecz pospolité imię ná pytanie gdzie, kładą z partykułą *dans*, náp: w niebie *dans le ciel*, w piekle *dans l' enfer*, w mieście *dans la ville*; w ogrodzie *dans le jardin*. A ná pytanie *dequá*, álbo czasem y ná *gdzie*, odpowiadają przez spadek Dávaiący, tak: *au ciel* do nieba, w niebie; *à l' enfer* do piekła, w piekle; *au jardin* do ogrodá w ogrodzie; *au lit* do łószká, w łószku; *à la ville* do miastá &c.

24. Ná pytanie *kiedy*, odpowiadają przez Mianuiący; náp; w przeszły tydzień *la semaine passée*; w przyziły miesiąc *le mois qui vient*.

25. Słowo istotne zázyte miásto *należy*, ma *Dátis*; náp: nie iest to moiá rzecz; miásto, nie mnie to *należy*; *Ce n' est pas à moi*. Jego to iest powinność álbo do niego to *należy*, *c' est à luy*.

26. Następuiące w przykładách rządzą u nich imię osoby, w spadku Dávajcym, okróm iednak Oskarżaiącego, iezeli go sens potrzebuie; náp: *demander quelque chose à quelqu'un* prosić kogo o co, álbo *pytać*; *apprendre quelque chose à quelqu'un*, nauczyć kogo czego; *enseigner luy*, nauczać kogo

kogo; *penser* albo *songer* à quelque chose, albo de quelque chose, myśleć o czym; *reuer*, bardo myśleć; *suppléer aux defauts* nądgrodzić błędów; *insulter* à quelqu'un, naigrawać się z kogo, nąpástować; *participer* à quelque chose, dostać części z czego; *arriver* à quelque lieu, dopaść do iąkiego mieysca.

27. Niektóre zaś z Czyniących y Oddzielnych słów mają u Frąncuzow Genitif, iąko są te: *accoucher d'un enfant*, porodzić dziecię; *se mêler des affaires*, mieścić się w sprawy; *s'approcher de quelque lieu*, zbliżyć się do iąkiego mieysca; *se repentir de sa faute*, żałować ná swoy występpek; *se saisir de quelque chose*, opanować co, poymować co; *se defaire de quelqu'un*, zbyć się kogo; *relever de quelqu'un*, hołdować komu; *servir de l'instrument, de l'assaisonnement* &c. byđź instrumentem, zdać się do przyprawy &c.

28. *Jouer* znączać grać w co, rządzi Dątif; nąp: *jouer à la paume, aux cartes, aux dez*, grać w piškę, w kárty &c. Znączać zaś grać ná czym, rządzi Ablátif; nąp: *jouer du lut, du violon, de l'espinette, de la flute*, grać ná lutni, ná skrzypcach, ná flecie. Znączać zaś grać o co, rządzi Akuzatif; nąp: *que jouerons nous ?* o co będziemy grać albo po czemu? *jouons dix ecus, pistoles, livres, tinfes*

vingts &c. o dziesięć albo po dziesięć talerów, pistolów, złotych, tynfów &c.

29. *Prendre* z Dątywem znaczy nasze wziąć za: nąp: *prendre à témoin, à compagnon* &c. wziąć za świadką, za kómpána.

30. *Changer* miasto *troquer* szuścić się, zámieniać, zmienić, má Oskarżający; nąp: *changer l' épée pour des pistolets*, zámieniać szpadę za pistolety. Znacząc zaś przemienić, rzadzi Rodzący; nąp: *changer de chambre, d' habit*, odmienić izbę &c.

31. *Etudier* uczyć się czego, ma Oskarżający z przekładaniem *en*, nąp: *etudier en droit, en Theologie, en Medecine*, uczyć się Prawa, Theologiy, Medycyny.

32. *Se fier*, rzadzi Datif albo z prepozycyą *sur* albo *à* Oskarżający, tak: *se fier à Dieu, ou sur Dieu*, ufać w Bogu.

33. Słowa znaczące cenę mają dwa spadki Oskarżający bez prepozycyi: nąp: *j' ai acheté ce cheval cent ecus*, kupiłem tego konia za sto talerów; *vous estimez votre maison dix mille livres*, szacujecie wasz dom dziesięć tysięcy złotych; *On vend le pain deux sous*, przedają chleb na dwa solidy. Może się też mówić *acheter* z przełożeniem *pour* nąp: *acheter pour vingt francs*, kupić za dwadzieścia złotych.

34. Słowo cierpiące wyrażone przez Uczestnictwo rządzi się tak, iak w Polſzczyźnie z Oddaiącym, ale nád to może mieć Oskarżaiący z przełożeniem *par*; náp: iestem umiłowany od Boga, opuszczony od przyjaciół, wyſzydzony od ſzczęścia, *je suis aimé de Dieu, laissé des amis, chicané de la fortune* albo *par Dieu, par les amis, par la fortune*;

35. Słowa znaczące iaką paſſyą (to ieſt przymiot duszy albo ciała) zgadzaią się tymże ſpoſobem, ale bez artykułu, tylko z partykułą *de*; náp: *je suis tourmenté de douleur* albo *par douleur*, iestem ſtrapióny boleſcią.

36. Lubo każdą rzecz iednako może wyrazić ſłowem cierpiącym, iako y czyniącym; iednak Francuſi za kſzałtnieyſzą ſzacuią, wyrażać przez ſłowa czyniącé, chyba gdyby miaľaby bydz iaka ekwiwokacya, to zażyć koniecznie trzeba cierpiącego; Styl zaś iednego w drugie, odmienia się tak, iako y w Polſzczyznie, náp: Bóg mnie ſtworzył, albo ia iestem ſtworzony od Boga, *Dieu m'a créé*, albo *je suis créé de Dieu*.

37. Chcąc Francuſi bardzo znacznie poſkazać oſobę ze ſłowem iſtotnym, kładą partykuły *c'est*, tak: *c'est moi, qui ai fait cela*; iam to uczynił, niby iam to ieſt, którym to uczynił; *c'est vous qui avez dit ces paroles*;

tyś

ryś powiedział te słowa; *c'est vous* albo *ce sommes nous*, *qui avons donné cet avis*, myśmy to dali tę poradę. Ale w wielkiej liczbie trzecią osobę wyrażając przez *ce sont*, nąp: *ce sont nos amis*, *qui nous defendent*, nasi to przyjaciele co nas bronią.

38. Słowa oddzielne pospolicie w tych obu językach rządzą Datif. Iednak następujące w przykładach rządzą u Francuzow imię osoby w Oskarżającym: podchlebiać Pánu, *flatter le maitre*; służyć Bogu, *servir Dieu*; sprzyiać przyjaciołom, *favoriser les amis*.

39. Nie osobiste *il n'est*, tę ma różnicę od *il n'y a*, iż się nie kładzie *il n'y a*, kiedy następuje *point*, albo *que de*; náp: niemałz tak złego męża, ktoregoby dobra iego żona niezmiękczyła, *il n'est point un si mechant mari*, *qui ne s'adoucisse par sa bonne femme*. Nic nie trzeba, tylko się pokazać dzielnym, *il n'est que de se montrer genereux*.

40. Uczestnictwa czyniące naśladowią zgadzania słow od ktorych pochodzą.

41. Uczestnictwo cierpiące, które się też nazywa Supinem, niby wywrotkiem, iakoby coś na wznak wywroconego, jest prawdziwie adjektywem; a przecię się pospolicie nie odmienia, ani względem liczby, ani względem rodzaju, będąc złączone z czasu y o-

y słowa *avoir*, nap: *il a aimé*, on ukochał, *elle a aimé*, ona ukochała, *ils ont aimé* oni ukochali, *elles ont aimé*, one ukochały.

42. Odmienia się zaś y akkómoduie się imieniu istotnemu, lub oczywistemu lub domniemanemu w iedneyże z nim liczbie y rodzaju, jeżeli jest zaimek przypominający albo osobisty w spádku Oskarżającym; nap: *le livre que j' ai lû*, Xiega ktorąm czytał; *la letre que j' ai lûe*, list którym czytał; *les livres que j' ai lûs*, Xiegi którem czytał; *je l' ai cherché*, szukałem go; *je l' ai cherchée*, szukałem iej; *je les ai cherchés*, szukałem ich, to jest mężczyzny; *je les cherchées*, szukałem ich, to jest niewiaśc.

43. Jeżeli zaś niemasz zaimka w Oskarżającym, choć jest w Dawającym, y choć jest imie w Oskarżającym, to się wywrotek nie odmienia; nap: *Dieu nous a donné son fils*, Bog nam dał swego Syna. *Dieu nous a donné la grace*, Bog nam dał swoją łaskę.

44. Nieodmienia się też kiedy po nim tuż następuje imie przydatne, w iednym spadku z zaimkiem relatywem albo osobistym, nap: *dans Adam Dieu nous a créé purs & innocens*, w Adamie nas Bog stworzył czystych y niewinnych. *Et il nous a fait ses enfans par le Batême*, y uczynił nas swymi synami przez Chrzest.

45. Także kiedy po nim następuje nie ograniczony; nap: *je les ai vu écrire*, widziałem ich piszących; *il nous a entendu parler*, słyszał nas mówiących.

46. Z tąd łatwo wnosić, czemu się *été* nie może odmieniać; albowiem zaimki które go poprzedzają, nie mogą być w Oskarżającym. Uczestnictwo zaś cierpiące, akkomoduie się liczbą y rodzajem swoim imieniowi istotnemu; nap: *le livre a été lu*, Xiega była czytana; *la lettre a été lûe*, list był czynny; *les livres ont été lus*, Xiegi były czytane; *les lettres ont été lûes*, listy były czytane.

47. Toż się dzieie y w Recyprokach; nap: *Caton s' est tué soi même*, Kato się sam zabił. *Lucrece s' est tuée*, Lukrecya się sama zabiła.

N A U K A V.

O rodzajach Imion istotnych albo Substantywnow.

Reguła | Imiona Mężow, Aniołow, Bogow'
 1. | Zwierząt; Imiona także Miesiącow y
 | dni tygodniowych, są rodzaju Mę-
 | skiego.

Excepcya. Ztąd się odcinają dni
 | świąt iakichkolwiek, ktore są rodzaju
 | niewieściego; náprzykład: *la Sainte*
Martin dzień S. Marcina, *la Tous-Sa-*
ints dzień Wszystkich Świętych.

2. | Imiona drzew są Męskie; odcią-
 | wszy: *la palme* palmowe drzewo.

3. | Imiona Owocow są niewieście
 | nap: *une pomme* iabłko.

Excepcya.

Citron,	Cytryna.	Melon,	Melon.
Marron,	Wielki	Limon,	Limonia.
	kaſtan.	Coin,	Pigna.
Raisin,	ſagoda.	Concom:	Ogorek.
Abricot.	morela.	bre.	
		Oignon,	Cebula.
Champi.	Grzyb.	Raifort,	Chrzan.
gnon,		Gland,	Zołędz.

Te wszystkie są rodzaju Męskiego.

4. | Imiona Adjektywa wzięte zá Sub-
 | stantywa są Męskie: nap: *l' utile*

rzecz potrzebna, *l' honête*, przystoyna, *le haut* wyfoko, *le bas* nisko.

5. Jmiona Kroleſtſw, Krain y Miaſt ſą tak-
że Męskie, nap: *Dannemarc* Dania, *le Languedoc* Okcytania, *le Poitou* Piktawia,
Paris Paryż, *Leopel* Lwow.

6. Jmiona Bogin, Niewiaſt, y Nauk, ſą
Niewieſcie, nap: *Junon* Juno, *Philosophie*
Filozofia.

7. Zakonczone ná b, c, d, é akcentowa-
ne f, g, i, l, m, n, p, r, s, t, u, z, ſą
Męskie, nap: *plomb* ołow traſić, kupcze-
nie, *pied* noga, *prê* łaka, *oeuf* jajce, *ſang*
krew, *jong* iarzmo, *appui* podpora, *fil* nić,
renom ſława, *vin* wino, *drap* ſukno, *fer*
żelazo, *excès* wyſtępek, *Salut* Zbawienie,
couteau noż, *nez* nos.

Excepcye od kaſzdey litery.

Moiré połowa, *la Franche Comté* pe-
wna kraina tak nazwana; y zakoncone
ná té pochodzące od łaciniſkich zakon-
czonych ná *as* iako, *Volonté* wola, *ſanté*
zdrowie, *dignité* godnoſć, *Majeſté* Maje-
ſtat. O tey literze więcey ſię deczytaſz
niżey.

Od f. Cłef klucz, *nef* okręt, *ſoiſ* pragnienie.

Od i. *Foi* wiara, *loi* prawo, *paroi* ſciana, piſzą
ſię teſz przez ipſylona,

Od m. *Faim* głód.

Od n. Zakonczone ná *çon*, *ion*, *ſon*, nap: *le-çon*
lekcyja, *action* ſprawa, *moiſſen* żniwo,
raison przyczyna, *maſſon* dom, y wſzyſt-
kie ktore pochodzą od łaciniſkich zakon-

czonych ná *io*, nap: *correction* poprawa, *execution* exekucya, są niewieście; insze zaś które nie mają podobieństwa do łacinskiego, iako to: *poisson* ryba, *poison* trucizna, *morion* przyłbica, *bastion* szaniec, y te: *main* ręka, *fin* koniec, są rodzaju Męskiego.

Od *r*. *Mer* morze, *cuiller* łyżka, *chair* mięso, *cour* dwór, *tour* wieża. Także zakończone ná *eur*, iako *buteur* wysokość, *blancheur* białość, y insze mające podobieństwo z łacinkami zakończonemi ná *er* y ná *do*, iako *douleur* boleść, *erreur* błąd, *chaleur* ciepło, *paleur* bladeść, *longueur* długość, *largeur* szerokość, są rodzaju niewieściego. Te zaś od wyliczonych znówu się excypują: *bonheur* sława, *bonheur* szczęśliwość, *malheur* nieszczęście, *labeur* praca, *cœur* serce; są rodzaju Męskiego.

Od *s*. *Vne* fois raz, *vis* kluba, *brebis* owca, *fourmis* mrowka, *souris* mysz.

Od *z*. *Dent* ząb, *foret* las, *part* część, *nuir* noc, *mort* śmierć, *part* związek, *jument* kłaczka, *buche* dzieża.

Od *u*. *Vertu* Cnota, *glu* lep, *tribu* pokolenie, *eau* woda, *peau* skóra.

8. Zakonczone ná *z*, są Niewieście, nap: *paix* pokoy, *procz* *prix* zapłata, *choix* wybor.

9. Zakonczone ná *e*, są rodzaju Niewieściego, nap: *Eglise* Kościół; takich jest najwięcej, ale odcinających się jest nie mało, które tu kładę według porządku Alfabetu, ostatek się douczać długim używaniem trzeba.

<i>Age,</i>	wiek.	<i>Artifice,</i>	kunшт.
<i>Abime,</i>	otchłan.	<i>Avantage,</i>	zysk.
<i>Acte,</i>	sprawa.	<i>Auditoire,</i>	zgromadze- nie ludzi do Ruchania.
<i>Ambre,</i>	bursztyn.		
<i>Arbitre,</i>	zdanie.		

<i>Bagage,</i>	tłumoki.	<i>Blâme,</i>	nagana.
<i>Balustre,</i>	ganek.	<i>Blanchissage,</i>	bielenie.
<i>Benéficé,</i>	donrodzieystwo.	<i>Bonace,</i>	spok oyność.
<i>Beurre,</i>	masło.		morza.
<i>Buume,</i>	kliiy.	<i>Branle,</i>	chwianie się.

<i>Caducée,</i>	laska pasterska.	<i>oeuvre,</i>	początek sprawy.
<i>Calibre,</i>	linia w puł dzieląca.	<i>Cierge,</i>	stoczek.
		<i>Cimeterre,</i>	miecz.
<i>Cantique,</i>	kontyczki.	<i>Cimetiere,</i>	cmentarz.
<i>Caprice,</i>	popędliwość.	<i>Cloître,</i>	zak. knięcie.
<i>Caractere,</i>	charakter.	<i>Coché,</i>	woz.
<i>Carnage,</i>	zaboystwo.	<i>Comble,</i>	gromada czego.
<i>Carosse,</i>	kareta.	<i>Coffre,</i>	skrzynka.
<i>Casque,</i>	przyłbica.	<i>Colloque,</i>	rozmowa.
<i>Catharre,</i>	katar.	<i>Conte,</i>	rachunek.
<i>Catalogue,</i>	regeſtr.	<i>Commerce,</i>	społkowanie.
<i>Centre,</i>	centrum.	<i>Concile,</i>	koncylium.
<i>Cercle,</i>	cyrkiel.	<i>Conclave,</i>	izdebka.
<i>Cable,</i>	lina okrętowa.	<i>Coupe-gorge,</i>	miejsce za- boystwa.
<i>Change,</i>	zamiana.	<i>Contre,</i>	lemiesz.
<i>Chancré,</i>	ogien piekielny.	<i>Crane,</i>	Kalwarya.
<i>Chapitre,</i>	rozdział.	<i>Crible,</i>	sito.
<i>Charrage,</i>	powoz.	<i>Crocodile,</i>	krokodyl.
<i>Charme,</i>	omamienie.	<i>Coude,</i>	łokieć to ieſt w ręku kość.
<i>Chasse-marée,</i>	rybak morski.	<i>Courage,</i>	umysł odważny.
<i>Chaume,</i>	izdźbło.	<i>Couperete,</i>	pokrywka.
<i>Chef d'</i>	pokazanie dzieła.	<i>Cuivre,</i>	miedź.

<i>Care-oreille</i> ,	Instrument	<i>Espace</i> ,	przeciąg.
	do chędożenia uszu.	<i>Exercice</i> ,	zabawa albo
<i>Diocese</i> ,	diecezya.		ćwiczenie.
<i>Doute</i> ,	wątpliwość	<i>Exorde</i> ,	początek.
<i>Emplatre</i> ,	plastr.	<i>Perce-oreille</i> ,	instrument
<i>Epitaphe</i> ,	Epitaphium.		do przekalania dziur
<i>Epithete</i> ,	przydłek.		w uszach.
<i>Epithalame</i> ,	małżeński	<i>Porte-feuille</i> ,	instrument
	przypis.		na liły, teka.

<i>Faite</i> ,	wierzchołek	<i>Fleuve</i> ,	rzeka.
<i>Fantôme</i> ,	fantazma to	<i>Foye</i> ,	wątroba.
	jest mara.		

<i>Gage</i> ,	zastaw.	<i>Glaive</i> ,	miecz.
<i>Genre</i> ,	rodzaj.	<i>Globe</i> ,	kula.
<i>Germe</i> ,	pąpie.	<i>Golfe</i> ,	łono morskie.
<i>Geste</i> ,	ruszanie ręką.	<i>Goufre</i> ,	zakręt.
<i>Gite</i> ,	łóże.		

<i>Hale</i> ,	technienie albo	<i>Hermitage</i> ,	pułstelnicze
	ogorzeliina.		mieszkanie.
<i>Havre</i> ,	port.	<i>Hommage</i> ,	oddanie daniny
<i>Hemisphers</i> ,	puł okrą		na znak poddaństwa.
	głości.	<i>Horoscope</i> ,	horoskop.
<i>Hemistiche</i> ,	puł wiersza.	<i>Huile</i> ,	olej.
<i>Heritage</i> ,	dziedzictwo.		

<i>Jeune</i> ,	połt.	<i>Leurre</i> ,	powab.
<i>Intervalle</i> ,	przedział.	<i>Libelle</i> ,	książeczka.
<i>Langage</i> ,	mowa kto-	<i>Linge</i> ,	prześcieradło.
	rego ięzyka.	<i>Luminaire</i> ,	iaśność.
<i>Lange</i> ,	sukno.	<i>Lustre</i> ,	błyśk.

<i>Manege</i> ,	konńska szkoła.	<i>Mariage</i> ,	małżeństwo.
<i>Marbre</i> ,	marmur.	<i>Martyre</i> ,	męczeństwo.
		<i>Masque</i> ,	larwa.

<i>Melange</i> ,	mieszaninę.	<i>Monnepole</i> ,	skład na ie-
<i>Menage</i> ,	gospodarstwo.		dnym tylko mieyscu.
<i>Mensonge</i> ,	kłamstwo.	<i>Musle</i> ,	nos ptaka drapie-
<i>Message</i> ,	poselstwo.		znego.
<i>Meuble</i> ,	sprzęt	<i>Murmure</i> ,	szemranie.
<i>Miracle</i> ,	cud.	<i>Muscle</i> ,	muskoś.
<i>Modele</i> ,	forma.	<i>Mystere</i> ,	tajemnica.
<i>Monde</i> ,	świat.		
<hr/>			
<i>Negoce</i> ,	sprawowanie.	<i>Opprobre</i> ,	fromota.
<i>Navire</i> ,	okręt	<i>Oracle</i> ,	Boszkow Po-
<i>Nombre</i> ,	liczba.		ganskich wyrok.
<i>Obstacle</i> ,	zawada.	<i>Oratoire</i> ,	Oratorium.
<i>Ongle</i> ,	pazur.		
<hr/>			
<i>Partage</i> ,	podział.	<i>Potage</i> ,	polewka.
<i>Parterre</i> ,	plac ziemię	<i>Pouce</i> ,	naygrubszy pa-
	porownaney, albo		lec u ręki-
	kwiatami sadzoney	<i>Preamble</i> ,	poprzedzanie.
<i>Participe</i> ,	uczestnictwo.	<i>Precipice</i> ,	przepaść.
<i>Passage</i> ,	przeyscie.	<i>Pretexte</i> ,	obfuda, przy-
<i>Peigne</i> ,	grzebien.		czyna-
<i>Pelerinage</i> ,	pielgrzym-		
	stwo.	<i>Principe</i> ,	początek.
<i>Pinacle</i> ,	ganek.	<i>Privilege</i> ,	przywilej.
<i>Platre</i> ,	Gips.	<i>Prodige</i> ,	dziwowisko.
<i>Pleige</i> ,	rękoymia.	<i>Proverbe</i> ,	przyśowie.
<i>Pole</i> ,	ieden z polow na	<i>Pseaume</i> ,	psalm.
	Niebie.	<i>Pucelage</i> ,	panienstwo.
<i>Portique</i> ,	przysionek.		
<hr/>			
<i>Ramble</i> ,	lędzwią.	<i>Regne</i> ,	krolowanie.
<i>Ravage</i> ,	spustoszenie.	<i>Repreche</i> ,	wyrzucanie na
<i>Refuge</i> ,	ucieczka.		oczy, to jest przygana.
<i>Regime</i> ,	rząd.	<i>Reste</i> ,	ostatok albo też
<i>Registre</i> ,	regestr.	<i>le reste rhime</i> ,	ryma.
<hr/>			
<i>Sable</i> ,	piasek.	<i>Ventre</i> ,	brzuch.
<i>Sacrifice</i> ,	ofiara.	<i>Zele</i> ,	żarliwość.
<i>Tabernacle</i> ,	przybytek.	<i>Zodiaque</i> ,	zodyak.
			TRA-

TRAKTAT III.

ENTRETIENS

ou

Discours familiers

ROZMOWY

álbo

Dyskursy Pospolite.

M

Pre-

Premier Discours.

Pour faire une visite le matin.

Monsieur est il levé ?

Non Monsieur, il est encore couché.

Dort-il encore ?

Non Monsieur, il est éveillé.

Peut-on entrer en sa chambre.

Où, Monsieur, Vous le pouvez.

Bon jour Monsieur.

Comment vous portez vous ?

Fort bien pour vous rendre service.

Et vous Monsieur ?

Comme vous voyez Monsieur, prêt à vous rendre service.

Je vous suis bien obligé, Monsieur, de l'honneur que vous me faites de venir si matin me rendre visite.

Quoi Monsieur vous croiez-dona qu'il est matin ?

Il me semble qu'il n'est pas tard.

Qu'elle heure croiez, vous qu'il est ?

Je crois qu'il n'est pas encore huit heures.

Comment huit heures, il en est plus de dix ?

Il est vrai que je me couchai hier fort tard.

A quelle heure vous êtes vous couché ?

Il étoit plus de trois heures après minuit.

Et que fîtes vous donc après souper ?

Nous jouâmes aux cartes.

Vous jouâtes ; Et avec qui ?

vec des Cavaliers qui souperent avec nous
qui étoient ces Cavaliers ?

oient tous Etrangers.

a gagné ?

Pierwszy Dyskurs. Do oddania wizyty ranney.

JEgo Mość wstał już?

Nie Mości Panie, jeszcze leży.

A śpi jeszcze?

Nie Mości Pánie, już się obudził.

A może wniść do iego Pokoju?

Możesz W Mśc MM. Pan poyść.

Dobry dzień Mości Panie.

Tak się WM. MM. Pan masz

Bardzo dobrze do usług WM. MM. Pana.

A WM. MM. Pan?

Tak mnie WM. MM. Pan widzisz gotowego, Raczć WM. MM. Panu.

Teżem wielce obligowany WM. MM. Panu, żeś raczć tak rano mnie uczcić wizytą swoią.

Acoż Mści Panie, to WM. MM. rozumiesz że bardzo rano?

Widzi mi się że nie późno, że jeszcze rano.

Którą WM. MM. Pan rozumiesz być godzinę.

Rozumiem, że jeszcze osmey godziny nie masz.

Jako osma godzina? jest już więcej niż dziesięta.

Prawdziwa to, żeś się wczora bardzo późno układał.

O której się WM. MM. Pan godzinie układał?

Było więcej niż otrzeciej po północy.

Acoż tedy WM. MM. Pan po wieczery robił?

Graliśmy w karty.

Graliście WM. MM. PP. a z kim?

Z Kawalerami co z nami wieczeryą idą?

A co za Kawalerowie byli?

Byli wszyscy Cudzoziemcy.

Ktoż wygrał?

J'ai gagné dix ducats.

C'est fort beau, Vous avez eu du bonheur.

Et qui a perdu ?

Un de ces Cavaliers a perdu quatre ducats, & l'autre en a perdu six.

Les autres n'ont ni gagné ni perdu.

Et bien ! voulez Vous donc vous lever ?

Tout à l'heure Monsieur, ie m'en vais me lever.

Y-a-t-il là quelqu'un ?

Que Vous plaît il Monsieur ?

Allons vite, donnez moi mes habits, que je m'habille.

Quel habit voulez vous mettre aujourd'hui ?

Celui que j'avois hier.

Monsieur excusez s'ils vous plaît, que je ne fais pas de façons avec vous, que j'en agis si librement avec vous.

Ce n'est pas avec moi qu'il faut faire des ceremonies.

Et bien Monsieur me voila prêt, où irons nous ?

Nous irons premièrement à l'Eglise, & puis nous viendrons déjeuner.

Allons nous-en à la Paroisse, il s'y dit des Messes à tout moment.

Second Discours.

Du déjeuner, & du dîné.

Monsieur, faites moi l'honneur de déjeuner avec moi je Vous en prie.

Monsieur, je Vous remercie, car si je dejeunois, je ne pourrois pas dîner.

Puis.

Iam wygrał dziesięć czerwonych złotych.
Bardzo to piękna, miałeś WM. M. Pan szczęście.
A ktoż przegrał?

Jeden z tych Kawalerów przegrał sztery czerwone
złote, a drugi przegrał sześć.

Insi zaś ani wygrali, ani przegrali.

Nuż tedy! chcesz WM. MM. Pan wstać.

Zaraz Mości Panie wstanę.

Ist tam kto?

Czegoż WM. MM. Pan potrzebujesz?

Nużę prędko, dajcie mi suknie, niech się ubiorę.

Ktore WM. MM. Pan chcesz dziś suknie wdziać.

Te co y wczora miałem.

Mości Panie przebacz WM. MM. Pan z łaski
swoiej, że żadnych nieczynię z WM. MM. Panem
ceremonij, że się z WM. MM. Panem tak be-
spiecznie obchodzę.

Nie zemną trzeba ceremonie czynić.

Iużem gotow Mości Panie, gdzie poydziemy?

Poydziemy naprzod do Kościoła, a potem przyjdzie-
my na śniadanie.

Podżmy do Fary, tam się Msze ustawicznie od-
prawiają.

Dyskurs Wtóry. O śniadaniu y Obiedzie,

Mości Panie uczyn mi WM. MM. Pan ten honor
ze mną śniadanie zjeść, uniżenie proszę.

Dziękuję WM. M. Panu nie mam tego zwyczaju
śniadania jeść, bo kiedybym jadł śniadanie tobym
nie mógł obiadu jeść.

Ponie-

Puisqu'il est ainsi Monsieur, je commenderai qu'on donne tout à l'heure à diner.

Mais pourtant nous pourrons bien manger une tranche de ce jambon en attendant le dîné, & boire un verre de vin.

Il n'y a rien, Monsieur, que je ne fasse pour vous plaire.

Mangeons aussi une de ces saucisses, elles ont la mine de n'être pas mauvaises.

Monsieur, tout cela est fort bon.

Pierre, apportez nous du vin & nous en versez, ensuite vous irez mettre le couvert.

Donnez du vin à Monsieur premièrement.

Goûtez Monsieur de ce vin, je ne sais pas comme il vous plaira?

Qu'en dites vous Monsieur?

Il est très bon Monsieur.

Pierre couvrez cette autre table, & allez faire apporter le dîné s'il est prêt.

Il me semble qu'il est bientôt midy.

Monsieur il est midy sonné.

Qu'on se dépêche donc de donner à diner.

Le dîné est sur la table, Monsieur.

Fort bien nous irons manger.

Assiez Vous là Monsieur, s'il Vous plaît.

Monsieur, c'est la place du Maître de la maison, & ce seroit une incivilité à moi, que de m'y mettre, & je vous prie Monsieur de ne faire aucune cérémonie avec moi, & de vous asseoir dans votre place.

Mais Monsieur, je vous prie, faites moi le plaisir de vous mettre dans cette place.

Non Monsieur, c'est une chose que je ne ferai point, mais vous me permettrez de me mettre icy-

Et

Ponieważ tak jest Mości Panie, to rozkażę żeby zaraz obiad dano.

Ale przecie możemy zieść ukroinşy sztuczkę tej szynki nim obiad będzie, y kieliszek wina wypić.

Nie masz nic Mości Panie cobym nie uczynił dla upodobania W M. M M Pana.

Ziedzmy tedy iednę kielbasę, widzę się byc nieźle.

Mości Panie, wszystko to bardzo dobre.

Pietrze, przyniescie nam wina, y naleycie, potym poydziecie do stołu nakryć.

Daycie wprzod wina Jegomości.

Skosztay W M. M. Pan tego wina; niewiem iako się będzie podobało?

Co W M. M. Pan mówisz o nim?

Iest bardzo dobre Mości Panie.

Pietrze, nakrycie tamten stół, a podzcie, żeby obiad dano ieżeli gotowy.

Widzi mi się że już nie daleko południe.

Mości Panie już biła dwunasta.

Niech że tedy prędko daig ieść.

Już iest obiad na stole Mości Panie.

Bardzo dobrze poydziemy ieść.

Siedź W M. M. Pan tam z łaski swojej.

Iest to Mości Panie miejsce gospodarskie, byłaby to moja niepolityka tam usieść, y proszę W. M. M. Pana, żebyś żadney nieczynił ziemną ceremonii, y żebyś W M. M. Pan na swoim usiadł miejscu. Ale Mości Panie, proszę otę łaskę abyś na tym tu miejscu usiadł.

Nie Mości Panie, iest to rzecz ktorey nie uczynię, ale pozwolisz mi W. M. Mości. Pan tu usieść.

Vczyń

Et bien Monsieur, faites ce qu'il vous plaira.

Jacques, d'où vient que vous n'avez pas donné des serviettes blanches.

Monsieur, elles sont encore chez la Blanchisseuse.

Pourquoi ne les avez vous pas apportées? ne saviez vous pas que je devois avoir aujourd'hui compagnie?

Monsieur, elles étoient encore mouillées, la blanchisseuse n'a pas eu le tems de les secher.

Ces cuilliers ne sont pas nettes, ni les fourchetes, ni les couteaux, je n'aime point la malpropreté.

On les a nettoïé Monsieur, devant que de les mettre sur la table.

Elles sont bien mal nettoïez.

Mangeons Monsieur, du potage, (de la soupe) pendant qu'il est chaud, je ne sai pas s'il est à votre goût.

En verité Monsieur, il est excellent, mais il est bien chaud, & je me suis bien brûllé sans rien dire.

Prenez-en sur Vôte assiette, il se refroidira plutôt.

Pierre, ôtez ce plat & apportez le bouilli; donnez une autre assiette à Monsieur.

Versez de la bierre, & puis Vous irez querir du vin.

Monsieur prenez de ce qu'il Vous plaira, cette piece de boeuf a la mine d'être bonne.

Monsieur, ne Vous embarrassez point de moi, je ne suis pas une personne à me faire du tort.

Je Vous en prie Monsieur, faites comme chez Vous; quand je prie un ami, je le prie de bon coeur, & n'ai point plus grand contentement que quand il en agit confidement avec moi.

Pierre

Uczyń W. M. Pan tedy iak się W. M. Panu podoba.
Jakubie, czemużescie niedali białey serwery.

Mości Panie ieszcze są u Praczki.
Czemużescie ich nieprzynieśli? alboście niewiedzieli, że miałem dziś mieć gości?

Mości Panie były ieszcze mokre, Praczka czasu nie miała ich ususzyć.

Te łyżki nieumyte, ani widelce, ani noże, a ja nie-ochędostwa nietubię.

Umyto ie Mości Panie, pierwey niż ie na stole położono.

Bardzo źle są umyte.

Iedźmy Mości Panie pozaż paki ieśt ciepły, niewiem ieżeli przypadnie do smaku WM. M. Panu.

Prawdziwie Mości Panie ieśt bardzo dobry, ale bardzo ciepły, y oparzyłem się dobrze nic nie mówiąc.
*Weź WM. Mości Pan na talerz swoy, prędzey o-
 stygnie.*

Pietrze zdymcie tę misę, y przynieście sztukę mięsa; dajcie legamości talerz inszy.

Należyce piwa, a potym pożydzieć po wino.

Mości Panie weź WM. M. Pán co się będzie podobalo, widzi się ta sztuka mięsa bydz dobra.

Nieturbuy się WM. Mości Pan o mnie, nie iestem taki cobyśm sobie krzywdę uczynił.

*Proszę WM. M. Páná, uczynź WM. M. Pan iak by u siebie samego; kiedy przyjaciela upraszam z szczerzego serca go proszę, y nie mam większego ukontentowania, iako kiedy bezpiecznie sobie z-
 mna poczynę.*

Pierre, avez Vous apporté du vin ?

Oui, Monsieur.

Rincez premierement les verres & nous en versez,
& puis vous irez nous querir d'autres plats.

Ce ragoût n'est pas mauvais, mangez en Monsieur.

Donnez moi un verre de vin.

Monsieur: je bois à Vôte santé.

Je Vous remercie très humblement Monsieur, (je Vous rend graces.)

Otez ce boüilli, & apportez le rôti, & la fricasse de poulets.

Après diné nous irons faire un tour de promenade,
(nous irons à la promenade.)

Très volontiers Monsieur.

Excusez Monsieur la pauvre chere, (ou, le pauvre traitement) que je vous ai fait.

Monsieur Vous Vous moquez donc de moi, car Vous m'avez traité en Roi.

Troisième Discours.

Entre deux amis qui se rencontrent.

Monsieur Vôte très humble serviteur.

Monsieur je suis le Vôte de tout mon coeur.

Que nous apprenez Vous de nouveau? que dit-on de nouveau? ne savez Vous rien de nouveau?

Je n'ai pas encore lû la gazette, & n'ai rien entendu.

Que dit-on au Cour?

On dit que le Roi doit partir bien tôt; mais on ne fait point où il doit aller.

Ne

Pietrze, jużście wina przynieśli?

Iuż Mości Panie.

Vmyście naprzód kieliszek, y należyście nam, a zaraz poydziecie po insze potrawy.

Tá potrawka niezła, iedz WM. Mości Pan.

Daycie mi wina kieliszek.

Za zdrowie WM. M. Pána pię.

Vniżenie Waszmości Memu Mości Pana dziękuję.

Weźcie ztąd te warzone potrawy, a przynieście pieczone y frykas z kurcząt.

Po obiedzie poydziemy na spacer, (na przechadzkę)

Bardzo dobrze Mości Panie.

Przebach WM. M. Pan, że WM. M. Pana na tak lichy prosił traktament.

Zartnieysz W. M. M. Pan tedy ze mnie, boś mnie WM. M. Pán po Krolensku prawie traktował.

Trzeci Dyskurs.

Miedzy dwiema Przyjaciółmi, którzy się z sobą potykają.

Vniżony sługa WM. M. Pana.

Tiam WM. Mości Pana z uprzejmego afektu.

Co nam W.M.M. Pan powiesz nowego? co słyszać nowego? nie wiesz W.M. Mości Pan co nowego?

Nie czytałem ieszcze gazet, nie nie słyszałem.

Co mówią u Dworu.

Mówią że Krol ma prędko wyjeżdżać; ale nie wiedzą gdzie ma pojechać.

Ne parle-t-on point de guerre?

Non, au contraire on parle de la paix?

Croïez Vous que nous aurons la paix?

On le dit, c'est un bruit tout commun.

T'ai ouï dire moi, que la Ville de N. est assiegée.

On le disoit, mais cela n'est pas vrai.

Venez Vous-en avec moi Monsieur, je Vous en prie, si Vous n'avez pas d'affaires qui Vous retiennent.

Fort bien Monsieur; Vous puis-je servir en quelque chose?

Nous irons chez un Marchand de Drap.

Voulez Vous acheter du drap?

Oùi Monsieur, j'ai envie d'en acheter.

Et bien nous irons en choisir.

Quatrième Discours.

Pour acheter.

Monsieur, montrez nous un bon drap d'Hollande.

De quelle couleur en voulez Vous?

D'un beau cramoisi.

Voïez Monsieur, si celui-cy Vous plaira.

La couleur me plaît assez, mais le drap est un peu foible.

Montrez-en des milleurs que Vous aïez.

Tenez Monsieur, voilà un des beaux & bons draps qu'il y ait dans la ville.

Ce drap-là me plaît. Combien en voulez vous de l'aune? (combien l'aune?)

Je ne peux pas le donner à meilleur marché, qu'à trois écus.

A owaynie niegadaiaż?

Nie, y onszem o pokoju gadaiaż.

Rozumiesz WM. M. Pan że pokoy będziemy mieli?

Tak mowię, iż o tym y wszędzie słyhać.

A iam to słyshał że Miasto N. iest obleżone.

Słyhać było, ale to nie prawda.

Podź WM. M. Pan zemną uniżenie proszę, ieżeli

WM. M. Pan nie masz zabaw, ktoreby W. M.

Pana zatrzymywały.

Bardzo dobrze Mości Panie, á mogę WM. M. Pa-
nu w czym usłużyć?

Poydziemy do Sukiennika.

Chcesz WM. M. Pan sukna kupić?

Tak iest Mości Panie, życzę sobie kupić.

Tec tedy poydziemy ie wybierać.

Czwarty Dyskurs.

Do kupowania.

Mości Panie pokaz nam WM. M. Pan dobrego su-
kna Holenderskiego.

Jakiegoż W. M. M. Pan chcesz koloru?

Pięknego karmazynowego.

Obacz WM. M. Pan ten ieżeli się upodoba.

Dosyć mi się kolor podoba, ale sukno iest trochę słabe.

Pokaż Wmość iakie naylepsze masz.

Masz W. M. Pan naypięknieysze y naylepsze
sukno iakiego w mieście niemasz.

Podoba mi się to sukno. Wiele Wmość chcesz za ta-
kieć? (co za łokieć?)

Niemogę go taniej dać od trzech talerow bitych.

C'est trop, je ne Vous en donnerai que deux.

Je ne peux pas Monsieur, j'y perdrois.

Voulez Vous que je vous dise la verité, je ne suis pas accoutumé à marchander. dites moi, je vous prie, le dernier prix, (le dernier mot.)

Je Vous l'ai dit Monsieur, il n'y a pas un chelon à rabattre.

Et bien, je ne Vous en donnerai que quinze francs, car il ne vaut pas d'avantage.

Voiez Monsieur la qualité de ce drap, & Vous avouerez qu'il est à bon marché.

Je ne Vous en donnerai pourtant pas trois écus.

J' en rabattrai fort peu, Vous m'en donnerez dix-sept tynfes.

Non Monsieur, Vous n'en aurez que quinze, voyez si Vous le donnerez pour cela ou non.

Combien Vous en faut-il d'aunes Monsieur,

Coupez m'en dix; & mesurez bien.

Tenez Monsieur, Vous avez de bon drap & bonne mesure.

Combien Vous faut-il pour cela?

Il me faut cent cinquante tynfes.

Tenez voila treize ducats, rendez moi mon reste:

Voilà un ducat, qui n'est pas de poids, donnez m' en un autre.

Tenez en voila un autre. A Dieu Monsieur,

Monsieur Vôtre très-humble serviteur, je vous prie de venir une autrefois chez nous.

Cinquième Discours.

Pout

Nazbyt to drogo, nie dam Wasmości tylko dwa.
Nie mogę Mości Panie, bobym tracił.

Chcesz W. M. M. Pan, żebym W. Mości prandę powiedział, nie mam tego zwyczajem targować się, powiedz mi Wmość słowem od czego nie może być.

Jażem W. M. Panu powiedział, nie mogę y szcłaga odciąć.

Ato nie dam Wmości tylko piętnaście złotych, bo nie kosztuje więcej.

Obacz W. M. Pan co za gatunek tego sukna, a przyznasz W. M. Pan że tanie.

Niedam jednak Wmości trzech talerów bitych.

Mało co z tego wytrącę, dasz mi W. M. Pan siedmnaście tyńfów.

Nie będziesz W. M. Pan miał tylko piętnaście, patrz Wasmłość jeżeli Wmość dasz za to albo nie Wiele W. M. Panu trzeba łokci?

Vkroy mi Wmość 10 łokci, a dobrze W. mierz.

Masz W. M. Pan y dobre sukno, y dobrą miarę.

Wiele Wmości za to należy.

Przychodzi mi za to pięćdziesiąt tyńfów.

Oto masz Wmość trzynaście czerwonych złotych, oddaj mi Wmość resztę.

Ten czerwony złoty nie jest ważny, day mi W. M. Pan inny.

Naż Wmości inny, bądź W. M. Pan łaskaw.

Sługa uniżony W. Mości Pana, proszę W. M. Mościom Pana drugi raz nie miać.

Piąty Dyskurs.

O-

Pour se faire un habit.

Il me faut à cette heure trouver un bon Tailleur, qui me fasse bien mon habit.

Allons Monsieur; je Vous menerai chez celui qui m'a fait mon habit, c'est un habile homme dans son métier.

Demeure-t-il loin ?

Non, voilà sa maison. Entrez Monsieur.

Entrez Monsieur le premier, vous qui le connoissez.

Le Maître est il au logis ?

Où Monsieur que Vous plaît-il ?

Monsieur me pouvez Vous faire mon habit pour les fêtes ?

Pourquoi non Monsieur, j'ai des ouvriers assez, pour vous le livrer, quand Vous le souhaitterez.

Prenez ma mesure, & ne me faites pas mon habit si étroit & qu'il soit bien confu; je ne veux pas non plus qu'il soit trop large, mais qu'il soit comme il faut.

Vous serez content Monsieur, & Dimanche sans faute Vous aurez votre habit.

Quelle garniture voulez Vous mettre sur votre habit.

Une garniture d'or ou d'argent.

Envoyez la moi demain, je Vous en prie.

Je n'y manquerai pas, je m'en vais de ce pas l'acheter.

Laissez s'il Vous plaît trois écus pour la doublure, pour la soie, & pour les boutons.

Tenez les voilà. A Dieu, votre serviteur.

Le Tailleur rapporte l'habit.
Mon-

O roskazaniu suknie sobie zrobić.

Trzeba mi teraz dobrego znaleźć Krawca, któryby mi dobrze zrobił suknię.

Podżmy Mości Panie, zaprowadzę W. mego M. Pana do tego, który mi suknię zrobił, jest on dobry Rzemieśnik.

A daleko on mieszka?

Nie daleko, oto dom jego, podż W. M. P.

Podż W. moy Mości Pan wprzod, kiedy go W. moy Mości Pan znajsz.

A jest Pan w domu?

Jest Mości Panie, czego W. M. Pan potrzebuiesz?

Mości Panie, amóżesz mi W. suknię zrobić na święta?

Czemu nie Mości Panie, mam czeladzi dosyć, żeby W. Mości Panu oddał, kiedy sobie W. M. Pan życzysz.

Weź mi W. mość miarę, a nie zrob mi W. mość ciasną, niech będzie dobrze uszyta, niechę także żeby była bardzo szeroka, ale żeby była tak iak trzeba.

Będziesz W. M. Pan kontent, a w Niedzielę zapewne będziesz W. M. Pan miał swoją suknię.

Co za garniturę (potrzeby) chcesz W. M. P. mieć na swoje suknie.

Potrzeby złote, albo srebrne.

Przyślyi ie W. mi Mości Pan jutro proszę.

Przyślę zapewne, y zaraz idę ie kupić.

Zostaw W. Mości Pan z f. ski swojej trzy talery bite na podszewkę, iedwab, y guziki.

Oto masz ie W. aszmość, uniżony służa.

Krawiec suknię odnosi.

Monſieur ſoïez le bien venu; apportez Vous mon habit ?

Oüi Monſieur.

Vous êtes un homme de parole, il me faut eſſayer cet habit.

Eſſaïez le Monſieur.

Il me ſemble un peu court.

Non Monſieur, il eſt comme il faut, il Vous ſied fort bien.

Ces manches-là me paroïſſent étroites.

C'eſt preſentement la mode, on les porte étroites.

Que dites Vous de ma garniture ?

Elle eſt très belle & fort riche.

Combien Vous faut-il pour la façon ?

Il me faut fix écus.

Tant que cela ?

Monſieur ce n'eſt pas trop, il y a bien de l'ouvrage à un tel habit.

Tenez voilà vôtre argent.

Je vous remercie Monſieur, une autre fois vous n'avez qu'à commander, & auſſi-tôt vous ſerez ſervi.

Sixième Discours. Entre deux Soeurs.

Madame je Vous donne le bon jur; comment avez Vous paſſé la nuit, avez Vous bien dormi ?

Pas trop bien ma Soeur, je n'ai pas bien dormi cette nuit: Et qui Vous amena icy ſi matin ?

Vous croëz donc Madame qu'il eſt matin ? faites ſeul.

Mości Panie witam Wmości, (radem Wmości)
przyniosłeś Wmość moię suknię ?

Przyniosłem Mości Panie.

Ieśeś Wmość słowny człowiek, trzeba mi tej sukni
spróbować.

Spróbuj W moję Mościowy Pán.

Widzi mi się trochę krótka.

Nie krótka Mości Panie, ieśt właśnie iak należy,
bardzo pięknie W. memu Mości Panu przystoi.

Widzą mi się te rękawy ciasne.

Teraźniejsza to ieśt moda, noszą ie ciasniejsze.

Co Wmość mówisz o moiej garniturze ?

Ieśt bardzo piękna y bogata.

Co Wmości trzeba za robotę? (wiele Wmości przy-
chodzi za robotę ?

Przychodzi mi sześć zalerow bitych.

Tak wiele? (tak siła ?)

Nie siła to Mci Panie, ieśt siła roboty koło takiej
sukni.

Naż Wmości pieniądze.

Dziękuję W. Mości Panu; drugi raz tylko W. M.
Pan rozkaż, a zaraz W. memu M. Panu słu-
żyć będziemy.

Szesty Dyskurs, Między dwiema Siostrami.

Dobry dzień Mościu Pani Siostro; iak W. M. M. Pa-
ni tę noc przenocowała, dobrześ W. moia Mościu
Pani spała?

Nie bardzo dobrze moia Siostrzyczko, nie dobrze
tej nocy spała: a pocómś W. moia M. Panno tak
rano tu przyszła?

Rozumiesz W. Mościu Pani tedy że rano? każ

seulement ouvrir votre rideau, & vous verrez que vous êtes une paresseuse.

J'en conviens, mais Vous êtes grandement matinale; quels sont vos desseins ?

Lorsque Vous serez habillée, je Vous le dirai.

Y-a-t-il long têmes que Vous êtes levée?

Non, je viens de me lever; & aussi tôt que j'ai été levée, je suis venuë icy.

Et bien me voilà habillée, qu'avez Vous à me dire? Rien autre chose, si non que je suis venuë Vous dire qu'il y a aujourd'hui indulgence aux Capucins, & Vous prier d'y vouloir bien venir avec moi.

Très volontiers; je m'en vais faire mettre les chevaux au carosse.

Y-a-t il là quelqu'un?

Que souhaitez Vous Madame ?

Commandez qu'on attelle les chevaux au carosse.

On a deja attelé, le carosse est devant la porte.

Montons en carosse, montez ma Soeur.

Madame je monterai après Vous.

Faites comme il Vous plaira.

Cocher, nous irons aux Capucins.

Est-ce deja icy l'Eglise des Capucins?

Où Madame, descendons de carosse.

Voilà bien du monde, je ne sai comme nous pourrions entrer.

Petit garçon, marchez devant, & faite un peu ranger ce monde.

Allez vous en voir, si on dira bientôt la Messe.

On la va commencer tout à l'heure Madame.

ieno W. M. M. Pani odłonić firanki, a obaczysz
W. M. M. Pani że długo Wmość spisz.

Przyznaię ia to sobie, ale W. Mościa Panna bardzo
rano wstaiesz; iakie są W. M. M. P. zamysły?
Iak ieno się Wmościa Pani ubierzesz, to dopiero
Wmości Pani opowiem?

A dawnożeś W. M. M. Panna wstała?

Nie dawno, dopierom wstała; a iakem tylko wstała,
tamein zaraz przyszła.

Nu, jużem się ubrała, co mi Waszmość powiesz?

Nic inszego, tylkom przyszła W. Moiecy Mści Pa-
ni powiedzieć, że jest dziś Odpust u Kapucynow,
y prosić W. M. Mości Pani, żebyś chciała tam
zemną być.

Barażo chętnie! każę zaraz konie do karety za-
przągać.

A jest tam kto?

Czego W. Mościa Pani potrzebuiesz?

Każcie, żeby konie do karety zaprzężono.

Iuż zaprzężono Mościa Pani, kareta stoi przede
drzwiami.

Wsiadamy do karety, wsiadamy W. M. Panno Siostrę.

Ia po W. M. Mści Pani wsiąde.

Czyn W. M. Mościa Panno iak się podoba.

Stangrecie, pojedziemy do Kapucynow.

Iuż to tu Kościół Kapucyński?

Iuż Mościa Pani, wsiadamy z karety.

Sila tu ludzi, niewiem iak będziemy mogli daley
poyść.

Chłopcze podź ieno przodem, y każ tym ludziom w-
stępować.

Podź obacz czyli prędko Msza będzie.

Zaraz się zacznie Mościa Pani.

Retournez & demandez si on dira bien tôt la grande Messe.

Aussi tôt que cellecy sera finie on la commencera. Ma Soeur voulez vous confesser?

Oùi Madame, je serois bien aise de gagner les indulgences.

Allez Vous en auprez de ce Confesseur, il confesse très bien; Pour moi je ne suis point disposée à la confession, avec cela je me couchai hier fort tard & buë devant que de me coucher, & je crois qu'il étoit plus de minuit.

Après la benediction du très Saint Sacrement je m'en irai & vous renverrai le carosse.

Vous ferez Madame comme bon vous semblera.

Adieu, ma Soeur, priez Dieu pour moi.

C'est mon devoir Madame.

Petit garçon restez icy, & vous viendrez avertir, quand il sera têmes d'envoyer le carosse.

Sêtieme Discours. Entre deux Dames.

Madame Vôtre très humble servante.

Madame je suis la Vôtre de tout mon coeur.

Comment Vous portez vous Madame?

Fort bien, pour Vous rendre mes très humbles services; Et Vous Madame comment vous portez vous?

Fort bien par la grace de Dieu: Et Madame Vôtre Mere comment se porte-t-elle presentement? j'ai ouï dire qu'elle avoit eu une attaque d'apoplexie.

*Wróć się, y spytaj jeżeli będzie prędko wielka Msza.
Tak się ta skończy, zaraz się ona zacznie.
Mościa Panno Siostrachcesz się Wść sponiadać?
Życzylabym sobie Mościa Pani odpustu dostąpić.*

*Podź Waszmość do tego Spowiednika, bardzo on do-
bry Spowiednik; a iam się do spowiedzi nie przy-
gotowała, a do tego nie ryobłom się wczora ukła-
dała, y piłam nimem się układała, a rozumiem że
było niżej niż połnocy.*

*Po benedykcyi Najświętszego SAKRAMENTU pa-
iadę y karetę Waszmości odesłę.*

*Vczynisz W. M. Mościa Pani, co się W. Mości będzie
podobało.*

*Sługa moja Siostrzyczko, proś Wść P. Boga za mnie.
Moia to jest powinność Moia Pani.*

*Cłópcze zostan się tu, a przyidziesz dać znać, kiedy
będzie czas karetę odesłać.*

Siodmy Dyskurs. Między dwiema Paniami.

Sługa nayniższa W. M. Pości Pani.

Y ia też wzajemnie/znam się bydz sługą W. M.

Mici Pani.

Tak się W. M. Micia Pani masz?

Bardzo dobrze do oddania winnych usług moich W.

*M. Mici Pani: A W. M. Mościa Pani w iakim
zostaiesz zdrowiu?*

Zdrowam z łaski. Bożey: leymość Rodzicielka W.

*M. Mici Pani w iakim iest teraz zdrowiu? Sly-
szałam że wpadła w apoplexyę.*

Il est vrai Madame, & nous avons bien eu de la peine à l'en delivrer.

Qui est le Medecin qui l' a traitée?

Son Medecin ordinaire.

Ce sont toujours les meilleurs, parce qu'ils connoissent le mieux les temperâmens, (les complexions,) je vous assure que j'ai pris grande part à votre affliction; & si je n'avois pas été à la campagne, je vous l'aurois marqué moi-même.

Je vous suis obligée Madame; y a-t-il long têmes, que vous êtes revenue de la campagne?

Trois jours seulement, & j'ai toujours été accablée de visites.

Est-ce de votre maison de campagne que viennent les fleurs de votre bouquet?

Non Madame, c'est de mon jardin d'ici.

Elles sont admirablement belies (d'une beauté admirable)

Si Vous avez pour agreable Madame, nous irons nous y promener.

Volontiers Madame, vous me ferez plaisir.

Voilà un beau jardin & d'une grande étendue, pour être dans la ville.

Quoi ! voilà aussi un jet d'eau? plus nous avançons, plus je decouvre de beautez.

Il faut Madame que je vous montre quelque chose de curieux: Entrez je Vous prie dans ce buis.

He Mon Dieu ! je me pers, Madame, vraiment c'est un labyrinthe; tirez moi de prison.

Voilà un Arbre bien garni de fruits.

Ce n'est rien de le voir Madame, il le faut goûter, je vous prie mangez cette poire.

C'este

Jest to rzecz prawdziwa Mościa Pani, y z wielką-
smy ją biedą z tego uzdrowili.

Co za Doktor leymości kurował?

Zwyczajny leymości Doktor,

Ci są zawsze najlepsi, bo się najlepiej znają na
temperamencie, (komplexyi) zapewne Wmici po-
wiadom że się wielce wespół z W. M. M. Panią
turbowała; a gdybym była nie odiechała na wieś,
samabym była to W. M. M. Pani oświadczyła.

Bardzo obliowna W. M. M. Pani; a dawno-
żes W. moja Mościa Pani ze wsi powrocila?

Trzy dni dopiero, a byłam zawsze ustawicznemi za-
trudniona wizytami.

Z maieństwo to M. M. Mości. Pani wychodzą te
kwiaty co są w bukietcie W. M. M. Pani.

Nie Mościa Pani, ale z ogrodu mego tureyszego.

Dziwnie są pięknie (dziwniey są piękności.

Iżeli będzie łaska W. M. M. Pani poydziemy
tam się przechodzić.

Bardzo dobrze Micia Pani, będę to miała za oso-
blinę od W. M. M. Pani łaskę.

Piękny to ogrod y wielkiey obszerności, chociaż jest
w Mieście.

A coż to jest? fontanna? im daley zachodziemy, tym
większe ozdoby widzę.

Trzeba żebym W. M. M. Pani ukazała coś niepo-
spolitego: wnidz W. M. M. Pani proszę w ten
bukszpan.

Dla Boga! M. Pani błędę, prawdziwysz to labirynt?
wyzwol mię W. moja Micia Pani z więzienia.

O iak wiele owocow na tym drzewie!

Nic to widzieć Mościa Pani, skosztować go trzeba.
Proszę racz W. moja Mościa Pani zieść tę gruszkę.

Spe-

C'est excellent fruit ! je n'en ai pas encore mangé de si bon.

Puisqu'il vous agrée Madame, je Vous en enverrai.

Je vous rend grâces Madame, il n'est pas nécessaire que vous preniez tant de peine pour moi qui ne le mérite pas.

Madame, je vous en enverrai absolument, & des pavis aussi, quand ils seront mûrs.

Je Vous suis bien obligée Madame. Avez Vous encore d'autres pêches & des abricots.

Où Madame, pour Votre service, & des cerises, d-s prunes d'Hongrie, & de toutes sortes de pommes.

Quel arbre est cela ?

C'est un poirier de bon chrétien.

D'Été ?

Non, d'Hiver.

Il n'est point de fruits que Vous ne trouviez pas dans ce jardin.

Où va cette porte ?

C'est une serre pour mettre les orangers, les grenadiers, les jasmins, & autres arbrisseaux.

Vos orangers Vous rapportent-ils du fruit ?

Non, le fruit n'en vient point en maturité, & les fleurs ne se vendent point.

Avez Vous de beaux oeillets ?

Où Madame, de tres beaux, & des tulipes les plus belles du monde ; ce parterre ici est plein de renoncules, d'anémones & de narcisses doubles.

Specyalny owoc! iakiegom nigdy ieſzcze nie iadła.

Penieważ tak ſię W. M. M. Pani podobą, zechcę go W. M. M. Pani poſłać.

Vniżenie dziękuję W. M. M. Pani, nie potrzeba żebyś ſię W. M. M. Pani tak dla mnie turbowała, ktorami rego niegodna.

Koniecznienie chcę W. M. M. Pani poſłać takżę y wielkich brzoſkwin, iak będą deyrżałe.

Jęstem wielce W. M. M. Pani obligowana.

Maß W. M. Moſcia Pani ieſzcze inſze brzoſkwinie y morele.

Są do uſług W. M. M. Pani, y wiſnie, y węgierſkie ſliny, y iabłka rożnego gatunku.

Co to za drzewo?

Jęſt to grzuſka, na ktorej grzuſki nazwane baby ro-dzę ſię.

Letnie?

Nie, ale zimowe.

Nie maß tego owocu ktorego byś W. M. M. Pani nie znalazła w tym ogrodzie.

Do czego te drzewi?

Do sklepu, gdzie ſię chwaią drzewka pomarańczowe, granatowe, dziełſiminowe, y inne drzewka.

Pomarańczowe drzewka W. M. M. Pani czy czynią pożytek iaki?

Nie, bo owoce nie przycho-dzą nigdy do doſtałości, a kwiaty nie przedawaią ſię.

Maß W. M. M. Pani piękne goździki?

Mam M. Pani bardzo piękne, y tulipany ktorych na ſwiecie nie naydzie ſlicznieyſzych, w tey kwat-erze ieſt pełno renunkulow, anemonow, y narcyſion polnych.

Dans cet autre sont des jonquilles, de la giroflée double de toute façon.

Sans doute Madame Vous avez un habile lardier.

Où Madame, c'est un ancien Domestique, qui est fort affectionné & fidele.

Madame, si je consultois mon inclination, je ne sortirois point d'ici, tant ce lieu est agreable, & la Maitresse pleine de charmes; mais le jour se baisse, & me presse de me retirer.

Madame, faites moi l'honneur de souper ici, il doit y avoir une compagnie, qui sans doute ne Vous sera pas desagreable.

La vôtre seule, Madame, est plus que suffisante peut m'arretter, si je n'avois pas des affaires qui m'obligent de me rendre au logis; j'ai donné parole à une de mes amies de se trouver chez moi à huit heures, & il en deja set & demie. Madame, puisque cela est ainsi, je ne veux pas Vous presser davan age,

Adieu Madame, votre obeissante servante, je Vous remercie de votre agreable conversation.

Madame je suis la vôtre, faites moi souvent l'honneur de venir prendre un petit divertissement dans ce jardin, je Vous en supplie.

Huitième Discours.

Du Voïage.

Monfieur, je Vous baïsse les mains. voulez vous venir demain à la foire avec moi?

Très volontiers Monfieur, y a-t-il loin?

Non

W tej drugiej są ionkwille, fialki Włoskie pełne różnego gatunku.

Bez wątpienia musiś W. M. M. Pani dobrego mieć Ogrodnika.

Tak jest M. Pani, dawny to sługa, który jest domowi moiemu bardzo życzliwy y nierny.

Mościa Pani gdybym się moich inklinacyi radziła, tobym z tą nie wysła, tak to miejsce jest wdzięczne, a Pani sama pełna łaskawości, ale że się dzień zchyla to muszę odejść.

Uczyn mi W. M. M. Pani honor zemną zieść wieczną; mają być tu goście, (ma być tu kompania jedna) która się pewnie będzie W. M. M. Pani podobała.

Na samey W. M. M. Pani kompania jest mi za dosyć, żebym się jeszcze zabawiła, gdyby moje pilne potrzeby mnie do domu nie wabiły; słowo dałam jedney dobrej Przyjaciółce, żeby do mnie przysła o osmey godzinie, a już jest pół do osmey.

Taką tedy rzeczą, niechcę już W. M. M. Pani dlaż się przykrzyć (importunować.)

Sługa W. M. M. Pani nazywają, za wdzięczną uniżenie dziękuję konwersacyę.

I ja jestem W. M. M. Pani sługa; uczyn mi W. M. Mościa Pani honor często na mały spacer, (na rekreacyę) do tego tu ogrodu przychodzić, uniżenie upraszam.

Osmy Dyskurs

O Podroży.

Witam W. M. M. Pana, maś W. M. M. Pan wole intro zemną pojechać na iarmark ?

Bardzo chętnie Mści Panie, a dalekoż to ?

Nie

Non, il n'y a que six lieux.

Comment s'appelle cette ville ?

Elle s'appelle, N.

Savez Vous le chemin ?

Non, mais nous le demanderons.

Où Monsieur.

Est-ce demain le jour de la foire ?

Et bien, il vaut donc mieux partir de aujourd'hui,
afin d'être là de bonne heure

Tout comme il vous plaira, je suis prêt.

Faites seller votre cheval, & me venez trouver,
nous partirons tout à l'heure.

Et bien Monsieur me voilà venu, partirons nous ?

Où Monsieur, je vous attendois.

Mon ami, par où faut-il aller à N

Tout droit Messieurs, mais quand vous serez dans
la forêt, (le bois,) vous prendrez à gauche
pour éviter la montagne, où il y a de méchans
chemins, & quand vous aurez passé la monta-
gne, vous reprendrez sur la droite.

N'y a-t-il point de danger dans le bois ?

Il y avoit autrefois des voleurs, (des brigands)
mais presentement on n'entend plus parler.

N'y a-t-il pas de riviere à passer ?

Où, il y en a une, mais on la peut passer à gué,
à moins que l'eau ne soit grosse; si cela est,
vous irez un peu plus haut, & vous trouverez le
barc, où on passe.

Adieu Maître, nous vous remercions,

O que voilà un grand bois & bien ennuyeux à
passer ?

Je commence à en appercevoir le bout.

Je vois aussi la riviere que nous devons passer;
mais l'eau me paroît bien grande, il vaut mieux
aller

Nie daleko, nie maś tylko sześć mil.

Jak się zowie to miasto?

Zowie się N.

A wieś W. M. M. Pan drogę?

Niewiem, ale się pytać będziemy?

A iutro to będzie iarmark?

Tak jest M. Panie, iutro.

Tec tedy lepiej dziś pojechać, żebyśmy tam byli za
wczasu.

Jak się W. Mści podoba, ja zawsze gotow.

Każ W. Mość konia osiodłać, a przyjeżdżay Wmość
do mnie, zaraz pojedziemy.

Nu M. Panie, jużem przyjechał, pojedziemy już?

Już M. Panie czekam dawno na Wmci.

Moy przyiacielu, którą ty trzeba iachać do N.

Prosto M. Panowie, ale kiedy Wmość będziecie w le-
sie, udajcie się Wmość w lewą, żebyście Wmość
mineli górę, na ktorej jest zła droga, a kiedy
Wmość będziecie za górą, to w prawą W. Mo-
ściom przyjdzie się udać.

A nie maś że n ebezpieczeństwa iakiego w lesie?

Bywali przedtym rozboynicy, ale teraz już o tym nie
słybać.

A nie będzie trzeba rzeki iakiej przejechać?

Będzie iedna, ale może ją w brod przejechać, jeżeli
wody nie przybyło; ale jeżeli tak będzie, wyżej
Wmość pojedziecie, y tam znajdziecie prom, gdzie
przewożą.

Bądźcie łaskawi Panie, dziękujemy Wmości.

O iaki to las wielki y przykry do przejeżdżania!

Już widzę z daleka koniec.

Widzę także tę rzekę przez, którą mamy iachać,
ale

ler au barc, que de nous mettre en danger d'être noïez.

Vous dites fort bien Monsieur, car nous pourrions bien manquer le gué & tomber dans quelque foisse & nous nous perdriens nous & nos chevaux.

Le barc & les passagers sont de ce coté-ici.

Maitres passez nous au plus vite, car nous voulons arriver de bonne heure à la ville.

Combien contez vous encore d'ici là ?

Il n'y a plus qu'une petite lieue, Vous y pouvez être dans une heure tout au plus.

Neuvième Discours

Du logement.

Nous voilà bientôt arrivez, où logerons nous ? Entrons dans ce cabaret, peut-être que nous y pourrions loger.

Le Maître du logis est-il-ici ?

Où Messieurs, que souhaitez vous.

Pouvons nous loger ici ?

Où Messieurs, nous avons ici tout ce qu'il faut pour vous accomoder.

Avez vous quelque chose pour souper ?

Nous en trouveront Messieurs.

Faites monter nos chevaux dans l'écurie & leur faites donner du foin, dites au valet de l'écurie que quand ils seront un peu délassés, il les fasse boire & leur donner de l'avoine.

Fort bien Messieurs, vous serez contens, & vos chevaux auront toutes leurs commodités.

Quand

ale widzi mi się woda wielka, lepiej do promu iść, niżeli się w niebezpieczeństwo puścić y utonąć.

Bardzo dobrze W. M. M. Pan mówi, bośmy mogli brod minąć y w doł wpaść, a zginelibyśmy y z naszymi końmi.

Prom y przewoźnicy są tu na tej stronie.

Przewoźnicy przenieście nas na tamtą stronę iz-ko naysprędzej, bo chcemy przyjechać w czas do Miasta.

Wiele mil rachujecie tu zjeżdż?

Jedna tylko jest mila, możecie Wmość tam być naydalej za godzinę.

Dziewiąty Dyskurs

O gospodzie.

Już nie daleko Miasto wnet w nim będziemy, gdzie staniemy? Wiedzajmy do tej karczmy, jeżeli możemy tam stać.

Jest tu Pan Gospodarz?

Jest Mości Panowie, czego W. M. M. Państwo potrzebuiecie?

A możemy tu stać?

Możecie W. Mość Państwo, mamy wszystko dla wygody W. M. Mości Państwa.

Maś Wmość co na wieczerkę?

Dostaniemy Mości Panowie.

Każ Wmość nasze konie zaprowadzić do stajni y siana im każ Wmość dać; mów Wmość stajennemu, posługaczowi, iak trochę siebie odpocznąć, żeby ich napoić, y obrok im dać.

Będzie wszystko dobrze Wmości Państwo, będziecie W. M. PP. kontenci, y konie W. M. PP. będą mieli wszelką wygodę.

Quand nous aurons soupé, vous nous ferez faire nos lits, car nous avons besoin de repos.

Voulez vous Messieurs, qu' on vous donne vôtre soupé ?

Vous nous ferez plaisir, s' il est prêt.

Zebranie niektórych Frazesow Francu- skich, álbo Supplement Grammatyczny.

N' être plutôt que, ledwie co tylko, iak skoro tylko
nap: *il ne fut pas plutôt mort, que l' autre est*
elú, iak tylko umarł, zaraz inszego obrano.

Venir de faire quelque chose, dopiero bydz po
skonczeniu czego, nap: *je viens d' écrire, de*
comter l' argent &c. dopiero pisal, liczył pie-
niądze &c.

Marcher à la rete, prowadzić inszych, bydz wo-
dzem iakiey kompanij.

Avoir beau, nadaremnie robić; nap: *j' ai beau de*
l' avoir servi darmo mu służył.

Homme de cheval, iezdzieć, tak też *homme d' e-*
sprit dowcipny, *de qualité* godny, *de parole* sło-
wny, *de bien* dobry &c. &c. *les filles d' honneur*
frącymerki.

Mettre tout en usage, wszystkie rzeczy w ryzę wpra-
wić, uczynić we wszystkie porządek.

Courir danger, álbo *courir risque*, bydz wniebe-
spieczestwie, podawać się w niebezpieczeń-
stwo.

D' argent contant, pieniądze obecne.

Etre d' intelligence avec quelqu' un, mieć z kim
porozumienie.

Jak tylko wieczeraż ziemy, każ nam Wmość ustat,
bo potrzebuujemy odpoczynku.

Chcecie Wafsmość M. Panowie żeby wieczeraż
dano?

Prosiemy otę Paşkę, ieżeli gotowa wieczeraż.

Prendre part, intercessować się.

Très homme de bien, nader cnotliwy.

Force argent, kupa pieniędzy.

Force soldats, dostatek żołnierzy.

Ce n' est guerre d' usage, nie iest to w używaniu.

Boire net, wypić wszystko.

Couper court, skrócić, krotko odprawić.

Couper chemin, przebiec drogę, albo iey skrócić.

Faire bonne chaire, bankietować, używać.

Faire fête, pięknie przyiąć.

Faire gogaille, hałasować.

Faire semblant, symulować, wrzekomo czynić co
ná pozor, co zmyślać.

Gagner pays, uciec ná bezpieczne mieysce.

Gagner la porte, dopaść drzwi, y tak *gagner* z in.
szymi imionami ná toż podobieństwo znaczy.

Rendre gorge, wywomitować.

Tenir rang, byđż ná urzędzie.

Trouver bocage, uciec.

Trouver hon ou mauvais, za złe albo za dobre po-
czytać, także *trouver étrange, vilain &c.* po-
czytać za rzecz cudowną, podłą &c.

Avoir de quoy, mieć czym co radzić.

être d' avis, byđż zdania iakiego.

être ravi, cieszyć się.

être surpris, zdziwić się.

Venir à bout, dopiąć swego.

Jouer un homme, szwodzić z człowieka.

Jouer une piece, oszukać w czym.

Avoir bon têts, proźnować.

Rever à quelque chose, myśleć bardzo nad czym.

Aller en course, udać się ná rozboj morski.

Aller à rebours, opacznie postępować.

Aller par terre, upaść ná ziemię.

Aller à reculons, nazad się wrocić.

Prendre le dessus, przemodź. wziąć górę.

Faire peu de cas, za mało wazzyć.

Suivre à la piste, wilczym węchem naśladować.

Faire le guet, albo *être au guet* straż odprawiać ná szpiegowaniu.

Abatre le boquet de quelqu'un, przypiąć komu po. pręgow, zgasić komu fantazyą.

être sur tapis, bydź obecnym.

Jouer à quite ou à double, albo szach albo met uczynić. albo wybrnąć albo webrnąć.

être d'humeur de quelque chose, mieć fantazyą do czego.

Chausser les éperons à quelqu'un, przytkrzymać kogo, nabawić go biedy.

Mettre quelqu'un aux ambies albo *le ranger à son devoir*, przymusić kogo do iego powinności.

Il tient à moi, należy na mnie; tak też, *à toi*, *à lui*, *à nous* &c. ná tobie, ná nim, ná nas &c.

S'enivrer d'une bonne opinion, daremną się otuchą nadymać.

Faire quelque personnage, wyrażać iaką osobę.

Faire le grand, le Roy, le Philosophe &c. udawać się znacznym Krolew, Filozofem &c.

Il ne s'en faut rien que &c. nie nie chybi żeby.

Faucher une besogne, chyżo sprawę iaką odprawiać.

Frifer la corde, kochać się w lubieżności.

Larder avec l'épée, szpadaż, nadszpikować, to jest przebić.

Lever des troupes, werbować, zaciągać.

Faire bonne chair, dobrze częstować.

Faire mauvaise chair, źle częstować.

Sans marchander, nierozmyślać.

Reveiller le chat qui dort, lichy uspione wzbudzić.

River à quelqu'un les Cloux, dokuczyć komu, wyieździć kogo, utrzyć komu rogów, powiedzieć mu pacierz, przypiąć mu popręgów.

à la renvers, opacznie; *à la moderne*, według terazniejszey mody; *à la legere* lekko; *homme neuf* człowiek nie biegły, nieokrzefany, fryc.

Cheval neuf, kon nieunieżdżony.

Partykuła *à* z imieniem pospolitym albo Infinitiwem położona za słowami *Etre* albo *avoir*, wyklada się w Polskim przez słowo, z którym owo imię ma podobieństwo nap: *être à mépris* bydź wzgardzonym, *avoir à mépris* wzgardzić; *être à contre-cœur*, bydź uprzykrzonym; *avoir à contre-cœur*, mieć w nienawiści. Tak też *être & avoir à charge*, obciążyć, y bydź obciążonym. *Etre, avoir à craindre*, bydź strasznym y lękać się &c.

Jouer à quelq' un, nacierać na kogo; *jouer son personnage*, wyrażać iego osobę; *jouer un tour à quelqu'un*, oszukać kogo.

à combien revient-il ? iak wiele kosztuje?

Excusable, y pardonable, znaczą: godzien odpuszczenia, ale się drugie nieprzydaje do osob, tylko do niemych rzeczy.

Face y visage znaczą twarz, ale się pierwsze nie używa o ludziach, tylko o rzeczach niemych, drugie zaś nie przykłada się do niemych.

Se faire fort ręczyć, *demeurer court* upaść na sprawę; a notuy że się *fort y court* nie odmieni² względem liczby y rodzaju, gdyż się tu biorze adwerbialnie, nap: Mężczyzna ręczy *un homme se fait fort*. Niewiaśta ręczy, *une femme se fait fort*, ludzie ręczą *les hommes se font fort*; *il est demeuré court* stracił sprawę, *elle est demeurée court*, straciła sprawę.

Galant przez *t* znaczy człowieka godnego, ale przez *d*, tak *galand* znaczy złośnika.

Il ne s'en est guerre fallu mało chybiało; mowi się *il me souvient* kształtniey niż *je me souviens* wspominam sobie.

Cracher du nez de quelqu'un, gardzić kogo.

Cracher au bassin, po niewoli zapłacić.

Graisser la patte, przekorumpować.

Se defaire de quelque chose, ou de quelqu'un, zbyć się czego albo kogo.

Se defaire soi meme, sobie samemu bezprawie uczynić.

Donner du nez en terre upaść.

Donner carriere à son cheval, cuglow koniowi popuścić.

Se donner carriere, rozpasać się na swywolę.

Finir sa carriere, bieg swoy odprawić. skonczyć.

Donner les mains à quelqu'un, sprzyiać komu.

Faire le mauvais garçon, gniewliwym się pokazać.

Se faire tenir à quatre, ziadliwie postępować.

Faire le fou, szalonym się pokazać.

Faire le suffisant, chełpić się bydzь moźnym.

Faire faire, powtorzone, pierwsze znaczy ro-
ska-

skazać albo postarać się, drugie uczynić, zrobić,
nap: *il se fit faire un habit*, rozkazał sobie zrobić suknią.

Faire de petits pieds, być blisko pośługu.

Il me fait mal de quelque chose, żałuję czego.

Faire la lessive, obmyć, oczyścić.

Faire semblant, zmyślać nie prawdziwie.

Faire tant qu'il meurt, o śmierć kogo przyprowadzić.

C'est fait de luy, de moi &c. albo *C'en est fait iuz* po nim, po mnie &c. zginął.

Avoir de faire à quelqu'un, potrzebować od kogo pomocy.

Gagner au pied, uciec.

Manquer d'amis, szwankować na przyjaciółach.

Marcher du pair, zarówno być szacowanym.

Se passer de quelque chose, obeyść się bez czego.

Se passer de peu, małą rzeczą się obeyść.

Se piquer d'honneur, chciwie żądać honoru.

Se piquer de peu de chose, małą rzeczą się urazić.

Prendre à coeur, polizędz, uważać.

Prendre sur le fait, zapaść nad uczynkiem.

Il luy a bien pris, dobrze mu się nadało.

Prendre emul, wziąć przed się.

S'en prendre à quelqu'un, dokuczać komu.

Se prendre à rire, śmiać się.

Cela ne me revient pas, niepodoba mi się to.

Cela me revient à trois mille francs, kosztuje mię to trzy tysiące złotych.

Il ne tient pas à vous, nie na was to zawisło.

Tenir de quelqu'un, obawiać się kogo.

Trancher du brave, du Gentil-homme &c. udawać się cnotliwym, Szlachcicem &c.

Trancher net, court &c. rozdzielnie mówić, krótko &c.

Vendre en gros, przedawać całkiem, ogółem, en detail, po trosze.

Etre en vogue, albo *voir vogue*, kwitnąć, być sławnym.

Batre en ruine, obalać.

TRAKTAT IV.

O Wokabulach.

Les Equivoques *Equiwoka*

Françoises. *Francuskie.*

LEs Equivoques sont des mots, ou qui sont écrits d'une même maniere, ou qui du moins sont d'une même prononciation, mais qui ont diverses significations.

Equiwoka są słowa; które albo są iednakowo pisane, albo przynajmniey iednakową mają pronuncyacyą, ale iednak różne mają significacye.

Un aûtel,	Ostaz,	La chair,	ciało.
un hôtel,	Dwor.	cher,	droga
Vn aune,	Olśa.	chere,	droga.
une aîne,	Łokieć.	cher, bon visage,	
Vn bois,	Las, bor.	accueil d'un ami,	
un bois,	Drzewo.	d'un hôte.	
du bois,	Drwa.	piękne y wdzięczne	
bois.	kii.	przyimowanie przyia-	
Le bien,	Debro.	ciela gospodarza.	
bien,	dobrze.	une chaire,	ambona.
un Charme,	Grab.	chere, traitement à la	
un Charme,	oczarowanie.	table.	
Le chaud,	ciepło.	traktowanie a stołu.	
la chaux,	wapno.		Vn

Vn chêne,	<i>Dąb.</i>	Frais,	<i>świeży.</i>
une chaîne,	<i>łańcuch.</i>	Frais,	<i>chłodny.</i>
Le Comte,	<i>Hrabia.</i>		<i>chłodno.</i>
le comte,	<i>rachunek.</i>	Les frais,	<i>koszty.</i>
comtes,	<i>rachuy.</i>	Froid,	<i>zimny.</i>
un conte,	<i>bayka.</i>		<i>zimno.</i>
Vne cornette,	<i>Konnet.</i>	Vn Franc,	<i>złoty.</i>
Vn Cornette,	<i>Chorąży.</i>	Franc,	<i>szczer.</i>
un Dé,	<i>naparstek.</i>	Vne greffe,	<i>szczep.</i>
un Dais,	<i>Baldachim.</i>	Le greffe,	<i>Grod, plac.</i>
Vn denier,	<i>pieniądz.</i>	La grêle,	<i>Grad.</i>
denier,	<i>denegować.</i>	il grele,	<i>Grad pada.</i>
Le Droit,	<i>Prawo.</i>	Vn Hôte,	<i>Gospodarz.</i>
Droit,	<i>prosty, prosto.</i>	un Hôte,	<i>Gość.</i>
Vn Enseigne,	<i>Chorąży.</i>	ôtes,	<i>zdeym.</i>
une en seigne,	<i>chorągiew</i>	La jouë	<i>Lice, iagoda.</i>
une enseigne,	<i>tablica.</i>	joues,	<i>Gray.</i>
enseigne,	<i>ucz.</i>	Vne Lance,	<i>Włócznia.</i>
Vn éclat de	<i>Piorun</i>	lances,	<i>Rzucay.</i>
tonnere.		Vn livre,	<i>Xiążka.</i>
un éclat de	<i>Trzask.</i>	Vne livre,	<i>Fant.</i>
bois.		Vne livre,	<i>4. Szóstaki.</i>
Vn éclair,	<i>błyskawica.</i>	livres,	<i>wyday.</i>
éclaires,	<i>Świeć.</i>	Louer,	<i>chwalić.</i>
Il eclaire, il	<i>Błyska</i>	Louer,	<i>naigć.</i>
fait des	<i>się.</i>	Vne manche,	<i>Rękaw.</i>
éclairs,		Vn manche,	<i>toporzysko,</i>
L' Eté,	<i>lato.</i>		<i>trzonek,</i>
J'ai été,	<i>byłem.</i>		<i>usbo.</i>
De l'encre,	<i>inkaust.</i>	Vn Marc,	<i>Grzywna.</i>
une ancre,	<i>kotwica.</i>	une marque,	<i>znak.</i>
Vn exemple,	<i>przykład.</i>	un-Marchand,	<i>Kupiec.</i>
une exemple,	<i>exemplarz.</i>	Marchant,	<i>chodzący.</i>
un fait,	<i>uczynek.</i>	Le Marché,	<i>Targ.</i>
Fait,	<i>uczyniony.</i>	La marche,	<i>chod, cho-</i>
La fête,	<i>Święto.</i>		<i>dzenie.</i>
Le faite,	<i>Wieczchońsk.</i>	Le marché,	<i>Rynek.</i>

Vn Mari,	Mąż.	Vne Pierre,	Kamień.
Mari,	żałośny.	Pierre,	Piotr.
Vne marie,	Nęzatka.	Vne porte,	Drzwi.
Marie,	Marya.	porte,	nieś.
marie,	żałośna.	Vn poil,	włos.
Vn Martyre,	Męczennik.	Vn poele,	piec.
un Martyre,	Męczeństwo.	une poêle,	Patelnia.
Vn Marechal,	Marzałek.	La poste,	Poczta.
un marechal,	konal.	Le poste,	Stacya.
La memoire,	Pamięć.	Le poing,	Pięść.
Vn Memoire,	Memoriał.	Vn point,	kropka.
Vne montre,	zegarek.	point,	nie.
montres,	pokaż.	Vn rat,	Szczur.
Vn moule,	ślimak wo.	ras	ogolony.
	dny.	Le sang,	kren.
Vn moule,	forma, kształt.	Le sens,	zmysł.
Vn nom,	Imię.	fans,	Bez.
non,	nie.	sens,	czuy.
Vne Oye,	gęś.	cent,	sto.
Oye,	łyś.	Le ton,	Dźwięk,
L' ouie	łuch.	du son,	brzmienie.
Ouï,	T.k.	Son,	stryby.
Ouï	uślyśany.	Le Tambour,	woj.
Ouie,	uślyśana.	un Tambour,	Bęben.
Vn page,	Paż.	Vn temple,	Kościół.
une page,	karta.	Les temples,	skronie.
Vn pas,	Krok.	Le ton,	Ton, głos.
pas,	nie.	Ton,	Twoy.
Vn pain,	chleb.	Vn Thon,	Bak.
n peigne,	grzebień.	un Thon,	Tunczyk.
Vn pin,	Sosna.	touchant,	tykając.
peint,	malowany.	touchant,	blisko.
Le periode,	koniec czego.	touchant,	strony.
La periode,	peryod.	touchant,	koło.
Le poid,	Waga ciężar.	Vn tour,	kułowrot.
La poix,	smoła.	Vn tour,	nieśa.
du pois,	Grosz.	Vne tour,	

Vn vers,	Wierß.	Vn ver,	Robak.
vèrs,	ku.	des vers,	robacy.
Vn verre,	Kielißek.	verd,	zielony.
du verre,	ßkło.		

*Inße Imiona pochodzą od sposobow
nieograniczonych słow.*

Manger,	Jść.	être,	bydź.
le manger,	iedzenie.	P'être,	istność.
boire,	pić.	pouvoir,	moc.
le boire,	picie.	le pouvoir,	moc.
dormir,	pać.	vouloir,	chcieć. (la.
le dormir,	spanie.	le vouloir,	chcenie, wo-
marcher,	chodźć.	se souvenir,	pamiętać
le marcher,	chod, cho-	le souvenir,	pamięć.
se ressouvenir,	(dzenie.	przypomnieć	sobie.
le ressouvenir,		przypomnienie	etc.

Nomenclature ou Recueil de mots les
plus usitez & tres-necessaires à savoir.

*Nomenklatura lub zebranie słow do używania
najczęstszych, y do wiadomości bardzo
potrzebnych.*

CHAPITRE I.

Rozdział Pierny.

Des Elemens, O żywiołach.

DIEU,	BOG,
Notre Seigneur JESUS	Pan nasz JEZUS
Christ,	Chrystus.
Le saint Esprit,	Duch Święty.
La très-Sainte Trinité,	Najświętsza TROJCA.
Les Anges,	Anieli, Aniołowie.
Vn Ange,	Anioł.

Les

Les saint, les saintes.	Święci, Święte.
Les bienheureux, les bienheureuses,	Błogosławieni, Błogosła- wione.
Le Ciel,	Niebo.
Les Cieux,	Niebiosza.
le Firmament,	Firmament.
le Soleil,	Słońce.
la Lune,	Xiężyc, miesiąc.
les Etoilles,	Gwiazdy.
les rayons,	promienie.
les Planettes,	planety.
une comete.	kometa.
une eclipse,	zaćmienie.
le Paradis,	Ray.
Les Elemens,	Zywności.
L' Air	Powietrze.
les nuës, ou nuées,	chłoki, chmury.
la pluie,	deszcz.
il pleut,	pada deszcz.
le tonnerre,	grzmot, grom.
il tonne,	grzmi.
un éclair, (irs.	błyskawica.
il éclaire, il fait des écl-	błyska się.
un éclat de tonnerre, la	piorun, burza, wichra.
foudre, la tempête.	
la grêle, (grele,	grad.
il grêle, il tombe de la	grad pada.
la nege, ou neige,	śnieg.
il nege, il tombe de la	śnieg pada, idzie śnieg
nege,	
le vent,	wiatr.
il vente, il fait du vent,	wieie, ieſt wiatr.
il fait grand vent,	ieſt wielki wiatr.
la gélée,	mroz.
il gele,	marznie, ieſt mroz.
la glace,	lod.
le verglas,	ślizgawica, goſoledź.

le frimas, <i>szron.</i>	La Terre, <i>Ziemia.</i>
le froid, la froidure, <i>zimno.</i>	Le monde, <i>Swiat.</i>
il fait froid, <i>iest zimno.</i>	le Paradis terrestre, <i>Ray.</i>
il fait grand froid, <i>iest</i> <i>bardzo zimno wielkie</i> <i>zimno.</i>	Le trëblement <i>Trzesienie,</i> de terre, <i>drzenie ziemie.</i> &c.
Le chaud, la chaleur, <i>ciepło.</i>	le sable, <i>piasek.</i>
il fait chaud, <i>iest ciepło.</i>	lieu pierreux, <i>kamieniste</i> <i>mieysce.</i>
il fait grand chaud, <i>iest</i> <i>gorąco.</i>	les montagnes, <i>gory.</i>
le brouillard, ou brouée, <i>mgła, pomroka.</i>	les Vallez, <i>Doliny.</i>
la rosée, <i>rosa.</i>	la campagne, <i>Pole, role.</i>
un atome, <i>prošek.</i>	les champs, Vne plaine, <i>rownina,</i> etendue de <i>rownia.</i> champs,
les volailles, <i>ptastwo, y</i> <i>inne rzeczy latające.</i>	un creux, <i>doł.</i>
les oiseaux, <i>ptacy, pt-</i> <i>śeta, ptastwo.</i>	les rochers, <i>skały.</i>
Le Feu, <i>Ogień.</i>	une pierre, <i>kamień.</i>
la flamme, <i>plomień.</i>	un caillou, <i>opoka.</i>
la fumée, <i>dym.</i>	une pierre à <i>krzemień,</i> feu, <i>skalka.</i>
un eteincelle, <i>iskra.</i>	les pierres, <i>kamienie.</i>
un charbon, <i>wągiel.</i>	les cailloux, <i>opoki.</i>
un tison, <i>głównia.</i>	les blé, <i>zboże.</i>
du bois, <i>drwa.</i>	les blez, <i>zboża.</i>
la cendre, <i>popioł (tłoc)</i>	un pré, <i>łąka.</i>
la lumiere, <i>światło, swia-</i>	les prez, <i>łąki.</i>
la chaleur, <i>ciepło.</i>	un arbre, <i>drzewo.</i>
l'Enfer, <i>piekło.</i>	les arbres, <i>drzewa.</i>
le Purgatoire, <i>czyściec.</i>	un bois, une Las, <i>boro-</i> forêt,
les limbes, <i>otchłań.</i>	un bocage, <i>gay.</i>
les Demons, <i>czarci.</i>	les plantes, les abrisseaux, <i>krzewy, krzewina.</i>
le Diable, <i>diabol.</i>	les herbes, <i>ziola.</i>
le malain Esprit, <i>zły</i> <i>Duch.</i>	le chemin, <i>droga.</i>

un sentier.	<i>ścieśka.</i>	<i>nawałność morską,</i>
les hommes,	<i>ludzie.</i>	<i>bałwany morskie.</i>
les animaux,	<i>zwierzęta.</i>	un fleuve, une riviere,
les bêtes,	<i>bestye.</i>	<i>rzeka.</i>
les insectes rampans.		un ruisseau, <i>strumień.</i>
<i>przewieziste, robactwo.</i>		uu lac, <i>iezioro.</i>
les insectes volans, <i>owad,</i>		un marais, <i>bagno, bagnisko.</i>
<i>latające robactwo.</i>		
les villes,	<i>miasta.</i>	un étang, <i>staw.</i>
les villages,	<i>wsi.</i>	une piscine, un gardoir,
les maisons,	<i>domy.</i>	ou reservoir, <i>Sadza-</i>
L' Eau,	<i>Woda.</i>	<i>wka.</i>
la Mer,	<i>Morze.</i>	Les poissons, <i>Ryby.</i>
les vagues, les ondes,		Le deluge, <i>Porop,</i>
ou ondes de mer,		

CHAPITRE II.

Du tems & des quatre parties, ou
faisons de l'année.

Rozdział Wtóry.

O czasie y czterech częściach Roku.

Le Têms,	<i>Czas,</i>	un demi quart	<i>Pol-kwa-</i>
L' Année, l'an	<i>Rok,</i>	d' deure.	<i>dransa.</i>
Le Printêms,	<i>Wiosna,</i>	un Moment,	<i>Moment,</i>
			<i>chwila.</i>
L' Eté,	<i>Lato.</i>	une demie	<i>Polgo-</i>
L' Automne,	<i>Jesień,</i>	heure,	<i>dziny.</i>
L' Hiver,	<i>Zima.</i>	une heure &	<i>Pol.ory</i>
un Mois,	<i>Miesiac.</i>	demie,	<i>godziny.</i>
une Semaine,	<i>Tydzien.</i>	Deux heures,	<i>Pofterzeci</i>
un Jour,	<i>Dzien.</i>	& demie.	<i>godziny.</i>
une Heure,	<i>Godzina.</i>	Le matin,	<i>Rano.</i>
une Minute,	<i>Minuta.</i>	Le midy,	<i>Południe</i>
un quart d'	<i>Kwa-</i>	Le soir,	<i>Wieczor.</i>
heure.	<i>drans.</i>	Le minuit,	<i>Połnoc.</i>

De

Demain,	<i>Jutro.</i>	Continuele-	<i>ustami-</i>
Après demain,	<i>Poiutrze.</i>	ment,	<i>cznie,</i>
L'après diné,	<i>Po obiedzie</i>	perpetuelle-	<i>bez przestani-</i>
L'après soupé,	<i>Po wieczerzy.</i>	ment.	<i>ku.</i>
Aujourd' huy,	<i>Dzisiaj.</i>	L' autre	<i>W tych</i>
Hier,	<i>Wczora.</i>	jour,	<i>dniach.</i>
Avant-hier,	<i>onegdaj,</i>	Dernierement,	<i>Nieda-</i>
	<i>ongi.</i>		<i>nno.</i>
L'aurore,	<i>zorza ranna.</i>	Jl y a long.	<i>Już dawno</i>
Le point du	<i>świt.</i>	têms,	
jour.		Jl n'y a long	<i>Dopiero nie</i>
Le lever du	<i>Wschod.</i>	têms.	<i>dawno.</i>
Soleil.	<i>ſłońca.</i>	Une fête, la	<i>Święto.</i>
Le coucher du	<i>Zachod</i>	fête.	
Soleil.	<i>ſłońca.</i>	Un jour ou:	<i>Poniedziałni</i>
Toujours,	<i>Zawsze.</i>	vrier.	<i>y roboczy</i>
Jamais,	<i>nigdy.</i>		<i>dzien.</i>

Les Jours de la semaine.
Dni Tygodniowe.

Dimanche,	<i>Niedziela.</i>	Jeudy,	<i>Czwartek.</i>
Lundy,	<i>Poniedziałek</i>	Vendredy,	<i>Piątek.</i>
Mardy,	<i>Wtorek.</i>	Sammedy,	<i>Sobota.</i>
Mercredy,	<i>Srzeda.</i>		

Les Mois. *Miesiące.*

Janvier,	<i>Styzeń.</i>	Juillet,	<i>Lipiec.</i>
Fevrier,	<i>Luty.</i>	Août,	<i>Sierpień.</i>
Mars,	<i>Marzec.</i>	Septembre,	<i>Wrzesień.</i>
Avril,	<i>Kwiecień.</i>	Octobre,	<i>Pazdziernik.</i>
Mai,	<i>May</i>	Novembre,	<i>Listopad.</i>
Juin,	<i>Czerwiec.</i>	Decembre,	<i>Grudzień.</i>

Les Principales Fêtes de l'année.

Przednie Święta Roczne.

Le premier jour de l'an,	<i>Nowe lato.</i>
le nouvel an,	
Le jour des Rois,	<i>Trzy Krole.</i>
La Chandeleur ou Purification de nôtre Dame,	<i>Gromnica, albo Oczyszczenie Naysw: PANNT.</i>
Le Carnaval,	<i>Mięsopusty, Zapusty.</i>
Le Mercredi des Cendres	<i>Wstępną Szrodą, Popielec.</i>
Le Carême,	<i>Wielki Post.</i>
les Quatre-tems, (ux	<i>Suchedni.</i>
le Dimanche des Rameaux	<i>Kwintna Niedziela.</i>
La semaine sainte,	<i>Wielki Tydzień.</i>
le Jeudy saint,	<i>Wielki Czwartek.</i>
le Vendredy saint,	<i>Wielki Piątek.</i>
le Sammedy saint.	<i>Wielka Sobota.</i>
Pâques,	<i>Wielkanoc.</i>
la Quasimodo.	<i>Przewodnia Niedziela.</i>
les Rogations,	<i>Krzyżowe dni.</i>
P' Assension,	<i>Wniebowstąpienie.</i>
La Pentecôte.	<i>Zielone Świętki.</i>

L'Immaculée Conception, la Nativité, la Présentation, P'Annonciation, la Visitation, la Purification, & l'Assomption.

Niepokalane Poczucie, Narodzenie, Ofiarowanie, Zwiastowanie, Nawiedzenie, Oczyszczenie, y Wniebowstąpienie.

La Saint Jean, albo la fête de Saint Jean: *Święto Świętego Jana.*

La fête de Saint Pierre & Saint Paul; *Święto SS. Piotra y Pawła.*

La fête de Saint Jean l'Evangeliste: *Święto Świętego Jana Ewangelisty.*

La fête des SS. Innocens: *Święto SS. Młodzianków, Nieminiątków.*

La Transfiguration de nôtre Seigneur: *Przemienienie Pańskie.*

La fête de la Sainte Trinité,	Święto S. Trojcy.
La fête Dieu,	Boże Ciało.
Les fêtes de Notre Dame,	Św: Najsł: Panny.
La sainte Anne,	Świętej Anny.
La Sainte Magdelaine,	Świętej Magdaleny.
La Saint Laurent,	S. Wawrzence.
La Saint Michel,	Świętego Michała.
La Toussaint,	Wszystkich Świętych.
La Saint André,	Świętego Andrzeja.
Noël, la Nativité ou naissance de Notre Seigneur Jesus Christ,	Boże Narodzenie.
la fête de Saint Etienne,	Świętego Stefana.
la veille ou vigile,	Wigilia.
un sieclé	wiek.
La moisson,	Zniwó.
La vendange,	Wina zbieranie.
Moissonner, faire moisson,	żąć.
le tems de la moisson, la metive, les moissons,	żniwó.
Vandanger, faire vendange,	wino zbierać.

CHAPITRE III.

Rozdział Trzeci.

Des Dignités Ecclesiastiques.

O Godnościach Kapłańskich.

Le Pape,	Papież.	Archevêque,	Arceybiskup.
Vn Cardinal,	Kardynał.	Evêque,	Biskup.
Patriarche,	Patryarcha.	Legat,	Legat.
	P		Vi

Vicelegat,	<i>Wicelegat.</i>	Chanoine,	<i>Kanonik.</i>
Nonce,	<i>Nuncyusz.</i>	Archiprêtre,	<i>Arceykapłan.</i>
Prelat,	<i>Prałat.</i>	Prêtre,	<i>Xiądz, Kapłan.</i>
Cōmandeur,	<i>Kommendarz</i>	Aumônier,	chapelain,
Un Abbé,	<i>Opat.</i>		<i>Kapelan.</i>
Une Abbessé,	<i>Xieni.</i>	Prevôt,	<i>Proboszcz.</i>
Un Prieur,	<i>Przeor.</i>	Curé,	<i>Pleban.</i>
Soupprieur,	<i>Suprzeor.</i>	Predicateur,	<i>Kaznodzieia.</i>
une Prieure,	<i>Przeorysza.</i>	Diacre,	<i>Dyakon.</i>
Soupprieure,	<i>Podprzeorysza.</i>	Souddiacre,	<i>Sabdyakon,</i>
Recteur,	<i>Rektor.</i>	Acolite,	<i>Akolita.</i>
Gardien,	<i>Gwardyan.</i>	Clerc,	<i>Kleryk.</i>
Provincial,	<i>Prowincyał.</i>	Enfant de Cheur,	
Definiteur,	<i>Defnitor.</i>		<i>Choralista.</i>
General,	<i>General.</i>	Sacristain,	<i>Zakrystyan.</i>
Vicaire,	<i>Wikary.</i>	Musicien,	<i>Muzykant.</i>
Official, Grand Vicaire,		Organiste,	<i>Organista.</i>
<i>Officyał, wielki Wikary.</i>		Chantre,	<i>Kantor.</i>
Doien,	<i>Dziekani.</i>	un bedeau,	<i>Sługa Ko-</i>
Archidiacon,	<i>Archidyakon.</i>		<i>ścielny.</i>

Les Noms des Religieux

Nazwiska Zakonników.

Un Augustin,	<i>Augustyan.</i>	Chartreux,	<i>Kartuzyan.</i>
Benedictin,	<i>Benedyktyn.</i>	un Camaldule,	<i>Kamedula,</i>
Citeau,	<i>Cysters.</i>	un Minime,	<i>Minimus.</i>
un Carme,	<i>Karmelita.</i>	Premontre,	<i>Norbertan.</i>
Celestin,	<i>Celestyn.</i>	un Theatin,	<i>Theatyn.</i>
Dominicain, ou Jacobin,		Maturin, ou Pere de la	
<i>Dominikan.</i>		redemption de la S.	
Cordelier, ou Franci-		Trinité,	<i>Trynitarz.</i>
scaïn,	<i>Franciszkan.</i>	Jesuite,	<i>Jezuita.</i>
un Capucin,	<i>Kapucyn.</i>	un Pere des Ecolles pi-	
Reformé,	<i>Reformat.</i>	éuses,	<i>Zakonnik Szkół</i>
Recolet,	<i>Bernardyn.</i>		<i>Pobożnych, Piar.</i>
			<i>Cha-</i>

Chanoine, <i>Kanonik.</i>	le Monastere, <i>Manaster.</i>
Chanoine regulier, <i>Kanonik regularny.</i>	le Couvent, <i>Konwent.</i>
un Hermite, <i>Pustelnik.</i>	un Novice, <i>Nonicyusz.</i>
un Religieux, <i>Zakonnik.</i>	un Docteur, <i>Doktor.</i>
une Religieuse, <i>Zakonnica</i>	un Frere Lai, ou Lai- que, <i>Laik.</i>
un Moine, <i>Mnich.</i>	Soeur Converse, <i>Konwer- ska, Laiczka.</i>
une Moinesse, <i>Mniśka.</i>	
Le Cloitre, <i>Klasztor.</i>	

L' Eglise & ses appartenances.
Kościół y iego Apparaty.

Un Temple, une Eglise, <i>Kościół.</i>	les fonds de bâteme, <i>Chrzcielnica.</i>
le Clocher, <i>Dzwonica.</i>	Les Autels, <i>Ołtarze.</i>
les Cloches, <i>Dzwony.</i>	le Parèment, ou devant d' autel, <i>Antependia.</i>
les clochettes, ou son- nettes, <i>Dzwonki.</i>	les Mappes, <i>Obrusy.</i>
un Dome, <i>Kopuła.</i>	le Tabernacle, <i>Cyborium</i>
la Croix, <i>Krzyż.</i>	les Tableaux, ou Images, <i>Obrazy.</i>
les Tours, <i>Wieże.</i>	les balustrès, <i>Balasty.</i>
le Choeur, <i>Chor.</i>	les Bancs, <i>Lawy.</i>
le Sanctuaire, <i>Świątynia.</i>	la Chaire, <i>Ambona.</i>
la Nef de l' Eglise de- puis le sanctuaire jusqu' à la porte, <i>Posrzodek</i> <i>Kościola świątyni do</i> <i>drzwi.</i>	les Orgues, <i>Organy.</i>
Tribune, <i>Chórek.</i>	le Crucifix, <i>Krucyfiks</i>
Parvis, <i>Kruczta, babiniec.</i>	les Chandeliers, <i>Lichcie</i> <i>rze.</i>
le Porche, portique, ou la galerie, <i>Ganek.</i>	les Cierges, ou chandel- les, <i>Świece.</i>
le Benitier, <i>Kropielnica.</i>	les Ornemens, <i>Ornaty</i> <i>apparaty.</i>
le Goupillon, <i>Kropidło.</i>	le Ciboire, <i>Puśka.</i>
l' Eau benite, <i>Święcona</i> <i>woda.</i>	le Calice, <i>Kielich.</i>
	les Burettes, <i>Ampułki.</i>
	la Chasuble, <i>Ornat.</i>

1 ^e Etole,	Stula.	Hostieés non consacrées,
le Manipule,	Manipularz.	Opłatki, Hostye nie Kon-
1 ^e Aube,	Alba.	sekrowane.
1 ^e Amit,	Humerał.	les Matines, Jutrznia.
le Surplis,	Komża.	les heures Canoniales
la Chape,	Kappa.	Godziny Kapłanskie.
les Dalmatiques,	Dalma-	les Vepres, Nieśpor.
	ryki.	Complies, Komplet.
1 ^e Encensoir,	Tybularz.	1 ^e Office Divin, Służba
la Navette,	Łodka.	Boża.
la Messe,	Misa.	la priere, ou oraison,
le Sacrifice,	Osiara.	Modlitwa.
1 ^e Hostie,	Hostya:	le Rosaire, Rożaniec.
Hostie consacrée,	Hostya	
	Konsekrowana.	

CHARITRE IV.

Rozdział Czwarty.

Du manger, & du boire.

O iedzeniu, y picciu.

Les Noms des choses qui se mangent
& boivent le plus souvent.

Nazwiska rzeczy ktore się nayczęściej
iedzą y pią.

Le Pain,	Chleb.	le bouilli, Mięso warzone.
un morceau de pain,		la piece de boeuf, Sztuka
	Kawałek chleba.	mięsa.
la croûte du pain,	Skorka	la volaille, Kury, gesi,
	chleba.	y inne latające.
La mie, ou miette du		Le rôti, ou rôti, Pieczenia.
pain, Osrzodek chleba.		un Pâté, Paśtet.
la Vinde,	Mięso.	une saucisse, Kielbasa.
le Poisson,	Ryba,	un saucisson, Salseson.

un boudin, <i>Jaczynica.</i>	le lait, <i>Mleko.</i>
une andouille, <i>Kisła nadziwna.</i>	le fromage, <i>Ser.</i>
une sauce, <i>Sapor, przyprawa.</i>	lait caillé, <i>Zsiadłe mleko.</i>
une fricassée, <i>Frykas.</i>	les fruits, <i>Onoco.</i>
un ragoût, <i>Potrawa smakowita.</i>	la salade, <i>Salata.</i>
un hachis, <i>Bigos.</i>	une rave, <i>Rzodkiew.</i>
un bouillon, <i>Polewka.</i>	Le vin, <i>Wino.</i>
une soupe, un potage, <i>Potaż.</i>	la biere, <i>Piwo.</i>
le dessert, <i>Wety.</i>	le miel, <i>Miod.</i>
la crème, <i>Smietana.</i>	la malvoisie, <i>Malmazya.</i>
le beure, <i>Masło.</i>	l' hipocras, <i>Pertercyment.</i>
	le cidre, <i>Jablecznik.</i>
	le poire, <i>Gruszkowy sok.</i>
	l' Eau, <i>Woda.</i>
	l' Eau de vie, <i>Gorzalka.</i>

Ce que l' on mange à la table,
pour le bouilli.

Co się warzonego iada u stołu.

Le bœuf, <i>Wołowe mięso.</i>	le chechon, <i>Wieprzowe mięso.</i>
le veau, <i>Cielecina.</i>	le lard, le salé, <i>Słonina.</i>
le mouton, <i>Skopowina.</i>	une poule, <i>Kura, kokosz.</i>
l' agneau, <i>Baranek, iagnie.</i>	un coq, <i>Kur, kogut.</i>

Ce que l' on fait rôtir.

Co bywa pieczone.

Un Aloïau,	<i>Brzutowa pieczona wołowina.</i>
une longe de veau,	<i>Cieleca pieczenia zadnia.</i>
une éclange de mouton,	<i>Skopowa pieczenia zadnia.</i>
une Epaule de mouton,	<i>Lopatka skopowa.</i>
des côtelettes, <i>Schab.</i>	des poulets, <i>Kurczeta.</i>
un chapon, <i>Kapłon.</i>	des pigeonnoux, <i>Gosabki.</i>

un dindon,	Jendyk.	un oison.	Gęsie, gaska.
une oie,	Gęś.	un canard,	Kaczor.

Le reste se trouve au Chapitre des oiseaux.

Ostatek znayduie się w Rozdziale o ptaszkach.

un lievre,	Zając.	une chevreule,	Sarna.
Le gibier, ou venaison,		un Cerf,	Jelen.
	Zwierzyna.	une biche,	Lania.

Un chevreuil, Sarn.

Affaisonnement des viandes & autres mets.

Przyprawy mięsa y innych potraw.

Le Sel,	Sol.	le réfort,	Chrzan.
le poivre,	Pieprz.	les capres,	Kapary.
les clous de girofle,	Goździki.	le fenouil,	Kopr.
la canelle,	Cynamon.	un oignon, des	Cebula.
a muscade,	Muskat, muskatowy kwiat.	oignons,	bula.
la noix muscade,	Muskatowa gałka.	un échalotte,	Szczypior.
le safran,	Szafran.	les ciboules,	Cebula włoska.
l'huile d'olive,	Oliwa.	le persil,	Pietruszka.
l'huile,	Oley.	l'ail,	Czosnek.
la limonade,	Limonia.	les champignons,	Grzyby.
les citrons,	Cytryny.	le laurier,	Laurowe liście.
les oranges,	Pomarańcze.	les raisins de corinthe,	Różenki.
le vinaigre,	Ocet.	le sucre,	Cukier.
le verjus,	Sok winnych jagod niedożyźnionych.	la crème,	Smietana.
la moutarde,	Mustarda.	le beurre,	Masło.
		les oeufs,	Jajca.
		le lard,	Śłonina.

la graisse, <i>Tłustość.</i>	des oeuf pochés, <i>Sadzona iayca.</i>
le sein d'oint, graisse de porc, de cochon, <i>Sadło, smalec.</i>	un oeuf molet, à la coque, <i>Miękkie iaie.</i>
un oeuf frais, <i>Świeże iaie.</i>	une omellette, <i>Jaiecznica</i>
un oeuf dur, <i>Twarde iaie.</i>	le fromage, un fromage, du fromage, <i>Ser.</i>

Pour les jours maigres.

Na dni postne.

L'huile, <i>Oley, y Oliwa.</i>	une carpe, <i>Karp.</i>
les poissons, <i>Ryby.</i>	un brochet, <i>Szczupak.</i>
un poisson, <i>Ryba.</i>	
Le reste se trouve au Chapitre des Poissons. <i>Znayduie się ostatek w Rozdziale o Rybach.</i>	
Les choux, <i>Kapusta.</i>	les cardes, <i>Barakowe y karcyosowe liście, kardy.</i>
Choux cabus ou pommeez, <i>Kapusta głowiasta.</i>	les bettes raves, <i>Buraki.</i>
choux fleurs, <i>Kalafiory.</i>	les raves, <i>Rzodkiew.</i>
les poreaux, <i>Pory, łuczek.</i>	une citrouille, <i>Dynia, bania.</i>
le Ris, <i>Ryż.</i>	des concombres, <i>Ogorki.</i>
le gru, ou gruau, <i>Kasza, krupy.</i>	un melon, <i>Melon.</i>
le millet, <i>Proso, iagły.</i>	des olives, <i>Oliwki.</i>
les pois, <i>Groch.</i>	des Artichaux, <i>Karczochy.</i>
les feves, <i>Bob.</i>	des Asperges, <i>Szparagi.</i>
les haricots, ou pois de mai, <i>Wielogroch.</i>	la patisserie, <i>Ciasto.</i>
des epinars, <i>Szpinaki.</i>	
la lentille, <i>Szoczenica.</i>	

Pour le dessert.

Na Wety.

La Salade, <i>Salata.</i>	les fruits, <i>Owoce,</i>
	le

le sucre, Cukier.	des dragées, Anyż cukrowy, migdały y inne drobne cukry.
un biscuit, Biszkokt.	
du masep ain, marcepan,	un macaron, Makaron.
des begnets, sorte de pâtisserie, Kreple, pączki.	des noix, Orzechy.
des confitures, Konfitury, konfekty.	

Les noms de fruits se trouvent au Chapitre
des Arbres:

*Nazwiska Owocow znaydują się w Rozdziale
o Drzewach.*

Le Couvert de la table.

Stołowe nakrycie.

La nappe, Ogrus.	un pot à l'eau, Dzban.
une serviette, Serweta.	un petit pot, Dzbanek.
une assiette, Talerz.	un pot, mesure, Gurmec.
un couteau, Noż.	un pot, — Garnek.
une fourchette, Widelce.	un bassin, Miednica.
une cuillier, Łyżka.	une aiguière, Nalewka.
un plat, Misa. (misiek).	une pinte,
un petit plat, Miska, puł-	demi pot, Połgarca.
une saucière, Przystawka.	une chopine, Knarta.
une salière, Solniczka.	un demi setier, Połkwarty.
un sacrier, Cukierniczka.	une corbeille, Kojyk.
un vinaigrier, Ośłowni- czka.	un mets, Potrawa.
une bouteille, Flaśa.	un rehaut, Fajerka.
une écuelle, Czarka.	un chandelier, Lichtarz.
une sou-coupe, Taca.	une chandelle, Świeca.
une Tasse, Czaśa.	des mouchettes, Szczypce.
un gobelet, Kubek.	un esluëmain, Ręcznik.
un verre, Kielisek.	une boîte à poivre, ou autres épisseries,
un grand verre Szklenica	Korzeniczka.
pour la bierre, Szklanka.	CHA-

CHAPITRE V.

Rozdział Piąty.

Des Animaux. O Zwierzętach.

Les Animaux Domestiques.

Domowe Zwierzęta.

Un Agneau, *Jagnie.*un belier, *Baran.*une rebis, *Omca.*

ou oûaille,

un mouton, *Skop.*un âne, *Osiel.*une anesse, *Oslica.*Un Cheval, *Koń.*

Cheval hongre,

Cheval étalon, entier,

Cheval nain,

un bidet, petit cheval,

Cheval de main,

Cheval de relais,

Cheval de carosse,

Cheval retif, fort en
bouche,

Cheval ombrageux,

Cheval poussif,

Cheval bondissant,

Cheval indomté,

Cheval bai,

Cheval bai châtain,

Cheval bai-brun,

Cheval bai doré,

Cheval pie,

Cheval gris,

un ânon, *Ośle.*un Boeuf, *Wół.*un veau, *Cielę.*une vache, *Krowa.*une genisse, *Jałowica.*un Chameau, *Wielbłąd.*un taureau, *Byk.**Koń wałach.**Koń ogier.**Zmudzik.**Konik, koniczek.**Koń powodny.**Koń rozszadzony.**Koń kareciany, foyz.**Koń uporny, twardousty.**Koń lekliny.**Koń dychariczny.**Skoczek.**Koń nieugłaskany, nie
uieżdżony.**Koń cisawy.**Koń kaſtanowaty.**Koń ciemno cisawy.**Koń iaſnocisawy.**Koń ſrokaty.**Koń ſmy.*

Che-

Cheval gris pomelé,	Koń siwoziabkowity.
Cheval isabelle,	Koń izabellowy, maślowaty.
Cheval alezan,	Koń gniady,
Cheval alezan-roux,	Koń konopiaśty.
Cheval alezan obscur,	Koń zkaragniaady.
Cheval roan,	Koń dropsaty.
Cheval rubican,	Koń dereśowaty.
Cheval pomelé,	Koń tarantowaty.
Cheval cendré,	Koń popielaty.
Cheval paillet,	Koń płowy, wilczaty.
Cheval de couleur de poil de souris,	Koń myśaty.
une rosse, une mazette,	Szkapa, zły koń.
Cheval de pas,	Szłapak.
Cheval de trot,	Kłofak.
Cheval qui va l'amble, ou haquenée,	Krocza.
une cavalle, ou jument,	Klaczka, kobyła.
un poulain,	Zrzebie.
un cheveret, petit cheval,	Konik.
Un chevre. Koza.	une chienne, Suka.
Un chevreau, Kozle.	un levrier, Chart.
un bouc, Kozieł, cap.	une levrette, Charcica.
un chien, Pies.	un chat, Kot.
chien couchant, Pies le- gawy, wyżek.	une chatte, Kotka.
chien de chaise, Myśliwy Pies.	un chaton, Koteł.
chien courant, Ogar.	un Cochon, Wieprz.
un dogue, Brytan.	un porceau.
un barbet, Pies pływacz.	Un Verrat, Kiernoz.
un matin, chi: Kondel.	une truie, Swinia.
en de berger. pies Paster, ski.	un petit cochon. Prosię.
un petit chien, Piesek.	un Mulet, Muł.
	une Mule, Mulica.
	un lapin, Krolík.

Les

Les Animaux sauvages. Zwierzęta dzikie, zwierz.

Un bête sau- vage,	Dzika bestya, zwierz	un blereau,	Borsuk.
un Cerf,	Jeleń.	un taillon,	Zbik-
un fan, ou faon,	Jelonek.	une fouine,	Teborz.
une biche,	Łan.	une martre,	Kuna.
un chevreuil,	Sarn.	une hermine,	Gronostaj.
une chevreuse,	Sarna.	un petit gris,	Popielica.
un Daim, un chamois,	Koza dzika, Daniel.	une Martrezebe.	Schol. line,
un Elan,	Łoś.	un renard,	Lis, liszka.
un buffe,	Bawoś.	une belette,	Łaska, łasica.
un Lievre,	Zając.	une civette,	Kotka, modna
un lapin,	Krolik.	un grison,	Gryś.
un Elefant,	Słoń.	un singe,	Małpa.
un herisson,	Jeż.	une guenon,	Małpeczka.
un Rat,	Szczur.	une souris,	Myś.
		une taupe,	Kret.

Les animaux farouches. Zwierzęta dzikie, y okrutne.

Un Lion,	Lew.	un loup garou,	Wilkołak.
un lionceau,	Lwie.	un loup cervier,	Ostro- widz.
petit lion,	lewek.	un licorne,	Jednorożec.
une lionne, ou	Lwica.	un sanglier,	Dzik.
lionnette,		une sangliere,	Dzika Swi- truie sauvage, nia.
un Leopard,	Lampart.	Defenses, dents	Kły.
un Tigre,	Tygrys.	crochues, de	
une Tigresse,	Tygrysica.	sanglier.	
une Panthere,	Ryś.	un Taureau,	Zubr, Tur.
un Ours,	Niedzwiedz.	un boeuf	
une ourse,	Niedźwiedzica.	sauvage.	
un ourson,	Niedźwiadek.		
un Loup,	Wilk.		
une louve,	Wilczyca.		

Les amphibies, Animaux qui vivent
partie sur la terre, partie dans l'eau.

*Wodnoziemne zwierzęta, które żyją
częścią na ziemi, a częścią w wodzie.*

Un Castor, ou bievre, <i>Bobr</i>	une tortue,	<i>Zółw.</i>
une loutre,	<i>Wydra.</i>	

Les Serpens, & Insectes rampans,
ou reptiles.

Gadziny y robactwo przewieziste.

Un Dragon, <i>Smok.</i>	une grenouille, <i>żabka zie-</i>
un basilic, <i>Bazylisek.</i>	<i>lona wodna.</i>
un aspic, <i>Padalec.</i>	une Araignée, <i>Pająk.</i>
une vipere, <i>Zmia.</i>	une chenille, <i>Gąsienica.</i>
un serpent, ou	une teigne, ou
couleuvre, <i>Wąż.</i>	tigne, <i>Mol.</i>
un crocodile, <i>Krokodyl.</i>	un ciron, <i>Mol maluski.</i>
un lézard, &	un ver, <i>Robak.</i>
lavert, <i>Jaśczurka.</i>	une cloporte, <i>Stonog.</i>
une salamán-	un grillot, <i>Swiercz.</i>
dre, <i>Salamandra.</i>	une fourmi, <i>Mrowka.</i>
un crapaut, <i>Zabá.</i>	un limaçon, <i>Slimak.</i>
un pou, <i>Weś.</i>	une lende, <i>Gnida.</i>
une puce, <i>Pchła.</i>	une punaise, <i>Pluskwa.</i>

CH A I P I T R E VI.

Des Oiseaux.

Rozdział Szofly.

O Ptastwie.

Les volailles, ou Oiseaux domestiques.

Ptastwo domowe.

Une

Une Cane, <i>Kaczka.</i>	un chapon, <i>Kapłon.</i>
un canar, <i>Kaczor.</i>	Un dindon, ou
un caneton, <i>Kaczę.</i>	coq d' Inde, <i>Jedyk.</i>
Une oie, <i>Gęs.</i>	une poule d'
un oison, <i>Gęsię.</i>	Inde, <i>Jedyczka.</i>
un jar, <i>Gąsior.</i>	Un Pigeon, <i>Gólabek,</i>
Une poule, <i>Kokoś.</i>	un pigeonneau, <i>Gólabek,</i>
un coq, <i>Kur, kogut.</i>	<i>gólabie.</i>
un poulet, <i>Kurczę.</i>	

Oiseaux à manger.
Ptaśtwo do ziedzenia.

Une Becasse, <i>Bekas.</i>	un pigeon ramier, <i>Grzywacz.</i>
une becassine, <i>Kuliczek.</i>	un pigeon sauvage, <i>Dziki gólab.</i>
un colin, <i>Kulik,</i>	un tourterelle, <i>Synogarlica.</i>
une perdrix, <i>Kuropatwa.</i>	un outarde, <i>Drop.</i>
une caille, <i>Przepiórka.</i>	une grue, <i>Zoraw.</i>
un faisan, <i>Fazyan.</i>	
une grive, <i>Kwiczół,</i>	
un francolin, <i>Jarząbek.</i>	
un moineau, <i>Wróbel.</i>	
un coq de bruie- re, <i>Cietrzew.</i>	

Oiseaux d' eau.
Ptaśtwo wodne.

Un Hallebran, <i>Kaczor dziki.</i>	une oie sauvage, <i>Gęs dzika.</i>
une cercerelle, <i>Cyranka.</i>	un vaneau, <i>Czayka.</i>
une fouque, <i>Łyska.</i>	une mouette, <i>Rybitw,</i>
un plongeon, <i>Nurek.</i>	une hirondelle, <i>Jaskółka.</i>
un cigne, <i>Łabędź.</i>	un martinet, <i>Jerzyk.</i>

Oiseaux de Chasse.

Ptacy do myślistwa.

Un Aigle, Orzeł.	un Epervier, Krogulec.
une aigle, Orlica.	un hobereau, Kaniuk.
un aiglon, Orlik.	oiseau affaité,
un faucon, Sokół.	ou dressé, Ptak wabny
un Vautour, Jastrząb.	chowany.

Oiseaux de proie & goulus.

Ptasstwo drapieżne y obżarte.

L' Aigle, Orzeł.	le geai, Soyka, kras-
le corbeau, Kruk.	sovronka.
la corneille, Wrona.	le milan, Kania.
une graille, grêle, ou gro-	le vautour, Sęp.
leau, Kawa, kawka.	le buse, le busard, Kobuz.
un cornillas, Ganron.	le crecerelle, Pusłuska.
La Cigogne, Bocian.	le heron, Czapla.
la pie, Sroka.	un butor, Bąk.
la pie grièche, Srokos.	un Alcion, Zimorodek.

Oiseaux de chant.

Ptaszeta co śpiewaig.

Un Rossignol,	Słowiak.
un canarin, ou serin de	
canarie,	Kanarek.
un serin, ou tarin, Czyż.	une gorge-rouge, Gil.
une linotte, Makolągwa.	un loriot, Wynielga.
un chardonneret, Szarygieł.	une mesange, Sikora.
un pinson, Zięba.	un verdier, Trznadel.
une bergeronnette, ou	un merle, Kos.
haussequeue, Pliśka.	un piverd, Zolna.
une Aloüette, Skowronek.	un pic, Dzieciół.
un cocu, ou coucou, Ku-	un grimpereau, Strzy-
kutka.	żyk.
	une

une hupe, ou pupu,	Du-	un roitelet,	Krolik.
	dek.	un etourneau,	Szpak.

Autre sorte oiseaux.

Ptasstwo inaksze.

Une Autruche,	Strus.	un perroquet,	Papuga.
un bruant, ou cor-		un Paon,	Paw.
lieu,	Konik.	un oiseau de Para-	
un Pelican,	Pelikan.	dis,	Rayski ptasek.
le Phenix,	Phenix.		

Oiseaux de nuit.

Ptasstwo nocne.

Un Cormoran,	Slepowron.	une huette,	Puszczyk.
une choüette,	Sowa.	une chauve souris,	Niedo-
un chut-huant,	Puchacz.		perz.
une fresaie,	Puszcz.	une tete cheuvre,	Kozodoy.

Les insectes volans.

Robactwo lataigce.

Une abeille,		un cousin,	Komor.
à miel,	Pszczola.	un moucheron,	Muska.
une mouche,	Mucha.	une cantharide,	Kantha-
une guêpe,	Osa.		ryda.
un bourdon,	Gzik.	un papillon,	Motyl.
un taon,	Bek.	un hanneton,	Chrzaszcz.
un scorpion,	Niedzwiatek	une cigale,	Konik.
un escabot,	Krowka.	une sauterelle,	Szarańca.

CHAPITRE VII.

Des Poissons.

Rozdział Siódmy.

O Rybach.

Le

La Baleine, <i>Wieloryb.</i>	un veron, <i>Siława</i>
un brochet, <i>Szczupak.</i>	une sole, <i>Certa.</i>
un barbeau, ou barbuë, <i>Barwena.</i>	une plie, <i>Fladerka.</i>
une brème, <i>Karaś.</i>	une truite, <i>Pstrąg.</i>
une carpe, <i>Karp.</i>	un turbot, <i>Płasczka.</i>
une Alofe, <i>Jaź.</i>	un quarrelet, <i>Jaźgierz.</i>
une Anguille, <i>Węgorz.</i>	un surgot, <i>Przezunacz.</i>
un Anguillon, <i>Piskorz.</i>	un munier, <i>Głowacz.</i>
un anchoie, <i>Miętus.</i>	un écrevisse, <i>Rak. (Sk)</i>
une lamproie, <i>Minog.</i>	un marsoün, <i>Swinia mors.</i>
un goujon, <i>Kiełb.</i>	un Daufin, <i>Delfin.</i>
une loche, <i>Slisz.</i>	le merlan, <i>Mrzenka</i> <i>morska.</i>
une perche, <i>Okoń.</i>	un huitre, <i>Ostryga.</i>
une able, ou rouget, <i>Płocica.</i>	Le museau, ou muse du poisson, <i>Pysk rybi.</i>
une tanche, <i>Lin.</i>	Les oreilles du poisson, <i>Oskrzele, uszy rybic.</i>
un saumon, <i>Łosoś.</i>	les nageoires. <i>Skrzydła.</i>
La moruë, ou moluë, <i>Kabłon.</i>	l'écaille, <i>Łuska.</i>
la merlus, ou merluche, <i>Stokniś.</i>	les arêtes, <i>Kośtki.</i>
un maquereau, <i>Jaśczur.</i>	la chair du poisson, <i>Rybie mięso.</i>
un haran, <i>Sledź (ny</i>	une coquile de poisson, <i>Łuska rybica.</i>
haran foret, <i>Sledź wędzo-</i>	
une sardine. <i>Sardela.</i>	

CHAPITRE VIII.

Des Arbres, arbrisseaux, & fruits.

Rozdział Osmy.

O Drzewach, krzewinach, y owocach.

Les Abres frutiers.

Drzewa owocne.

Vn Abricotier, Morela	une grenade, granatowe
drzewo.	jabłko.
un abricot, morela owoc.	un limonier, limonionowe
un amandier, migdał drzewo.	drzewo.
une amande, migdał owoc.	un limon, limonia owoc.
un cerisier, wiśnia drzewo	un meurier, mowna drzewo.
une cerise, wiśnia owoc.	une meure, mowna owoc.
un griottier, czereśnia drzewo.	un néslier, niesplik drzewo
une griotte, czereśnia owoc.	une nésle, niesplik owoc.
un merisier, trześnia drzewo.	un noisellier, ou orzech la-
une merise, trześnia owoc.	noisetier, skowy drzewo.
un châtaignier, kasztan drzewo.	une noisette, orzech la-
une châtaigne, kasztan owoc.	skowy owoc.
un mûron, kasztan wię-	un noier, orzech drzewo.
kisz owoc.	une noix, orzech owoc.
un coignier, pigwa drzewo.	un olivier, oliwa drzewo.
un coing, pigwa owoc.	une olive, oliwa owoc.
un cit on- cytrynowe drzewo.	un pêcher, brzoskiew.
nier, no.	une pêche, brzoskwinia.
un citron, cytryna owoc.	un prunier, ślina drzewo.
un oranger, pomarańczowe drzewo.	une prune, śliwa owoc.
une orange, pomarańcza drzewo.	un pruneau, ślinka owoc.
un dattier, ou palma.	un poirier, gruszka drzewo.
palmier,	no.
une datte, daktyl.	une poire, gruszka owoc.
un figuier, figowe drzewo.	poire sauva- leśna gru-
une figue, figa owoc.	ge, szka.
un grenadier, granatowe drzewo.	poire musca- muskatul-
	tele, ka.
	un pommier, jabłko.
	une pomme, jabłko.
	pomme douce, jabłko słod-
	kie.
	pomme sure, jabłko kwa-
	ou aigre, sne.
	une vigne, winnica,
	un sep

un sep de	macica win-	groseille,	agrest owoc.
vigne,	na.	un cornoilier,	dereń.
un raisin,	iagoda winna.	une cornoile,	dereniowa
un groseil-	porzyczka		iagoda.
ler,	drzewko.	un cormier,	iarzębina
une groseille,	porzyczka		drzewo.
	owoc.	une corme,	iarzębina o-
groseiller pi-	agrest		woc.
quant,	drzewko.		

Arbres non fruitiers.
Drzewa nieowocne.

Vn obier,	Leśny dereń.	un tremble,	zopola.
un aune,	olśa.	un sicomaure,	figomorna.
un bouleau,	brzoza.	un faux, ou faule,	wierzba.
un chêne,	dąb.	un cedre,	cedr.
un gland, du	żółdź.	un cyprès,	cyprys
gland,		un coudrier,	leśczyna.
une yeuse,	więzozeld.	un pin,	iodła, iedlina.
un charme,	grab.	un sapin,	śosna, choina, so-
un fau, fouteau,	buk.		śnina.
ou hêtre.		un pesse; pinaste,	świerk,
un frêne,	iesion.	ou pignet,	świerczyna.
un érable,	klon.	un if,	cis.
un plane,	ianwor.	une melese, ou	modrzew.
un tillot, ou tillet,	lipa.	larege,	
un orme, ou ormeau,	wiąz.	de l'Ebene,	heban.
un peuplier,	osika. osina.	du liege,	korek.

Les Arbrisseaux,
Chrościna.

Le houx, <i>ostrokren.</i>	du genèvre	<i>ialowiec</i>
l'aut epin, <i>głog biały.</i>	grain,	<i>ziarno.</i>
l'épine, <i>ciernie.</i>	le fus, ou sureau, <i>bez.</i>	
le prunelier, <i>tarn.</i>	le sureau champêtre	<i>kalina</i>
la prunelle, <i>tarnka.</i>	ou sauvage,	
un églantier, <i>roża</i>	le fuzain, <i>trzmiel, trzmielina.</i>	
sauvage, <i>polna.</i>		
une ronce, <i>ieżyna.</i>	le sanguin, <i>świdłina.</i>	
un buisson, <i>krzak.</i>	le tamaris, <i>tamarysek.</i>	
un rosier, <i>roża drzewko.</i>	la viorne, <i>bordowit.</i>	
une rose, <i>roża kniat,</i>	le jonc, <i>śit.</i>	
le baume, <i>balsam.</i>	la vigne, <i>winnica.</i>	
le bui, <i>bukspan.</i>	un sep de vi-	<i>macica</i>
la reglisse, <i>lukrecya.</i>	gne, <i>winna.</i>	
la canelle, <i>cynamen.</i>	le sarment, <i>winna rozga.</i>	
le caprier, <i>kaparcowe drzewko.</i>	le bourgeon, <i>pak, pączek.</i>	
	le pampre, <i>liście winne,</i>	
le chevre	<i>winny list.</i>	
feüillet, <i>ny.</i>	le tendron de	<i>nireczki</i>
un framboi-	vigne, <i>winne.</i>	
sier, <i>malina</i>	le raisin, la	<i>grono win.</i>
une framboi-	grappe, <i>ac.</i>	
se, <i>owoc.</i>	le pepin, <i>izdrko.</i>	
Le genèvre, <i>ialowiec.</i>	les branches	<i>gałęzie u</i>
du gui, <i>ziemioła</i>	d'arbre	<i>drzewa.</i>
le lilas, <i>bez włoski.</i>	les racines, <i>korzenie.</i>	
le laurier, <i>laur, bobkowe drzewko.</i>	le tronc, <i>pniać, pień.</i>	
	l'écorce, <i>skora, skorka,</i>	
le lierre, <i>bluszcz.</i>	<i>łyko.</i>	
le mirte, <i>mint drzewko.</i>	la moëlle du bois, <i>biel.</i>	
le nerprun, <i>śaklak śakla-</i>	un rejetton, <i>laterośl.</i>	
<i>czyna.</i>	le bouton, ou	<i>pączek.</i>
l'osier, <i>łozą, łozina.</i>	bourgeon,	
la distache, <i>kłokoczyna</i>	la feüille, les	<i>list, liście.</i>
<i>kłokoczka.</i>	feüilles,	
le favinier, <i>śawina.</i>	le fruit, <i>owoc.</i>	
le romarin, <i>rozmaryn.</i>	menus fruits, <i>iagody.</i>	
le genèvre, ou	la pëlure, la	<i>skorka</i>
genévrier, <i>drzewko.</i>	peau du fruit, <i>łupina.</i>	
	le no-	

le noïu du noſka ſypuſka	le lin,	len.
fuit, u ſagud.	le chanvre,	konopie.
une greſſe d' latoroſi do	la navette,	rzepnik.
arore. ſzczepenia.	des pois,	groch.
une peniniere d' pſonnik,	des feves,	bob.
arbres,	la cicerolle,	cieciorka.
un ſauvageon, ou pſanka.	pois certe,	
ſauvageau,	pois de mai, ſorte	wielo-
one ente, ſzczep.	de feves,	groch
Les bleds, Zboża.	la lentille,	ſoczenica.
Le bled, ou blé, zboże.	la veſſe,	nyka.
le froment, pſenica.	un gouſſe de pois, lupina.	
le ſegle, żyto.	ou de feves,	
l'épeautre, orkiſz.	un épi de blé,	kłos.
l'orge, jęczmień.	la paille,	ſłoma.
l'avoine, owses.	la hâle, ou barbe,	oſci a
le ris, ryż.	de l'épi,	kłoſa.
le blé ſarazin, Tatarka,	les noeuds du	kolanka a
blé noir, Hre zka.	blé,	zboża.
le mil, ou millet, proſo, ia-	le chaume, ſciernie, ſcier-	nisko.
le panic, ber.		

CHAPITRE

Neuvième

Rozdział Dziwny.

Les herbes de Jardin.

Ogrodowe zioła.

Un Chou, des Kapuſta.	La laitue, ſalata, lektyka.
choux,	laitue pommée, ſalata glo-
Choux cabus, kapuſta,	wiaſta.
wiſka.	la chicorée, cykorya,
Choux crépus, larmuſz.	l'endive, endyvia.
Choux fleurs, kalafory.	L'Anis, anyz.
	P'Ail,

Pail, de l'ail,	czosnek.	un melon,	melon, albo
le fenouil,	kopr,		melon.
l'Ache ou api,	opych.	un concombre,	ogorek.
des apertits, ou	cebulki.	le coriandre,	koryandres.
ciboules,		la crete marine,	biała sol.
des oignons, un	cebula.	le cresson,	rzezucha.
oignon,		un fraisiér,	pożiemka Ziele
de l'arroche,	śoboda.	une frai'e,	pożiemka jagoda
un artichau, des	karczoch	le houblon,	chmiel.
artichaux.	karczochy.	de l'oseille,	śczaw.
une asperge, des	śparag,	des potreaux,	porę, Luczek.
asperges,	śparagi.	dü pourpié,	portulaka, ku-
de l'avrone.	cyprys.		rza noga.
le jurdin,	Boże drzewko.	une rave, des	rzodkiew.
une bete rave, des	burak,	raves,	
betes-raves,	czwikła.	du raifort,	chrzan.
de la porrée. ou		le thym,	dziewcielnia.
bete blanche,		la marjolène,	maïeran.
des cardes,	karcyosowe li-	la sarriette,	czomber.
	ście.	la lavende,	lawenda,
de la bourache,	wolny,	la ruë,	ruta.
ou buglose,	język.	la sauge,	śalwia.
de la blete,	zminda.	le baillie,	bazylio.
une carote, de	marcbew.	la mente.	miętko.
carottes,		le serpoulet,	macierzanka
un panez, ou	pasternak.	le pavot,	mak.
pastenade,		le coquelicot,	maczek.
un naveau, des	rzepa.		
naveaus,		un chan-pignon	grzyb.
des saliffs,	falsufi, biała	un potiron,	bedko.
	marcbew	une morille,	śmarzdze.
une citrouille, ou	Bania,	un moufferon,	rydz.
courge	dynia.		

Les herbes medicinales.

Zioła lekarskie.

L'Absinte,	Pioſun.	le nard,	nar da.
la betoine,	betonika.	le melilot,	komonica.
l'agrimoine,	gwiazdeczki.	la melisse,	melisa pſzczelnik
la biſtorte,	węzownik.	melisse ſauvage,	kadzidło.
la camomille,	kamomilla.	la mercuriale,	ſczyr.
	pſi romian.	mille-feuilles,	tyſiącznik.
la joubarbe,	rozchodnik.	mille-pertuis,	dzwonki.
l'Aloës,	Aloe.	matricaire,	matrykarys.
l'Angelique,	dziggieł.	nicotiane,	nikocyana.
l'Arondeliere,	iaſkolcze	origan,	lebiorka.
	zielo.	Palma Chriſti,	kłekoſka
le capillaire,	włoſki P. Ma		kłeczowina.
	ryi.	parietaire,	pomurze.
la centaurée,	centurzya.	pas d'ane,	podbiał.
le conſole,	żywokoſt.	perſicaire,	de ſt.
le boüillon	dziewan-	pervanche,	barwinek.
blanc,	na.	betun,	tabaka.
le boüillon noir,	ſopian.	pîvoine,	pinonia.
le plantin,	babka.	poiyrette,	czarnuſzka.
la coloquinte,	kolokwintyn	polypode,	paprotek.
	da.	pulmonée,	plucznik.
le còquerez,	miechurki.	rhubarbe,	rubarbarum.
la diptame,	dypſan.	sanguinaire,	krwawnik.
la muſcate,	inwa.	saxifrage,	ſomikamien.
l'encenſiere,	ſłachtawa.	ſatyron,	ſlorczyk.
l'Ellabore,	ciemierzycs.	ſené,	ſenes.
l'Epurge,	ſkoczek.	ſanicle,	zankiel.
le chien-dent,	bluſzczoperz	ſenegon,	przymioł
la gentiane,	goryczka.	tormentielle,	tormentilla.
la juſquiame,	bielan.	valeriane,	kozielki.
la germendrée,	ożanka.	vorvaine,	koſyczko.
la mauve,	ſłaz.	ſcammomée,	ſocznicz.
le marubini,	ſanta biała.	ſerpentine,	węzownik.

Les herbes ſimples.
Proſte zioła.

Achaânthe

Acanthe,	barszcz	la fougere,	paproc
aconit,	wronie oko	fumeterre,	kokorycz, ru-
algue,	porost, glistnik.	sarrasine,	sa polna.
aprelle,	przeszka.	grateron,	ostrzyca.
aspic,	spikanarda.	l'hieble,	bebd.
berle,	potocznik	le jonc,	sit, rogoz.
blanchette,	bylica	le laceron,	mlecz
la bruiere,	wrzos.	morele,	saley wielki.
du cabaret,	kopytnik.	moren, ou	mokrzec, ku-
calamente,	lebiodka	mouron,	rzysep.
la canne, ou	trzcina	la niele,	czarnucha.
roseau,		une ortie,	pokrzywa.
le chardon,	oset.	orpin,	wronie maslo.
shardon benit,	kard bene	la parelle,	kobyli szczaw
	dykt.	le trefle,	konicz.
la ciguë,	szwinia wez.	l'yvraie, ou	kakol.
le cumin,	kmin.	zizanie,	

CHAPITRE 10.

Des Fleurs & des Couleurs.

Rozdział Dziewiąty.

O Kwiatach, y kolorach.

L'amarante, pas.	Amarant	Le lis,	Lilia.
se-velours,	Szarłat.	le muguet,	konwalia.
Anemone,	Anemona.	La Rose,	Róża.
obifoins, ou	modrak.	Rose à cent	centyfolia.
bluet,		feuilles,	
Aube-épine,	głogowy	un bouton de	paczek oo.
	kwiat.	rose,	zowy.
campanette,	dzwonki,	La violette,	fiatki
crocus, fleur	krokosz, sza-	giroflée,	fiatki większe.
de safran, franowy	kwiat	Eglantine, rose	roza pol.
couronne impe-	mistrzo-	sauvage,	na.
riale,	wnik.	Hyacinthe,	Hyacynth.
			le la.

le jasmin,	dzielnym.	rite sauvage,	polna.
fleur d'orange,	pomarań.	un narcisse,	narcyz.
	czorny kwiat.	un oeillet,	goździk.
fleur de gre-	granatowy	le pavor,	mak.
nade,	kwiat.	la pansée,	plomik.
une Ionquille,	lonkula.	la pivoine,	pinonia.
liseron,	ponoy.	Renoncule,	renunkul.
chevre-feuille,	porwoy won-	le souci,	nogietek.
	ny.	tournefol,	stonecznik.
Lilac,	bez nyski.	une touhereuse,	tuberoza.
marguerite,	stokroć	une tulipe,	tulipan.
pâquerette, margue-	stokroć		

Les Couleurs.

Kolory.

Blanc,	Biały	de pourpre,	purpurowy.
blanchâtre:	białawy	l'aurore,	złotogorący.
noir.	czarny.	de ponceau,	ceglasty, ponś.
noirâtre,	czarniawy	de rose,	rozowy.
un noiraut,	czarniawy	d'Amarante,	amarantowy.
	człowiek.	de cerise,	wisniowy.
rouge,	czernony	de paille,	plony.
rougeâtre,	czernonawy.	de feu.	ognisty.
verd,	zielony	de flamme, ou	plomienisty.
verdâtre	zielonawy	flammée,	
jaune,	żółty	de souris,	myszaty
jaunâtre,	żółtawy	de chair,	cielisty.
bleu.	blekitny, modry	d'olive,	oliwkowy.
bleuâtre,	modrany	de capres,	kaparowy.
violet,	fioletowy	de cendre, ou	popielaty.
couleur d'azur,	lazarowy	cendré.	
	kolor.	Cramoisi,	karmazyn.
de citron,	cytrynowy.	un rouge de sang,	krwawy.
d'orange,	pomarańczowy	rouge vermillon,	rumia-
d'éclate,	barłatny		ny.
de fer,	żelazny	rouge obscur,	ciemny kar-
de minie, de pi-erz ny,			mazyn.
muse,	goździkowy.		

rouge éclatant,	barlatny.	sombre,	ciemny.
écarlate,	skarlat.	enfumé,	okopciały.
couleur de	siarczyty	verd-brun,	ciemno-zielony.
soufre,	kolor.	verd. pale,	papuzg.
couleur chan-	mieniony.	verd de porreau,	trawisty.
geant,		blot,	plowy, żółtany.
Gris,	sinny	morne,	ciemny.
gris pomelê,	siwoiablko-	blême, pâle,	blady.
	wity,	vermeil,	rumiany.
grisâtre,	szary.	clair, éclatant,	jaśny
grison,	siwiec.	clairer,	t'adaczernony.
gris brun, gris-	brunatny.	Turquin,	granatowy.
enfumé,		couleur riche,	bogaty kolor
gris de perle, ou	perłony.	haute,	nysoki.
blanc de perle,		bleu celeste,	niebieski.
couleur tachetée,	nakra	nuances de glans,	odmiana
bigarrée,	piany, pstry.	couleurs,	farb.
Incarnat,	cielisty,	couleur pour	farba do
incarnadin,	rozowy.	peindre,	malowania,
Isabelle,	izabellony.	ou pour tein-	albo do
brun,	dzikawy.	dre,	farbowania.
bañné,	śniadany.		

Les Odeurs. Odory.

L'odeur,	odor.	la myrrhe,	mira.
les senteurs,	won c.	le genevre,	jałowiec.
les parfums,	perfumy.	Essence,	olesek.
le musc,	pizmo.	Eau de sen-	wodka pa-
P'ambre gris,	burstyn.	teurs,	cznaga.
la pastille,	trociczka.	le storax,	styrak.
l'encens,	kadzidło		

CHAPITRE II.

Des Metaux & Mineraux, & des pierres

Rozdział Iedynasty.

O Kruszcach, Mineratach, y Kamieniach.

ZEBRANIE

Le Metal,	Kruszec.	le bronze,	la fonte, spiza.
L'or,	złoto.	le plomb,	ołow.
or épuré,	szczere złoto	l'étain,	cyna.
l'argent.	srebro.	le fer,	żelazo
argent fin,	przednie srebro	l'acier,	stal.
de l'argent,	pieniutze.	fer blanc,	biała.
l'Airain,	miedz.	le verre,	szkło.
le cuivre,	mosiądz.	la rouille,	rdza.
le laiton, fil d'are-	drot.		
chal,			

Les Mineraux, *Minerały,*

Le mercure, ou Zyme sre-		l'emeril,	szmergiel.
vif-argent,	bro.	l'ochre,	glinka, brunatna
l'alun,	balun.		farba.
orpion, orpi-	aurypi-	la couperose, le koperwas	
ment,	gment.	vitriol,	
Arsenic,	arsenik.	l'amidon, l'em-krochmal	
antimoine,	antymonium.	pois,	
calamine,	tucya.		

Les Pierres, *Kamienie.*

Une pierre,	Kamień.	une brique,	cegła.
une pierrette,	kamyk.	de plâtre,	gips.
une pierre kamień z piany		de la chaux,	wapno.
ponce,	morskiey.	un caillou,	opoka.
pierre à aiguiser,	osta.	une meule de	kamień
pierre de	kamień pro-	moulin,	młynski.
touche,	bny.	plierreux,	kamienisty.
une tuille,	dachowka.		

Pierres precieuses.

Drogie Kamienie.

Un Joiau,	Kleynot	de l'ambre,	barsztyna
un Diamant,	Dyament	chrysolithe,	chryzolit.
une perle,	perła.	le corail,	koral.
une agathe,	agatek.	un camaieu, ou	sardyk,
un aimant,	magnets.	sardoine,	sardonik.

la cornaline,	onich.	le marbre,	marmur.
le cristal,	kryształ.	le porphyre,	porfir.
écarboucle,	karbunkul.	un Rubis,	rubin.
grenat, ou	granatek.	un saphir,	śafir.
grenate,		une opale,	opal.
hyacinthe,	lacynt.	une sanguine,	krowannik.
Le Jaspe,	laspiz.	une turquoise,	turkus.
une emeraude,	śmaragd.	topaze,	topazyn.
du jaie,	gagatek.	l'ivoire,	stoniowa kość.

Les gommes, Gummy.

La poix,	smoła.	la mirrhe,	mira.
la résine, poix-ré-	żywica.	l'encens.	kadzidło.
fine.		le vernis,	pokość.
poix de bouleau,	dziegieć.	la cole,	kley.
le camphre,	kamfora.		

CHAPITRE 12.

De la Ville & de ses parties.

Rozdział Dwunasty.

O Mieście y częściach iego.

Les Edifices, ou Budyunki.	l'Arsenal,	Cekauz.
bâtimens,	l'Academie,	Akademia.
une Maison, Dom, Kamie-	une boutique,	Kram.
nica.	La place, lieu du	Rynek.
un Temple, une Kościół.	marché,	
Eglise,	une place, ou plac.	śeroka
un Palais, Pałac.	carrefour,	ulica.
l'Hotel, ou la mai-	Les halles,	iatki, budki.
ison de ville, Ratuś.	la boucherie,	iatki mięsne.
Hotel, ou maison Dwer.	la poissonerie,	iatki rybne.
d'un Seigneur,	la prison.	więzienie.
la Cour, ou palais Grod.	les murailles,	mury.
où l'on plaide,	le Chateau,	Zamek.
L'hôpital, ou hô-	la citadelle,	Zamek wata-
tel-Diez, Szpi-		mi otoczony.
tal.		Les

Les Rampars,	<i>wały.</i>	Les tours,	<i>wieże.</i>
Les fortifications.	<i>fortyfikacye.</i>	Le pavé.	<i>bruk.</i>
La forteresse,	<i>forteca.</i>	Les ruisseaux, ou	<i>rynstoki.</i>
Les ballions,	<i>bastye.</i>	égouts,	

Les bourgeois,	<i>Mieścza- nie.</i>	le Procureur fiscal,	<i>Woyt.</i>
un bourgeois,	<i>Mieśczanin</i>	le Consul, le	<i>Rayca, Syn-</i>
une bourgeoise,	<i>Mieścżka</i>	Sindic,	<i>dyk.</i>
un marchand,	<i>Kupiec.</i>	l'Echevin,	<i>Przysiężny.</i>
une marchand-	<i>Kupco-</i>	Receveur, Thre-	<i>Podskar-</i>
de,	<i>wa.</i>	forier de vil-	<i>bi Miec-</i>
un mercier,	<i>Kramarz</i>	le,	<i>jski.</i>
une merciere,	<i>Kramarka.</i>	Secrétaire,	<i>Sekretarz.</i>
un revendeur,	<i>Przekupieñ.</i>	Notaire,	<i>Pisarz.</i>
une revendeuse,	<i>Przekup-</i>	l'Assesseur,	<i>Tawnik,</i>
	<i>ka.</i>	le Tribun,	<i>Wóźny.</i>
Les ouvriers, ou Rzemse-		les archers,	<i>siepacze, studzy</i>
gens de métier, <i>ślnicy.</i>			<i>mieyscy.</i>
Le maire de la	<i>Burmistrz.</i>	Un bourg,	<i>Miasteczko.</i>
ville,		une hôtellerie, ou	<i>Auste-</i>
		cabaret, <i>rya, Karczma.</i>	

La maison & ses parties, *Dom y części iego,*

Le Plan de la	<i>Abrys.</i>	un étage,	<i>piętro.</i>
maison,		l'Appartement,	<i>pokoje.</i>
le fondement,	<i>fundament.</i>	une chambre,	<i>izba, pokoy.</i>
la muraille,	<i>mur.</i>	l'antichambre,	<i>przedpokoje</i>
les parois,	<i>ściany.</i>	l'allée, ou entrée	<i>ścień.</i>
la face, ou façade	<i>facyata</i>	de la maison,	
de la maison,	<i>domu.</i>	sale à l'entrée de	<i>ścień wiel</i>
le plancher,	<i>posadzka.</i>	la maison,	<i>ka.</i>
le lambris,	<i>posadzka sazo-</i>	arrière chambre,	<i>komora.</i>
	<i>na-</i>	ou cabinet,	
la voute,	<i>sklepienie</i>	cabinet, lieu	<i>gabinez.</i>
chambre voutée,	<i>sklep.</i>	retiré,	

La grande sale,	stosowa.	un chassis,	rama.
le lieu où l'on		les vitres,	szklane okna. By-
mange,	izba.		by.
une sale,	sala	le verre,	szkło.
l'Alcove,	alkierz.	le plomb,	ołow.
la garde-robe,	westyjar-	un volet,	okiennica.
	nia.	une poutre, ou	ragarz.
la dépense,	spizarnia.	solive,	
la cuisine,	kuchnia.	un soliveau,	balka.
la boulangerie,	piekarnia.	un ai, une plan-	tarcica,
la credence,	credens.	che,	deszczka.
la cave, le celier,	piwnica	un chevron,	krokiew.
un balcon, ou	balasy,	des lates,	łaty.
perron,	ganek.	des briques,	cegły.
la galerie,	ganek.	des pierres,	kamienie.
le galetas,	strych.	de la chaux, du siman,	wa-
la porte,	drzwi, furta	du mortier,	pno.
le seuil, ou vestibule,	sien.	muraille crepie	trynko-
un guichet,	okienko	& blanchie,	wany mur,
les gonds,	zawiasy.		y pobielany.
la serrure,	zamek.	le toit,	dach.
la clef,	klucz.	le faîte de la	nierzech
le verrou,	wrzeciąż.	maison,	domu.
le loquet,	klamka.	la couverture,	nakrycie.
la barre,	zasuwa.	une tuile,	dachonka.
les clous,	goździc.	un aisseau,	gont,
les jambages de	odrzwis.	le petit lieu, ou	komora.
la porte,		privé, la latrine,	
un cademat,	kłódka.	le parc, ou cloi-	parkano-
l'escalier,	schody.	son.	
les fenestres,	okna,		
les grilles, ou kraty kratki			
treillis de fenestres,			

Les meubles de la chambre.

Izby sprzęt.

Une

Une table,	Stół.	une coëte, ou	pierzyna.
un banc,	ławka.	lit de plume,	
un fauteuil,	krzesło.	une paille, ou	stomg na-
une chaise,	krzesło.		pchany.
un tabouret, un	stółek.	une couverture	koc, koł-
siège,		de lit,	dra.
un escabeau,	podnożek.	une courte-poin-	przykry-
un siège pliant,	zedel.	te.	nałło pościeli.
un coffre,	skrzynia	un linceuil, ou	przeście-
une caisse,	puzdro.	drap de lit,	nałło.
une cassette,	skatula.	le ciel du	podniebienie u
une cave garnie	puzderko.	lit,	łóżka.
de bouteilles,		une bassinoire,	patelnia.
un bahu,	skrzynia pukla-	un pavillon,	pałilon.
	sta.	un paravent,	parawan.
une armoire,	szafa.	un gueridon,	gierydon.
un buffet,	pułka	une tablette,	gabłotek.
un tiroir,	szuflada.	un portrait,	kontersekt.
la tapisserie,	obicie.	un vase, ou vais-	naczy-
un tapis,	kobierzec.	seau,	nie.
un lit,	łóżko, pościel.	de la peinture,	malowa-
des rideaux,	zastony.		nie.
des tringles,	pręty.	de la broderie,	bastowanie
un matelas,	materac.	de la dorure,	pozłocenie.
des oreillers, ou	poduszki.	la cheminée,	komin.
coussins,		le poële, ou four-	piec.
un traversin, ou	wał u.	neau,	
chevet,	łóżka.)	une cage,	klatka.

La Cuisine,	Kuchnia.	les pincettes,	kleszcze.
la cremaillere,	kuchien-	l'écran,	wachlarz.
	ny bak.	le feu,	ogień.
les chenets, ou	wilki.	la fumée,	dym.
landiers,		les charbons,	negle.
le soufflet,	miech.	la cendre,	popioł.

Vaisselles de Cuisine.
Naczynia kuchenne.

Un pot,	Garnak.	une rat floire,	tarka.
une marmite,	miedziany garnak.	une lardoire,	spila do spi- kowania.
l'anse du pot,	usko u garnak.	la broche,	rožen.
le couvercle du pot,	pokrywka	une leche frite,	brytwanna
la cuillier du pot,	marzeczka	un mortier,	mezdzierz.
un chaudron,	kocioł	un pilon à broier,	tluk,
une chaudiere,	panewka	à piler,	stuczek.
un coquemar,	dzban mie- dziany.	une Rappe,	tarka.
un trépié.	trzynog.	un rechaud,	faierka.
une tartiere,	patelnia	une terrine,	donica.
ou tourtiere,	do tortow.	un broc,	konew.
une poêle à frire,	brytwanna do do smazenia.	un bassin,	miednica.
un poëlon,	brytwanka	une cruche,	dzban.
la pelle à feu,	łopata do ognia.	un seau,	wiadro, ceber.
un gril,	rost	un torchon,	ścierka.
une écumoire,	durblak.	le balai,	miośta.
une couloire,		du savon,	mydło.
		la lexive, ou lessive,	fag.
		un évier,	rynna.

Le four,	piec.	une mai, ou mait,	dzieża
la pelle à four,	łopata, wiosło do wsadzania chleba.	ou huche,	do mješenia ciasta.
un bluteau, un sas,	Sito,	de la farine,	mąka.
ou tamis,	rzieszoto.	du levain,	kwas.
un crible,	przetak.	de la pâte,	ciasto.
		du bois,	drwa.
		du charbon,	węgle.
		une coignée,	siekiera.

La cheminée,	komin,	un cotret,	szczepki
le foier, ou l'atre,	ognisko.	des allumettes,	siarki.
un tison,	głownia.	un fusil à battre	krzesiwo,
une bûche,	łkoda.	du feu,	
un fagot,	wiązka drzewek.	de la mèche,	knót.
		de la	

de la braise,	węgle ża-	la fumée,	dym.
	rzyste.	la suie,	saaze.

Les ornemens de la cheminée.

Ozdoby komina.

Des porcelaines, porcelany	un cierge, świeca woskowa
des pots de dzbany far.	une bougie, świeczek.
faïence, furon.	une lampe, lampa.
La lumière, światło.	une lanterne, latarnia.
une chandelle, świeca.	de la cire, wosk.
un flambeau, pochodnia.	du suif, łój.

CHAPITRE 13.

Du Village & de ses parties.

Rozdział Trzynasty.

O Wsi y częściach iey.

La metairie, Folwark.	les cabanes, ou chałupa.
la menagerie, gospodarstwo.	hutes,
	le cabaret, karczma.
le menage, gospodarstwo.	un hameau, ou wioska.
les granges, bati-gumno.	petit village,
mens ou l'on serre sopy,	une cloison, parkan.
les blez ou au-	une palissade, wał.
tres grains,	une haie, płot.
la grange, où l'on bat les blez, stodółka, boionisko.	un marais, ou bourbier ka-
le grenier, spiklerz.	de la boüe, błoto. (łuz).
l'Ecurie, stajnia.	Lieu mareca- bagno.
l'étable au obora.	geux,
gros bétail,	un chemin, droga.
l'étable ou toit cblew.	une route, ou ścieżka.
aux cochons,	sentier,
le poulailier, kurnik.	un pui, studnia.
le colombier, gołobieniec.	une fontaine, ou źródło.
l'Hotel, ou maison Dwor.	source d'eau, zdroj.
du Seigneur,	les chams, ou pola, role.
	la campagne,
	le gueret

le gueret, ou <i>rola orana</i>	un arpent, ou journal, <i>staiz</i>
terre labourée, <i>oranie.</i>	une sabloniere, <i>piaszczysta</i>
un fillon, <i>zagon.</i>	terre sterile, <i>ziemia nie</i>
les raies, <i>brzdy.</i>	<i>urodzayna.</i>
une terre reposante, <i>ugor.</i>	un fossé ou fosse, <i>ow, fossa</i>
une friche, <i>puszka.</i>	un pont, <i>most.</i>

Les Païsans, ou Villageois,

Chłopi, Wieśniacy.

Vn Sujet, <i>poddany.</i>	un espalier, ou <i>ściana</i>
Le Jardin, <i>Ogrod</i>	treille, <i>z drzew owocnych.</i>
Le jardinage, <i>ogrodstwo.</i>	une bordure de <i>plot kolo</i>
jardin à fleurs ou <i>ogrod,</i>	carré, <i>kwadrat.</i>
parterre, <i>włoski.</i>	une fontaine, ou <i>fontana.</i>
jardin potager, <i>ogrod ia</i>	jet d'eau,
<i>zranny.</i>	une pepiniere, <i>nasiennik.</i>
une allée de <i>ogrodowa</i>	Les arbres, <i>drzewa.</i>
jardin, <i>alica</i>	Les herbes, <i>ziola.</i>
un carré, ou car- <i>kwadrat</i>	Les fleurs, <i>kwiaty.</i>
reau de jardin, <i>ogrodowa.</i>	Les fruits, <i>owoc.</i>
une couche, ou <i>forma,</i>	un buisson, <i>krzak.</i>
planche, <i>grząd.</i>	l'ombre, <i>cien.</i>
un cabinet, ou <i>chłodnik.</i>	Le frais, la frai- <i>chłod.</i>
berceau de verdure,	cheur,
un labirinte, <i>labirynt.</i>	la verdure, <i>zieloność.</i>
	un verger, <i>sad.</i>

Les Officiers d'une metairie.

Folwarczni Postugacze.

L'Administra- <i>Administra</i>	Le Bouvier, <i>Pastuch wiel-</i>
teur, ou Fer- <i>tor. Podsta-</i>	berger de <i>kiego bydla.</i>
mier, <i>rości, wło-</i>	gros bétail,
<i>darz.</i>	Le Porcher, <i>Swiniarz.</i>
Un Econome, <i>Ekonom.</i>	une houlette, <i>pastuska laska</i>
Le Granger, <i>Gumienny</i>	une fronde, <i>proca.</i>
Le Garde, <i>Stróż.</i>	un bâton, <i>kij.</i>
Le Berger, <i>Pasterz.</i>	une pannetière, <i>kibiel.</i>
La Bergere, <i>Pasterka.</i>	Le Jardinier, <i>Ogrodnik.</i>
<i>R.</i>	Le Fosseur,

Le Fossoyeur, Grabarz.	Le Faucheur, Kosarz.
Le Bêcheur, Zagrodnik.	Le Batteur de blé, Młócek
Le Vigneron, Winiarz.	une faucille, sierp.
Le Metaier, Kmieć.	une Faux, kosa.
Le Laboureur, Oracz.	un fleau, cepy.
une charuë, plug.	une fourche, widły.
le soc de la charuë, radło, u	un rateau, grabie.
rue, pluga.	un balai, miotła.
le manche de la charuë, nasad.	un van, opaska.
une charette, woz.	une pelle à vanter, susła.
un chariot, wozek.	le blé, przelak.
les roues, kosa.	une crible, przelak.
le timon, dyśel.	Le Pêcheur, Rybak co
les jantes, dzwona	ryby łowi.
le moieu, piaśta	Le Poissonnier, Rybak co
l'effieu, os.	ryby przedaie.
la herse, brona.	La Poissonniere, Rybaczka.
le joug, iarczmo.	Le Chasseur, Myśliwiec.
un traineau, sanki.	L'Oiseleur, Praśnika.
une bêche, rydel.	un filet, sieć, wlok.
une pelle, łopata.	un hameçon, une węda
une hoüe, motyka.	ligne, wędka.
un hoïan, motyczka.	un reclam, wap.
Le Sèmeur, Siewiarz.	de la glu, lep.
Le Sarcleur, plewiarz.	une cage, klatka.
La Sarcleuse, plewiarka.	Un Ouvrier, ou Robotnik.
Le Moissonneur, Żeniec.	manœuvre,
	Un Artisan, Rzemieślnik.

Les Officiers d'une maison.

Domowi Studzy.

Le Maréchal, ou Marszałek.	Le Sous-Ecuier, Podkoniuszy.
Maître d'hôtel, łek, star	L'Echançon, Podczasy.
szef, szaga,	Le Sommelier, Piwniczny.
Le Maître ou Kuchmistrz	Le dépensier, Szafarz.
Ecuier de cuisine,	Le credencier, kredencarz.
L'Ecuier tran-	Le cuisinier, kucharz.
chant, Krayczy.	Le marmiton, kuchta.
Beuier, celui qui Koniuszy.	un serviteur, sluga.
a le soin de l'Ecurie,	ua

un page,	paż.	le Concierge,	Burggrabia.
un valet de chambre.	pokorowy.	un valet,	parobek.
un laquais,	lokay.	une servante,	slużebnica.
un valet de pié,	pachoszek	une cuisiniere,	kucharka.
un cocher,	flangret	un valet de ca-	szynkarz.
un postillon,	forys.	baret.	
un charretier,	woźnica.	une servante de	szynkar-
un palefrenier,	maßtalerz.	cabaret.	ka.
le huissier,	odzwierny	Le Maître,	Pan.
l'Intendant,	Intendent.	La Maitresse,	Pani.

CHAPITRE 14.

Des Arts & Metiers.

Rozdział Czternasty.

O Naukach, y Rzemiosłach.

Un Apoticaire,	Apteczarz.	un Peintre,	Malarz
Un Chirurgien,	Cerulik.	un peinceau,	pedzel.
Un Medecin,	Doktor.	un Sculpteur,	Snycerz.
un Architecte,	Architekt.	un Graveur,	Sztukator.
	budowniczy.	Un Imprimeur,	Drukarz
un Ingenieur,	Indzinier.	un Libraire,	Książnik.
un Marinier, ou	Zeglarz	un Relieur de	Introliga-
nautonnier,		livres,	tor.
un Pilote,	Sternik.	un Monoieur,	Mincarz.
un nocher,	Rotman.	un Orfevre,	Złotnik.
un Capitaine de	Szyper.	un Joaillier,	Iubiler.
navire,		un Ecrivain,	Pisarz.
un Matelot,	Flis.	un Marchand,	Kupiec.
un Batelier,	Przewoznik.	un Postillon,	Poczterz.
un Navire,	Okret	un Messager,	Postaniec.
un bateau,	łodź.	un Barbier,	Balwicz.
un grand bateau,	skuta.	une Blanchisseuse,	Prá-
un barc,	przewoz.		czka.
une gondole,	exoln.	un Boucher,	Rzeznik.
		un Bou-	

un Boulanger,	Piekarz.	Un Fontainier,	Rurmistrz.
un Patissier,	Pasztetnik.	Un Forgeron,	Kuźnik.
une Brasserie,	Browar.	Un Marechal,	Kowal.
un Cabaretier,	Karczmarz.	Un Serrurier,	Słosarz.
un Chapelier,	Kapelusznik.	une forge,	kuźnia.
un Menuisier,	Stolarz.	l'enclume,	nakowalnia.
un Charpantier,	Cieśla.	les pincettes,	kleścoze.
une scie,	piła.	le fer,	żelazo.
un marteau,	młotek.	l'acier,	stal.
une tenaille,	obcigi.	Un Foulon,	Farbierz.
une terriere,	świder.		Piłniarz.
une grille,	świderek.	Un Fourbisseur,	Szpado-
une hache,	toporek.	faiseur d'épées	wnik.
une coignée,	siekiera.	& de sabres,	Miecznik.
une doloire,	topor.	Un Fripier,	Wędetarz.
un clou,	gwóźdź, ćwiek.	la friperie,	tandeta.
une cheville,	śpaga.	Un Horlogeur,	Zegar-
un trou,	dziura.		mistrz.
une ligne,	linia.	une horloge,	zegar.
une lime,	piłka.	une montre,	zegarek.
un rabot,	hebel.	Un Lanternier,	Blacharz.
un Chânon,	Kołodziey, Stel.	Une Lingere,	Szwaczka.
	mach.	Un Masson,	Mularz.
un Couroïeur,	Girbarz.	une truelle,	kielnia.
un Cordier,	Powroźnik.	un niveau,	waga.
un Cordonnier,	Świec.	une regle,	prawidło.
une forme,	kopyto.	une équerre,	węgielnica.
une alene,	śydló.	un levier,	drąg.
un tranchet,	gnyp.	Un Munier,	Młynarz.
un couteau rond,	krawacz.	un moulin,	młyn.
un Sellier,	Siodlarz, Ry-	un moulinet,	młynek.
	marz.	de la farine,	mąka.
un Tailleur,	Krawiec.	la meule du	kamień,
une aiguille,	igła.	moulin,	młyński.
un dez,	naparstek.	Un Huillier,	oleiarz.
des ciseaux,	nożyczki.	Un Papetier,	Papiernik.
un poinçon,	śwayca.	Un Passementier,	Passa-
du fil,	nici.		monnik.
de la soie,	iedwab.	Un Ouvrier	Szmuklerz.
Un Fondeur, ou	Konwi-	en soie,	
potier d'étain,	sarz.	Un Brodeur,	Hawtarz.
		Un Pèle-	

Un Peletier, ou Kuśnierz	Un Vitrier,	Szklarz.
Foureur,	Un Tisseran	Tkacz.
Un Perruquier, Perukarz		
Un Portefai, ou Drogżnik	Un Tonnelier, Bednarz.	
porteur, nościel.	un tonneau, beczka.	
Un Potier, Gancarz.	les cercles, obrycze.	
de l'argile, ou gla. glina	un Tourneur, Tokarz.	
ise, ou terre grasse.	un tour, koło, warstak.	
Un Tailleur de pier- Ka	Un Mercier, Kramarz.	
re, mieniarz.	Un Revendeur, Przeku-	
Un Tapissier, Kobiernik.		pnik.
Un Verrier, Hutarz, Hu-	Une Revendeuse, Prze-	
tnik.		kupka.

CHAPITRE

15.

De l'homme & de ses parties.

Rozdział Pietnasty.

O Człowieku y Członkach iego.

Les parties exte- Członki	P'oeil,	oko.
rieures, powierzchnie.	les yeux,	oczy.
La Tête, Głowa	la paupière,	powieka.
le devant de la przodek	le blanc des	białko w
tête, głowy.	yeux,	oczach.
le derrière de la tył głowy.	la prunelle del'	zrzeni-
tête,	oeil,	ca.
le sommet de la wierzch	le nez,	nos.
tête. głowy.	les narines,	nozdrze.
le front, czoło.	les jouës,	iągody, lice.
la face, twarz.	la bouche,	gęba, usta.
les temples, ou skronie.	les levres,	wargi.
tempes,	les gencives,	dziąsła.
L'oreille, ucho.	les dents,	zęby.
les oreilles, uszy.	les mâchoiexes,	trzonowe
les sourcils, brwi		zęby.

la langue,	język	une épaule,	ramię.
le palais de la	podniebienie	le dos,	grzbiet.
bouche,	u gęby.	le rable, l'endroit	łędźwie,
la mâchoire,	szczeka.	des reins,	pośladnica.
le menton,	podbrodek.	le côté,	bok.
la barbe,	broda.	les côtés, ou flancs,	boki.
le col, ou cou,	szyja.	les fesses,	pośladek.
le gosier, ou gorge,	gardło.	le fondement,	odbyt.
le sein,	śono. zanadrze.	la cuisse,	ud.
les mamelles, ou	pierś.	les cuisses,	udo.
tetons,	cycki.	les chances,	biodra.
la poitrine,	pierś.	le genou, ou geno-	kolanko
le ventre,	brzuch	u'il.	
le nombril,	pępek.	le jarret,	podkolanek.
l'aîne,	dymienice.	la jambe,	goleń.
le bras,	bark.	le gras de la jambe,	łyś.
les bras,	barki.	les chevilles du	kośki u
le coude,	łokieć.	pié,	nogi.
l'aisselle,	pacha.	le Pié, ou pied,	Noga.
La Main,	Ręka.	les piez,	nogi.
les mains,	reke.	la plante du pié,	podęśnaw.
le poing, ou poi-	pięść.	le talon,	pięta.
gnet,		un orteil,	palec u nogi.
une poignée,	garść.	la peau,	skóra.
la paume de la main,	dłoń.	la petite peau,	skorka.
les doigts,	palce.	les cheveux,	włosy.
un doigt,	palec.	la moustache,	wąsy.
le pouce,	palec wielki.	le poil,	włosy po ciele.
les ongles,	paznogie.	un ongle,	paznokieć.
les épaules,	ramiona.		

Les parties intérieures.

Części wewnętrzne.

Le corps, ou cors,	Ciało.	Les membres,	członki.
La chair,	mięso.	Les nerfs,	śuchę żyły.
La graisse,	żłustość, śadło.	Les veines, ou venes,	żyły
Le tendron de l'o-	Chrzą	Les arteres, żyłki pulsowe.	
reille, ou du nez,	śka.	un os,	kość.

SŁOW ROZNYCH.

263

Les os,	kości.	l'Estomach,	żołądek.
La moëlle,	śpik.	les boëaux, ou	lelita.
Le crane,	czaska	intestins,	trzewa.
L'épine du dos,	pacierz.	les tripes,	kiszi.
Les côtes,	żebra.	les entrailles,	wngtrżności
L'os de l'épaule,	łopatka.	Le sang,	krew.
Le Coeur,	serce.	Le lait,	mleko.
le fiel,	żółć	la sueur,	pot.
le foie,	wątroba.	La pituite,	płpeć.
le poumon,	płuca.	la salive,	ślin.
la rate,	śledzion.	les larmes, ou pleurs,	szy.
les reins,	nerki.		
le cerveau, ou la	mozg.		
cervelle,			

Les cinq sens de nature, Pięć zmysłów natury.

La vue,	Widzenie.	le goût,	smak.
Poëie,	ślyszenie.	l'attouchement,	dotykanie.
l'odorat,	powonienie.		

Les qualités du Corps humain. Przymioty Ciała ludzkiego.

La santé,	Zdrowie.	Le teint, la cou.	kolor, ce-
la force,	moc, siła.	leur,	ra.
la beauté,	piękność.	la bonne grace	wdzięczność
la taille,	postać.	du visage,	twarży.
belle taille,	uroda.	teint vermeil	rumianość
la mine du	mina	du visage,	twarży.
visage,	składność.	L'Ame,	Dusza.
mine d'un honné.	podobieństwo	l'Espirt,	rozum.
te homme,	św. pocztin.	l'entendement,	dowcip.
	go człowieka.	la sagesse,	mądrość.
un homme de	urodziny	l'adresse,	bystrość.
bonne mine,	człowiek.	la prudence,	rostopność.
			la memo.

la memoire,	panięć.	la justice, sprawiedliwość.
la docilité,	pojętność.	la grace, łaska.
la gentillesse, grzeczność		la bonté, dobroć.
l'industrie, przemyśl.		l'affabilité, rozmowność,
l'ingenuité, uczciwość.		łagodność.
la justesse, składowość rozu-		la bienfaisance, dobroczyn-
	ma.	ność.
l'honnêteté, poczciwość,		la bien-veillance, życzi-
la subtilité, subtelność.		wość.
la naïveté, ou szczerść.		le courage, śmiałość.
simplicité,		la courtoisie, polityka.
la bienfaisance, przystość.		la vertu, cnota.
la civilité, obyczajność.		la gratitude, zawdzięcze-
la gravité, powaga.		nie.

Les defauts & maladies du corps humain.

Defekta y choroby ciała ludzkiego.

Defauts legers,	Lekkie defekta.	une verruë, ou brodawka,
les rides, zmarszczki.		porreau,
la lentile, tache rosâtre		la taye en l'oeil, bielmo w oku.
du visage, piegi		le tintouin dans l'oreille, brzmienie w uchu.
la chassie, oczu płynienie.		

Defauts notables.

Znaczne defekta,

L'Aveuglement,	Słepota, zaślepienie.	borgne, ślepy na jedno oko, iednooki.
la sourdité,	głuchota.	boiteux, chromy, kulawy.
la laideur,	szpetność.	bossu, garbaty.
la foiblesse,	słabość.	begue, seplon, zaigłiny.
la maigreur,	chudość.	chassieux, kto jest oczu płynących.
une bosse,	garb.	
aveugle,	ślepy.	chauve, łysy.

camus,	nosa płaskatego n kłaskęgo	laid,	szpeyny.
debile, foible,	slabego zdro- wnia, słaby	maigre,	chudy.
Estropié, okaliczony, obcię- ty.		manchof, kikut,	iednorożki.
impotent, kaleka, niedo- perclus,	peżny.	maet,	niemy.
lounge,	xyzowaty.	sourd,	głuchy.
		sourdant,	głuch.
		phlegmatique, flegmatyk.	
		un geant,	olbrzym.
		un nain, ou nabot,	karzeł

Les Maladies. Choroby.

P'Apoplexie, Apoplexya.	epilepsie, haut	wielka cho-
la fièvre, febra gorączka.	mal, mal caduc,	roba, ka-
fièvre continue, febra ie- dnośtayna.		duk.
fièvre quotidienne, febra codzienna	un erisipele, roża	choroba.
fièvre ardente, gorączka ciepła	le cancer,	kancer.
fièvre chaude, gorączka maligna	le flux de	krwawa bie-
	sang,	gunka,
	la goutte,	góździec,
	goutte aux mains,	chyra-
		gra.
fièvre quarte, kwartana,	goutte aux piez.	podagra.
tierce, double albo ezwar- tierce, taczka, tercjana,	gouteux,	gwoździonaty.
iednodzienna.	dislocation de	nywinienie
febricitant, gorączkę ma- iący, (kašel,	membres,	członkow.
	ebullition de	zapalenie
le rûme ou catarre, katar.	sang,	krwie.
le rûmatisme, ryma.	la pierre, ou	kamień.
P'enrûmure, sapka.	gravelle,	
enrûmé, katar maiaicy.	les hemoroides,	krwotok.
la colique, kolka.	P'hydropisie ou	puchlina.
convulsion, con- skurczynie	enflure,	
traction des nerfs, człon- kow.	la jaunisse,	żółta czka.
une crise, choroby odmiana	P'indigestion,	nie strawność
dysenterie, ou dysenterya	la letargie,	spiaczka,
flux de ventre, biegunka	la lepre,	trąd.
douleur de dens, bolenie ze bow.	lepreux,	trędowaty.
	la migraine, mal	głowy
	de tête,	bolenie

palpitation de <i>serca drze-</i>	vomissement, <i>wamita.</i>
coeur, <i>nie.</i>	étourdissement, <i>tourne-</i>
pamoison, <i>evano- mdośc</i>	ment de tête, <i>zawrocenie</i>
uïssement, <i>omdlewanie.</i>	<i>głowy.</i>
la paralifie, <i>paraliz.</i>	une plaïe ou ulcere, <i>rana.</i>
paralitique, <i>paralizem za-</i>	la bouë, pus d' <i>ropa, gnoj</i>
<i>razony.</i>	ulcere, <i>od rany.</i>
la peste, <i>morowe powietrze,</i>	cicatrice, <i>blizna brama.</i>
la contagion, <i>zaraza.</i>	abscez, <i>otok, wrzodzenica.</i>
pestiferé, <i>powietrzem zara-</i>	un fronce ou clou, <i>wrzod</i>
<i>zony.</i>	les écrouelles, <i>gruczoły.</i>
phrenesie ou <i>śalenstwo w</i>	<i>strupy.</i>
delire, <i>chorobie.</i>	chancre, <i>śkorboć</i>
pleuresie, <i>bokow bol.</i>	feu volage, <i>piekielny ogień.</i>
phrisie, ou étique, <i>suchoty</i>	dartre, <i>lišay.</i>
maladie de <i>pluczna cho-</i>	la galle, ou <i>świerzb, par</i>
poumon, <i>roba.</i>	rogne, <i>chy.</i>
poumonique, <i>ma- pluczny</i>	une verruë, ou por- <i>broda-</i>
lade de poumon, <i>pluczna</i>	reau, <i>wka.</i>
<i>chorobę cierpiący.</i>	rupture, <i>ruptura.</i>
difficulté d' hale- <i>dycha-</i>	mertrissure, <i>śinność.</i>
ne, <i>nica.</i>	froissement, contu- <i>ślin-</i>
atteint de difficulté d' ha-	sion, <i>czenie.</i>
lene, pouffif, <i>dychawiczny</i>	égratignure, <i>zadarcie.</i>
mal de rate, <i>śledziony bol.</i>	écorchure, <i>ze skory obłupie-</i>
la rougeole, <i>odra.</i>	<i>nie.</i>
la petite verole, <i>ospa.</i>	coupure, <i>zarznięcie.</i>
la sciatique, <i>ścyatyka.</i>	un soufflet, <i>policzek.</i>

Les Medicamens.

Lekarstwa.

Une medecine, <i>Lekarstwo</i>	de la theriaque, <i>dryakiem.</i>
le remede, <i>leczenie</i>	de l'orvietan, <i>ornietan.</i>
des remedes, <i>leki.</i>	des tablettes, <i>kołaczki.</i>
des pilules, <i>pigulki.</i>	de la poudre, <i>prošek.</i>
une decoction, <i>decokt.</i>	la dose, <i>dozys.</i>
de la tisane, <i>ryzana.</i>	la diete, <i>śkromność.</i>
du miel, <i>miod.</i>	une confection, <i>konfekt.</i>
un julep, <i>ulepek.</i>	gargarysme, <i>gargaryzowa-</i>
du sirop, <i>syrop.</i>	<i>nie.</i>

des

des vantoufes,	banki.	un lavement,	kryścera,
des sang-sues,	piawki	ou crystere,	enema,
saigner,	krew puścić	une feringue,	urka do kry
une saignée,	krew puścić		stery.
	nie.	un rasoir,	brzytew.
purger,	purgować	la mort,	śmierć.
de l'onguent,	maść.	le trépas,	zeyście z świata
une emplâtre,	plaster.	un mort,	umarły.
une tente,	fletuch.	un cadavre, ou	trup, cia-
une lancette,	puśczać	corps mort,	to umarłe.

Les defauts de l'ame.

Defekta duszne.

Le vice,	Występek.	legerté,	lekkość.
la folie,	głupstwo	negligence,	niedbalstwo.
la radoterie, beti	śalcenstwo	temerité,	zuchwałość, pło-
se, stupidité, niaise	nikcze		chość.
rie,	mność	trahison,	zdrada.
finesse, duplicité, franto-		tromperie,	oszukiwanie.
ruse,	stwo, chytryść	frponerie,	stuka na złe.
malice, mechain-	złość, zło-	ingratitude,	niewdzię-
ceté,	śliwość		czność.
effronterie, beśpieczeństwo		bizarrerie,	niestateczność.
	niewstyd.	badinerie,	swawola.
extravagance, śalcenstwo.		badin, folatre,	swynolny.
impertinence, bałamućstwo		arrogance, orgueil,	pycha.
	co nie do rzeczy.	obstination, opini-	upór.
impudence, nieuwaga, nie-		âpreté,	
	ostrożność.	vanité,	próżność.

Les Passions. Passye.

L'Amour,	Miłość.	la colere,	gniew.
la haine,	nienawiść	la rage,	wściecznienie.
la crainte,	bojaźń.	la fureur,	zapalczywość.
le desir, chęć,	życzyć	la joie,	wesołość.
l'esperance,	nadzieja	la tristesse,	smutek.
le desespoir,	desperacya.	la constance,	statek.
la hardiesse,	śmiałość.	l'inconstance,	niestatek.
la timidité	niesmiałość.	la patience,	sierpliwość.
la honte,	wstyd.		

l'imp-

l'impatience, niecierpli-	le chagrin, frasunek, u-
wość.	ou souci, trapienie.
l'indignation, rozgniewa-	oppression, ucisk, oressya.
nie.	emulation, zazdrość, prze-
le depot, rozgniewanie dą-	jalousie, śladowanie.
sanie.	pitié, compassion, litość.
la peur, ou l'ef-	strach. misericorde, miłosierdzie.
froi,	la douleur, ból, boleść.

Les conditions de l'homme.

Stany człowiecze.

Un homme	Szlachetny czło	Un bourgeois, Mieszczanin
Noble,	wiek.	une bourgeoise, mieszcza.
Un Gentil-	Szlachcic.	un artisan, homme Rze-
homme,		de metier, mieslnik.
privé, ou parti-	prywatny,	un homme docte, umieie-
culier,	partykularz.	ou savant, tny, uczony.
roturier,	chłop, prostak.	un ignorant, nieuk,
grossier,	grubian.	un idiot, tęp.
un païsan,	wieśniak.	un riche, bogaty.
une païsanne, wieśniaczka.		un pauvre, ubogi.

Les Dignités. Godności.

L'Empereur,	Cesarz.	Une Baronne, Szlacheian-
l'Imperatrice, Cesarzowa.		ka.
Le Roi,	Krol.	Un Seigneur, zacny Pan.
La Reine,	Krolowa.	Une Dame, zacna Dama
Un Prince,	Xiążę.	Pani.
Une Princesse, Xiążna.		Une Demoiselle, Panna
Un Prince du Krolowic		zacna,
sang,		Noble, Szlachcic Herbo-
Une Princesse, Krolowna.		wny.
Un Duc,	Xiążę.	un Palatin, Woiewoda.
Une Duchesse, Xiążna.		une Palatine, Woiewodzi-
Un Marquis, Markież.		na.
Une Marquise, Markieżowa		un Castellan, Kastelan.
Un Comte, Hrabia.		une Castellane, Kastelanowa.
Une Comtesse, Hrabina.		
Un Baron, Szlachcic wol-		un Staroste, un Gouverne-
ny sobie.		ur ou juge souverain de

la noblesse,	Starosta	Courtisan, ou homme de
une Starostine,	Staroscina	cour, Dworzanin.
Le Marechal,	Marzałek	Le grand General, Hetman
Le Chancelier,	Kancierz	un General, General.
un Senateur,	Senator	un Capitaine, Wodz.
une Senatrice,	Senatorka	un Lieutenant, Porucznik.
le Chambellan,	Podkomo- rzy	un Colonel, Rostmistrz.
le Grand Veneur,	Łowczy.	un Cornete, Chorzzy ie- zdney komp anii.
le grand Enseigne,	Chorz- zy.	un Corporal, chef d'une escouade, Kapral.
L'Echanfon,	Podczasy.	un Soldat, ou Gendar- me, Żołnierz.
Le grand Maître des cere- monies,	Stolnik.	un Cavalier, homme de cheval, konny, raytar.
Le Maître d'hotel,	Kuch- mistrz.	un Pieton, homme de pié, piechota.
le Fourier ou Marechal des logis,	Stanowniczy	un Lancier, Halabardnik.
Le grand Ecuier,	Koniuszy	un Cuirassier, Pancernik
Ecuier tranchant,	Krayczy	la sentinelle, straż.

La Parenté, ou consanguinité.

Pokrewieństwo.

Le Trisaïeul,	Prapradziad.	L'Oncle Maternel. Wuj.
le Bisaïeul,	Pradziad	le Neveu, Synowiec, Bratu- nek, Siostrzeniec.
L'Aïeul, ou grand Dziad.		La Trisaïeul, Praprababa
Pere,		la Bisaïeule, Prababa.
Le Pere,	Oyciec	L'Aïeule, ou Grand' Babka
le Fils,	Syn.	Mere,
le Petit Fils,	Wnuk	la Mere, Matka.
le Fils du petit fils,	Prawnuk	la Fille, Córka.
le Frere,	Brat.	la Petite fille, Wnuczka.
Frere uterin,	Przyrodni	Fille de la petite Prawnu- czka.
demifrere,	Brat.	La Soeur, Siostra
le Cousin ger- main, lub wnuczny	Stryieczny	la Cousine ger- maine, lub wnuczna Sio- stra.
un Cousin, ou Parent,	Krewny.	
L'Oncle Paternel,	Stryi.	

une Cousine ou parente,	Krewna	La tante, soeur de Cioska,
La Tante, soeur du pere,	Stryianka	la Mere,
		La Niece, Synowica, Siostrzenica.

Les âges. Lata.

Un enfant,	Dziecię niemo- wlatko	l'Epouse,	Oblubienica.
l'Enfance,	Dzieciństwo	Le Mari,	Mąż.
la Jeunesse,	młodość.	la Femme,	Zona.
la vieillesse,	starość.	Une nourrice,	Mamka.
un Garçon.	Chłopiec	une sage femme,	Baba.
garçon, jeune homme, qui n'est point encore marié,	Młodzian	un homme veuf,	Wdowiec.
Jeune homme marié,	niec	une veuve,	Wdowa.
Jeune homme marié,	niec	l'heritier,	Dziedzic.
homme fait,	Mąż, człowiek	un Tuteur, ou Curateur,	Opiekun.
	stały	une Tutrice,	Opiekunka.
Jeune,	młody,	La tutelle, ou curatele,	Opiekta.
Vieil,	stary	un Batard,	bękarz.
un vieillard,	starzec.	un orfelin,	sierota.
une vieille femme,	stara białogłowa	un jumeau,	bliźnię.
une vieille,	baba	Le beau pere,	Ojczym.
Le Pere de famille,	Gospo- darz.	la belle mere,	Machocha.
la Mere de famille,	Gospodyni.	le gendre, ou beau fils,	Zięć.
le fils aîné,	starszy syn.	la bru, ou belle fille,	Synowa.
le cadet,	najmłodszy	une belle fille,	Pasierbica.
une fille, ou vierge,	Panna, Dzie- nica,	le beau frere,	Szwagier.
une petite fille,	Dziewczyna, dzieweczka	la belle soeur,	Bratowa.
un Homme,	Mąż, mężczy- zna	le Parrain,	Ociec krzesny.
une femme,	białogłowa	la Marreine,	Matka krze- sna.
l'Epoux,	Oblubieniec.	le filleul,	Syn krzesny.
		la filleulle,	Corka krzesna
		le Compere, Kum,	Kmota
		la Commere,	Kuma.

CHAPITRE 16.

Des Etoffes & habits.

Rozdział szesnasty.

O Materyach, y Sukniach.

Etoffe,	Materya.	du camelot,	kamela.
Du Drap,	Sukno.	de la panne, ou	plisia.
Drap d'Espagne, de France, d'Angleterre,	Sukno	'tripe de velours,	
d'Hol- Hispańskie, Fran-		de l'etamine,	kromras.
lande, &c. cuskie, Angiel-		du droguet,	drogieta.
skie, Holenderskie &c.		du coton,	banwelna.
gros drap,	gruke sukno.	etoffe, ou toile	bagazy.
de la bure,	sierniega.	de coton,	
Drap de soie, Materya ie-		de la futaine,	bambzyn.
etoffe de soie,	dwabna.	de la Toile,	plotno.
Du Tafetas,	Kitayka.	toile de chan-	konopne,
Du tabis, ou	tabin, ta-	vre,	plotno.
tabit,	binck.	toile de lin. Iniane	plotno.
Du velours,	Axamit.	toile de Hollande, Hollen-	
Du brocard,	Złotogłow.	derskie plotno.	
Du Damas,	Adamassek.	toile fine,	ciencie plotno.
Du satin,	Atlas.	grosse toile, grube	plotno.
de la Moire,	Mora	Etoffe fine &	Materya.
de la gase,	gaza.	deliée,	cienska.
crêpe, ou crépon,	krep.	grosse etoffe, materya gra-	
du raz,	kalamayka.	ba-	
de la serge, sardzia, rasa		du trellis,	drelich.
du bouracan, burkatela.		du linge,	czusty.
		de la fourare,	futro.

Assortimens d'habits,

Potrzeby do sukien.

Les boutons,	Guziki.	une dentele, de	korony.
des boucles,	petlice.	la dentele,	
les boutonnières	dziurki.	un ruban,	ustega.
une bordure,	obšywanie.	du ruban, des ru-	ustegi.
une frange,	frandzla.	bans,	
		un passe-	

un passément, <i>passamon.</i>	un petit cordon, <i>sznurek.</i>
des passemens, <i>passamony.</i>	de la broderie, <i>haftowanie.</i>
Passemens d'argent, de	de la soie, <i>iedwab.</i>
soie, <i>passamony złote, sre-</i>	du fil, <i>nicia.</i>
<i>brne, iedwabne.</i>	la garniture, <i>potrzeby.</i>
un galon, du galon, <i>galon.</i>	

Habits d'Homme.

Męskie odzienia.

Habillement de	<i>Głowy o-</i>	des manchettes, <i>mankietki</i>
tête,	<i>dzianie</i>	des jarretieres, <i>podwiązki.</i>
un chapeau,	<i>kapelusz</i>	des chaufferettes, <i>pończochy</i>
un castor, <i>Bobrowy kapelusz</i>		<i>plocienne.</i>
un loutre, <i>wydrowy kape-</i>	<i>lusz.</i>	des chouffons, <i>skarpetki.</i>
		des souliers, <i>trzewiki.</i>
cordon de chapeau, <i>binda.</i>		des bottes, ou boti- <i>boty.</i>
panache, plume, <i>strusia pio-</i>	<i>ra.</i>	nes,
		des pantouffles, <i>pantofle.</i>
un bonnet,	<i>czapka.</i>	des gans, <i>rekawice.</i>
bonnet carré,	<i>biret.</i>	des mitaines, <i>rekawice nie</i>
une robe,	<i>suknia.</i>	<i>palcate.</i>
un juste au	<i>suknia wierz-</i>	un mouchoir, <i>chustka.</i>
corps,	<i>chnia.</i>	une cravate, <i>alstuk.</i>
une camisolle, <i>kamizelka.</i>		un rabat, ou <i>kołnierzo.</i>
un chemisette, <i>kawtanik.</i>		colet,
une robe longue à la Po-		un manteau, <i>plaszcz.</i>
lonoise,	<i>kontusz.</i>	une casaque <i>oponoz.</i>
une hongroise, <i>węgierka.</i>		un casaquin, <i>saian.</i>
une robe, fourée <i>kawtan</i>		un mantelet, ou petit
de coton,		manteau, <i>plaszczyk.</i>
une robe longue, <i>żupan.</i>		une choupelande, <i>gunia.</i>
doublée,		une fourrure, <i>futro.</i>
une ceinture,	<i>pas</i>	un sabre, <i>szabla.</i>
une culotte,	<i>pludry.</i>	une épée <i>szpada.</i>
des poches, <i>kieszzenie.</i>		un fourreau, <i>pochwy.</i>
des bas,	<i>pończochy</i>	un ceinturon, ou bau-
une chemise, <i>kośula.</i>		drier, <i>pendent.</i>
des caleçons, <i>ubranie.</i>		des ceinturons, <i>paski.</i>
des manches, <i>rekawy.</i>		

Pour monter à cheval.

Do wsiadania na konia.

Les Eperons,	<i>Ostrogi.</i>	les étriers,	<i>Strzemiona.</i>
le fouet,	<i>kańczug.</i>	les botes,	<i>boty.</i>
une verge, ou houe-	<i>rozga</i>	le couffin, ou	<i>poduska.</i>
fine,		couffinet,	
les pistolets,	<i>pistolety</i>	la housse,	<i>plaz.</i>
les fourreaux,	<i>olstra.</i>	petit matelas qu'on met	
la bride,	<i>uzdeczka.</i>	sous la sele,	<i>woylok.</i>
la sele,	<i>siodło, kulbaka.</i>	le licou,	<i>uździenica.</i>
les sangles,	<i>popregi.</i>		

Habillemens de Femmes,

Białogłonskie stroie.

Une Coëse,	<i>Kwef</i>	un mouchoir de	<i>chustka</i>
une fontange,	<i>fontaż</i>	cou,	<i>na szyję.</i>
une crête,	<i>czub</i>	un couvre-chef,	<i>czepiec.</i>
des boucles ou pendans		une capeline,	<i>dušek.</i>
d'oreilles, <i>koška, zausznicę</i>		une cape ou ca-	<i>podwiika.</i>
un colier de <i>smurek, perel</i>		pot,	
perle, d'am. <i>burstynu</i>		un bandeau,	<i>bandela.</i>
bre, de corail, <i>kora-</i>		un manteau,	<i>manto.</i>
&c. <i>lu. &c.</i>		une robe de <i>robedeſambr.</i>	
une chaîne, ou <i>łańcuszek</i>		chambre,	
chainette d'or, <i>złoty.</i>		une jupe,	<i>spodnica.</i>
les traïſſes, ou <i>warkocz.</i>		un cors de jupe, <i>ſnoronka.</i>	
cheveux treſſez, <i>włoſy</i>		un juſt'au corps, <i>kawalerka</i>	
<i>plecione</i>		un tablier,	<i>fartuch.</i>
la friſure, <i>treſienie włoſow</i>		un buſc,	<i>brykla.</i>
un bourlet, <i>koſko</i>		un manchon,	<i>rękan.</i>
des cornettes, <i>kornety.</i>		des gans,	<i>rękawice.</i>
un bonnet, <i>boncek.</i>		une ceinture,	<i>pas.</i>
un peignoir, <i>podwłoſnik</i>		une buſquiere, <i>załoſka.</i>	
une guimpe, <i>zatycka.</i>		des braſſelets, <i>brassolety.</i>	
un voile, <i>zawicie, welon.</i>		<i>manele.</i>	
une écharpe, <i>ſarpa.</i>		des joïaux,	<i>kleynoty.</i>
une aiguille de tête, <i>iglica</i>		une bague,	<i>pierscién.</i>
	S		des

des bagues,	<i>pierścienie.</i>	de la toile,	<i>plotna.</i>
un anneau,	<i>obraczka</i>	une chemise,	<i>koszula.</i>
des pierreries,	<i>kamienie</i>	des bas,	<i>pończochy.</i>
	<i>drogie</i>	des fouliers,	<i>trzewiki.</i>
un évantail,	<i>wachlarz</i>	des pantoufles,	<i>pantofle.</i>
un masque,	<i>maskarka</i>	une quenouille,	<i>kądział.</i>
un parasol,	<i>umbraculum</i>	un fuseau,	<i>wrzeciono.</i>
la toilette,	<i>tuwalia</i>	un rouet,	<i>kołowrot.</i>
un peloton,	<i>iadwiśka.</i>	de la filasse,	<i>przędziwo.</i>
un étui à aiguil-	<i>igielni-</i>	de la laine,	<i>wełna.</i>
les,	<i>czek</i>	du lin,	<i>len.</i>
un étui à ciseaux, & à		du chanvre,	<i>konopie.</i>
couteaux,	<i>nożenki.</i>	du savon,	<i>mydło.</i>
un étui à epilier, & à		de l'empois,	<i>krochmal.</i>
fourchettes,	<i>stuciec.</i>	des mouches,	<i>muski.</i>
un miroir,	<i>zwierciadło</i>	du fard,	<i>farba.</i>
une coiffure ou garniture		de la poudre,	<i>puder.</i>
de tête, <i>cały stroy, do gło-</i>		de l'essence,	<i>pachniący o-</i>
	<i>wy.</i>		<i>leiek.</i>
une boete,	<i>puzderko.</i>	du fil,	<i>nici.</i>
une cassette,	<i>skarutka.</i>	de la soie,	<i>jedwab.</i>
une montre,	<i>zegarek.</i>		

Vétemens d'Enfans.

Odzienie dziecinne.

Un beguin,	<i>czapeczka.</i>	une bande un ban-	<i>pas.</i>
une robette, ou	<i>sukienka.</i>	deau,	
petite robe,		un jouet,	<i>czaczko.</i>
un berceau,	<i>kolebka.</i>		
de langes, ou	<i>pieluchy.</i>		
drapelets,			

Pour l'étude,

Do nauki.

Un livre,	<i>Księga.</i>	un billet,	<i>karteczka pisana</i>
un petit livre,	<i>książka.</i>	la couverture du	<i>księgi o-</i>
du papier.	<i>papier.</i>	livre,	<i>prawa.</i>
un cahier, ou feuille de		les fermoirs,	<i>kłauzury.</i>
papier,	<i>sestern arkusz.</i>	une plume,	<i>piero.</i>
un feuillet,	<i>kartka.</i>	de l'encre,	<i>inkaust.</i>

SŁOW ROZNYCH.

275

une écritoire, <i>kałamarz.</i>	de la craie, <i>kreda.</i>
un canif, <i>temporalik scyzor-ryk.</i>	de la cire, <i>wosk.</i>
un poudrier, <i>piaseczniczka</i>	un cachet, <i>pieczęć.</i>
de la poudre, <i>proch abo piasek.</i>	une lettre, <i>list.</i>
un porte-feuille, <i>teka.</i>	des tablettes, <i>pugillares.</i>
du parchemin, <i>pargamin.</i>	une leçon, <i>lekcya.</i>
du craion, <i>ołówek.</i>	la traduction, <i>wyłożenie, tradukcya.</i>

Instrumens de Musique,

Instrumenta Muzyczne.

Un Violon, <i>Skrzypce.</i>	une trompette, <i>trąba.</i>
un viole, <i>wiola.</i>	un orgue, des <i>organy.</i>
un lut, <i>lutnia.</i>	orgues,
une guitarre, ou <i>cytra.</i>	une épinette, <i>klawiskord,</i>
quiter, <i>ciara.</i>	<i>spinet.</i>
une flute, <i>flet, surma.</i>	un claveffin, <i>klawicymbał.</i>
un flageolet, <i>piśozatka.</i>	le clavier, <i>klawiś.</i>
un haut-bois <i>Oboy.</i>	une harpe, <i>harfa.</i>
un fifre, <i>Fayfer.</i>	un tambour, <i>bęben.</i>
un clairon, <i>puzan.</i>	des timbales, <i>kołty.</i>
une cornemuse, ou muset- re, <i>dudy.</i>	une cloche, <i>dzwon.</i>
	une clochette, <i>dzwonek.</i>

Les jeux, Gry.

Un jeu, <i>Gra.</i>	la danse, le balet, <i>taniec.</i>
des cartes, <i>karty.</i>	le festin, ou ban <i>bankiet.</i>
un damier, <i>warcabnica.</i>	quet,
des dames, <i>warcaby.</i>	le divertissement, <i>rekrea-</i>
des échats, <i>śachy.</i>	<i>cya, uciecha.</i>
des quilles, <i>kregle.</i>	la raillerie, <i>żarz.</i>
des boules, <i>kule, piły.</i>	jouier, <i>grać.</i>
la comedie, <i>komedya.</i>	danfer, <i>tańcować.</i>

CHAPITRE 17.

Des Nombres.

Rozdział Siedmnaſty.

O Liczbach.

1. Un, une,	Ieden iedna.	26. vint & ſix, dwadzieſcia
2. deux,	dwa, dwie.	y ſeść.
3. trois,	trzy.	27. vint & ſet, dwadzieſcia
4. quatre,	cztery.	y ſiedm.
5. cinq,	pięć.	28. vint & huit, dwadzie-
6. ſix,	ſeść.	ſcia y ośm.
7. ſet,	ſiedm.	29. vint & neuf, dwadzie-
8. huit,	ośm.	ſcia y dziewięć.
9. neuf,	dziewięć.	30. Trente, Trzydzieſci.
10. dix,	dziesięć.	31. trente & un, trzydzie-
11. onze,	iedynaſcie.	ſci y ieden.
12. douze,	dwanaſcie.	32. trente & deux, trzy-
13. treize,	trzynaſcie.	dzieſci y dwa. &c.
14. quatorze,	czternaſcie.	40 Quarante, Czerdzieſć
15. quinze,	piętnaſcie.	50 Cinquante, Pięćdzie-
16. ſeize,	ſeſnaſcie.	ſiąt.
17. dix-ſet,	ſiedmnaſcie.	60 Soixante, ſeśćdzieſiąt.
18. dix-huit,	ośmnaſcie.	70. Septante, ou ſoiffante,
19. dix-neuf,	dziewiętna-	& dix, Siedmdzieſiąt.
	ſcie.	Kiedy tego ſłowa zażynaiać
20. Vint,	Dwadzieſcia.	ſoixante & dix, to trzeba
21. vint & un,	dwadzie-	liczyć takim porządkiem.
	ſcia y ieden.	71. Soixante & ſiedmdzie-
22. vint & deux,	dwadzie	onze, ſiąt y ieden.
	ſcia y dwa.	72 Soixante & ſiedmdzie-
23. vint & trois,	dwadzie-	douze, ſiąt y dwa.
	ſcia y trzy.	73. Soixante & ſiedmdzie-
24. vint & quatre,	dwadzie	treize, ſiąt y trzy. &c.
	ſcia y cztery.	80. Quatre-vingt, ośmdzieſiąt
25. vint & cinq,	dwadzie-	90. Nonante, ou quatre-
	ſcia y pięć.	vint dix, dziewięćdzieſiąt.

100. Cent,	Sto.	neuvième,	dziewiąty.
200. deux cent,	dwieście.	dixième,	dziesiąty.
300. trois cent,	trzysta.	vintième,	dwudziesty.
400. quatre cent,	czterysta	trentième,	trzydziesty.
500. cinq cent,	pięset.	quarantième,	czterdziesty.
600. six cent,	sześćset.	cinquantième,	pięćdziesiąty.
1000. Mille,	Tysiąc.		ty.
2000. deux mille,	dwa ty-	centième,	setny.
	siące.	millème,	Tysiączny.
10000. dix mille,	dziesięć	premièrement,	en pre-
	tyśięcy.	mier lieu,	naprzód na-
100000. cent mille,	sto ty-		pierwszy.
	sięcy.	secondement,	en second
200000. deux cent	dwa-	lieu, powtore,	powtornie.
mille,	kroć sto tyśięcy.	troisièmement,	potrzebie.
1000000. Million,	Million	la premiere fois,	piernszy
10000000. dix millions.	dziesięć milionow.		raz.
100000000. cent milli-		la seconde fois,	drugi raz.
ons,	sto milionow.	la troisième fois,	trzeci
			raz.
Le Premier,	Piernszy.	un à un, un à la fois,	po
le second,	drugi,		iednemu.
deuxième,	trzeci.	deux à deux,	po dwoch,
le troisième,	czwarty.	deux à la fois,	dwa ra-
quatrième,	piąty.		zem.
cinquième,	szesty.	trois à trois, tro-	potrzech
fixième,	siodmy.	is à la fois,	trzy razem.
setième,	osmy.	ensuite après cela,	potym.
huitième,			

CHAPITRE 18.

Des Noms de quelques Nati-
ons.

Rozdział Ośmnasty.

O Nazwiskach

O Nazwiskach niektorych Narodow.

Un François,	Francuz.	un Hongrois,	Węgrzyna
un Polonois,	Polak.	un Moscovite,	Moskwinin.
un Allemand,	Niemiec.	un Lithuanien,	Litwin.
un Italien,	Włoch.	un Ruffien,	Rusin.
un Espagnol,	Hispan.	un Savoïard,	Sabauczyk.
un Anglois,	Angielezyk.	un Maure,	Murzyn.
un Ecoſſois,	Szkot	un Turc,	Turczyn.
un Danois,	Duńczyk.	un Tartare,	Tatar, Tata-
un Suedois,	Szwed.		czyn.
un Portugais,	Portugal-		
	czyk.		

LA MANIERE
D'INTITULER
LES
LETTRES
S P O S O B
DO INTYTULOWANIA
LISTOW

Oycu Świętemu.

daie się takowy tytuł.

A Sa Sainteté, albo au Saint Pere le Pape.

Na początku listu albo suppliki piśe się.

Saint Pere.

W liście,

Votre Sainteté.

Krolowi *daie się takowy tytuł,*

Au Roi.

Na początku listu lub suppliki

Sire, *iakoby to Najjaśnieyszy Krol.*

W liście zaś piśe się.

Votre Majesté.

Wąsła Krolowska Mość.

Krolowy. A la Reine,

Na początku listu.

Madame.

W liście.

Votre Majesté.

Krolewiconi y Krolewnie.

A Son Altesse Royale.

Na po-

Na początku listu.

Monseigneur, Madame,

W liście.

Votre Altesse Roiale.

Xiążęciu y Xiążnie.

A Son Altesse Monseigneur le Prince

Madame la Princesse N.

Na początku listu.

Monseigneur, Madame.

W liście.

Votre Altesse.

Kardynałowi.

A Son Eminence Monseigneur

Illustissime & Reverendissime Cardinal.

Na początku listu.

Monseigneur.

W liście.

Votre Eminence.

Arcy-Biskupowi, y Biskupowi.

A sa Grandeur Monseigneur Illustissime & Réve-
rendissime Archevêque N.

Na początku listu.

Monseigneur.

W liście.

Votre Grandeur.

*Senatorowi, Senatorce, y Panu wielkiemu, także y Pa-
ni wielkiej.*

A Son Excellence Monseigneur N. Madame N.

Potym kładą się tytuły jakie są na początku.

Monseigneur, Madame.

W liście.

Votre Excellence.

Panu prywatnemu.

à Monsieur Monsieur N.

także do Pani prywatney.

à Madame Madame N.

Na początku listu. Monsieur, Madame.

W liście.

W liście Vous, & często powtarzać Monsieur, Ma-
dame.

Zakonnikowi.

Au Reverend Pere Le très-Reverend Pere N.

Na początku listu,

Mon très-Reverend Pere.

Do Zakonnice,

A la Reverende Mere.

La très Reverende Mere N.

Na początku listu.

Ma très-Reverende Mere,

Xiędzu Swieckiemu.

à Monsieur.

Monsieur N. très digne Prêrre.

kończy się list do Krola.

De Votre Majesté.

Les très humble & très obeissant serviteur, &
suiet N.

atym sposobem ma się list skończyć. Kiedy do Kardynała.
de Votre Eminence.

Do Arcy Biskupa y Biskupa.

de Votre Grandeur.

do Xiążęcia.

de Votre Altesse.

do Senatora.

de Votre Excellence le très-humble & très obe-
issant serviteur N.

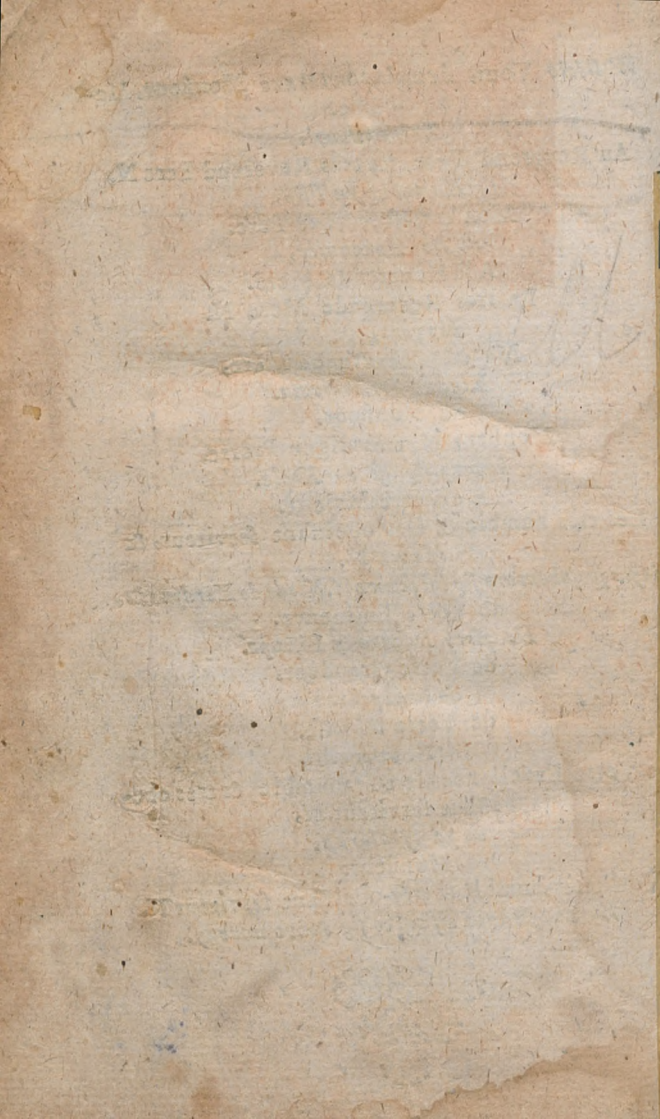
do partykularza.

Monsieur.

Votre très-humble & très-obeissant serviteur N.

W zazywaniu wszystko się łatwo nauczy.

Śląska Biblioteka Publiczna

222953

I

P.

Min. Ośw. 507a — PZWS C850 X. 49

Biblioteka Śląska

222953

I

Stary